

MIZALDI
ARCANA

30 x.

Francisci Nyáry

ANTONII MIZALDI MON-
luciani Galli, Medici,

MEMORABI-
LIVM, SIVE ARCA-
NORVM OMNIS GE-
NERIS,

PER APHORISMOS DI-
gestorum, Centuriæ IX.

ET,

DEMOCRITVS ABDERITA, DE
rebus Naturalibus & Mysticis,

Cum

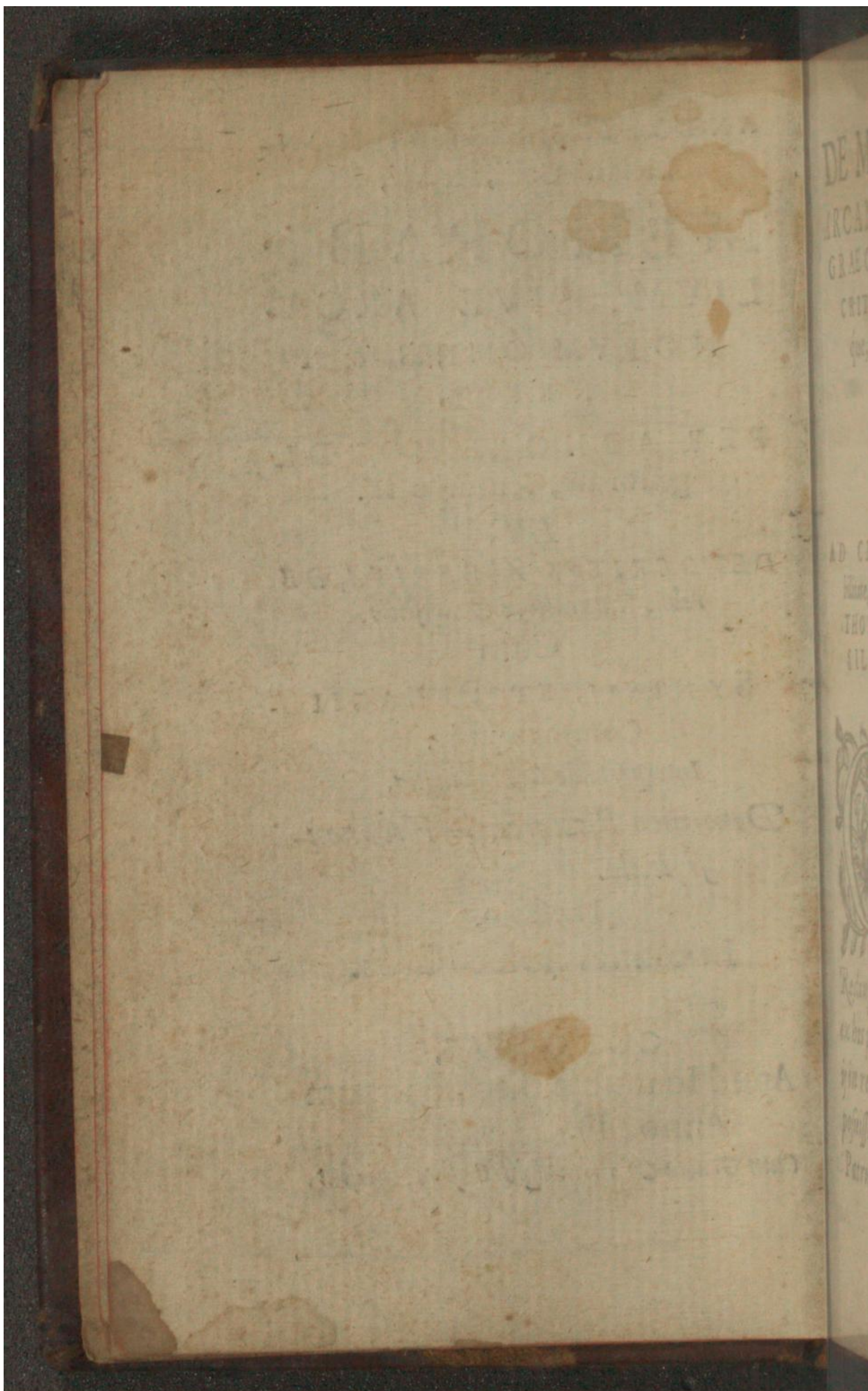
SYNESII, ET PELAGII
Commentarijs.

Interprete de Græca lingua,
Dominico Pizimentio Vibonen-
si, Italo.

Præfatio.
In omnes hosce libros.

COLONIAE,
Apud Ioannem Birckmannum
Anno D. M. LXXII
Cum Gratia & Priuilegio Cæsar. Maiestat.

DE MIZALDI ARCANIS, NEC NON GRAECIS IN DEMOCRITVM, CETERISQUE, Chemiæ ſcriptoribus,

Præfatio,

AD CLARISSIMVM NObilitate, doctrina, prudentiaqúe virum, THOMAM REDINGERVM SILESIVM.

VI NATVræ ſecreta perſcrutantur: mihi, de omni hominum genere, bene ſemper Redingere, mereri viſi ſunt. &, qui ex his plura illuſtrioraq; collegerũt ij in re vtili, præclarum laborem poſuiſſe. Cuiuſmodi, inter cæteros, Patrum memoria, Albertus ille 1

philo-

Philoſophus cognomẽto Magnus. Noſtra verò, ex multis apud Italos, recentiores Porta & Alexis quiddam ſimile tentarunt, & ex Belgis Lẽnius. Hos inſequutus Mizaldus, homo Gallus, Arcana quamplurima, Centurijs nouem complexus, res ni fallor cõmodas, neceſſarias, lectuq; iucundas, atq; raras, continet. Et hæc quidem, ex diuerſis vtriuſq;, ac vel cuiuſcumque linguæ diſciplinæq;, tam veterum quàm iuniorum libris, ſic excerpſit: incertis etiam, ne quid nos cælaret, nonnullis, quæ, partim ex aliquorum conſuetudine ſermoneq;, partim ab experiẽtia Artis magiſtra, didicerat: vt in deligendis iudicio, in quærendis diligentia, & in tradendis, quod caput eſt, fide, quemadmodum neceſſe fuit, vſus eſſe videatur. Quo nomine: hic eius liber, nimirum multa rerum varieta

rietate, copiaq́ue, refertus, homines haud insulsos, delectare potest. iureq́ue ac merito; à sinceri iudicij viris laudatur. Quod si quispiam obijciet: ipsum, arcana nonnulla, quasi per transennam, vel indicem tantum, ostendisse, non verò explicasse: breuitati sane studuit. Quo fit, vt Aphorismos adpellet. Ac fortassis non abs re est, arcanorum cupidos, indagandis caussis exerceri, dum quædam, quasi problematum more, proponuntur. Qui locorum autem communium serie digesta mallet: næ illi gratiam diuersitate conciliari non animaduertunt, totamq́ue prope perituram, si res similes coniunxisset. Adcidit & nonnunquam: vt ordo rerum, is in hisce vel optimus sit, qui ab illarum dissimilitudine sumitur. Liberū porro cuique fuerit: hæc persana, ad locorum illorum indicem

aliquem redigere. Nam ſingulorũ arcanorum ſola tantum argumenta, ex numerorum, non locorum, vel litterarum, ordine, Mizaldus cuilibet centuriæ præfixit. Quanquam enim, adcurati illi, quibus nunc vtimur, indices, multos, multo labore leuant, etiam valde iuuent eruditos: attamen; quia, plurimis hinc præbetur anſa; ne libros vmquam ipſi perlegant; quin immo; leuiter tantum eos adtingant: nec in illis, ſed in indicib. memoriam collocent: equidem; nihil aliud fuiſſet, vllos alios indices colligere; quàm pigris cõſuli, quos alioqui; ad integram lectionẽ; ſpe Arcani cuiuſpiam eximij conſequendi, pellici potius, & quaſi cogi, præſtitiſſet.

II. *AT VERO: cum hæc Arcana, iam ferè omnia, ad editionis vmbilicum perduxiſſem: commodum adcidit: vt Ioannes Me-*

tellus

tellus Sequanus, qui edenda communicarat, idem quoque, Democriti Abderitæ libellum, de rebus Naturalib. & Mysticis, vna cum Synesij ac Pelagij Commentarijs, Latina quippe de Græcis, suppeditaret. Quos auctores, his Arcanis: sic etenim ipse monuit, coniunxi. Quid enim Chemia, si nos Arcana rimamur, secretius? Deinde: perq̃ breues ij sunt. De Antiquitate, minimè diffiteor, plures dubitaturos. Sed, si ij sunt, quorũ nomen ferunt, Antiqui certe sunt. Democritus in primis. Exstat enim, eius ad Hippocratẽ: vti Medicorum omnium Principẽ, ita sane lõge vetustissimũ, Epistola. Atq; constat: Pliniũ, ex illius libris, tãquam antiquissimis, multa, in suos de Naturæ Historia, transtulisse. Vnde, excelluisse doctrina, credendus est. maximè: cùm ille testetur,

ipſum, peragratis, diſcendi cauſa, Perſidis, Arabiæ, Athiopiæ, Ægyptiq; , Prouincijs, volumen de Herbarum viribus, compoſuiſſe. Præterea: Chirocinetam librum, feciſſe: in quo, de Herbis quibuſdã Magicis, mirabiles effectus tradiderit. Ac Cicero: quod ſe idem ille occæcauit, vt Naturæ ſecreta ſubtilius rimaretur, adfert. Laertius, Theologiam, & Aſtrologiã, à Magis, & Chaldæis, didiciſſe: cũ Gymnoſophiſtis quoque, congreſſum: vitam denique, in annos centum ac nouem, produxiſſe. Ergo: hũc eius de Arte Sacra librũ, modo tamen ei falſo non tribuitur, licet perquam exiguum, magni vt cætera factum fuiſſe, neceſſe eſt: propter Antiquitatem, tũ doctrinam. Cuius rei, & hoc argumentũ, multo certiſſimum, adduci poteſt: quod Syneſius, & Pelagius, nec-

non

non Stephanus Alexandrinus, & Olympiodorus, quatuor nimirum, clarissimi ac Chymici vt putatur, Græci Philosophi: atque fortassis alij: Commentarijs eum suis ornare, saltem explicare, contenderũt. Equidem: Suidas, Synesium ipsum, de Caluitij laudibus Declamationem scripsisse refert. Ac, de prouidentia, libros duos egregios, & Epistolas admirandas. Aliaq́ꝫ complura. Veluti: de Somniorum interpretatione: quam demũ Nicephorus Gregoras explanauit. Sed iã editis, Euagrij Scholastici testimoniũ, præmittitur: ex quo, iudicare liceat, de viri doctrina. At stilus Græcus, ipsi, sui similis vbique. in quo, phrasis Attica commendatur. Vixit autem, Arcadio Imperatore. Nam: librum de Regno, ei ipse dedicauit. Itaqꝫ, cũ Scholia hæc in Democritum sua: Diosco-

ro, quem Magni Serapidis in Alexandria Sacerdotem, adpellat, inscripserit: ac tandem, ex Gentili Christianus, in Cyrenes Episcopum fuerit creatus: si ille est, quo de agitur, Synesius, planè consequitur: ipsum, illa cõfecisse, antequã, in Christianorum cœtum coaptaretur. Quod ad Pelagiũ pertinet, ego didici: ipsum, inter Græcos Artis Sacræ scriptores, numerari. nihil præterea. In quorum album referũtur: & Trismegistus, Hermes, Theophrastus, Dioscorus, Osianes, atque, quidam Christianus. Quibus, Archelaum adiungunt. Nam, & hoc nomine, Philosophũ Mylesium Physicum, Suidas adpellat. De Stephano autẽ, Democriti interprete: Philosophũ fuisse adcepimus. atque, librum, de Magna & Sacra sciẽtia, sic enim Chemia illis nuncupatur, scripsisse.

Olym-

Olympiodori, quem, uti Democriti quoque enucleatorem laudant, ſcripta quædã, uti Philoſophi, Plinius adfert. Neq; non ſcio: alterũ, hoc nomine, ſed Alexandrini cognomento, circumferri. Habentur enim eius Cõmentaria, in Ariſtotelis Meteora. Ex Platone, Phædonẽ, Philebũ, Gorgiã, & Alcibiadẽ expoſuit. Qui libri, in Bibliothecis manuſcriptis Græcis, viſuntur. Eſt & quidã Theologus Olympiodorus, cuius extant, in Eccleſiaſten, doctiſ. Scholia. Antiquum & hũc eſſe conſtat. quoniam, in iis, Aquilæ, Theodotionis, & Septuaginta, qui nominãtur, interpretationem, interſerit: & quod Gregorius Næocæſarienſis, nõ recens autor, in eũ, Metaphraſin ediderit. Eſt Olimpiodorus quoq; Diaconus. Hic, Græcas; in Iobũ, hypotheſes, quæ manuſcriptæ repperiuntur, conſcripſit.

Refertur etiã, inter Græcos Chymicos, Blemyda, siue Blemmida, de Chrysopœia. nisi quidem, Nicephorum hunc putemus, cui hoc nomen aliquando præponi, nonnunquam cognomenti vice postponi, videamus. Nicephorus enim, fuisse Philosophus commemoratur, et inter cætera, de Naturalib. Principiis, & Causis, librum fecisse.

Zosimi porro, Græci libelli, extant, de Sacra Arte, deq́ue Aquarum, ad Chrysopœian, compositione. atque, de Instrumentis, & Caminis. Suidas, quendam Zosimum, adpellat Alexandrinum Philosophum. & Chymeutica, siue Chiroemata, ad Theosebiam sororem libris XXVIII. ordine literarũ, vitamq́ Platonis euulgasse.

Isaaci denique Monachi, τοῦ ἀργύρου *Methodus, liber manuscriptus, inuenitur, atq́ Geodosiæ,*

hoc

hoc est Terræ diuisionis.

Ne quid tamen, de omnibus hi- III.
sce Sacræ illius Artis Scriptori-
bus Græcis dissimulem, ceterisq́;
quacumque lingua leguntur: mul-
ti sunt in ea sentētia: vt Antiquo-
rum neminem, existiment extitis-
se, qui de ea Arte, quidquam lit-
terarum monimentis prodiderit.
Siue factum id arbitrentur inui-
dētia siue potius, ignoratione qua-
dam. Quo igitur, eam, eius secta-
tores, extollerent, vel alioqui, cer-
te odio habitam, vulgo commen-
darent: Auctoribus, quos recentes,
planè omnes, putant, Veterum,
clarorumq́; virorum nomina, in-
genio vsi, tradiderunt. Græci vide-
licet; Arabes, Latini, ac Iudæi. im-
mo etiam illi, qui vulgari popula-
riq; lingua, quidquam de hac Ar-
te, commentati sunt. Qua in re,
non Platoni pepercerunt, non A-
risto-

ristoteli, non Theophrasto. ac neque, Sacris nostræ fidei Prophetis.

Verumtamen: minime desunt, qui se huic opinioni, tamquam pro aris & focis dimicantes, acriter opponant. Atque verò, quo suæ huius Artis Antiquitatem, tueantur: in primis, Fabulas quasdã vetustissimas, vti eius indices, ac testes, proferunt. præ cæteris, eam, quæ de Aureo Vellere ficta est. Cùm enim, Scopum Artis esse, referant: vt, ab ipsis concepta Metallorum transmutatione, Lapis, quem Philosophorum ipsi nominant, gignatur: cuius summa genitrice vi, Aurum, Argentumqúe procreent: & ex eius Auri Argentiqúe, veluti seminis granis, etiam minutis, libras, vel singulis, vt aiunt è scriptulis, singulas, tanta est materiæ fœcunditas, extrahant: sanè, ea, quæ sunt Ia-

ſonis, in Colchidē nauigatione, geſta, haud inſuauiter, ad Chemicorum corporum mutationes, referunt. Aureumque vellus illud, poſt tot demum labores captum, pro certo, hunc eſſe Lapidem, arbitantur. Itaque: quod Iaſon, Pontico Mari, cum Argonautis: ad id, à Phrixo, qui in Golchos, à ſe raptum, tranſtulerat, recuperandum, vectus: Medeam, Aeetæ Colchorum Regis filiam, adſportarit: non Poetice dictum, volunt. ſed vellus Aureum ipſi, Suida, Varinoque, teſtibus, Volumen interpretantur, ex Arietis pelle contextum: quo in libro, Auri faciendi ratio, continetur. In Colchiden ergo, Iaſon profectus: Tauros, flammis è naribus expectoratis, igniuomos, & æripedes:

nem-

nempe, furnos Tauri ſpecie fabricatos, intelligo, domuiſſe dicitur. Porro: è dentibus ſeminatis, nō ſolum homines, ſed & arma ipſis apta nasci fingitur. Iaſon demum Medeæ ope, Dracon ē, velleris custodem, cōſopiuit. Qua arte, vellus ipſe recipit: receptum, in patriam reportat: ac poſtremo, Peliæ, vel Dijs, vt alij volunt, offert. Sed, hæc, ingenioſius fortaſsis, quam res ferat, meo quidem iudicio, videntur, ad Chemiam detorta. Etſi.n. natura, nobis eſt inſitum: vt res, etiam præſtantiſsimas, quarum facile facultas datur, nos nihili quaſi faciamus: eas autem, quæ arduo tantum, improboqúe labore quærun-tur, mirificis laudibus extollamus: &, vti clariſsimas, ſuſpiciamus: hancque ob cauſſam, Veteres ſapientes, Philoſophiam de Natura, & Diſciplinarū Arcana, varijs

Fabula-

Fabularum figmentis: quemadmodum Ægyptij Sacrarum rerũ scientiam, Hieroglyphicis notis cælarunt: antiqui inquam, occultarint, ne scilicet, Arcana illa, in vulgus manarent, tum etiã, vt Sapientiæ præcepta maiore cum suauitate, & illarum rerum admiratione, perciperentur: attamen historia magis adducor: vt, quoniã opes, inuidiæ semper obnoxiæ fuerunt; nam bella predæ gratia, licet iniuriæ vlciscendæ verbis obtegantur, suscipi constat, ego sane credã: Argonautas, ad Aureum vellus; hoc est, Scytharum opulentiam diripiendam, nauigasse. Non enim procul à Caucaso Monte, torrẽtes quidam, Aurum ferre putabantur. Quod aurum, Scythis in more positũ erat, vt Strabo ait, perforatis tabulis, lanosisq; pellibus, excipere. Ergo: ad hæc loca nauigantibus

tibus

tibus, è Thessalia, multi se scopuli obiectabant, multæ difficultates, eæque propemodum insuperabiles vtpote, imperitis adhuc nauigationis hominibus, offerebant. Quæ res, occasionem Poetis præbuit, illa, tam multa formidanda, fingere. forte significantes: humanam vitam, multis vndique difficultatibus, periculisque, premi. Animum igitur, fortis ac boni viri, armari constantia, virtuteque, debere: vt intrepidi, ad, crebros, ac magnos adsultus, & motus, atque fortunæ vicissitudines, recte consistamus. Aut, si certe, hæc explicatio, cuipiam non probatur: quid vetet, ad Medicinæ secreta, Fabulam reyci? Iason enim, in Chironis antrum, nutriendus, & erudiendus, adhuc infans, deportatus dicitur. & ab

eo Artē medendi didicisse. Id quod & nomē, nam ἴασις ars est medendi, satis indicat.

Porro autem: huius sacræ Artis Antiquitas, à suis cultoribus, non solum adstruitur Fabulis; sed etiam disertis veterum testimonijs, iam olim vsurpata fuisse, dicitur. Quoniam, Heliodorus Græcus auctor, τοῦ χρυσοῦ ποίησιν, ad Theodosium Imperatorē Augustum, misit. Hunc, tempore Synesij, de quo supra memini, floruisse legimus. Idemque, Iambos, multis Chymicis libellis, Heradio Imperatori dicatis, adiunxit. Is est, cuius exstat Æthiopica historia. Hæc enim, veteri manu; in vaticana Bibliotheca seruatur: & quemadmodum iuris Ciuilis, & vtriusque linguæ peritissimus vir, Gerartus Falchemburgius, admonuit, sic habet. IIII

γράφει δὲ καὶ διὰ στίχων ἰάμβων, τὴν τοῦ χρυσοῦ ποίησιν, πρὸς τὸν αὐτὸν θεοδόσϊον ὡς φησὶ γεώργιος ὁ κεδρηνός. *Qui Cedrenus. proximis superioribus annis, à Xylandro fuit editus. Huc adcedit: quod adserente Suida, Diocletianus Imperator, Chymicos libros, in Ægypto, ne diuitijs, ope Chemiæ, aucta prouincia, de defectione, rebellioneq;, cogitaret, omnes quidem curiosè conquiri, & comburi, aboleriq;, iussit.*

V. *ITAQVE, si ex his hanc Artem, Antiquam esse constat: & nunc etiam fatendum est, eam, Metallicis præsertim & alijs multis rebus, longè perfectius, quàm olim, cognitis, posse percipi. necnon eius difficultates, & ingenio, & asidua diligẽtia, superari. Nec audiendi sunt, q legib. ne exerceatur, ꝓhiberi exclamant. Hoc enim fal-*

falsum est. Sed, pone vetari, impostoribus certe, non legitimis Artificibus, interdictum intelligeretur. ut quidem Aurum, quod gignere, Sacræ huius Artis est opus, labor, & scopus, nemo malũ esse dixerit: sed eo abuti, solummodo. Non igitur, Aurum à quoquam fieri, vetatur. Est autem tantus impostorũ numerus: eorũ præcipue, qui se artem callere, vel superbissime iactant, & ab ea, Montes Aureos, importune pollicentur: ut hominibus, vel levibus, vel auaris, se vera dicere facile persuadeant: & multos miris technis, illaqueent, quamdiu spes alitur, illos expilari posse. Quinetiam: tanta quorumdam est insania, præ nimio Auri quærendi studio: ut licet omnibus rebus, & Philosophiæ illius de Natura, cuius hæc Ars, certe pars

est,

est, litteris, imparati: nihilo secius, sese, totos, huic recoquendos tradant, & in eam immergant: futilibus, atque vanis, nescio quibus, Auri conficiendi descriptionibus, confisi. Cuius stoliditatis, merito demum, pœnas luunt. Neque enim, hinc opes, quas quærunt, sed egestatem. quam fugiunt, consequuntur. Nec, ulla alia re, tot suis laboribus, nobilitantur: quam quod, ora fuligine, ac fumo, decolorant: & animum, atra bile ditant: dum thesauri, quem expectant, loco, ne quidem carbones, sed reliqui tantum cineres, adparent. Isti igitur, et miserè perpetuo viuunt, & infœlicius multo, tandem: o vanas hominum spes: moriuntur. Et, quanquam hæc, oculis vbiq; coram cernimus: pleno tamen cursu, multi, ad istorum mysteria: quid non mortalia pectora

cogis,

cogis, Auri ſacra fames? cupidiſsime rapiuntur. QVO fit: vt hæc Ars, alioqui egregia, & ſacra, paſsim, infametur. Admodum enim paucis, immo quam rariſsimis, ſicui modo, ſane nota eſt, patet. Verbis quippe traditur: adeo perplexis, & ambiguis: immo, inuolutis rerum, ſententiarumque, Chimæris, ac portentis, dum varijs nominibus, ſimilitudinibus, allegorijs, figmentis, fabulis Poeticis, & ænigmatibus, eam occultant: nimirum, quemadmodum Antiqui res diuinas, arduas, & ſublimes, deſcripſere eo diligentius, & ſuperſtitioſe magis: quo quæ vellēt, hoc velo cælarent: vt, equidem, perinde prope ſit, non ſcriptam, ac ſcriptam, fuiſſe. Quod loquendi genus, ſcriptores huius Artis, omnes vno conſenſu, neſcio quo fato, & VI

auctore primo, sunt amplexi. Sic adcidit: vt, si quæ Arcana sciunt: ita ne intelligãtur, nec vel id quod omnium est commune, efficiant: aut, si quæ nesciũt, tãta, obscuritate, ipsi cupidis ambitiose suspicionem inijciant, illa quidem se scire, sed reticere velle. Qui ad horum lectionem autem adcedunt, cum se intelligi illi nolint, multa & illi & isti commententur Sophistica, necesse est. Nihil enim, subtilius ignorantia. Si qua ergo vlla alia in Arte vel re, in hac potissimũ, præ, clara illa Hippocratis sententiat plane locum obtinet. nempe: quod ad ipsam, vita breuis, Ars vero lõga sit: occasio sane præceps, experimentum fallex, iudicium difficile.

VII *Hæc, cum sese, ad hunc modum habeant: maxima & doctorum & prudentium, grauiũq; virorum pars, permouetur: ne, hanc Artem*

ſſe veram credat. Inuentam i-
itur:aut ad otioſorum,aut auaro
rum, aut acutorum hominum in-
genia,vel ſuauiter occupanda, vel
utiliter quaſi exercenda, vel eru-
ditè fallenda,ſuſpicantur. In quo-
rum albo eſt,ni fallor,haud poſtre-
mo, Ioannes Aurelius Augurellus,
Ariminenſis. Hic, Chryſopœiæ li-
bros, ad Leonem Decimum Pon-
tificem Maximum, Heroico car-
mine, conſcripſit. Sed, Artis præ-
cepta tradendi ſpecie, tanquam
Poeticis ornamentis, artificiū cæ-
lans,adeo crebris, elegantibusq́; ſa
libus,ea diſſimulāter adſperſit:vt,
& ea, & totam Artem, relictis,
ſi quis attendat, aculeis, acutiſſi-
mè riſiſſe,videatur. Alij verò:poſt-
habita auarorum ſiti, hanc Ar-
tem,Medicis attribuunt. Atque
iudicant: Lapidem illum,qui tan-
tis ſudoribus inquiritur, non ad

Aurum conflandum, vt opinio est, sed solum valetudini tuendæ, & omni morborum generi pellendo, corporum animiq; viribus perpetuò roborandis, donec viuitur, ac vitæ tamen quàm diutissimè prorogandæ, comparari. Itaque cum Aurum, ad hæc plurimum conducat, euenisse: vt hic lapis, Auro procreando fabricari, nempe, omni Auro prætiosior Medicina falsò putetur. Attamẽ, comperi Ioannẽ, grauissimum Iuris Põtificij Consultum, & Interpretem, in litteras, vti testem, rettulisse: quod Arnoldus Villanouanus Aquitanus, Aureas Laminas, hac Arte Sacra fabricarit: quæ, Auro ex arrugia quæsito, & Aurifodinis extracto, nulla re, probitatéue concederẽt. Atque etiam, vulgo constat hanc Artem Au-

rifa-

ri faciendi, Raymundum illum Lullium Hispanum, quemadmodum de se disertissime testatur, ab hoc, didicisse. Itaque tãtum profecit: vt hac doctrina perillustris: ea, apud Anglos: verum Aurum, iussu Regis, in Arce Londinensi, probatissimũ certe cuderit. Ex eo Auro, nũmos demum fuisse, fusos q vulgo Nobiles Raymũdi nominãtur, haud vana fide fama est: Auri equidẽ puri, puti, & obrizi, summæque, quantum referunt, qui expenderunt, indicaturæ. Aliquot enim, apud nonnullas, ob gratam tantæ rei memoriam, adseruantur.

Quamob rẽ: tunc, ni fallor: minime paucos, ad huius Artis Sacræ studium, hoc exemplo, lucri, cognoscendæque rerum Naturæ cupiditas, inflãmauit. Modo autem, innumeri Populi, Turcæ cũ primis, VIII

ea delectãtur. immo, totus Oriẽs, operam ei dat. Nam, quod ad Occidentẽ pertinet: multi, ea mirificè capiũtur. Reges etiã, Duces, Principes, Comites, & ordinis cuiuscunque viri, perscriptaq́ȝ est, omnibus omnium Prouinciarum linguis. Qui libri, vnà collecti, ducentorum numerum, vel plurium, implerent. Nondum enim foras, nisi perpauci, prodiere. Recensentur, Latino sermone quidem, scripti, ne cæteros, quos Euonymus Philiater Gesneri vt putatur, liber adfert, ego frustra referam: Albertus Magnus è veterib. & Thomas Aqnas, Villanouanus, ac Lullius. Itẽ, Morienus Romanus, Rogerius, Bacho, Rosin⁹ Philosophus, Senior quoqȝ Philosophus: ex recẽtioribus autem præter alios, Comes Treuesinus, Ioannes Augustinus Pantherus, & Philippus Vlstadius,

dius, cuius est Cœlum Philosophorum. SED E RE *est: vt, qua ex materia, ille Philosophorum Lapis, tum quomodo fiat, necnon, quinã eius sit vsus, paucis, &, quantum crassa Minerua, ex illis Scriptoribus intelligere mihi licuit, expediam. Cœlũ illi, ex cõmuni omniũ sententia, existimant, radijs, in Terrã influere. Sed, nullibi tam potenter, atque in ea, ipsorum virtutes vniri, copularique putant. Illam, tanquã Sphæræ centrũ sit, proprium earumdem, firmumq; receptaculum, existere. His constitutis: rerum Naturaliũ tria Principia quædam summa Mercuriũ, Sulphur, & Sal, non Aristotelea Materiam & Formam, Galenicáue quatuor elementa ponunt, quibus, res omnes, in primis Metalla, constare dicant. Ergo: cum Metalla, veluti Terræ fœtus*

habeantur: eaque, quasi in vtero, quē Mōtes referant, gerat, pculdubio, siderum vim illam, vehementer, in Terram penitrare colligunt. Eaque maxime: quod Metalla, à Planetis Essentiam, sic enim vocant, atque Nomen, Numerum Colorem, virtutem, ac Proprietatē singularem, nacta sint. Quam rem paullo illi altius, subtiliusque, licet perquam obscure, repetunt. Cæleſtes illæ, radiorum virtutes, inquiunt, in terra, Materiam, simplicem, Subtilissimā, Spiritalem, Incorruptibilem, ac Lucidam, inueniunt. Hæc Materia: Naturæ, quæ rerum omnium eſt parens, sagacitate, ita præparatur: vt, virtutes illas, propter similitudinem quamdam, vel, συμπαθείαν, *quam inter se habeant, vim præſtantes: excipiat. Infundunt igitur, illæ Cæli vires, iſti Materiæ, in quam ipsæ pene-*

penetrant, duplicem Fumum, ſiue Metallicum quemdam ſpiritum. Poſtquam vero, hæc ſpiritalis Materia, diutiſsime, cæleſtibus illis virtutibus, ſpiritalique vita, obſequens, in Subſtantia Metallicorum principiorum, nempe, Mercurij ſulphuris, & Salis, permanſerit: tota vniformis, homogeniaque, redditur: Tandem: ſed longiſsimo tempore: nimirum, annis, vt aiunt, mille, ipſa induratur, verumq; Metallum perficitur. Ergò: ſi Cœlum, in abſoluendis Metallis, multò diutius, quàm cæteris vllis in rebus condendis, elaborat: Natura certè maiorem quoque vim, eamq; admirabiliorem, illis indit. Nam, tãta tanti temporis adſiduitate, euenire neceſſe eſt: vt Metalli, & Subſtantia, & Compoſitio, & vnio, & Colligatio, longè quidem

euadat durissima, multoq; robustissima. Tum etiam: vt Spiritalis in eo vapor, perquam validè misceatur, atque, quàm diutissimè, in Terræ visceribus abolitum, decoquatur. Natura igitur, Humidum illud & Calidum Radicale, quod adpellant, à quibus omnis omnium Vita, manat, consistit, ac fouetur: Metallis inseruit. Id autem, in iis, fortissime certe, cum Sicco, terrestri, subtili, ac digesto, hoc est, Sulphure, Mercurióque, commiscuit, & vniuit.

Ob hæc, necessario consequitur: quod non solum Metalla, incorruptibiliori, quàm alia vlla corpora, ac res, quæ orbi Lunæ subsint, substantia, constant: verumetiam, eisdem ex causis: quod, etsi vehemens ignis calor, omnia vitiat, rapit, ac deuorat, etiam Metalla corrumpat quædam: nihilo secius,

Radicale illud Humidum, & Calidum, ab ipso, in ijs, haud corrumpi possit. Merito igitur, Chymici Philosophi, ex Metallis Lapidem quẽ quærunt, Quintamq; Essentiam: nõ, ex Vegetabilibus, aut ex Animalib. neq;, ex vllis, quæ hinc sumantur, rebus, fieri contendunt. Qui enim, ab obnoxio corruptioni, incorruptibile procreetur? IAM verò: etsi duplex ille Fumus, & Spiritalis Vapor, Metallicam duritiem, exacto demũ longissimo tempore, induit: atq; penes se, Vim illã cælestem imbibitam retinet: attamen, hæc eadem Vis, ita Terrestri illi, ac duritiei, commixta est: vt impediatur, planeq; suffocetur, ne ipsa, vires, virtutemq;, quam cælitus est adepta, extrinsecè quidẽ possit exercere. Ars igitur, foris à Chymicis, adhibetur: de qua vel cumuli librorum extant, qui X.

 praxim

praxin continent, quæ, illam ipſam vim, ſic intrinſecus concluſam, & per omnes Metalli partes, ex elementis conſtantes, internè diſperſam, foras, ex Terra inquam Metallorum, abſtrahat: eam itaque, ex intimis Metalli penetralibus, in lucem educat.
Hac autem ignis Chymici vehementia, deſtillationeq́; præſtatur. Cuius ignis beneficio, & ope, Terreſtre illud, atque ſpiſſum, pænitus aufertur. Adeo: vt Humidum illud Radicale, quod ipſis ineſt, Materiaq́; prima, ſoluatur, purificetur, vti loquuntur, deſtilletur, &, ab omni parte corruptibili, craſſa, & ex elēmentis compoſita, ſeparetur. Neque.n.quiſquam ambigit: res, per deſtillationem ab igne conceptam, puriores fieri. itaque, facilius, ab omni putrefactione præſeruari. Ergo, hoc huius
ignis

ignis artificio, summaq́ꝫ Vi, sæpè enim, idem, obscuritatis vitandæ gratia, repeti licet: Metallum, in primam Materiæ suæ simplicitatem, quam dicunt, dissoluitur, atque reducitur certe, defœcatur, totumq́ꝫ, purum fit, digeriturq́ꝫ. Subtiliores nimirum Spiritus, è Metallo, Chymici, hoc suo igne, eliciunt: Simplicemq́ꝫ Materiam, extrahunt: eamq́ꝫ, ab omni quasi, & alia quacunq́ꝫ, ex corruptibilibus Elementis conflata re, materiaq́ꝫ, disiungunt, ac separant. Cum igitur hæc, per Elementorum, quæ quidem corruptibilia sunt, separationem, extracta igne Simplex Materia, præ cæteris omnibus corporibus, et subtilitate prædita sit, & puritate, & incorruptibilis tota certe sit: ipsã, Philosophi illi Chymici: magnam, cum Cœlestib. Corporibus

 simili-

ſimilitudinem adfinitatēq́, cōtraxiſſe referunt. Quamobrem & Cœlum & Quinta Eſſentia, &, in Lapidē coagulata, Lapis, nominatur. Eſt ergo lapis, ex illorum ſententia, hæc extracta ex Metallis, ſubſtantia ſubtilis: Humidum videlicet eorum, & Calidum, Radicale, intrinſecum: Quinta ſanè Eſſentia, per partes, ex Elementis compoſitas, diffuſa. ſimplex illa quidem, atque prorſus incorruptibilis. Incorruptibilem vero dicunt: non, quod illa, vti Cœlum, incorruptibilis eſſe queat: ſed, quoniam, ex Materia, præſtanti cæteris omnibus, quæ ſub Cœlo continētur, excellentiore multo virtute, incorruptibilioreque, immo, ab omni corruptione, quam alieniſsima, generetur. Quam opinionem, tantopere, Artis huius ſacræ, etiam Claſſici, ſcriptores, tuentur: vt, palam atteſtan-

*teſtantur, ſi hæc ipſa ſubſtantia ſim-
plex, Lapiſue, rite conſeruetur,
incorruptibilem ſemper, vel in an-
nos decies Mille, permanſuram.
Et hanc, illi philoſophi, ob id, à Na-
tura dari, demõſtrariq́; ſcribunt:
quod ipſa Natura, tamquam ſane
ſagax, eorum, quæ in hoc Orbe pro-
crearit, conſeruatrix, eadem, etiã
longo tempore, viua tueri, defendi,
ſeruari, ac res quaſlibet, hominem
in primis, in ſua ſpecie perpetuo ꝓ-
ducere, cupiat, atque procuret. Nõ
tamen, iſta, vt nec alia Arcana
multa, nobis obuiſa præbuiſſe, ſed,
diligẽtiſsime ꝑſcrutãda, reliquiſſe,
Adami primi parẽtis peccatũ hoc
infinito ſtudio, atq; corporis et ani-
mi ſudoribus, indefeſsis, proculdu-
bio luituri. Non otioſi igitur: Sed
ij, qui adſiduam operam Philoſo-
phis nauabunt, pulcherrimo harũ
rerum Naturæ fructu, potientur.*

XI Est enim, huiusce lapidis, vel Quinta Essentiæ, duplex, sed admodum excellens, ac prope diuinus, vti fertur, vsus. Prior. quo, ex eius exigua particula, in materiam, etiã multã & de qua, multi multa, prolixeq; docent, iniecta: copiosum, idque purum, & obrizũ Aurũ, necnõ Argentũ, creatur. Alter: quo quiddã lapidis illius exiguũ, vel momẽtum alicui, etiam copiosæ rei, ad medicinam faciẽdã, mixtũ, aut infusum: vim, ei, longe præstantissimam, infert. De qua, Essentiæ Quintæ Medicina, videamus. Præparatur, inquiunt, hæc materiæ lapidis substãtia, in Medicinam, suauissimumq; cibum. Itaque, per os sumi. sic parata, potest. Sumpta, per vniuersum corpus humanum, quam velocissime penetrat. Habet ergo hæc substantia, duplicem virtutem. Prima est: vt, corpus ab omni morbo,

putre-

putrefactioneq́; per multos annos, præseruet. efficiatq́; : vt corpus, quasi incorruptibile, perduret, Homini quippe, iuuentutē, ac sanitatē cōseruat, pducitq́; senibus, Humidū illud radicale, Calorēq; Naturalē, restaurat. Qua in re, inter cetera omnia Medicamenta, quæ eo parātur. summum certe gradum, obtinet. Constat enim, ille lapis, ex simplici, prima, pura, digesta, incorruptibiliq́; Materia. Vnde: cognationē quandā, egregiamq; societatē longa tamen, quam ceteri vlli cibi, & alexipharmaca, nobiliorem, excellentioremque, virtute, sibi quæsyt. Ac sanè, Medici omnes, semper, et ubique hortantur vniuersos: vt, se, minus corruptibili cibo, reficiant. Altera, huius Medicinæ virtus, à Chymicis, p certa adseritur: ipsā, iā contractos morbos,

bos, ex curabilium genere quoscumque. non tantum eos, qui Physici Mediciq; studium requirunt: verumetiam, eos, qui Chirurgi manum expetunt: persanare. quasi, videatur, humana corpora, subito, vi sua mutare posse: & ea, ad veram, pristinamque sanitatem, reducere. Qui igitur, hac Medicina, cum ceteris alimentis, vtetur: hic, viuet, sæclis innumerabilius: ætatemque ipse, priorum illorum sacræ scripturæ Patrum vti Chymici opinantur, si perfecta ea fuerit, æquabit. Vitam quippe, illi, illos, huius Medicinæ cælestis beneficio, quæ vitæ lignum illis fuit, in tot annorū sæcula prorogasse, referunt. Sacrā enim Artem, eos, per manus à Maioribus traditam & didicisse, & vere calluisse. Quod ergo Noha, vt ceteros prætermittam, quingentesimum

etiam

etiam annum agens, tres filios genuit. anne lapidis illius, inquiunt, substantiæ, post Deum, tribuetur? At, quod hac medicina, curabiles omnes morbos sanari, diximus: ita verum esse sentiunt, vt: nihil ea de re plane dubitent. Quod enim contra obijcitur: vno tantũ ex Metallo, vt puta, Auro, hãc substantiam extrahi: hinc, consequi necesse esse certos tantum non omnes morbos sanare, quia, si oẽs pelleret, varios contrarios effectus operari, vt loquuntur, ipsa videretur: respondent: Metalla singula, in quolibet Metallo, comprehendi: secundum similitudinem, virtutem, nomẽ, colorem, & proprietatẽ. Itaque: Metalla hasce res similitudinẽ scilicet, virtutẽ, nomẽ, colorem, & ꝓprietatem: à Planetis, nec nõ essentiã, & numerũ, recipere. Quæ constans est inter istos Aurifabros, re enim tales

les ſunt, philoſophos, veraq; ſententia. Neq; planetas oẽs, in totũ corpus humanũ influere, quis negauerit. Ex his aũt metallis, illa qua de agitur, medicina generatur. Ergo in vniuersũ corpꝰ, vim ſuã exeret. Quo & adcedit: quod ab oĩbus Elemẽtis elicitã, conſtat. Vnde & horũ omniũ virtutẽ, vires, facultates, qualitatẽq;, iure poſsidere, multipliciaq; ac contraria etiã effecta parere, poſſe creditur. Cur igitur, hãc vim, totq;, ac tã inſignes vires habeat hæc ſimplex ſubſtantia ſiue Medicina: ſatis, ex his, tum ex ceteris, quæ ſupra. dum, qua ex materia Lapis, & quomodo, conficeretur, dictũ fuit, liquere arbitror. Nam, etiam præterea: vim Thermæ habẽt, propter Metallicas virtutes. & vero: quid, ſi hæc Metallorũ vis, in potabilem formam redacta, his è Sacræ Artis præceptis,

conuer-

conuersaque fuerit? Equidẽ, multo vehementiorem, excellentiorẽq; potentiam, ni fallor, habitura est.

Sed, quæritur: si hæc ars, Auri, Argẽti, Flãdi, Feriũdi, tã difficilis, fluxáue est, aut incerta, vt nemini, vel vni tantum, aut alteri, vel sane, quã paucissimis solũ, id quod pollicetur Aurũ, ac medicinã, præstet: ceteris omnibus, vtrumq;, hoc est, Lapidis absoluti perfectionem, plane perneget: quid omnes igitur, in eum Lapidem, tot laboribus, tot vigiliis, tanto tempore, immo ætatẽ totã, tantis & viribus, oleũ, & operã, ac uitam denique, perdituri pœnitus, insudant? Vtrumq; enim iste mirus lapis, nempe Aurum, & excellentissimam illam vitæ cõseruatricem prorogatricemque, Medicinã, saltẽ alterutrũ horũ, producere dicitur: quẽadmodũ scriptores Artis, diserte gloriantur. Ad hæc XII

sic

ſic illi. Incumbimus in, Lapidem: quo, nos, eum repperiamus. ac, nos, ex pauciſsimis illis, futuros nos credimus, qui eum, quos æquus amauit Iuppiter, atque ardens euexit ad æthera virtus, nanciſcuntur. Nam, quid vetat: ſi eum illi, vigilando, ſudando, & anhelando, ſibi quærunt: quominus & nos, iisdem artibus, conſequamur? quominus, vt illi, & nos, Duce Deo, in Artis myſteria penetremus? Et quamquam minime nos latet: ipſum, ea, cui velit, aperire, &, cui quoque velit, claudere, cælareue: ſunt etenim, diuinæ eius erga nos beneuolentiæ, ſigna, gratiæq; teſtimonia: vnde, flagitioſos, nunquam fære, tanto beneficio cumulat, ne, quod ad legitimos vſus largitur, ipſi id, ad publicam, priuatorumue, vel propriã perniciem, conuertãt: proculdubio tamen, tentare licet.

mouen-

mouendaque est manus cum Minerua. Ac ſane cōſpicimus: etiam improbis, non vero ſolū probis, diuitias concedi: vſu tantum, inter ſe differre. Dum igitur, hæc ſpes, Artis ſtudioſos alit, & altera, alteram, ex leuibus plerumque flammis, excipit: pecuniæ, lucrique ſtudium, maximus animorum tyrānus, ac morbus: partim pertinacia, quam illis atra bilis, ingenioſa, Sacræ huius Artis mater, procreat: ne ſemel ſuſceptos labores deſerant, excitat, ſtimulat, confirmat, atque perſuadet. Porro: dum veſtigant hunc Lapidem, in fornace: &, hoc nomine, Artis Secreta experiuntur: ignis, etſi Lapidē nō enititur: nōnumquam tamen, ipſis, eius loco, etiam inſperato, multa parit, eaque noua: tā Medica, quā multiplicis, variique generis, alia. quæ, ipſos & recreant, & nonnul-
los

los quoque, lucellis ornant: immo, quædam etiam, in quibus, Naturæ rara quædam miracula, possint, omnes, & intueri, & mirari. Hæc res, efficit: ne animos despondeant, sed magis, ij, ac magis, ad quærendum Lapidem, inflamentur: caussas non inuenti, haud, in Artem ipsi, sed, in se, culpam, transferant: facileque moueantur, vt credant: se, ad illius confectionem, vel obscuras auctorum sententias, illas, minime, qua decuit, percepisse, vel se, quidquam serius, vel præpropere nimis, vel oscitanter, obiuisse. At, vt vero, hæc desint: & aliqui falsũ esse istud suum Auri, Medicinæq́ illius conflandæ, hoc est Lapidis faciundi, experimentum, esse plane palamq́ constiterit: tũ demum, alias fabricãdi lapidis rationes, ineunt: nec vllas, etsi perquam multæ sunt, ꝑtermittur, intentatas. Istis

enim

enim posteriorib. priorũ illarũ rationum damna: quemadmodum lusoribus contingit, qui iactis subinde nouis talis, amissam primis pecuniam, recuperare, nituntur: ipsi illa, inquam, &, multi temporis iacturam sarcire cupiunt, atq; vulgi sannas, ludibriũq; tentata noua lapidis alea, vel tardare, vel vitare. Neq; nõ etiã scio: quod eorũ quidã ꝓfitentur adcidere: vt, cum semel quid forte, vti quidem illis videtur feliciter ita successerit, vt lapidem habere se iam manibus arbitrẽtur, idem experimentũ repetentes, præstare haud queant: quin immo, fallantur. Quamobrem: cum sæpe ac multum, et eadem hac, & varia eodẽ tentẽt, & ab experientia: certe fit, ne vnquã, Chymica deserant sed, quoad viuunt, ea, follibus magnifica mendacia spirantibus, ꝓsequantur: perpetuo lapidẽ inquirãt

nun-

nunquam ipsi repperiant.

XIII. *ATQVI tamen: vel sic hæc sese, vel secus, vel vtrumque certe, habeant: Chemia, humano generi maximas vtilitates adtulit. Destillandi quippe rationem, prima Medicis, vel Ducentis sexaginta ab hinc annis, aperuisse creditur. Villanouanus igitur, & eius adsecla Lullius: siue ante alios hoc cœperunt, siue ab Arabibus, alijsue didicere: primi, apud Latinos, quos equidem sciam, ex corporib. igne liquatis, Quintam Essentiam, Medicamentis parandis, extraxerunt: eamq; in vsum vsurparunt. Quos pauci deinde, eius illorum Disciplinæ viri, at timide, secuti sunt. Modo verò: ita hæc Ars, multis locis, reuixit, ac viget: quinetiam, paulatim, apud aliquot etiã eruditissimos viros, creuit: vt, iam, haud leui quidẽ au-*

ctorita-

ctoritate, fulciatur. Isti, non Lapidem illum quærunt: sed tribus Chemiæ Principijs illis, Argento. 5. viuo, Sulphure, ac Sale, in quæ sua resolui disputant, inhærentes: Quintam tantum Essentiam, ex omnibus corporibus, Medicinæ faciendæ commodis, elicere conantur. Hæc Corpora, vel Metallici, vel alterius generis, sunt. Nec, Metallica sola septem illa, hoc nomine comprahendunt. quin, ea quoque, ac præsertim, intelligunt, quæ ex ijs quasi ducunt originem, vel cum ijs, eorumúe aliquo, adfinitate prope coniunguntur. Cuiusmodi Vitriolum est, & Antimonium, ac similia. Ad alterum genus pertinent, veluti: stirpes, Plantæ, & Hèrbæ, Flores, Radices, Semina, Fructus, Baccæ, ac Grana, Gummi, Resinæ, Liquores. &

*** *quid*

quid nõ? Vbi, qd horũ, adcolliquãdum, destilãdumúe: quo, ex eo, simplicẽ primamq; Materiam extrahant, igni subiecere: vis ignis Chymici paulatim perficit: vt ipsos illi corpori cõclusos subtiliores spiritus in lucem proliceant, & quasi, vi auellant: & eos ipsos in Succos, Aquas, Olea, Pulueres, aliasque Medicamentorum formas valetudini tuendæ, & morbis, quibuscunqúe curandis, cogant. Huic ergo substantiæ, vim inesse, Galenica Medicamentorum compositione longe efficatiorem, certè necesse est: cum purum in hac ab impuro, per ignem disiungatur: Galenicis impuris, scilicet non purgatis, crassum illud & Terrestre, cohæreat. Quo fit: vt hæc, & morbos, qui Physicorum industriam & operam poscunt, sanet:

net: & eos, qui ad Chirurgi curationem pertinent. Ac si quis, forte, existimet: tantas huius Essentiæ Quintæ vires, certis morbis non esse commodas, quin nocere potius: nam, num pro morbi natura, minus vel magis potens medicina quæritur? huic vero, vna sola, perpetuaque virtus, immutabilis inquam, ab igne parta fuit: respondent: vel hoc detur: se eadem hac sua ignea Arte Sacra, vel commixtionibus, Medicinæ illius suæ robur, quà necesse fore videatur intendere, vel imminuere: et quà, vti ferũt, velint moderari. Immo, tres eius Medicinæ facultates, haudquaquam mediocres, præcipuè cõmemorant. Prima est: vt, minore pondere sumpta, quã Galenica, nihilominus persanet. Altera: quod multò facilius, immò nullo negotio, nullaque reli-

cta nausea, sumitur. Tertia: vt longè citius, quàm illa, ac melius, ipsa curet. Quibus adiungendum porrò est: quod &, quosdam morbos, qui difficillimè curentur à Galenicis, vel non etiam curentur: procul dubio, vt ipsi aiunt, sanet. Huc accedit: quod &, vel una hac re, Galenica Medicamenta, maximè longèq; superat: nimirum, quod illa ætatem non ferunt, sed, vel momento, vel pauco temporis interuallo, sic corrumpũtur, vt vires prope omnes amittant: hæc verò Chymica Medicina, perquàm multos annos perduret integra, semperq; vim eandem retineat. Quamobrem: tãtam, & simul, & semel, Medicus potest conficere, quanta ipsi, quoniam rectè conseruata, non corrumpitur, in omnem vitam, vel diutissimè victuro, et ad plurimos curãdos morbos, vsuro suffectura sit.
Nam

Nam certè, cùm nemini non nota ſit, Pharmacopœorum inſcitia, & auaritia, tum etiam negligentia: multa enim perperam permiſcẽt, ac ſæpè præſcriptorum, quæ non habeãt, loco, alia, quæ habent, ſubſtituunt: ac vetera, vt plurimum, nullius virtutis, aut roboris, pro recentibus obtrudunt, & pro ſalutiferis noxia nonnumquam: non ſine eorum, qui decumbunt, vitæ periculo, ac detrimento: iure optatur: vt Medici, quemadmodum priſcis Romanorum, Græcorumq́ ſæculis factitarunt, modò etiam Medicamenta, curandis ægris, componant. Quam rem ſanè præſtant Chymici iſti Medici. Atq; planè ſunt in ea ſententia: vel ſolis Herbis ineſſe vim, ſanãdis morbis omnibus: ſi quis eas diligenter, penitiusq́; perſcrutetur, & inquirat. Peregrinis igitur, & exoticis

medicamentis, etiam quod eorũ natura, minus cæteris nota ſit, nobis, ad curationes, multo minus, q̃ vulgo putetur, opus fore. quia domeſticis noſtris, & q̃ nos intus et in cute nouimus, abũdemus: peregrina, quæ rara ſunt, & magni eſſe ſumptus, & fere corrupta, cum ad nos perueniunt. SED, duæ,

XIV *huius Chymicæ Medicinæ nouæ, ſunt ſectæ. Prior, hæc eſt, de qua loquimur. Altera, cuius auctor eſt, Theophraſtus Paracelſus, Heluetius. Hic, tribus illis Chemiæ Principijs innixus: hoc tempore primus Medicam Chemiæ Diſciplinam, prope ſopitam, ex Geberto & Arnoldo, ac cæteris veteribus, emanatam: ſed Galenica medendi ratione reiecta, quam, vbicumque poteſt, inceſsit: ab inferis quaſi, reuocaſſe, excitaſſeque dicitur. quin etiam: nouis*

inuen-

inuentis ornasse, plurimis locupletasse. Veruntamen: ad hæc explicāda, Maiores secutus, at ipsos obscuritate multa superans: tale dicendi genus sibi proposuit, & res inuoluendi simulachris, effinxit, quale, vel duo, vel nemo, vel saltem pauci tantum, intelligant. Ac neque desunt: qui eum, quàm verè nescio, ad scribendum: quis enim plura edidit? cum impuris Spiritibus commercium habuisse, referant. Et, quod ad eius Medicamenta pertinet: non sine maximo vitæ discrimine sumi posse. Eius verò sectatores, longè diuersa sentiūt. Nunquā decantandis eius laudib. & curationū, vt adpellāt, miraculis, exsatiantur. Adeoq; sunt in eū adfecti: vt ipsum, semꝑ in ore gerāt: Philosophorū Lapidē, ipsum sibi comparasse: quem, inclusum, aiunt, gladij capulo, gestarit. Denique: Morbos omnes, e-

tiam qui Galenicis incurabiles visi sint, veluti Lepram, & Apoplexiam, ac reliquos, perfectissime sanasse. Quod alij tamen, vti falsum, redarguunt. Atqui vero, prior illa secta, non se vni Paracelso recoquendam dedit, aut alioqui mancipauit. immo: ex omnibus Artis scriptoribus, ea seligit, quę sibi iudicat profutura. Nam, etsi tota in Chymicis corporibus Liquandis, & ad Morborũ Curationes destilandis, occupatur: nihilominus, multa Paracelsica non recipit. In primis, stibij puluere, intra corpus non vtitur: extrinsecus, eius oleum adhibet. Deinde: Galenicam Disciplinam, quantum ad Morborũ cognitionem, & eorum naturam perscrutandam, spectat, amplectitur. In remedijs, solum, ab ea discedit: quod putet se, Galenicis efficaciora

ciora præstare. Ergo: Galenicas Morborum indicationes, etsi Medicamenta sua præfert, minime contemnit. Quoniam, à Morbi natura, ab ægri viribus, ac natura; necnon ab eius ætate, à tempore, à loco, vitæ studijs, consuetudinibus, & horum singulis, oriũtur. adeoque, duo, Indicij genera, Galenici: Vnum, quod à ratione, alterum; quod ab adparentibus, proficitur, enumerarent. ex quibus, quid ægrum iuuet, quidque noceat, comprehendi potest. Parandorum autem, componẽdorumqúe Chymicorum, quæ diximus, Medicamentorũ viam, ratio id quod de suis Galenus scribit, repperit. Non solum enim, facile est inuentis, quod, aiunt, addere: verum etiam, non pauca, cottidie solerti hominum industria, & obstinatis laboribus, excogitantur. At,

horũ Chymicorũ inuentorũ vim, ac virtutem, ſic experientia comprobauit: vt multi, multis in prouincijs, Turcæ præſertim, in hanc Deſtillandi artẽ incumbant, huius tantũ Medicinæ nomine, & eius ſolis Medicamentis, haud infeliciter vtantur. Vnde, nonnullis ſuboritur ſuſpicio, Galenica, pedetentim, in deſuetudinem abitura. SED, quidã ceteris ingenioſiores, vna & hãc Medicinã è Chymicis corporibus, & Aurum quoque, & Argentum extrahunt. Quæ res, ſic habet. Iſti, quo temporis, & expenſarum, compendium faciant: vno eodemq́ loco, duos Furnorum diſtinctos ordines, inſtituunt. Prior ordo, furnos, Lapidi Philoſophorum conflando, habet. Alter, illos, quibus Medicinæ illæ, ex corporibus eliciuntur. Cuiquè vero ordini, non vnum

tan-

tantum, ſed plures Furnos, adtribuunt. Verbi cauſſa. Lapidi illi componendo, quatuor, vel, pro rerum varietate, plures. Medicinis extrahendis ordinis ordini, totidem. Sic fiet, vt, ordine Furnorum Lapidis, tot eius conficiendi rationes, cum multas, à ſcriptoribus proponi aliqui putent, probentur: quot Furni erunt illi conſtituti: Itemq́ꝫ, ex ordine Medicinæ, tot Medicinas è corporibus extrahas, quot Furni, ad eas erunt deſignati. ex ſingulis nempe furnis, ſingulas. Et, vt hæc omnia ſimul fiant: ſimul etiam experimenta produnt ſua. quod alioqui, ſingula ſigillatim probaturo, vix multis annis contingeret.

Cetera, quæ de Igne moderando, & Inſtrumentis, ac vaſis, ad hæc omnino ſunt neceſſaria: magis

magis è re eſt oculis,& vſu,quàm ex libris, aut præceptis,addiſcere. Quidam,& hac ratione,impẽſis parcunt: quod vnis rebus, in testa vaſa, ad reliquarum vſum purgare,indurareque, nouerunt. Vnum postremo, minime prætermittam:eos, qui Chymica probe callent,expertique ſunt,longo admodum tempore, teſtari: Aurũ, Argentumque,hac Arte Sacra, minima pecunia flari,feriri, qui multam ad id petũt,impendúntue:vel impoſtores eſſe, vel,vti ſophicos, Artem penitus ignorare. Sed hæc hactenus. AD TE
XV VENIO, Redingere. Cum, ab eo tempore,quo tu Colonia diſceſſiſti,nullas à te litteras adceperim nec ego ad te ſcripſerim:iuſta cauſa mihi viſa fuit,cur, hos elegantes libellos,nũc primũ in Germania editos,ad te mitterem :ne tu, loco-

locorũ interuallis putares, amicitiam nostram dirimi: vel, me, tui non sæpe meminisse. Itaque: cum tu, iam aliquot annis, multas prouincias peragres, tu tamen bonarum Artium studia non deseris: immo, ipsarum cultores, diligenter foues, summaque beneuolentia, comprahendis. Quare: existimaui hæc Arcana, tibi grata fore, maxime, quod iter agens, ea, manus pugillo concludere valeas, et de iis, vna, cum domestico ac familiari tuo Carolo Clusio, optimo doctissimoqúe viro, conferre, necnon eius iudicium: quod harũ rerum scientia, & herbarum excellenti cognitione præstet, excitare. Sed eos, ni fallor, propter tuum erga in me amorem, in Bibliotheca tua recondere, non grauaberis. & tot aliis, socios adiunges. Apud multos enim,

fama

fama percrebuit: te, vnā omnium omnis linguæ, ac disciplinæ Scriptorum, locupletissimam, Bibliothecā apud tuos Silesios instruere. vndiq́ue conquisitis, magna pecunia, libris editis, & cuiuscunque generis, manuscriptis. Eam etiam te, quod pauci fecerunt, illustrare, ditareq́ꝫ: veterum, ex Auro, Ære, Argento, numismatum maxima vi. Nec enim, vel Romæ aurea apud quemquam plura vidimus. Quæ numismata, dum hic esses, multis perhumaniter ostendisti. Rectè igitur, Redingere, facis: qui, cum multas auitas opes possideas, & peregrinas prouincias, inuisas: animo ex peregrinatione, prudentiam, ad Reipublicæ tuæ vtilitatem, & amplæ familiæ tuæ, insigni Bibliotheca, perpetuum litterarum decus & ornamentum, quæras. Quibus rebus

bus, honesta veraque gloria, comparatur. Vale. Calendis Martijs. M. D. LXXII. Vbiorum Coloniæ.

(·.·)

INDEX RERVM
præcipuarum, quæ in ſingulis Centuriarum Aphoriſmis continentur.

CENTVRIA I.

vt co-

capil.

INDEX

vitis

arbo-

mulier

CENTVRIA II.

helle

axun

CENTVRIA III.

vitrũ

aceti

CENTVRIA IIII.

de pocu

coto-

INDEX.
CENTVRIA V.

mandra-

quomodo

CENTVRIA VI.

Quid.

Ad

lucre-

cranij

CENTVRIA VII.

aciem

CENTVRIA VIII.

Vt

***** Mam.

CENTVRIA IX.

Lite-

Finis Indicis.

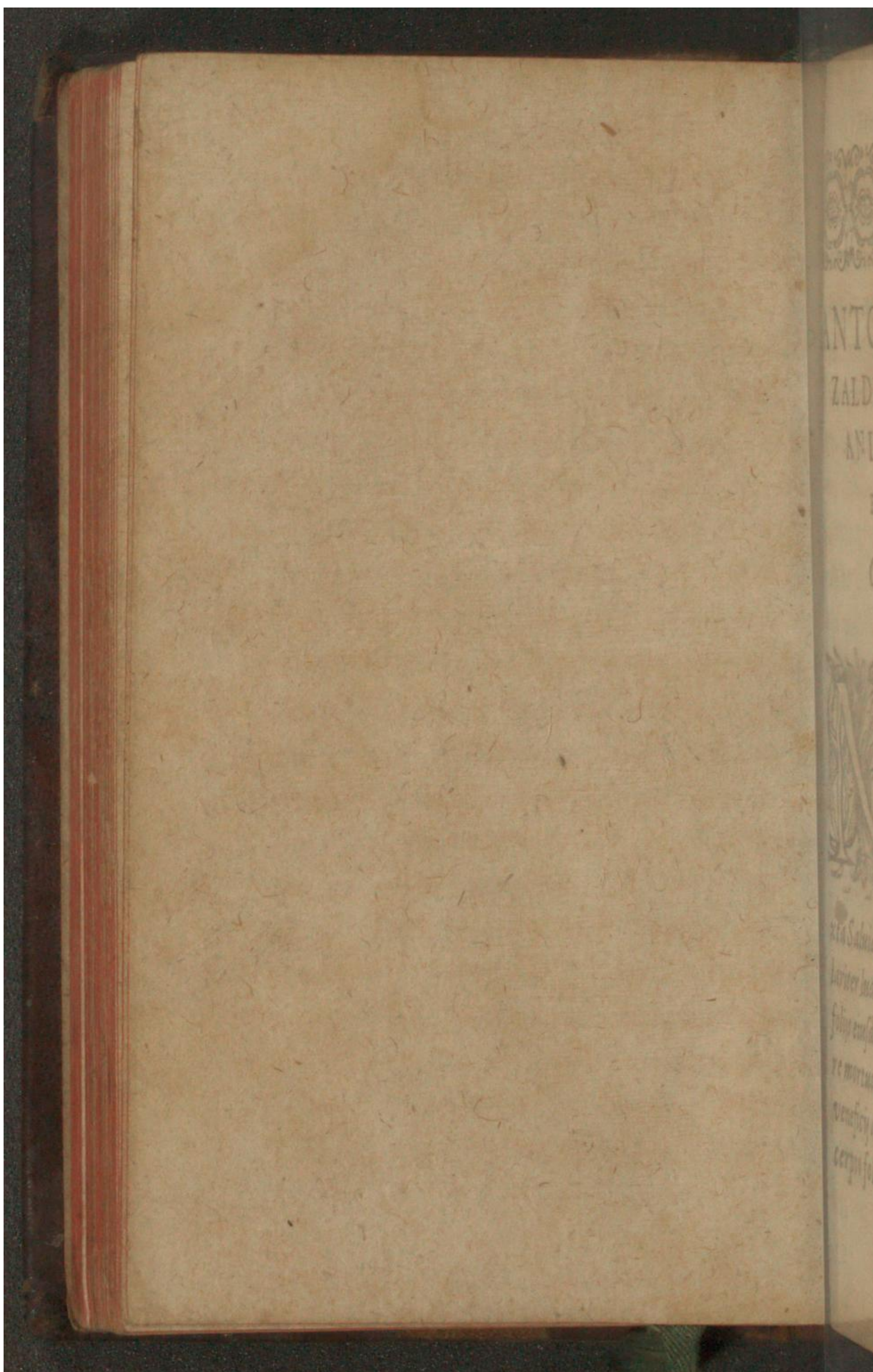
PRAEFATIONIS

ERRORES INCVRIA ADmissos, sic corrige.

Cap.1. versu. 14. insertis etiam. 41. similes con. cap.2. v. 81. cœtum cooptaretur. cap.3. v. 52, arbitrantur. Itaque: 94. ratio, contineretur. ca.5. v.19. vetatur. 20. impostorum. cap.6. v.37. sententia. cap.7. v.31. corporis, animiq́;. 40. Ioannem Andræam. 64. nonnullos. cap.8. v.17. Recensentur ex Arabibus, Geberus & Auicenna: Latino. cap.9. v.10. in ea. 27. Eoq́; max. 73. visceribus abditum, decoquatur. cap.10. v.12. possit exercere. 21. Hoc autem. 98. nobis obuia præbuisse. c.11. v.28. producitq́;. Senibus Humidum. 37. longe tamen. 55. sæclis innumerabilibus. cap.12. v.82. & alioqui falsum. 85. experimentum plane.

89.

89. prætermittunt, intentatas
107. eadem hæc, &. cap. 13. v. 2
vel vtcumq́ certe. 25. Argent
ſcilicet viuo. 39. vitriolum eſt, &
Alumen, & Antim. cap. 14. v.
9. ex Gebero, &. 74. proficiſcitur;
enumerant. ex quib. 113. extrahẽ-
dis ordini, totidem. Sic fiet: vt ex
ordine. 118. cõſtituti: itemq́. 123.
ſimul fiunt: ſimul etiam. 127. con-
tingeret. cetera. 134. vnis rebus
infecta vaſa. 145. vel, vti Sophi-
ſticos. ca: 15. v. 20. tuum erga me,
amorem. Reliquas mendas: &
verborum, ſententiarum, clauſu-
larumq́, interpunctiones,
feſtinantibus in-
dulge.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. I.

NÆ illud in primis memorabile videtur, ac summè admirabile, quòd à Ioanne Boccatio traditum est de eo, qui dum in horto, iuxta Saluiæ fruticem, cum amasia hilariter luderet, & dentes ac gingiuas foliis eiusdem confricaret, ex tempore mortuus corruit. Cũ verò amasia veneficii argueretur à iudice, & decerpto folio ex ipsamet saluia, ostenderet 1

A deret

deret amasium hoc modo, quo tũc ipsa, detersis dentib. & gingiuis obijsse, obijt & illa: magna certè omnium admiratione. Vnde iudex admodum prudens, de saluia malè suspicatus, eã radicitùs extirpari, & Vulcano cõmitti iussit, ne alijs simili esset exitio. In eam rem dum ab horti colono sedula nauaretur opera, ecce bufo prægrandis & luridus sub ea, qua maximè refici aiunt, stabulans apparuit: qui viroso halitu, & tabifica illuuie, pestilentiaq; saliua totã plantam inficiebat. Quod animaduertet ille qui scripsit, Cur morietur homo cui saluia crescit in horto? sibique deinceps cauere hinc prospicient qui illotam & inexpiatam saluiam temerè olfaciunt, mandũt, in sinu gestãt, assandæ bubulæ defigunt, cõdimentis tostorum capunculorum (saluiata vocant) passim inijciunt, &, quòd neruos iuuet, poculis ac iusculis affa-

tim innatare permittunt. Cæterùm, virosa ac pestilens ea maximè censetur esse, quæ foliorum pinnas veluti carbũculatas præ se fert, estque toto habitu, nedum foliis, retorrida emaciata, & languidula, acsi sphacelismo laboraret, aut sideratione aliqua pcelleretur. Sed hæc satis. Qui plura volet, consulet nostra hortorum Secreta & auxilia.

2 *Et si rarum est vermes in cerebro generari, id tamen nostra memoria visum est. Et cuidam Italo ex frequenti odoratu Ocimi hortensis, seu basilicæ herbæ, natus scorpio in cerebro, vehemẽtes dolores & lõgos, mortẽ deniq; attulit. Quod ocimophilis summoperè notatũ velim. Autor Iacobus Hollerius, nobis in medicina pceptor & doctor nunq̃ obliuiscẽdus.*

3 *Dum quædam iuuencula in gynæcio cuiusdam Principis Germani sese ad speculum adornaret, detentis in ore aciculis quibus pe-*

plum componeret, ab amasio principe clanculum à tergo subeunte, inter scapulas percussa, ingemiscens aciculas illas omnes deglutiuit: quas biduum pòst illæsis vreteribus eminxit. Autor Ioannes Langius, illustrissimorum Comitum Palatinorum Rheni medicus doctissimus.

4 *Experientia quotidiana compertum est, submersorum corpora, vbi in conspectum producuntur, eorúmque qui sunt interempti, vel confossi, præsentibus amicis, aut eo qui interitus causa illis extitit, sanguinem è vulnere, naribus, aut alia corporis parte profundere. Authores Lucretius, Philipp. Melanchton, Ioannes Langius, Leuinus Lemnius, & alij plerique.*

5 *Vulpes per æstatem morbo, ab eis alopecia nominato, qui pilorum defluuio cõstat, frequẽtissimè laborãt. Vnde pelles captarum eo tempore,*

non

non solùm inutiles, sed etiam noxiæ esse solent. Quod uideant qui uulpinis pellibus nullo delectu vestes sibi per hyemem suffulciunt. Ex Alberto.

Mortuus fœtus quandoque gesta 6
tus fuit in vtero muliebri, supra annos quatuor: qui tandem opera & consilio peritorum medicorũ ac chirurgorum membratim per aluũ exemptus est superstite matre: quæ biennio pòst denuò concepit, sicuti memorabili historia proponitur à Mathia Cornace Maximiliani Romanorum Regis medico doctissimo qui, dum secaretur mulier, interfuit ac præfuit.

Oua noctuæ elixata, & infanti- 7
bus pro cibo data, illos tota vita abstemios reddunt, vt in Apollonij vita scribit Philostratus. Idem præstãt anguillæ in vino suffocatæ, si ex eo bibant qui plus satis mero indulgent, & hinc offenduntur ac delinquunt.

Inducit etiam vini faſtidium rana viridis, ex iys quæ in fontibus ſaliunt, ſi viua in eo ſuffocetur: ſicuti propediem, fauente Domino, pulchrâ hiſtoriâ confirmabimus, in noſtro quadrupedum medico opere.

8 Si bouem aut aliam quamuis quadrupedem ſerpens momorderit, melanthij acetabulum, & quod medici vocant ſmirneum, conterito in vini veteris hemina. Id per nares indito, & ad ipſum morſum ſtercus ſuillum apponito: atq; hoc idẽ, ſi vſus venerit, homini facito. Autor M. Cato.

9 Pantarbem lapidem ad ſe aurum allicere, vt magnes ferrum, memoriæ proditum eſt à Philoſtrato ac Tzeze. Eſt & ab Æliano ſcriptum, idem aurum accipitris oſſa attrahere: Adhæc à Bruſonio, adnotante Georgio Fabricio, gallinarum oſſa auro liqueſcenti admiſta, illud in ſe conſumere.

Thus

Thus albiſsimum in pollinem attri- 10
tum, & cum vino, ſi frigus erit, vel
aqua decoctionis paſſularũ, ſi æſtas,
epotum in Lunæ augmento, oriente
Sole, necnon in meridie, & occaſu,
mirum in modum memoriam auge-
re fertur, & cerebro ac ventriculo
prodeſſe. Autor Raſis.

Quartanam curat aliquid geſta- 11
ſtum de oſſe brachij humani & ſum-
mitate alæ anſeris, vt ſcribit Geber.
Apud quẽ etiam lego, quòd contra
arthritidem & quoduis hulcus de-
paſcens, ſummè prodeſt humani bra-
chij, vel tibiæ os cõbuſtum, facto pul-
uere ex eo quod album intus manſit,
& parti affectæ appoſito.

Aqua ex ſtercore humano chi- 12
micis organis diſtillata, auro &
argento pondus adauget. Et ſi
hydropicus homo vel ictericus pro-
priam vrinam ieiunus per dies
aliquot biberit, valdè iuuabitur,

Autor Hermes. Cui aſcribendum, quòd dens hominis appenſus collo eius qui dentium carnificia excruciatur, dolorem tollit: maximè ſi perforata faba ei addatur, cui ſit immiſſus pediculus, & ſerico panno inuoluatur: eoq; modo, quo dictum eſt ſuſpendatur.

13 *Laurentius Miniatus, familiaris meus, inquit Iouianus Põtanus, amico ſuo doloribus capitis penè quotidie laboranti, impreſſa Arietis imagine, remedium attulit. Hanc cælari in auro fecit, primo Arietis gradu aſcendente, Ioue ibidem conſtituto, nullisque infœliciũ ſtellarum radijs percuſſo, imò Luna, Veneréque amicè intuentibus.*

14 *Philinus, vt Plutarchus & Atheneus ex Ariſtotele & Theophraſto referunt, nullo alio cibo vel potu quàm lactis alimonia toto vitæ curriculo vſus fuit. Et Zoroaſtres magus,*

gus, adnotante Plinio, annos xx. in deserto solo casei esu vixit, tali artis industria temperato, ut vetustatis acorem non sentiret.

15 Quibus ampli & capaces sunt pulmones, multisque foraminibus pervij, diutiùs anhelitum cohibent, ac celeriter currrendo viam multam conficiunt. Iidem egregij sunt urinatores, & fundo aquarum longo tempore inhærent, suffocatique ac undis obruti, paucos post dies emergunt, Lēnius.

16 Vbi ex maternis latebris recens prodierit infans, diligenter ac circūspectè præcidendus est illius umbilicus, iusta lōgitudine eminentiæ, præsertim in masculis. In quibus præcipuum generationis organum sequitur umbilici proportionem. Sic in fœminis curtè nimiùm religatus, ætatis progressu pariēdi conatus restringere potest. Ex Mathia Cornace medico.

17 *Raptam ouem, dum perſequentes audit lupus, illæſam portat, ne balatu ei faciat curſus impedimentū, vt ſcribit Albertus. Addit ille idem quòd lupi ſenes facilè capiuntur. Nā accedunt ad ruſticorum domos, & ſe in periculum præcipitant, quaſi vitam exoſi. Sunt enim longæui, & dentes ſenio amittunt, nec ampliùs ex rapto viuere poſſunt.*

18 *Infantes pleriquè in lucē prodeūt obducto capite veluti pileo, aut vitta quadā membranoſa, vel capitio monachali. Quod maritos in ſuſpicionē ſuarū vxorum quandoq; pertraxit, vt de hiſtoria teſtatur Antō. Guainerius. Ab eo tegmine obſtetrices & deliræ aniculæ, infantibus bona, ex colore rubicundo, vel mala, ex nigricāte, præſagire ſolent. Hinc ſanè crediderim Gallicum prouerbium natum fuiſſe,* Il eſt nay coiffé, *natus eſt vittatus, vel pileatus, de eo cui vltrò ſup*

petunt

petunt bona, partumq́ est amplum à parentibus patrimonium. Non omittam quòd obstetrices apud nonnullos, magno solent vendere huiusmodi pileos infantiles credulis aduocatis, qui hinc se adiuuari putant, Autor Leuinus Lemnius.

Ad sanandos genitalium dolores, 19
& sanguinem cohibendum, antiqui sculpebant in lamina cupri figuram Scorpij, hora Saturni, surgẽte tertia facie Aquarij cum eodem Saturno. Et aduersus podagrã sigillũ Pisciũ. Sic ad memoriæ & ingenij præstantiam annulum ex auro puro fabricabant, in quo clausus esset adamas sub coniunctione Saturni & Iouis in Ariete. Hermes.

Traiano Cæsare orbi imperan- 20
te, quidam laborans diuturna dysuria, tandem eminxit geniculatum hordei calamum. Et adolescens Plutarchi tempore, magna

cum ſpermatis vbertate, animalculum excreuit hirſutum ac multipes.

21 Cochleæ tritæ & fronti illitæ, ſanguinẽ è naribus immodicè fluentem ſiſtunt. Et lapis ſpongites in vino albo, vel ſucco raphani ſolutus et potus, lapidem in veſica frangit. Præterea ranarum cor, & maximè fluuiatilium, febricitantibus ſpinæ adalligatũ, febriles algores minuit. Sunt qui cordis regioni etiam admoueant, ad mitigandos cauſonum æſtus & incẽdia.

22 Diſſectis ante plenilunium pullis hirundinum ex prima fœtura, duo lapilli reperiuntur in illorum ventriculis, quorum vnus cõcolor, alter verò diſcolor habetur. Hi priuſquam terram attigerint, ſi in buculæ, aut cerui aluta includantur, & brachio vel collo aptẽtur, comitiales ſanabũt, nedũ iuuabũt. Ex relatione cuiuſdã Itali, qui ſe id expertum fuiſſe mihi aſſerebat.

Extat

Extat historia memorabilis scripta 23
ab Ægidio Herthoge medico Bruxellensi de muliere quæ annis xiij. sceletũ fœtus ꝑ mortui vtero gestauit: quod tùm a matre, tùm omnibus vterum contrectantibus percipiebatur. Sed non tradit quem habuerit successum. Nam mulier ea, dum historiam scriberet, optimè valebat, suaque munia tam domi, quàm in agris, cum marito strenuè obibat.

Lupus herbas nisi ægrotus non 24
edit, tunc enim remedij causa, gramen, herbam frumenti, & rapistrum decerpit, quæ illi vomitum prouocãt, Autor August. Nyphus. Addo ex Alberto, quòd lupis & canibus similiter accidunt quidam morbi, nimirum rabies, cynache & podagra.

Dictamnũ ex aqua vel vino hau- 25
stum, partus admodum faciles reddit, etiã si fœtus mortuus sit, vel trãsuersus agatur. Idem præterea secun-

das

das expellit. Quod & pulegio multi adscribũt, sicuti casus pſæpe pbauit.

26 *Amant sic columbæ tinnunculum qui nostra est quercerella, vt referat Columella ex vetere Democriti præcepto, quòd si eius pullos in ollis fictilibus quis defoderit, & stipantia opercula superposuerit, gypsóque oblita in columbarij quatuor angulis suspenderit, tantum loci amorem columbis conciliabit, vt eius desiderio nunquam mutent sedem: adeò amicum etiam post mortem amant.*

27 *Humor in folliculis vlmi nascẽs, faciem reddit gratissimam & perpolitam, si eo detergeatur. Confert etiam mirum in modum pueris enterocœlicis, duplicatis linteolis in illo madefactis, & sub perizomate, seu femorali coaptatis. Ex cuiusdã chirurgi experimentis.*

28 *Lembergi in oppido Schlesiæ, vt scribit Ioan. Langius, quædã mulier*

grauida ſacerdotem nudis pedibus & lotis è balneo egreſſum, ſubſequuta, pedum eius deſiderio capta, clàm à tergo in genua eius procidit: ambabúſque manibus altero crure apprehenſo fruſtum dentibus euulſit: nihil expaueſcens clamorem ſacrifici deûm hominumq; fidẽ implorantis.

Animi defectu collapſi eriguntur 29
vellicato articulo digiti annularis, ſeu medici: necnon attritu auri ad eundem cum croci momento. Per hunc enim vis quædam refocillatrix ad cor vitæ fontem dimanat. Lemnius.

Pipionem habebis exoſſem, ſi ex- 30
enteratum, in acre acetum per diem naturalem maceraueris: deinde probè lotum & aromatibus, addito fœniculi ſemine, infarctum elixaueris, vel aſſaueris. Nam ſic illius oſsicula adeò tenereſcent, vt vnà cum pulpa & carne mandi poſsint

possint, Autor Ioã. Baptista Porta.

31 *Si in lamina auri purissimi figura Leonis sculpatur Sole versante in Leone, & Luna nõ aspiciente sextã domũ nec domino assedẽtis Saturnũ vel Martem, Lunáq; ab illis recedente valebit sigillũ huiuscemodi circa renes gestatum, ad sæuissimos illorũ dolores & cruciatus abolẽdos. Et si cõponantur trochisci ex puluere selecti olibani cum hircino sanguine, imprimantúrque in dicta lamina, & siccati soluantur in vino albo quod à ieiuno bibatur, mirabilem effectum habebunt aduersus calculos renum & vesicæ lapidem. Andr. Cordubensis ad summum Pontific. Gregorium, & Albertus re & cognomine Magnus.*

32 *Inter rosas, lilia & alia, arcanum est commertium. Nam si propiùs serantur, vt se aspiciant, vel contingãt, flores rosarum & liliorum odoratiores*

es euadent, ac præstantiores adolescent: quemadmodum in nostris hortorum secretis fusè monstratum est.

Corallium ingenioso artificio ad hūc mensieris modum. Cornua hirci derasa in puluerem & scobem conuerte, eáq; forti lixiuio ex lignis fraxini composito, diebus xv. infunde. Postea extrahe, et cinnabari in aqua soluto misce, & lento igni committe, vt fiat spissamentum. Id si veri coralli præ se feret colorem, in quas visum erit formas effinge, sicca, & secundū artem expoli. Experimento constat. 33

Decoctum corticis populi albæ ischiadicos summè recreat. Quod etiam præstat succus frondium genistæ in aceto maceratarū. Et vesica suis quæ terram non attigit, pubi imposita, vrinam ciere fertur, Plinius. 34

Salsam carnem dulcem ac delicatulam reddes, si eam priùs in lacte coxeris, deinde in aqua. Addimus, ~~53~~3.5

licet

licet πάρεργον ꝙ ſi ex lupi inteſtino funiculũ feceris, et illum ſub arena, aut terra ſepelineris, equos & ouile pecus hac tranſire prohibebis, etiã ſi fuſte adigantur. Albertus.

36 *Oculorũ defluxionib. miro ſucceſſu auxiliãtur globuli è ſuccino, ſeu ambra, annexi occipitio. Iidẽ etiã collo geſtati præpediũt ne diſtillationes in guttur feratur. His addo ꝙ caudex betulæ ꝓcedẽte vere inciſus, vel caſtratus, ingentẽ copiam aquæ reddit, cui vis ineſt maxima ad cõminuendos renum calculos ſi bibatur. And. Mathiolus in Dioſcor.*

37 *Ariſtot. ſubminiſtrãte Alex. Ma. accepit octingẽta auri tàlẽta, ſeu quadringẽties & octuagies mille coronatos cũ trib. hominũ millib. q̃ ſyluas, auiaria & viuaria oĩs generis diſq̃rerent ꝑ Europã, Aſiã, & Africã, vt oĩa genera animantium ad ſe deferrent, quò varijs illarũ diſſectionib.*

confectis

confectis, de earundẽ diuersa natura
scriberet. Autor Ioan. Bodi. Ande-
ga. in suis Cõ. in lib. Oppia. de vena.

Omnis morsus serpentis ieiuni, ie- 38
iuno homini, vel animali inflictus,
maximè nocet: estq́ multo pernicio-
sior dum incubat. Caterùm, vbi ex
anguibus metus ingruit, optimum est
non antè progredi, quàm aliquid ci-
bi præsumptum sit, ac degustatum.
Sed omnibus hominibus suũ etiam
inest contra serpentes venenũ: nam
ictas saliua, ceu feruentis aquæ con-
tactu, fugere aiunt, & si in fauces
penetrauerit, mori: idq́ præcipuè hu
mani oris ieiuni, Plinio autore.

Tradit cum Diodoro Herodotus, 39
Ægyptios & Chaldæos quouis men
se triduo se vomitu purgare & cly-
steribus intestina eluere, sanitatis
conseruandæ ergò. Arbitrantur
enim omnes corporis languores ex
cibis & aëris mutatione oriri.

Hinc

Hinc Xenophon tradit Socratem tam sobria diæta animum corpúsque formasse, vt pane tantum lacte macerato vesceretur.

40 *Capilli vt aurum flauescent, si acceperis aluminis rupei vncias sex, vitrioli vncias quatuor, salis nitri vncias duas, & ex iis stillatitiã aquam extraxeris, capillitiúmque vel cæsariem spongia in ea madefacta & tantillum expressa, tinxeris ac identidẽ repetiueris.*

41 *Magna est asparagis societas cum arundine: vnde in arundinetis optimè seruntur, ibique lætiores proueniunt. Sic amigdalus solidaria, minùs ferax esse solet, aliis verò sociata, fertilis admodum ac fœcunda euadit. Plinius.*

42 *Strabo refert apud Sabæos ab odoribus stupefactos incolas, vti etiã aduenas, bituminis suffitu, hircique barba incensa recreari, contrario ni-*

mirum

nirum odore. Sic videmus quosdam rusticos in aromatariorum officinis & myropolijs ingressos, deliquio animi periclitari, nisi confestim illorum naribus fimum equinũ (cui sunt assueti) adhuc tepidum & recens ac fumans admoueatur: vt similes habeant labra lactucas.

Lepus ãnis decem fertur viuere, 43
& catus totidem: capra octo: asinus triginta: ouis decem, sed vir gregis sæpè quindecim: canis quatuordecim, & quandoque viginti: taurus quindecim: bos, q̃a castratus, viginti: sus & pauo, viginti quinque: equus viginti, & nonnunquam triginta: inuẽti sunt qui ad quinquagesimũ peruenerint: columbi octo, vti etiam turtures: perdix viginti quinq;, vt & palũbus: qui nonnunquam ad qudragesimum peruenit. Ex Alberto.

Salicis folia, vt etiam cortex, ex 44
vino cocta podagricos fotu adiuuant.

Adhac

Adhæc sambuci, vel ebuli caulicu cum adipe hircino taurinóue triti, & emplastrati. Addo quòd alij nucl olus ante accessionē quartanæ comestus, calorem mouet, qui, Celso autore, horrorem non admittit. Testatur insuper Icethides medicus apud Pliniū, easdē quartanas finiri coitu sed incipientibus duntaxat mēstruis.

45 *Cùm volueris fugare mures de aliquo loco, insculpe stanno vel cupro, ascendente tertia facie Capricorni, imaginem cati habentis murem in ore suo. Et dum figuras eam, dicito, Ligo omnes mures per hanc imaginem, vt nullus in loco vbi fuerit, manere possit. Deinde sepeli in medio loco inuolutam corio cati, & mirum videbis experimentum. Hæc ex libello Ptolemæi de Imaginibus.*

46 *Aureas literas sic facies absque auro. Accipe auripigmenti & crystalli singulorum vnciam vnam: re-*

digantur in puluerem, mixtisq́ue ouorum albuminibus diu agitatis, fiat liquor ad scribendũ, vel pingendum appositus, Ex Alexi Pedemõtano.

Indicibilis est familiaritas inter oleam & myrtum. Nam, vt refert Androcius, myrti brachia, virgultáque iucundè per oleam repunt, ac ambarum radices mutuo amplexu amicè sociãtur. Nec alia planta, præter myrtũ iuxta oleã perbellè surgit. 47

Experimento certissimo compertum est, bituminis suffitu, siue crudum sit, siue vratur, mulieres vtero strangulatas extemplò reuocari. Quamobrem nonnulli fœminarum collo, quæ ei morbo sunt obnoxiæ, lanâ exceptum appendunt, vt crebro olfactu paroxysmum arceat. 48

Capillos sic denigrabis: Tere herbã callitrichũ ex oleo, & coque cũ ouo coruino, taliq́ue vnguine capil- 49

lum

pillũ ſæpius illine, & nigreſcet. Quòd ſi cutem albiſsimam ac delicatam habere voles, fac vt libra vna lithargyri argenti in aceto diſtillato ferueat, quo partes ſuauiter madefac & illine.

50 In arthritide & chiragra non eſt quòd mortem quiſquam pertimeſcat, niſi circa ſiniſtrum pectoris ſinũ, cui cordis turbinatus mucro ſubeſt, humorum colluuies decumbat: digitúſque annularis ſiniſtræ manus nodoſus efficiatur, ac valdè intumeſcat. Autor Leuinus Lemnius.

51 Accipiter columbino generi hoſtis eſt infenſiſsimus, ſed à tinnũculo, ſeu quercerella, tuetur, cuius conſpectum vocémque reformidat. Quod columbas non latet. Nam vbicunque reſidet tinnunculus, tanti protectoris fiducia, à loco non ſecedunt, etiam ſi propiùs adſit accipiter. Ioan. Baptiſta Porta. Vide Aphoriſmũ 26.

Cùm

Cùm volueris fugare serpentes de 52
aliquo loco, vt nec tibi, nec item alijs noceant, fac imaginem duorum serpentium in æris lamina, secunda facie Arietis ascendente: & dum sculpitur, vel fusilis proijcitur, dic, Ligo serpentes per hanc imaginem vt nemini noceãt, nec quẽquã impediant, nec diutius vbi sepulta fuerit permaneant. Deinde conde imaginem quo loco putabis adesse serpentes, & ilicò fugient, quasi obiecto igne. Si quatuor feceris imagines, eásque in quatuor angulis loci sepelieris, multò tutiùs egeris. Quod alijs etiam imaginibus ritè accommodabitur. Ex Ptolomæo.

Ælianus testis est pedem accipi- 53
tris non aliter aurum trahere, quàm ferrum magnes rapit. Sunt qui eodẽ auro hydrargyrum euocant, etiam è corpore eorum qui Neapolitano, Hispanóue vnguine illiti fuerint, vt alio

dicemus leco.

54 *Hederæ folia in vino elixata medẽtur omnium generum vlceribus, etiã ijs quæ cacoethea & chironia vocãt. Quibus itidem auxiliatur anethi ſemen combuſtum: Nam illa deterget, carne replet, ac ſolidat. Addo quòd cichorij nodus in brachij plicatura delatus, oculorum delachrymationes emendat, & tandem abolet, Autor Arnaldus à Villanoua.*

55 *Si voles tingere ſetas ſuillas; varijs coloribus, ſic age. Vbi diligenter elotæ fuerint, & in aqua aluminoſa coctæ, mittantur, dum adhuc calent, in aquam croco intinctam, ſi flauas habere velis. Vel in ſuccum aut vinum acinorum ſambuci, vel ebuli, ſi cœruleas. Aut in dilutum floris æris, ſi virides. & ita de alijs coloribus. Idem licebit experiri in pennis volucrum.*

56 *Mulier quædam vterum ferens, deſide-*

desiderio humeri pistoris denudati dũ panẽ ad furnum defert, omnem cibũ penitùs fastidiebat, præter carnem de humero dicti pistoris. Maritus perchar æ vxoris misertus, certã pecuniam pro singulis morsibus pactus, fecit vt ille duos dentiũ mulieris insultus sustinuerit: tertium verò, doloris pertæsus, cùm ampliùs ferre nollet, hinc mulier tergeminos est enixa, duos viuos, & tertium mortuum.
Autor Ioan. Langius.

Vitis laurũ non amat, quia eius o- 57
dore deterior redditur: eã enim olfacere & allicere dicũt. Quamobrem cùm germẽ vitis ad laurũ accesserit, retrò graditur inimicũ fugiẽs odorẽ. Sic lappa lenti aduersatur: & cicer herbas omnes enecat, vicinaq; omnia strangulat cytisus. Bapt. Porta.

Mos inoleuit apud veteres vt digi 58
tus qui medio & minimo interiacet auro insigniretur taliq; gestamine de

corus esset, potiùs q̃ cæteri. Quod tenuis quidam arteriæ ductus (non autem nerui, vt Gellius existimauit) à corde ad hũc digitum porrigatur. Cuius motus in parturientibus & delassatis, omnibúsque cordis affectibus, tactu manifestè deprehenditur, Lemnius.

59 *Puella insigni pulchritudine decora, sed napelli veneno educata, ab Indorum rege doloso muneri Alexãdro Magno data fuit. Cuius scintillantes & serpentum more nictantes oculos cùm Aristoteles vidisset, ô Alexander, inquit, caue tibi ab hac, nam virus pestilentissmum alit, vnde tibi exitium paratur. Nec indicio defuit euentus: plerique enim proci, puellæ huius commercio intoxicati interierunt. Autores sunt Aristot, Plin. Auerrois. Galen. Auic. & alij multi.*

60 *Leonem valdè exterrere fertur galli*

galli gallinacei cantus, albi præcipuè & maximè visa eius crista: cuius aspectum ne sustinere quidem potest. Hinc nimirum rectè scribit Proclus, dæmones leonis formâ aliquando apparuisse, qui obiecto gallo disparuerunt.

Ligna & tabulata alumine illita 61
non ardescũt, vt nec postes, fores aut lacunaria ære viridi imbuta, modò crusta durior ijs obducatur, & alumen, plumbiquê albi cineres, pigmẽtis copiosè misceantur. Cuius rei specimen edidit Archelaus Mithridatis præfectus in lignea turri contra Syllam, quam frustra incendere conabatur: eo modo quo Cæsar castellũ ex larigna materia constructum circa Padum, vt tradit Plin.

Remorantibus vrinis & coli cru- 62
ciatibus medetur aqua ablutionis pulueris ex genitali cerui epota. Quin & puluis ipsemet dysentericos

...innat. Valet etiam iis medicamentis remistus, quæ sopitam Venerem excitant Andr. Matthiolus.

63 Vermiũ terrenorum cineres, aut stercoris murium, vel ceruini dentis, dentium exesorum cauernis immissi, illos absque ferro & machinulis eradicant. Prætereà si lapis repertus in capite oblongi limacis, ad læuorem teratur, & oculo infletur, omnes eius maculas detergebit obliterabitqúe: siue vnguis fuerint illæ, siue leucoma, nebula, aut quid aliud.

64 Genuina est hydrargyri proprietas, pituitam ab vlceribus & membris extremis ac longinquis arcere, & per faucium adenes, paristhmia, oris poros & gingiuas expurgare. Sed hepati, cerebro, neruis, ossibus, dentibusqúe, non tantùm suo frigore, sed tota substantiæ forma specifica, summè est noxium, Langius.

65 Hybernis mensibus aqua vitæ sesqui-

quidrachmæ ſeu cochlearis menſura, ſacchare optimo edulcata, adiecto primarij panis exiguo bolo, ne cerebrum feriat, vel hepati quid noxæ adferat, ſalubriter exhibetur ieiuiunis obeſis, pituitoſisq́ corporibus, vt humores excrementitios concoquat, & illorum corpora à lethargo, apoplexia & morbis frigidis vindicet, Lemnius.

Puluis magnetis triobolari pon- 66
dere epotus ex ſucco fœniculi, hydropicis aquas detrahit. Et magnes ipſe capiti admotus, dolores, omnesq́ eius querelas obliterat. Quod ex veterum commentarijs ſe tranſtuliſſe ſcribit noſter Hollerius.

Argenteas literas ſic facies abſq́ 67
argento. Sume ſtanni opti. vnciam vnam, argenti viui vncias duas, miſceantur & liqueſcant. Deinde terantur cum aqua gummata,

& ex ea materia, vbi opus erit, formentur literæ.

68 Acorem & corruptelam omnẽ sic depones à vino. Accipe iustam quãtitatem cicerum, & ea oliuo inunge, coque, tere, vt fiat crassamentum velut maza & pasta. Ex ea proijce libram mediam in vinũ quod tendit ad acredinem & sapor ille intra diem naturalem emendabitur.

69 Alimenta fulmine vitiata perniciosa sunt ac summè noxia. Nam illi inest virulentia quædam ac pestilens lues, ex qua spiritus venenatus in cõtacta diffunditur. Quod scire interest, ac meminisse expedit.

70 Tradunt seduli rerum naturaliũ perscrutatores, coaceruari vermes in inuolucris intestinorum cerui, & serpentium esu necari, quos spiritu narium ex cauernis elicit. Ne verò illorum virus ei obsit, ad fõtes aquarum properat. In quibus dum ad labia

bia vſque mergitur, ex oculis lentæ diſtillant lachrymæ, quæ viſcedine ſua in maioribus canthis ad nucis iuglādis magnitudinem concreſcūt, & quodam modo lapideſcunt. Vbi verò ſeſe veneno exoneratum ſentit, aqua egreſſus, attritu oculorū ad arbores, tophum illum, viſus obſtaculū, (lapidem ſi placet appella) excutit. Quem efficaciſsimum eſſe aduerſus venena, teſtes ſunt magnæ autoritatis & antiquitatis medici quàmplurimi. Talem gloriantur ſe vidiſſe Iulius Scaliger, & Amatus Luſitanus: traduntq́ꝫ, peſte correptis efficaciter dari cum vini momento. Nam tantus illius vi & præſidio cietur ſudor, vt penè totum corpus eliquari credas: quo vno peſtilens virus foras truditur. Lapidem hunc Arabes medici Bezoard vocant, & ab eo alexipharmaca, remedia aduerſus venena, Bezoardica.

71 *Philetas poëta Cous plumbeis vsus est soleis, ne à vento ob corporis exilitatem euerteretur. Et Osiander theologus, vt scribit Georg. Fabricius, auream cathenam collo gestauit, ne lepra theologorum, quæ Græcorũ medicorũ est elephantiasis, inficeretur.*

72 *Coturnices & capræ helleboro, vt sturni cicuta innocẽter vescũtur, vel Lucretio teste, Epicureorum scholæ discipulo & philosopho argutissimo,*

„ Prætereà nobis (inquit) veratrũ est acre venenum:
„ At capris adipes & coturnicibus auget.
„ Quippe videre licet pinguescere sæpè cicuta.
„ Barbigeras pecudes: homini quę est acre venenum.

73 *Menstruatus pannus radicibus arborum consepultus & maximè iuglandis, illam paulatim enecat, vt*

Demo-

Democrito, geoponico visum est. Addo, quod si quis verbasci plantam manè dum flores aperit leniter concusserit, ad vnum omnes sensim defluent, ac si planta exiccata esset, vel siderata. Quod magicis artibus fieri arbitrabuntur rerũ ignari: præsertim, si qui excutit, verba quædam obmurmurare fingat. Aut. Ioã. Bapt. Porta.

Ex asbestino lino & amianto la- 74
pide, lintea contexunt Indiani, quæ in ignem proiecta flammam quidẽ concipiunt, sed ab ea non consumuntur, aut detrimentum vllum accipiunt, quin potius exẽpta splendescũt, nihilque illis deperit. Dioscor. Plin. & alij multi. Tale habuisse aiunt Carolum. V. Imperatorem.

Vaccarum vngulæ ex prioribus 75
pedib. exutæ, crematæ, & in subtilissimum pulucrem redactæ, lac nutricibus augent, si illis exhibeantur in iusculo, vino, vel liquore

alio idoneo. Eædem carbonibus impositæ, mures suffitu enecant, vel aliò abigunt. De experimento cuiusdam Hispani.

76 Cochlearia ex ficulneo ligno factæ hoc habent peculiare, quòd carnes ad celerem coctionem adigunt, si elixationi earum sæpiùs admoueãtur, vel cum illis vnà elixentur. Quod & vitri fragmento multi etiam adscribunt, de experientia. Sed aiunt, vitrum illud debere esse conflatum ex cinere fœni vel silicis.

77 Qui hydrargyro, seu viuo argento, vitiatas aquas ex montibus scaturientes bibunt, ijs choeradibus aut strumis, necnon bronchocœle, seu gutturis hernia & tumore ad sternum pẽdulo collum turgere solet. Ex quo rectè præcepit Vitruuius, vt ex membratura & habitu corporis incolarũ pulchro vel deformi, naturas aquarum illius regionis exploremus.

Aqua vitæ, foris admota, oppor 78
tunè auxiliatur neruis, musculis &
membris algore oppreßis, omnésque
affectus dolorificos qui in frigidis hu
moribus consistunt, perbellè discutit,
vi calorifica ac penetrandi celeri-
tate.

Oleum ex sulphure ad hunc fit mo 79
dum. Sulphur in œnostagmate (stil-
latitio vino, seu aqua vitæ) ferue-
fit, dum enatet lentor quidam, lana
molliore, vel attrito linteo rapiēdus,
aut conchula alioquin excipiendus.
Aliquoties commutanda est aqua,
donec satis olei collectum sit. Hoc de-
mersum corpori hydrargyrum foras
allici volunt, statim illito à balneis.
Iacob. Hollerius.

Si in sinistra manu habueris cor 80
caninum, in cuius centro sit defixus
dens canis, te præsente omnes canes
conticebunt: maximè si vtrumque
sit ex nigro cane acceptum. Quod
pro

pro vero & eomperto mihi traditum est.

81 *Margaritas & vniones sic finges. Accipe candidos lapillos ex capitibus vel oculis piscium: quos munda, sicca, puluera, & agitatis, despumatisque ouorum albuminibus excipe, misce, ac tãdiu moue donec fiat maza & spissamentum: ex quo vnionum corpuscula, dum recens & tractabilis est materia, effinge, & seta suilla, vt fiat foramen, transfige. Tum demum resiccata coque in lacte vaccino, & secreto loco procul à Sole & puluere iterum sicca, donec perfectam duritiem induerint. Videbis quod placuisse queat.*

82 *Cœlum crebro tonitru reboans subitam & insperatam mutationem vinis multis inferre solet. Quod si vinariæ cellæ subterraneæ & testitudinatæ fuerint, minus detrimenti accipient vina, quàm si tabulatis cõstru-*

ctæ

ctæ ſint. Præcautio erit, antequam tempeſtas ea ingruat, vaſis vinarijs laminam ferri cum ſale, aut ſilices ſuperponere Leuinus Lemnius.

Quùm Ariſtoteles in Chalcide 83
exularet, & Euripi anguſti in Eubœa freti, ſepties interdiu noctuq́ꝫ alterius fluctibus ſtato tempore refluі, cauſam reddere non poſſet, mœrore contabuiſſe, & hinc morti occubuiſſe fertur. Autores ſunt Iuſtinus Martyr, Plutarchus, Crinitus, & alij.

Dentes apri recenter occiſi adeò 84
feruẽt, vt crines aut ſetas, ſi quis admouerit, exurant. Quod ſe atroci dente irâ inflammatus aper, contra perſecutores vlciſcatur, Autor Xenophon.

Struthiones conflata auro, vel a- 85
lio metallo, numiſmata in horto ducis Ferrariæ deglutire & concoquere vidi, inquit Ioan. Langius. Addit quòd cùm metallorum ſcobem adeò

appe-

appetāt mures, credibile est eos metalla cōcoquere, ac his nutriri. Quos Theophrastus in Syaro insula expulsis incolis ferrum quoq; arrosisse tradit. Referunt & Lauinij argenteos clypeos corrosisse, ac magnam apud Chalybas in ferrarijs officinis iacturam fecisse.

86 *Adeò dissident homines & serpentes irrecōciliabili odio, vt statim viso serpente expauescat homo: & fœmina vterum gerens, partum abortu vitiet. Nam statuta est à mundi primordijs inter hanc & illum irreparabilis inimicitia, & indicibilis antipathia.*

87 *Inter ea quæ calorem natiuū augent & excitant, ac dolores quorūcunque membrorum demulcent, primum locum habent catelli, non omnes quidē, sed ij præcipuè quibus pilus est concolor. Sic in chiragra, podagra & omni arthritide nihil præsentius*

ſentius ad conſopiendos cruciatus quamlibet efferatos, ſi parti affectæ adhibeantur. Leuinus Lemnius.

E Proculo Cæſare centum vir- 88 gines intra dies quindecim fœtum cō ceperunt. Et Artaxerxes centum ac quindecim filios habuit. Porrò, de Socrate illud eſt memorabile, ꝙ cùm adoleſcens petulans illum calce percuſsiſſet, idq́ꝫ moleſtè ferrent eius amici, Si me aſinus calce pulſaſſet, inquit Socrates, dignúm ne exiſtima retis vt mutuò illi calces inijcerent?

Bardanæ maioris folium (quæ & 89 arction & perſonatia dicitur) ſummo capite geſtatum, matricem ſurſum tollit, ſub planta pedis, deorſum Quod remedium præſtantiſsimum habetur aduerſus ſuffocationes, præcipitationes, ac diſlocationes matricis. De folio Braſsicæ ſcribit M. Cato, quòd vertici capitis impoſitū vuulam ex defluxu pendulam, vel aliter

ter affectam, sursum rapit.

90 Gutturositas seu bronchocœle non solùm vernaculum est vitium incolarum montium, sed etiam aduenarum. Qui si collo vel anseribus graciliore illuc accesserint, & de hydrargyratis montium fontibus annos aliquot potauerint, illos guttura, qualia sunt taurorum palearea, in patriam referre videbis. Et, quod omnem superat admirationem, ligna etiam in hos fontes proiecta, tuberascunt, Langius.

91 Quum omnia quæ è terra eruuntur, quamlibet ponderosa, argento viuo innatent. solum aurum subsidit, & ab eo absorbetur, mutato colore in argenteum: qui nisi igne elui potest: sic enim in fumum resoluitur teterrima odoris fœditate.

92 Cancer fluuiatilis tritus, tela ac spicula è corporibus detrahit, si illis superponatur. Quod etiam peculiare

habet

habet lacertæ parietariæ caput, & rana secta. Sic scorpio contritus & appositus, virus quod infixit retrahit. Res imitanda crudelibus aliquot adolescentum amasiis, quæ vbi vulnus quandoque letale illis inflixerūt, remedium quod præsentissimum habent, atrociter denegant, & ita miseros miserius perire, vel ad tabem vsque languere sinunt.

Virides literas sic facies. Accipe 93
folia rutæ, succum exprime, florem æris & parum croci adde, tere, & dum vti voles, aqua gummosa excipe, ac scribe.

Cùm volueris vt pisces multi con 94
gregentur in vnum locum, fac imaginem piscis ex stanno vel plumbo, ascendente prima facie Aquarij (melius fortasse Piscium) & dum illam figuras dic, Ligo & adiuro omnes pisces qui sunt in flumine (nominandū est) ad tractum balistæ, vt ad hanc imagi-

imaginem veniant, quotiescunque in eius aqua posita fuerit. Et cùm volueris exire piscatum, pone eam circa rete in olla noua, & miranda ac periucunda videbis.

95 Vinum vitiatum reparabis, si in aliud dolium illud transfundis quod priùs derasum & à fecibus detersum fuerit, necnon decocto calido foliorũ lauri, myrti, hormini hortensis, quæ nostra est orualla, iuglandis aut radicis ireos, vel baccarum iuniperi, probè ac diligenter elotum, vbi in vsum voles depromere, colorem, odorem ac saporem sanè quàm gratum exhibebit.

96 Testatur Aristoteles arcanorum naturæ consultiss. amitam Timonis, quotannis in spelunca, vrsarum more, bimestre tempus absque vllo alimento semianimem delituisse, vt sola spiratione viueret, ac ægrè dignosceretur, Autor Athenæus.

Signa

Signa morituri ex vlceribus ſunt, quando illa quibuſuis emplaſtris operta, nulla ſanie madeſcere, aut liueſcere deprehenduntur. Adeò citra naturæ vires nil pharmaca pollent, Lemnius. 97

Si in ſuccum limonij mittatur numiſma puri & obrizi auri, vel eius loco bractea, foliúmue auri conſimilis, & exacto die naturali illinc educatur ac peſte laboranti ſuccus ille præbeatur, cum tantillo vini albi & puluere radicis angelicæ, vel ex decocto ipſiuſmet radicis, mirum dictu quantum præſidij adferat etiam deploratis & conclamatis. Expertũ. 98

Hederæ vis ac natura, Tertulliano autore, eſt caput ab heluco, hoc eſt pridiani vini oſcitantia & ſemiſomno, defenſare, vi nimirum diſcuſſoria atque exiccante. Quâ etiam à crapula tutos reddere creditur capiti admota, vel præſumptis eius acinis 99

aliquot

aliquot. Atque hinc factum crediderim, vt Bacchus foliatis vuis hederæ coronaretur, & ob id Corymbifer diceretur.

100 Errant, inquit Ioachimus Fortius, qui putant Iulium, fuisse Cæsarem nuncupatum à cæso matris vtero dum nasceretur. Nam quo tempore subiugaret Gallias, matrē nomine Aureliam amisit. Quæ superuiuere nequiuisset, si cæso eius vtero natus ille fuisset. At in his audiendus non est Ioachimus: nam plures mulieres vixisse annos multos constat, imò verò concepisse, ac peperisse, cæso illarum vtero: quemadmodum historijs aliquot in hac centuria ostendimus, & alijs deinceps indicaturi sumus.

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. II.

MEMORABILE est 1
ac valdè admirabi
le q̄ narrat Alex.
Neapolitanus cer-
tis ac fide dignis au
torib. se cōperisse in
citeriore Germania intra Danubiū,
vites emergere quæ clauiculos & ple
rūq; folia ex puro auro candicantia
ferant. Quæ regib. & summis ducib.
dono sunt data. Idē cōtigisse refert
Bapt. Fulgos. (adnotāte Gaudentio
Merula) iuxta Sirminum vrbem
Pannoniæ, vt in sequentibus ple-
nius ostendemus. Causa aurifo-
dinis sub vite latentibus adscribi po-
test. Nam, Plinio autore, sub terris,
aut

aut certè in ſummo earum ceſpite, metalla inueniuntur. Quæ vi quadam naturæ, auxiliares veluti manus etiamnum præbente cœlo, à plantis attrahuntur & rapiuntur: via & modo imperceptibili. Quod φιλοσοφότατος poëta de aureo virgulto in luco Cumano exorto, fabula ſubtiliter inuoluiſſe mihi ſemper eſt viſus. Sed de his alibi.

2 Si per nuptialem annulum ſponſus mingat, à faſcino, & veneris impotentia ſoluetur, qua à maleficis ligatus fuit. Autores ſunt Guliel. Varignana, Nicolaus & Arnaldus à Villanoua medici: necnon Petr. Argelates chirurgus. His addo quòd mulieres quæ dormire conſueuerunt ſupra dextrum latus, vix fœmineã ſobolem pariunt, vt ſcribit Raſis.

3 Aqua per plumbeas ſolenas, ſyphones aut fiſtulas deducta, fugienda eſt: nam ſordes & limus plumbi ei ad-

ei adhærent. Ob id qui talem aquã bibunt, dysenterici fiunt. Adde, quod non parum incommodi etiam recipit ab hydrargyro, quod plurimum inest plumbo. Autores sunt Galenus, Albertus & alij.

4 *Admiratione dignum est, quod ex morbo Neapolitano inunctus, si aureum annulum, vel numisma in ore teneat, & lingua hinc inde volutet, argentum viuum quod corpori ex illitu & vnguine innatat, ab auro rapitur & in annulum deuoluitur: sic vt totus argenteus eximatur: nec pristino restituitur nitori, nisi igni admotus, Lemnius.*

5 *Cochlearum & limacum carnes, aliâs per se, aliâs cum suis volutis tritæ, mixto interdum coagulo, spicula ex alto rapiunt. Prætereà, hydropicorum ventri impositæ, aquas exugunt. Sed priùs soluere non oportet, quàm totus humor exudauerit, aut*

ſponte ſua decidant. Iacob Holler.

6 *Herba cynogloſſũ, ſeu lingua canis matrici canis copulata, oẽs vrbis vel ruris canes eò loci cogit, vbi occultata vel ſepulta fuerit. Et ſi talis miſcellanea collo canis ita appenſa aut ligata erit, vt excuti non poſsit, videbis eũ tamdiu circumuolui ac rotari, donec ſemimortuo ſimilis corruat. Illud idem ſub planta pedis geſtatum, omnem canum latratum ligat & impedit. Albertus.*

7 *Phauorinus refert apud Aulum Gellium Scythas, ſi quando rei cuiuſpiam cauſa inediam ferre cogerẽtur, latioribus faſcijs ventrem cohibuiſſe: Quod nulla relicta inanitate, fames eos minùs infeſtaret. Nam propter nimiam ventris compreſsionem, tolerabilior eſt inedia. Ex quo factum videas, vt qui liberaliùs cibari volunt, diploidem laxent, & tibialium ligulas ſoluant.*

Cùm volueris fugare lupos ab aliqua villa aut nemore, vt nunquam ibi reuertantur: Figura aſcendente ſecunda facie Sagittarij imaginem lupi in cupro vel ſtanno, pedibus ſimul ligatis, & duos maximos canes quaſi latrantes ſuper eum. Et inter operandum dicas, Extermino per hanc imaginem omnes lupos q ſunt in hac villa aut nemore (proprio nomine addito) vt non remaneat aliquis eorum in illo. Deinde ſepeli imaginem in medio villæ aut nemoris inuolutam canina pelle, & pedes lupi ſurſum vertas, vt ſit ſupinus. Sic reddes regionem à lupis immunem. 8

Altheæ maluæq́ decoctum, ſcabras manus & rugoſas emendat, lenit ac emollit. Sed id multò efficacius præſtant ſemina fœni græci & lini, quòd miti oleagine imbuta ſint. His addo q palũbus ferus ex poſca decoctus, tormina ſanat & diſcutit. Pli. 9

10 Thrasias pharmacopola, & plerique in Græcia pastores, integros helleborí manipulos citra noxam deuorârunt, & concoxerunt. Cuius frequentes potiones ob pharmaci assuetudinem, nec vomitu, nec alui deiectione purgare poterant Eudemum Chium, vt scribit Theophrastus.

11 Elephas viso ariete mansuescit, ac furias impetumq́; remittit. Quibus machinamentis Romani elephãtos Pyrrhi Epirotarum regis in fugam verterunt, & amplissima victoria potiti sunt. Addo quòd coruo miluus est inimicus, nã volatu præstantior & vngulis validior, escam ei præripit.

12 Si quem vino obrutum esse contingit, vomitu, vt etiam Ecclesiastes consulit, illi succurendum est. Deinde testes, partésque genitales, mantili aut sudario frigida madefacto inuolui debent: Fœminis verò vbera, mam-

mammæq; in eundem modũ foueri, nisi vterum gestauerint. Lemnius.

Bubonium, seu inguinaria her- 13
ba, præsentissimum est remedium ad inguinum affectus (ex quo nomẽ habet) siue illinatur, siue suspendatur. Addit Aëtius quòd plantago arefacta, vermes in vlceribus contractos interficit. Et Nicander tradit semen buborum veneno aduersari. Horum autem nomine intelligi puto, id quod vulgus Gallicum vocat Eschalottes, oignonnetz & appetiz.

A capitibus & caudis anima- 14
lium pilosorum abstinendum censet Rasis: nam veneno haudquaquam carent. Docet insuper hèpata anatũ proprietatem habere sistendi fluxum qui ex debilitate hepatis nascitur: ad hæc merulam optimum esse cibũ ijs quibus melancholia generari incipit.

15 Optimæ & salutaris aquæ indicia sunt, vt celeriter ferueſcat, & celerius aëri expoſita frigeſcat. Adhæc, vt legumina, præſertim piſa, citius aſparagis, quod aiunt, decoquat, nullamq́ in fundo ſui vaſis maculã aut limum relinquat, néue linteolum in ea demerſum labe aliqua inficiat. Debet inſuper eſſe limpida, leuis, omnis qualitatis expers, & hypochondrijs minimè grauis, ex ſententia Hippocratis & Galeni.

16 Argentea vaſa auro incruſtari & obduci nequeunt, niſi argenti viui miniſterio, cui vni ſe obſequioſum præbet ac tractabile. Nam cùm omnia metalla reſpuat, ſoli tantùm auro, ceu amico & familiari, libenter ſociatur, maritatur, & agglutinatur. Hinc argento ægerrimè adhæreſcit, ægrè plumbo, difficillimè ferro, æri mediocriter, Lemnius.

17 Fermentum oleo ſubactum, & cũ

cepa

cepa cocta tuſum, potenter coquit abſceſſus, molitq́; ac digerit. Et fœnū græcum oleo incoctum duris inflammationibus vtiliter adhibetur. Addo quòd cochleæ frixæ vel aſſatæ hydropicos mirandum in modum adiuuant, ſi iis ſæpè veſcantur.

Folia auri, quot volueris accipe, 18
necnon mellis guttas tres vel quatuor, miſce, tere & ſerua, in oſſeo vaſculo. Si ad ſcribendum vti voles, adde aliquantulum aquæ gemmatæ, & habebis literas incomparabiles, Alexis Pedemontanus.

Plinius tradit Aſtomorum gen- 19
tem ſine ore, corpore toto hirtam veſtiri in India frondium lanugine, & halitu tantùm ac odore viuere, quē naribus trahunt: nullum illis cibum, nullumq́; potum adeſſe, ſed radicum, florúmque varios odores excipere, & ſylueſtrium malorum olfactu, (quæ in longiore itinere ſecum defe-

runt, ne desit odoratus) nutriri & sustentari.

20 *Si in recenti muris stercore sepelitur aurum, comburitur vt fieri solet cum plumbo. Idem sic combustũ si in puluerem conuertatur, & stercoribus cati obruatur in pristinum statum redit, ac propriam naturã cum colore agnoscit.* Ex Pedemontano. *Sunt qui combibi, potiùs quàm comburi dicant.*

21 *Annus ætatis sexagesimus tertius labens, raro absque vitæ periculo, vel insigni aliquo incõmodo trãsigi solet, vt innumeris obseruatum est exemplis. Hinc Aug. Cæsar, Gellio autore, sibi gratulatus fertur, quòd eum ætatis annum euasisset. Causa esse potest, quoniam is annus septimi atque noni (qui climacterici & vitæ humanæ critici esse solent) sibi inuicem connexam, vel, vt loquuntur Arithmetici, ductam in sese quadratè*

dratè multiplicationem cõtinet. Nã nouies ſeptem, vel ſepties nouem, ſexaginta tres conſtituunt. Sed hæc paulò pleniùs ac planius tibi aliquãdo expedient Iatromathematica noſtra.

Boues ectomi, id eſt caſtrati, maiora ferunt cornua. Et quibus propè aures venæ inciduntur, eos in Veneris lucta ſperma quidem effundere, verùm id modicum eſſe ac ſterile, autor eſt Hippocr. 22

Simius adeò teſtudinem perhorreſcit, vt ea viſa latebras quærat, & validè clamet. Sic elephas ſubrumi ſuis grunnitum ſummè reformidat, vt tradit Zoroaſter in geoponicis. Sed admiratione dignum eſt, quòd pullus gallinaceus, qui ſerpentem ac draconem non pertimeſcit, vſqueadeò vmbram, vel præteruolãtis miluij expaueſcat, vt ilicò ſeſe illatebret, 23

ac ſecuritatis & euaſionis locum repentè captet.

24 *Videmus catellos plèroſque arthriticorum membris, dum ſæuiunt dolores, admotos, fractis, eneruatíſque eſſe articulis, ac ægrè pedibus inſiſtere: maxima doloris parte in eos trãſlata, vt ſcribit Lemnius.*

25 *Catonem ſeniorem pœnitebat, mulieri quidquam arcani crediddiſſe: aliquo naui traieciſſe, quò pedeſtri itinere proficiſci licuiſſet: & diẽ per negligentiam, inanem ſibi effluxiſſe.*

26 *Succinum quodcunque in adipe lactentis ſuis decoctum, non ſolúm pellucidius redditur, ſed etiam multó præſtantius. Et ſi quis ſecum habuerit ſemen acetoſæ collectum à puero virgine, non poterit ſperma emittere, nec in ſomno, nec in vigilia. Ob id contra nocturnas pollutiones plurimùm valere traditur. Autor Gilbertus Anglicus.*

Bar-

Bartholomæus Montagnana in- 27
signis medicus, refert quendam ciuem Paduanum cùm alteri genuum cantharides admouisset, supra quinque libras sanguinis eminxisse. Idem quoque accidisse tradit alteri, qui eas ad vnguium leprosorum scabritiem tollendam pollici pedũ applicuisset. Hinc nimirũ cõstat, cantharidũ virulentiã nõ solũ intra corpus, sed etiã extra perniciẽ adferre. Lã.

Luna in hæc terrena vires suas 28
maximè explicat, quum vel Soli est opposita, vel ab amplexu illius recedens paulatim lumine intumescit, ac veluti grauida efficitur. Quo tempore concubitus minus officit, quòd tum omnia humore imbuantur. Vnde fit, vt carnes illius radijs per hæc tempora expositæ, facilè tabescant: & sub ea dormientes pallorem, capitisque grauitatem contrahant, ac morbo comitiali tententur. Plinius.

29 *Ostrea viua pestiferos bubones loco transferunt, & virus omne ad se trahunt: sunt autem agglutinanda brachio, quâ axillaris decurrit, siquidem bubo in alis est: si verò inguen obsidetur, lineamentis femoris, quæ vena cruris describit, Hollerius.*

30 *Magnes verus capiti coniugis dormientis, sed nescientis, suppositus, si casta est, dulcibus amplexibus virũ detinebit: sin minus, è cubili tanquã pulsata desiliet. Autor Albertus, cui tantum fidei adhibebis, quantũ commonstrabit experientia.*

31 *Cuilibet rerum speciei est peculiare astrum, vt polus magneti, & cuilibet astro peculiaris intelligentiæ dæmon, vt homini cuilibet suus genius, dicatus est. Plato in Tim. Sic selenites candidus ex Arabia lapillus, pro Lunæ crescentis & decrescentis mole, eius imaginem reddit: & ob id Lu-*

naris

naris esse censetur. Proclus, Dioscori. Ælianus.

Azurum, vt vocant, vltramarinum, sic conficies ac bellè ementieris. Habe azurum commune, tere diligenter cum aceto, eoq; inunge tenuissimam laminam argenti puri, & eam superpone vasi vrina pleno. Quod calidis cineribus & prunis tamdiu admoueatur & moueatur, donec vltramarinum euadat, hoc est præstantissimum. Ex libro manu vetustissima descripto. 32

Infantes elegantiori forma nutri ces & gestatrices ambiunt, rugosásque ac deformes anus perhorrescũt. Quocirca cum annosis & virosis fœminis in eodem lecto collocari nõ debent. Nam quòd halitu graui ferè sint, ac tabifico, fit hinc, vt quidquid ab illarum corporibus effluit, facilè ad se alliciant infantuli, & colorem à naturali alienum, cum multis vi- 33

tijs induant. Quod veris & prudentibus matribus ſcriptum ſit, quib. eſſe ſolent vigili perdulcia pignora curæ.

34 Dauid ſeptuagenarius cùm ſenili frigore torperet, nec pellibus opertus incaleſceret, medicorum conſilio perſuaſus, ſpectati decoris puellæ Sunamiti Abiſag, caſtè in eius amplexibus dormiuit, vt ex eius calore, ſtomachi robur foueretur, Ex ſacris Biblijs.

35 Hyæna hominem canémue dormientem viderit, ſuum iuxta illorũ corpus extendit. Quòd ſi ſoporati corpus ſuperârit, delirũ efficit, & ne ſibi obſiſtat manus p̃rodit. Sin longitudine ſuperabitur, celerẽ arripit fugã, Autor in ſua Panacæa Neſtor.

36 Ad ſcribendum aureis literis. Sume croci & auripigmenti partes æquales, dilue cum felle caprino, & tamdiu ſub fimo equino ſepeli, donec fiat veluti ſpiſſamentum. Cum quo

pinge vel ſcribe. Idem fiet ſi accepe-
ris drachmas duas aloes,& crocitã-
tundem, eaq́ in pollinem redacta,
albumine oui exceperis,& diu mul-
túmque agitaueris. Ex quodam
grammatographo.

Expugnandæ ebrietati & diſcu- 37
tiendæ crapulæ accommodatiſsima
eſt braſsica ea quæ plus cæteris rube-
ſcit, ſi ex illius cauliculis ſuccus den-
tibus expreſſus deglutiatur: aut ea-
dem cocta inter primæ menſæ edulia
manducetur. Qua vi etiam pollere
aiunt portulacam. Leuinus Lemn.

Pulli columborum occulta pro- 38
prietate renum dolori conferunt, &
corruptum ſanguinem emendãt: ſed
dum interficiuntur, capite truncari
debent. Eorundem carnes faculta-
tem habent ſanandi tineſmum, quẽ
cucurbita frequenter comeſa gene-
rare ſolet. Raſis.

Qui quartana corripiuntur, à ma- 39

gno

gno epilepsiæ morbo non infestantur. Si autem hoc primò corripiuntur, & quartana superuenerit, tum cessat. Hippoc. Addo ex Galeno, quòd melancholici magna ex parte comitiali morbo afficiuntur: & contrà, epileptici fiunt melancholici.

40 *Hydrargyrum, seu viuum argentum, vi vsqueadeò est penetrabili, vt incisa vena eorum qui semel atque iterum ex morbo Venereo inuncti fuerant, aliquot drachmas eius emanasse conspectum sit. Illius autem agilitas & penetrabilis natura edomatur, extinguiturq́ue saliua hominis sani, & nihil olidum spirantis: cui momentum cineris, aut pusillum triturę ossis sepiæ admixtum sit, Lemnius.*

41 *Oleum de scorpionibus prætérquã quod virus ex eorundem ictu retrahit, calculos etiam educit glandi illitum, vel in vermiculo inditum po-*

ro,

ro, quâ vrina defluit, si quidem calculus restitit in cole. Si superiùs inhæserit, pubi ac perinæo remedium admouendum est. Iacobus Hollerius.

Admirabilissimum est illud de 42
adipe vrsi, inquit Theophrastus: Nã dum in latebris delitescit vrsus, & ob id pinguior euadit, intra vasa in quibus asseruatur, eodem tempore excrescit. Locũ hũc Theophr. Plin. ad carnes vrsorum se illa[illegible]antiũ refert, citato eodem Theophrasto. Quàm rectè, vnica nos reddet facti experientia certos.

Ebur, vt etiam ossa quæuis, viri- 43
di colore tinges, ad hunc modũ: Sume aquã fortẽ, quâ tantũ æris quantũ fieri poterit erodatur. In ea, ossa, qbus formis visum erit, elaborata, pernoctare sine: & ita veros smaragdos colore imitabuntur.

Cùm volueris cogere in vnum lo- 44
cum multitudinem coruorum, fac imagi-

imaginem dimidij corui in ſtanno, prima facie virginis aſcendente, dicendo: Non remaneat coruus in hac tota regione, qui non veniat ad hanc imaginem, quocunque in loco ſepulta fuerit. Deinde ſepelias eam vbi volueris, modò ſit in loco & aëre libero. Sed non eſt obliuiſcendum vel prætermittendum quòd dum formantur iſtæ imagines, & (vt volunt quidam) ſepeliuntur, Luna debet eſſe in aſcendente, adiuncta bonis fœlicium planetarum aſpectibus, & procul à maleficorum contubernio: qui cadētes erunt, & dominus aſcendentis fortunatæ ſtellæ coniunctus: Ex vetuſtiſsimo Ptolomæi exemplari.

45 Oleum vino, vel alterius generis liquori ſuperinfuſum, præpedit ne vapeſcat, aut corrumpatur. Nam omnes halitus qui putredinem inferre poſſent, vnà cum extremo aëre, veluti quodam tectorio, excludit. Putreſcunt

trescunt nihilominus stirpes omnes oleo illis affuso, vt tradit Plinius.

Quemadmodum magnes suam 46
virtutem per acus ordine cohærentes, in quartam & vltrà diffundit: sic natura virtutem animæ informatiuam de semine in semen diffundit. Hinc fit, vt auorum notæ in nepotibus crebrò illucescant, etiam post plures affinitatis gradus. Lãgius ex Aristo. Plin. & Lucretio.

Testudo depasto serpente ægro- 47
tans, eius venenum origani esu excludit: & contra illum dimicatura hoc se munimento loricat, perinde atque mustela rutæ pastu, quando in eum cominùs & eminùs congressura est, Aristot. Dioscor. Plin. Galenus, & prisci ferè omnes.

Diligent te omnes si cor hirundi- 48
nis tecum habueris. Et mulier eum perditè amabit, à quo columbini cordis puluerem in potũ vel escam acceperit.

perit. Præterea, si quis de leporis felle sub capite posuerit, perpetuò dormiet. Excitabitur autem si acetum illi potandum dederis. Ex Alberti fabulosis narrationibus.

49 *Nux myristica, seu moschata, si à viro gestetur, non solùm vigorem suum conseruat, sed etiam turgescit, magisq́ue efficitur succulenta & speciosa: præsertim si iuuenilis adultæq; ætatis homines circumferant. Lemnius.*

50 *Animalium calcanei combusti summè pollent aduersus colicos cruciatus, vt scribit Rasis. Et folia alni nudis pedum plantis supposita, viatoribus itinere defatigatis magnum leuamen præstant. Illa eadem rore matutino madentia, cubiculis vtiliter insparguntur ad necandos pulices.*

51 *Lienem coercet ac spleneticis medetur absinthij Rom. decoctum potui*

cui ieiuno datum: & post cibum aqua ea in quam à fabro ferrario candens ferrum sæpius extinctum fuerit, Autor Cornelius Celsius medicorum alter Cicero. Hinc fit vt animalia apud huiusmodi fabros educata, exiguos lienes habeant. Addere mihi licebit, quòd Anton. Beneuenius medicus insignis, gloriatur se illa eadem aqua & esu capparum, Florentinum ciuem septennali splenis schirro laborantem penitùs curasse.

In morbis cerebri & qui supra 52 diaphragma constituti sunt, si genitalia propendent ac flaccescunt, salutare est: si verò contracta sint, ominosum. In omnibus autem affectibus qui infernas partes occupant, testes corrugatos esse, pudendúmque subrigidum, optimum est signum: reualescere enim indicant, Autor Lemnius.

Hebeni formam acquirent om- 53

nes

nis generis ligna, præſertim dura, vt buxus, ſorbus, pyrus, morus, & alia huiuſmodi, ſi tale ſeruetur artificiũ. Mergantur in aqua aluminoſa per tres dies, & Soli, vel ad ignem ita exponantur, vt ſolùm incaleſcant. Deinde coquantur in oleo communi, in quo tantum vitrioli Rom. & ſulphuris, quanta eſt nux auellana, diſſolutum ſit. Quò diutius coxeris, eò nigriora euadent: modò prouerbij memineris, Ne quid nimis. Videbis pulchram materiam & elegantem. Ex Italo multorum experimentorum profeſſore.

54 Anungiâ genibus alligatâ redit in os ſapor, Plinio autore, vt etiã expui videatur. Ex quo fortaſſè non vnius hydrargyri qualitate, ſed totius miſturæ ex eo & axungia, illitis in lue Venerea os grauiùs exhalat, & ſaliua madet. Hollerius.

55 Auicenna refert quendam peregrè

grè profecturum, libram vnam olei violacei cum adipe mixti bibisse, & inediam absque vlla fame decẽ dierum sustinuisse. Quod & oleum amygdalarum ac adipem vaccinũ, ex viscedine præstare, idẽ tradit Auicẽ.

Succus foliorum verbasci contu- 56
sioni, aut plagæ appositus, & trita folia superposita, ac fascijs deligata, si per diem integrum ibi relinquantur, quidquid illud erit egregiè sonabunt, etiam si vulnus accesserit. Quod tamen vino priùs eluendum est, deinde succus & folia apponenda: miraberis effectum, vt ab experto accepi.

Lingua serpentis virginea cera in- 57
clusa, & in aurem sinistram cuiuscũque equi demissa, illum veluti mortuum humi procumbere cogit: ablata, non solùm eum expergefacit, sed etiã multò alacriorẽ reddit, vt mihi retulit Anglus quidam.

Stillatitius humor igni admotus ita 58
vt

vt ferueat, omni ſua vi & facultate destituitur. Nam cùm purus ſit & defecatus, nihil habet quod illi adimi, addiue poſſit, eoq́ fit, vt ſic citiùs putreſcat & mucore obducatur, quàm putealis aqua decocta, Lemnius.

59 *Puluis pyrius, ſeu bombardicus & incendiarius, tàm exigua, aut ferè nulla vi cauſtica participat, vt eo non ſcabiem modò, ſed vlcera ſordida & cacoethica abſtergere & conſolidare viderim, inquit Ioannes Langius medicus præſtantiſſ. Comitum Palatin. Rheni. Quod animaduertant vulnerariæ medicinæ profeſſores, qui bella ſequuntur, ac tantoperè deſudant in extinguendo ardore huius pulueris, vulneribus, vt ſibi perſuadent, impreſſo: relicta interim combuſtione, à qua maius impendet periculum.*

60 *Mirabiles ſunt animalculorum quorundam ſympathiæ & metamorphoſes.*

phoſes. Eruca etenim aſcitis alis degenerat in papilionem. Erucæ in fico natæ, in cantharides abeunt: & hydrus in lacubus degens, exhauſtis aquis ſtagnantibus, in ſerpentem tranſit.

Vt plaga quæpiam non doleat, nec 61
putreſcat quinquies hoc dimetrum quotidiè pronunciet patiens, appoſita manu ad plagam,

Vulneribus quinis, me ſubtrahe „
Chriſte ruinis:
Vulnera quinque Dei ſint me- „
dicina mei.

Ex præcantationibus medicis Gordonij, & Guainerij. Addam ex Alberto, quòd oculus hirundinis poſitus in lecto, non permittit iacentem dormire, donec auferatur. Et bubonis cor ſiniſtræ mammillæ mulieris admotum, cogit eam aperire ſecreta,

Memoriæ proditum eſt Alexan 26

dri Macedon. regis veſtes gratiſsimo odore fuiſſe perfuſas: non quidem aſcititio externóue ſuffitu, ſed à genuino natiui coloris effluuio.

63 *In epilepſia pollex pedis vellicatus, laborantem à paroxyſmo excitat. Et ſuccus vrticæ arteriys illitus febrium ardores compeſcit. Præterea, ſi quis ſucco foliorum cucurbitæ pilos equorum & aliorum animaliũ æſtate media intinxerit & madefecerit, non paruo rei miraculo muſcarum tædiys, ac moleſtia carebunt. Cardanus.*

64 *Puluis cantharidum ex aduſtione, addito cæraſorum gummi, vt magis ſalutaris, ita minus noxius erit, ſi in diureticis electariys, cum apozemate morbo conuenienti diſſolutus, exhibeatur. Langius.*

65 *Coluber fluuiatilis funiculo à cauda præligatus & ſuſpenſus, ſubiecto vaſe aquæ pleno in quod dehiſcat, aliquot*

liquot pòst horis vel diebus, ore lapidem eructat, qui exceptus vase quod subiacet, totam aquam ebibit. Alligatur lapis hic hydropicorum ventri, atque in totum exhaustâ aquâ liberat. Hollerius.

Obesæ mulieres, quæ magna ex 66
parte steriles sunt, moderato salis usu in condimentis fœcundæ euaserunt. Sic agri qui steriles erant, & plus æquo palustres ac uliginosi, salis conspersu feraces facti sunt. Ex quo fœcunditatis & expugnandæ sterilitatis vim quandam sali inesse, mirũ videri non debet. Lemnius.

Vmbra iuglandium Theophra- 67
sto, Dioscor. Plin. Plutarcho autoribus, grauis est & capiti humano noxia, necnon omnibus sub ea satis. Quod etiã Galenus testatur, & buxo similiter adscribit, propter ἀναθυμίασιν καὶ ἀπορροίαν vtriusq;. Idẽ sentiendũ de taxi vmbra, quod vel no-

men ipſum indicat. Nam vſqueadeò virulenta eſt, vt diſcumbentibus vel dormientibus ſub ea, noxam & ſæpè mortem adferat: maximè quo tempore ad nouos flores turget, Plutarcho teſte.

68 *Sagittæ ſpiculum, vel ferrũ quodnis ex vulnere detrahes, ſi ſpecillum vulnerarium ſucco valerianæ herbæ imbutum ipſi vulneri indideris & cõtuſam herbam ſuperligaueris. Sic enim non ſolùm reuelletur ferrum, ſed etiam vnà vulnus ſanabitur: niſi inſigniter mentiatur Italus, qui huiuſce rei periculum ſe feciſſe mihi affirmauit.*

69 *Cicera aliquot expone lumini creſcentis Lunæ, & eadem, Sole nondũ exorto, oliuo inunge, horiſque duabus vel tribus, donec remolliantur, in aqua emacera. Tum demum coque, & cui voles edenda exhibe: excludes ab eo triſtes cogitationes, ac melan-*

cholia

cholię genus omne ærumnoſum. Arnaldus à Villanoua.

Fœcundatur vitis ſterilis lotio acri ac vetuſto perfuſa, aut fece vini radicibus conſepulta. Sed ſummè cauendum eſt, ne, quod pleriq; faciũt, circa eaſdem radices facta ſcrobe, fuliginem ex fumario deraſam, aut calcem adobruas: quòd urenti virtute perniciem vineæ adferãt, eámque ante tempus areſcere cogant. 70

Teſtantur Hippocr. & Galenus, veteres medicos adeò ſudaſſe in morborum cognitione, vt ſudores ſtrigili exceptos in balneis, & aurium ſordes deguſtârint: non minùs quàm veterinarij medici equorum ſtercora. Quos ob id Ariſtophanes σκατοφάγους appellat: ſed non humanorum corporum medicos, vt multi falsò ſibi perſuadent. 71

Paſtinacæ radio nihil execrabilius. Nam ſi in viridem & vegetam 72

arborem illum defigis, ſtatim eam necat, dentéſque ſcarificatu excutit. Sic marinus lepus ſpectantes omnes nauſeabundos reddit, vt facilè vomituriant. Adfert & noxam prægnantibus abortiendo. Plinius.

73 *Si vis fieri inuiſibilis, compone crinale de capillis vnius ſuſpenſi in patibulo publico, & tinge in ſanguine vpupæ, ac tecum defer ſuper caput. Quòd ſi caput eiuſdem vpupæ in crumena habueris, non decipieris ab aliquo mercatore: ſed plurimum lucraberis. Hoc ſi verum, nullo auro æquiparandum.*

74 *Aërem peſtilentem abſque vlla noxa emendant teterrimi odoris pleraque. Cuiuſmodi ſunt caſtoreum, galbanum, ſagapenum, ſulphur, coriorum cornuúmque ſuffitus, & puluis bombardicus. Qui, ceu præſentiſs. diſcutiendæ peſtis remedium, ſuperioribus annis adhibitum fuit (in-*

quit

quit Lemnius) quum apud Tornacenses pestis tota vrbe grassaretur. Nam milites præsidiarij, qui in arce excubias agebant, tormenta bellica puluere bombardico, sed absque globis, repleta, vrbi obuertebant, eaque sub diei & noctis crepusculum, explodi curabant. Hinc factum fuit vt sonitu violento, fumiq; odore teterrimo, contagium æris discuteretur, & aliò depelleretur.

75 *Hydrargyrum in oxymelite scillitico diu agitatum, optimè incineratur. Exinde aceto lotum purificatur, & sic ad multa vtile esse traditur. His addo, quòd sal vstus & sacculo impositus, ventriculi subuersiones, nauseas ac vomitus sedat, dum calens admouetur.*

76 *Mulier quæ allij nucleum decorticatum & purgatum vtero miserit (sed filo adalligatū femori, vt retrahi possit) si p os postridiè illud ol-*

fecerit & resipuerit, ad generandum est idonea, Autor Hippocr.

77 Si caseus putris & vermiculosus subigatur ex iure quo suilla perna diutiùs coxerit, detrahet arthriticis absque ferro tophorum particulas, emplastri modo illis appositus, vt tradit Galen. Quod etiam præstat, quasi miraculo, coccus gnidius, cum myrrha & aceto tritus.

78 Lactucæ frigiditas in acetariys debet retundi calorificis, maximè ab iys qui matrimonij compedibus vincti sunt: ne semen genitale plus satis diluatur, & proinde ad generandum inefficax habeatur. Sed eadem affluentiùs concedenda est iys qui cœlibatui addicti sunt, & claustra sequuntur, vt vri ac prurire desinant.

79 Noui qui antelucano medij veris tempore, mense nimirum Maio: stratis super gramina linteaminibus, rorem exciperent, expressum de-

coque-

coquerent, despumarent, & tũ demum panniculos in eius decocto madefactos, successu admodum fœlici, vlceribus phagedænicis applicarent, & sic abstersa, siccatáque roris acrimonia ad vnguem consolidarent, vnà incocto aluminis & olibani momento.

Si quis ictus, vel demorsus ab animali iobolo & venenoso instillet ilicò tres vel quatuor guttas lactis ficulnei supra vulnus, mirum inueniet præsidium. Poterit etiam imponere grana sinapi cum aceto detrita. 80

Azurum, vt vocant, commune sic facies, Accipe salis ammoniaci vncias tres: æruginis, seu viridis æris, vncias sex: puluerentur & misceantur cum aqua tartari, vt fiat spissamentum. Deinde mittantur omnia in phialam vitream, ita clausam vt nihil exspiret, & calido fimo per dies octo sepeliantur. Vbi extraxeris repe 81

ries æruginem conuersam in optimũ azurũ, & cœruleum, seu cyaneum.
82 Folia hormini satiui, quæ nostra est orualla, trita, aculeos ac spinas è corporibus detrahunt, morantésque partus & difficiles accelerant. Vino iniecta, mentem exhilarant, excussis animi nebulis, ac Venerem stimulant. Sed liberaliùs sumpta, caput tentant, odoris vi & grauitate.
83 In igne posse viuere impunè pleraque animalia, autor est Aristot. sed non ex eo nasci, aut gigni, vt fabulantur multi. Talem esse aiunt piraustã pennatum quadrupes in ærarijs fornacibus Cypri: & salàmandram, quæ virulento suo frigore ignem temperat & obtundit. Vnde Andreas autor Græcus tradit, manus aut vestes salamandræ sanguine inunctas, igne non aduri.
84 Virides seruabuntur ficus, pruna & fructus similes, si cucurbita recens
media

media ſcindatur, & factis in eius medulla loculamentis, fructus cum ſuis petiolis ita ſparſim condantur, vt ſe non attingant. Tum demum vniendæ ſunt partes, & ſic agglutinandæ, ne alicubi interhient, ac aërem admittant. Poſtremò ſuſpenditur cucurbita loco vmbroſo, procul ab igne & fumo.

Literas ſic facilè obliterabis ac 85
delebis. Accipe carnem leporinam, ſicca, tere in puluerem, & viuæ calci miſce, ac literis ſuperpone, vel illine, & infra triduum nullum comparebit illarum veſtigium. Ex vetuſtiſſimo quodam exemplari.

Corallium in orbiculos elaboratũ 86
ac læuore perpolitum, ſi à viro geſtetur rubeſcit exuberantiùs, quàm ſi hoc geſtamine fœmina decoretur. In pallorem enim muliebri conſuetudine elangueſcit, ac natiuo colore deſtituitur. Idem ſemine ſinapino

adobrutum, rubicundius ac præstantius euadit, Lemnius.

87 *Nullum ignis extinctorium aceto est efficacius: nam omnium maximè flammam supprimit ob frigoris excessum, autor Plutarch. His addo quòd sal linteolo inuolutus & in aquam feruentem missus, suggillationibus opitulatur, si illo foueantur. Aiunt præterea dẽtes non erodi, si quis manè salem sub lingua teneat, donec colliquescat, & eo dentes fricet.*

88 *Crebrò expertus sum, inquit Langius, quum sordidis vlceribus in genu ac prope talos puluerem Mercurij præcipitati paulò frequentiùs inspargerem, illius virus, cæteris membris illæsis, ad dentes penetrasse: & inde os ac pharyngem diurno, nocturnoq; saliuæ effluxu maduisse.*

89 *Oleum præstantissimum ad morbos articularios hoc paratur modo. Erinaceus conueniente oleo & vino*

coqui-

coquitur ad tabem vsque. Putrilago rariore linteo excepta magno conatu extringitur in ollam quæ oleum habet reliquum, & ei admiſcetur, ſeruatúrque ad illitus articulorum. Idē è vulpe, veteri cato & emaſculato, adhæc teſtudine, lutra & ranis, fieri poteſt. Quæ animalia ſi digerente materia infarciantur, & in veru exaſſentur, pingui ſtillabunt, quod exceptum iiſdem proderit articulorum vitiis. Hollerius.

Omnia lapathi genera hoc habēt peculiare, vt carnes & edulia cū his elixata, quantumlibet exucca, dura, vetuſta & coriacea fuerint, tenereſcant & eſui apta reddantur. Hinc nimirum frequens fuit eorum vſus apud veteres, quòd cibos concoctu faciles præſtent, ac aluum emolliant. 90

Salutares ſunt capiti ſerpilli, polygoni, callitrichi & roſarum odores: adeò vt ſerta ex his contexta cephalalgiam 91

lalgiam ex cræpala & mero curent. Hinc non temerè ex illis fiebant olim conuiuarum coronæ, vt tradũt Plutarchus & Galenus.

92 *Scobis vel rasuræ dentis apri vncia semis in pollinem redacta, & cũ aqua hordei, vel cicerum rubrorũ, aut decocto pectorali à pleuritico hausta, vero & comperto remedio illũ ab imminente periculo liberat.*

93 *Serpentem sistere coges si hæc dixeris, Adiuro te per eum qui creauit te, vt maneas: quòd si nolueris, maledico maledictione qua Dominus Deus te exterminauit. His addam quòd cornu ceruinum ante serpentes adustum, illos ad fugam non secùs adigit, quàm pulices odor crematæ calcis. Experimento constat.*

94 *Frontem rugis caperatam, & flaccida vbera perpolit atque extendit olei linaris fæx seu amurca, addito gummi arabici & tragacanthæ momento,*

mento, ac maſtiches & caphuræ per-
puſillo. Quod etiam rubicundis ocu-
lis & palpebris arida lippitudine
vitiatis, vel hiantibus, venuſtatem
conciliat.

Redditur, inquit Ariſtoteles, poſt 95
plura genera parentum ſimilitudo,
vt in Helide, quæ vbi cum Æthiope
concubuiſſet, filiam Æthiopi conco-
lorem non eſt enixa, ſed longè pòſt,
natus ex eiuſdem filia Æthiops fuit.
Sic Niceus poëta Byzantius, à can-
dido vtriuſque parentis colore, in a-
uum Æthiopē degenerauit. Quod
videant obſecro & agnoſcant ſuſpi-
caces mariti, qui ſuas vxores ſtupri
inſimulant, ſiquando prolem alteru-
tri diſsimilem pariāt. Fit enim ſæpe-
numero, vt nepotes auis, aut proa-
uis, & non parentibus aſsimilentur.

Quidam lucernam flatu extin- 96
ctam ſtatim muro vel lapidi admo-
tā accendebat ceu rem mirandam.

Sed

Sed tunc illud mirum videri desiit, inquit Galenus, cùm murum sulphure contactum & inunctum astantes deprehenderunt.

97 *Si cui sæuiens occurrat hyæna, cauendum ne à dextra excipiatur. Nā ita stuporem inducit maximum: cui obsistendi nulla ampliùs datur facultas. Si verò à læua aggrediatur, tum stupore oppressa facilè necatur. Eius vmbra canes elingues reddit, & obmutescere cogit. Quarè dum illos persequitur, sideris aduerso lumine pergit: oráque infestantium canum verberat vmbra.*

98 *Ne literæ posint comburi, Accipe acetum acerrimum & ouorum albumina. In quibus dilue & coagita hydrargyrum, eáque miscellanea papyrum ter inunge, ac toties resicca. Postea scribe ibi quidquid visum erit, & in ignem proijce, videbis absq;*

vlla combuſtione reſilire. Ex antiquo libro.

Cùm volueris ceruos alicuius nemoris congregare in vnum locum, 99
Fac è cupro, aſcendente prima facie Leonis, imaginem cerui, quaſi coeuntis cum cerua. Et dum illam facis & formas, dic, Ligo & conſtringo omnes ceruos qui ſunt in iſto nemore N. per hanc imaginem, vt vbi ſepulta fuerit, ad eam omnes conueniant & non recedant. Deinde ſepelias in medio nemoris & miraberis effectum. Ex manu ſcripto Ptolelemæi Commentariolo de Imaginibus.

Aduerſus grandinem, tempe- 100
ſtates & fulmina, facto crucis ſignaculo, lapilli tres grandinis primùm delapſæ proijciuntur in ignem ſub inuocatione ſanctiſs. Trinitat. & mox oratio Dominica cum Angelica ſalutatione, bis aut ter recitatur, adiungi-

iungitúrque euangelium B. Ioannis, In principio erat verbum, &c. Posteà signum crucis in grandinem & tonantem nubem, ante & retrò, omniq; ex parte signatur, ac terræ imprimitur ad quatuor mundi angulos. Postremò, vbi ter repetierit exorcista, Verbum caro factum est, ac toties addiderit, Per euangelica dicta fugiat tempestas ista, ilicò cessabit, si à maleficio quopiam excitata fuerit. Hæc verissima sunt experimenta, nec suspecta iudicanda quorundam theologorum autoritate, vt scribit Ioannes Vuierus, libro 4. de Præstigijs Dæmonum, & incantationibus ac veneficijs.

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. III.

DMIRABILE æquè ac memorabile statuẽdum est, quòd Galgulus auis acerrima oculorum acie ab eo conspecta qui regio morbo laborat, croceos bilis vapores ad se confestim rapit, ac illum perfectè sanat, eximio quodam naturæ beneficio. Verùm enimuerò, vbi occulta sympathia ægrotantem adesse præsentiscit, oculis conniuet, caputq́; sub alis recõdit. Nõ ꝙ medelã ei inuideat, sed quòd bilis acrimoniam ex morbi transitu magnoperè verea- 1

vereatur. Ob id sub velamine olim vēdebatur, ne licitator remedij particeps fieret, antè quàm emeret, ac gratis curaretur. Autores sunt Heliodorus, Plutarchus, Ælianus, Suidas, Plinius, & alij. Addit Kyrannides, & post eum Albertus, quòd si infirmum recuset vicissim intueri, mortis signum esse: si verò aciem oculorum rectâ in illum dirigat, morbū in sese transferre; quem aduersus Solem volitans paulò post euomit, & ita se ac ægrum liberat, mira quadā naturæ beneficentia. Cæterùm hic mihi monendus est Lector, autores sanèquam discordes esse in designatione huiusce volucris. Plinius ictetum auem esse contendit. Alij putant chloreum, seu chloreonem esse, qui Gallis, Budæo teste, Lorion & Loriot *dici solet. Bona pars medicorum, charadrium esse defendit. Quidam oriolum esse promittunt. Alij*

galbu-

galbulum vel galbulam, aut chloridem, quod Gesnero non placet. Ego hæc doctioribus tantisper excutienda relinquam, donec eis dederit certum experientia finem.

Orpheus & Archelaus tradũt, 2
Plinio autore, morbo comitiali lapsos confestim liberari à conuulsione, si in paroxysmo eorum labia humano sanguine irrigata fuerint, aut pollices pedum fortiter pũcti & vellicati.

Bufonius lapis (crapaudina di- 3
ctus) suo contactu & blando attritu, inflationes à venenatis bestijs illatas discutit, ac virus omne elicit. Vnde si sorex, aranea, vespæ, scarabei, glires, aut animal aliud venenatum parti alicui damnũ intulerit, admoto lapide eo, dolor mitescit, ac tumor omnis subsidit. Lemnius.

Genistæ succus oleo raphanino, vel 4
sinapino exceptus, tutissimum est remedium

medium aduersus pediculos. Et mel vstum, per se satis esse potest ad resiccanda & detergenda vlcera, etiã si pudendorum fuerint. Addo quòd si mulier succo cichorij mammillas sæpè illeuerit & vnxerit, paruæ ac duræ fient. Quæ si pendulæ erant, virginum in modum contractæ stabunt. Ex cuiusdam experimentis acceptum.

5 *Si emollitum galbanum serico incluseris, & osculo muliebris vteri per noctem immiseris, caputq́ eiusdem nullis sordibus oneratum, linteolo ac reticulo, sed absque vllis odoribus, operueris, vertex eius manè solutis operimentis, galbanum redolens, illam fœcundam esse certò promittit, Hippocr.*

6 *In lapide hæmatite sculptus homo genibus flexis, qui serpente cinctus dextra manu caput illius, læua verò caudam teneat, si annulo aureo appli-*

applicetur, & serpentariæ herbæ folium ei subijciatur, gestantē ab omni veneno & peste tutū reddit. Hollerius ex priscorum Commentarijs.

Saliua hominis sani & ieiuni, cōfricatiōe & illitu, lichenas, mētagrā, impetiginem, varos, serpiginem, & omnis generis pustulas tollit. Adhæc tumores dolorificos & inflammationes à virulentis bestiolis, cuiusmodi sunt crabrones, araneæ, scarabei, bufones & similes efficaciter discutit. His mihi licebit addere, quòd sitibunda salis siccitas, vel ex eo conijcitur, quoniam plerique nautarum, æquoris salsi aquam bibentes, inexplebili siti interierunt, Lemnius. 7

Caseus recens siccis dracontij folijs inuolutus, à putredine immunis euadit, Gale. & Plin. testibus. Addo quòd moderata salis conditura, eiusdem incommoda corrigit. Quem nō 8

opor-

oportet existimare edulium esse simpliciter malum, vt scripsit Hippocr. Nam omnes non lædit homines, imò gracilibus mirabiliter conferre traditur. Ex quo Ioan. Langius medicus præstantiss. vsum eius liberum faciebat Philippo Melancthoni, addito salis momento.

9 Si habere voles ebora vel ossa rubro, cœruleóue colore, aut alio intincta, purga ea imprimis, deinde coque in aqua aluminis. Tum demum mitte in vrinam, vel calcis aquam, in qua dissolutum sit verzinum, vel rubrica, aut cæruleus color, aliúsue qui tibi arridebit, & vnà iterum coque: perfrigeratáque extrahe: & perbellè tincta videbis. Alexis Pedemontanus.

10 Sunt qui certam & constantem fidem mihi fecerint, in vigilia B. Ioan. Bap. ad radices artemisiæ carbonem reperiri, qui deferentes à peste,

car-

carbunculo, fulgure, quartana & incendio immunes reddat. Sed illũ inuenire solis paruulis & virginibus concessum esse aiunt. Audio etiam sub plantagine similem reperiri eodem die. Sed hæc ociosis & curiosis quærenda relinquo.

Fraces seminis lini expresso oleo 11
relictæ, vt etiam nucum, saginando pecori valdè sunt accommodæ. Et si frustum ex ijs aqua cœlesti maceraueris, atque ex illa manus ablueris, porriginosæ cutis vitia non solùm emendari, sed & membra summè polita effici percipies. Expertum.

Ferrum candens lacte restinctum 12
diarrhœam sistit, vino vel cereuisia, eandem concitat. Addo quòd qui pedes odore graues habent, si squammam ferri calceis imponant fœtorem illum ingratum exuent. Autor Georg. Fabricius.

Sic lilia vegeta seruabis, ac talia 13
inue-

inuenies qualia conduntur: Dũ adhuc clausa silent decerpe, & picatis lagunculis reconde, ac diligẽter claude, ne quid aëris subire possit. Vbi vsus exegerit, soluto operculo reclude, & Soli, vel tepidæ aquæ vapori, vt aperiantur, expone.

14 *Sanguinem è naribus implacabiliter stillantem continebis, si ipsomet sanguine in medio fronte eius qui hæmorrhagiã patitur, hæc verba scripseris, Consummatum est. Res multis probata. Licebit hîc addere et si πάρεργον quòd borrago vino iniecta, hilaritatem conciliat. Vnde à Grammaticis borrago, quasi corago nuncupari putatur. Dicit borrago, gaudia semper ago. Sed hæc leuia sunt.*

15 *Nux myristica seu muscata, si à muliere excrementosa & menstruo profluuio inquinata portetur, exucca, leuis, cariosa, coloréque squallido,*

ac

c nigricante redditur. Autor Le-
inus Lemnius. Addam ex eodem
uòd si pueri & adolescentes lacti
tque exercitationi assuescant ab
cunabulis, corpore efficiũtur ꝓdu-
iore, & statura decẽti ac speciosa.
Puluis dentis apri exceptus oleo 16
nino, cynanchen præsentissimè cu-
at, si locus affectus tangatur cũ ex-
remitate pennæ tali mistura imbu-
e. Licebit his adnectere quòd exter
a vrticæ superficies prurit & vrit,
iternus verò eius succus arterijs il-
tus, febrilem cordis æstum emen-
lat, & demulcet. Auic. & Ar. Vill.
Oculorum angulis vnguento ex 17
roco illitis, si illud saliua redoleat,
inc fœcunditatem experiri autor
st Plinius. Sunt enim oculi sper-
aticis à cerebro poris affines, adeò
t in Venereo congressu genituram
missuri, plerunque conniuere, vel
ictare cogantur. Et qui immo-

*dico eius vſu abutuntur, oculos hebe-
tes, vel deprauatos habent.*

18 *Hominum dentibus quoddam in-
eſſe virus ſcribit Plin. Nam ſpeculi
nitorem ex aduerſo nudati hebetãt,
& columbarum fœtus implumes e-
necant. Addo ex Columella, & ſi
ἄτοπον, quòd fracta pecudum cru-
ra, non aliter quàm hominum ſanan-
tur, inuoluta lanis oleo atque vino
inſuccatis, atq; mox circundata fe-
rulis & deligata.*

19 *Expertus ſum, inquit Lemnius,
duas plumbi libras, in argenti viui
ſeſquilibra innataſſe: auri verò de-
narium, vel etiam ſcrupulum celeri-
ter peſſum iuiſſe. Scribit ille idem au-
reum numiſma, limonis ſucco ali-
quot horis inſertum, illinc eximi pon-
dere imminuto, & acciſo.*

20 *Orbiculi è viſco querno, vulgari
filo transfixi, idem præſtant in amo-
lienda & præcauẽda epilepſia, quod
pæo-*

pæoniæ masculæ radix, aut smaragdus è collo pendens. Sic corallus fertur esse amuletum pueris cõtra terriculamenta & alia fascinantia. Quod etiam multi ascribunt cornibus scarabei Lucanici, quem Gallicum vulgus ceruum volatilem appellat: putantq́; multi eadem cornua gestata febribus certo esse remedio, Holler.

Adeò est salutaris humanus san 21
guis, vt elephantia si cõspurcati solia in balneis ex illo temperauerint, & Orpheus atq; Archelaus illitu eius anginam curari tradiderint. Pariter quoque si in paroxysmo comitiali morbo lapsorum, labia eo irrigata fuerint (vt antea monuimus) confestim liberari à conuulsione affirmãt, Plinius.

. Si dulce pomum & generosum, 22
exclusis interraneis, mediocri olibano & selecto infarciatur, additóque

operculo ſuo, ſtupis vel papyro obuo-
lutum, ſub calidis cineribus lent
percoquatur, & pleuritico, etiam
deplorato, exhibeatur, ſtatim vb
comederit aperto lateris abſceſſu li-
berabitur, vt multis experimenti
probatum fuiſſe accepi.

23 Dentifricium factum ex pauc
melle, & carbone eius vitis quæ nun-
quam vuas protulit, dentes vſquea-
deò deterget, ac candidos reddit, v
planè eburnei iudicentur. Sic alba
gallinæ ſanguis in faciem lentigino-
ſam effuſus, ibiq; reſiccatus, & deter-
ſus, omnes eius maculas obliterat.
Ex quodam Italo.

24 Scutum, ſeu operculum teſtudinis
fœminæ ſuper ollam poſitum, facit v
illa nunquam ebulliat. Et canthari-
des telæ aranearũ inuolutæ & quar-
tanario ſuſpenſæ, eum perfectè libe-
rare traduntur. Addo quòd deco-
ctum biſmaluæ cum melle & buty-
ro

ro recenti haustum, mirificè compescit colicos ac nephreticos cruciatus.

Laurus & hœdera vitibus nocent (vt anteà diximus) non secùs quàm brassica. Et pseudonardus, qui nostra est lauandula, propinquis herbis suo calore noxam adfert, perinde ac raphanus, qui ob acrimoniam vicina quæque perurit. Sic origanum, ruta, & cyclaminus, facultate exsiccãte, brassicam & præhumidas herbas ex vicinia emarcescere cogunt. 25

Coturnices per aquilonium & serenum cœlum facilè sociantur, ac prosperè degunt, per austrinum verò molestè, prepterea quòd parum volant, Aristot. Humidus enim est auster ac grauis: quo spirante minùs esuriunt animantes, sed corpora magis dissoluuntur & aggrauantur, vt scripsit noster Hippocrates. 26

Virides rosas toto anno habebis, si 27

dehiſcente flore cædantur, & cæſura in picem liquidam mergatur, ac fiſſæ arundini immittatur. Quæ diligenter ſtipata & obturata, ſub dio, accliui loco adobrui debet, ne illabẽs pluuia noxam adferat, Anatolius in Græc. geoponicis.

28 *Litera aurea, argentea, cuprea, vel alterius metalli ad hunc ſcribes modum. Accipe albumen oui cum puluere cryſtalli ſubtiliſſimo, & addito gummi, vel aqua gummoſa, ſuper lapide marmoreo, vtrumque diligenter tere ac remiſce. Deinde ex eo liquore & tritura quod ſcripſeris, vel pinxeris ſiccari permitte, & quocunque volueris metallo confrica, videbis eius colorem eleganter referre. Ex Pedemont. Alexi.*

29 *Cataplaſma ex puluere combuſtarum hirundinum, & nidi earundem, efficaciter prodeſt diſcutiendis tumoribus gutturis, & curandæ anginæ.*

næ. Addo quòd genera omnia lapidum qui in capitibus piſcium reperiuntur, trita & cum vino exhibita, colicum dolorem compeſcunt, & calculũ qui in renibus defixus iacet, atterunt & comminuunt, Galen. & Auicenna.

Si tauri omninò rufi aridum ge- 30
nitale in puluerem conuertatur, & ex eo pondus aurei vnius mulieri in vino vel iuſculo quopiã ꝓpinetur, faſtidium coitus illi adferet, ſicuti ſcripſit Raſis. Idem puluis idoneis medicamentis commixtus, languidam ac ſopitam Venerem in viris excitat, Marcello Empirico autore.

Ælius Lampridius refert He- 31
liogabalum in euripis vino plenis nauales ludos Circenſes exhibuiſſe: nec vnquam niſi vnguẽto nobili, aut croco piſcinis infectis nataſſe. Addo quòd Democritus conſultus, qua ratione quis ſanus perſeueraret? re-

ſpondit, ſi interna melle, externa verò oleo rigauerit, Plin. & Athenæus.

32 *Piſces, omniaq́; acida lacti admixta, & vino perfuſa ſcabiem ac lepram conciliant: nam facilè computreſcunt. His addatur quòd triduò à partu lac infantibus deguſtaſſe maternum perniciosum eſt. Quod videant qui coloſtris enixæ bouis vtuntur, quibus nihil pernicioſius.*

33 *Septimo menſe genitis ſæpenumerò aurium & narium foramina defuêre. Et ſimiæ, quadrupedéſque vinum bibere aſſuetæ, vnguibus carẽt, Plin. Addo quòd ſi canes felis pellem inuenerint, voluunt ſe ac reuoluunt ſuper illam, idẽ omninò faciẽtes vbi ſepulta fuerit: delectantur enim odore mortua, quam viuam odêrũt. Cardanus.*

34 *Homerus ſalem diuinum appellat, & Plato amicum Dei: quòd nulla ſacrificia, Plinio teſte, ſine mola*

ſalſa

falsa fierent. Deinde quòd sale conspersa & macerata, diu, ne putrescant, conseruantur. Hinc Plutarchus fulmen quoque diuinum veteres dixisse asserit, quòd corpora eo diuinitus afflata, imputrida multo tẽpore durent.

35 *Contra sanguinis reiectionem per os ob venam aliquam in pulmone ruptam, vel aliter apertam, accipiuntur scrupuli duo stercoris muris subtiliter triti, & succi plantaginis vnciæ duæ, vel tres, cum modico sacchari. Sumuntur manè ante egressum lecti, & vesperi ante eiusdem ingressum continuatis diebus aliquot.*

36 *Si Amethistum lapidem velis fingere, Accipe salis Alcali vocati vncias tres, crystalli pulueratí vnc. quatuor, & limaturæ æris vnciam semis. Liquescant omnia forti igne in vasculo aurifabrorum, & vbi perfrixerit materia, fracto vasculo*

educatur. Addam, & si parergon, quòd azurum vltramarinum legitimum, ab adulterino & factitio discernetur, si supra ignitum ferrum non aduritur, nec in eo lapis vllus reperitur. Ex antiquo libro manu descripto.

37 Oui albumen diu agitatum & viuæ calci admixtum, vitri fragmenta egregiè ferruminat, & glutinat: adhæc testacea omnia, sic vt dissolui ægrè possint. His adiungimus, quòd sal cum fermento, melle, butyro & suillo adipe, quoscunque tumores, etiã grassante peste obortos potenter aperit, ac perrumpit. Arnaldus à Villanoua.

38 Si quis faciei decorem & venustatem conseruare voluerit, ne cauis exanthematum seu variolarum vestigijs deturpetur, vbi crustæ spontè deciderint, manè ac vesperi faciem abluat cum decoctione lupinorum, aut

aqua

æqua diſtillationis florum fabarum. Vel liquore ſtillatitio tartari vſti illam madefaciat, & ſpe non fruſtrabitur, Langius.

Florentinus ex Geoponicis vnus, 39
tradit lilium rubrũ futurum, ſi quis inter radices eius cinnabarim fundat. Sed vidẽdum attentè ne bulbos ſauciet. Si alio colorum puluere radices eiuſdem ſaturaueris, ſimilia ei naſcentur lilia. Cauendum tamen à venenatis, vt paulò antè monuimus.

Plantago, martia cenſetur eſſe 40
herba, ab Hermete, & ob id aduerſus dolores capitis plurimùm pollere, propter Arietẽ qui eſt alterã Martis domus, & caput ſibi inauthorat. Prodeſt etiam contra morbos teſticulorum ac vlcera eorundem, necnõ gonorrhœam & hæmorroides, tam ſemine quàm reliquis ſuis partibus, propter Scorpium qui eſt altera

Mar-

Martis domus, & in iis partibus imperat. De aliis herbis planetarum simile ferendum erit iudicium.

41 *Lapilli ex capite limacum & grãdiorum cochlearum eruti, stranguriosis vrinam moliuntur illius meatus lubricando, si comminuti ex vino exhibeantur. Auxiliantur etiã parturientibus laxando & dilatando muliebres locos.*

42 *Panniculi menstruo semel infecti, prohibentur imponi super vulnera, etiam si accuratissimè abluti fuerint: ob nocumentum quod de experientia adferre compertum est, vt tradit Hierõ. Eugubius. Liceat mihi addere ex Alberto, quòd lapis in capite vulturis repertus, ad quoscũque noxios casus vtilis est. Et qui in nido vpupæ inuenitur, secretorum proditor esse fertur pectori dormientis superpositus. Albertus.*

43 *Non vulgarem esse vnguinis ex*

oleo

oleo virtutem, id celebre Romuli Pollionis responsum testatur. Qui à D. Augusto Cæsare rogatus, qua ratione victus illum decrepiti corporis & animi vigorem centum annis illæsum conseruasset, respondisse fertur, Intus mulso, foris oleo. Plin. & Athenæus,

44 *Ægyptij sacerdotes, Plutarcho teste, à sale omnibusq́ʒ salitis religiosè abstinuerunt. Quòd illa tentiginẽ mouere, ac libidinem excitare probè scirent. Quod videant qui salsis piscibus & piperatis quotidiè vtuntur, & claustra sequuntur, voto virginitatis, vt loquuntur, ex professo irretiti.*

45 *Equa non abortiet si lupum presserit, aut vestigijs eius institerit, vt in sacris Ægyptiorum literis legitur. Et equarũ libido iubis detonsis extingui fertur. Addo ꝙ si tauri dextrũ genu arctissimè ligetur, coire nõ*

pote-

poterit: etiam ſi ante oculos vaccam habuerit laſciuo mugitu illum ad copulam inuitantem.

46 Paſtores, vt refert Plutarchus, pabula pecorum ſale conſpergebant, vt eius acrimonia ciborum meatus obſtructi reſerarentur, & pecora pinguеſcerent. Sal enim torpentem ventriculi appetentiam excitat. Cuius rei gnaræ columbæ, terram ſalſam, aut lotio conſperſam, pipionum ſuorum gulæ roſtro inſerto deſaliuant.

47 Alumen tritum & cum albumine recentis oui agitatum, feruefactũ & continuò motum, in vnguenti ſpiſſamentum tranſit. Quo, ſi biduò vel triduò facies manè & veſperi inungatur, non ſolùm emaculabitur & erugabitur, ſed ſummè etiam pulchra & grata reddetur.

48 Olfactum vitiatum, vel deprauatum, efficaciter emendant melanthij ſemen, abrotanum, ruta, & quæcunque

cunque acris, ac vibrantis sunt odoris. Prodest etiam mentham naribus identidem admouere, & maximè senibus. Cuius suaueolentiam, vel manifestè percipiunt, quibus omnis odorandi facultas intercepta est. Lemnius.

Iulius Viator Rom. eques, Plinio autore, cùm pupillari ætate, hydrope laboraret, humidorumq; vsu à medicis illi interdictum foret, assuetudine naturam superauit, ac reliquum vitæ tempus, absque potu vixit. Nihilq; in senecta bibit: cùm tamen senes tantùm potu viuere tradantur, vt cadauerum suctu, aquilæ. 49

Radici anchusæ album aliquem florem si infigas purpureum reddes, & exinde puniceum. Et si florem alterius coloris quàm albi, sulphureis suffimentis exposueris, diuersis coloribus tinctus prodibit. 50

Si

51 *Si planta heliotropij, quæ Solis sponsa vocatur, Sole Virginis signum tenente colligatur, sub initium Septemb. & folijs lauri inuoluatur, addito dente lupi, nullus contra portantem loqui poterit, nisi verba pacifica: autor Albertus qui hæc & alia innumera transcripsit ex quodam libro Secretorum Ioannis regis Arragoniæ. Cuius exemplar manu antiquissima descriptum, necdum impressum, penes me habeo, inenarrabilium arcanorum fœcundum.*

52 *Lapis carpionis triangularus cōminutus & tritus, naribusque inflatus, sanguinis profluuium ex illis sistit & cohibet, facultate astrictoria, quæ etiam gustu percipitur. His liceat addere, quòd cœlestis aqua, modò non sit turbida, eiusdem ferè est ponderis cum vino: præsertim ea quæ mense Maio delabitur, & in annos multos seruari potest. Autor Lem.*

Ad

Ad oculorum vitia, vnguem, ne- 53
bulam, albuginem, & alia, sequens remedium præstantissimum esse mihi narratum est. Caput cati omninò nigri, in noua olla aduritur & incineratur ex eoq; ad læuorem & tenuissimum pollinem deducto, nonnihil per tubulum pennæ mundæ, in oculum quotidiè ter insufflatur. Si quis verò ardor, noctu maximè, oculum infestet, folia quercus aquâ madentia, bina vel terna simul, oculo superponuntur, & identidem inuertũtur. Dicebat secreti huius autor, visum posse restitui hoc remedio post cæcitatem vnius duntaxat anni. Experientiæ proponimus.

Diocletianus Cæsar, postquam 54
Achillem Ægyptiorum ducẽ octo menses in Alexãdria obsessum profligasset, omnes chymicæ artis libros diligenti studio conquisitos deflagrauit: ne reparatis opibus Romanis

facilè

facilè repugnarent, Suidas, Orosius & Paulus Diac.

55 *Salem fœcunditati auxiliari, vel illud argumento esse potest, quòd immensa vis murium & soricum in marinis nauibus enasci soleat. Et quòd mulieres salsamentariæ & salinariæ continenter pruriant, sintq́; numerosæ prolis matres. Lemnius.*

56 *Asini atræ bili obnoxij libenter asplenium edunt, vt lienis vitia emẽdent: cardueles eufragiam: & viperæ fœniculum, raparandi visus gratia. Sic capræ quadam naturæ proprietate hominis saliuam oderunt: nec quidquam edunt, quòd ab homine priùs degustatum sit, contraria lacertarum natura, quæ eã auidè lambunt, Plinius, Theophrastus & alij.*

57 *Annibal per inuias alpium rupes Italiam ingressurus saxa igne accenso calefacta, aceti aspergine ita emollijt, vt in frusta facilè cæderentur,*

tur, ac faciliùs diruerentur, Tit. Liuius, Plutarchus & alij.

58 Ad vulnera quæuis præstantissimum est, ac paratu facilè, sequens remedium. Sumuntur picis Græcæ, sulphuris & olibani albi, singulorum partes æquales, teruntur, ouorum albuminibus excipiuntur, & vulnerũ labris ritè adductis, abstersoq́ue sanguine, super linteolo imposita eidem vulneri applicantur, fascia deligantur, & dies aliquot ibidem manere permittuntur. Res mira & probata.

59 Dentium stuporem, quem Græci αἱμοδίαν vocant, portulaca mansa dissoluit, Aphrodiseo teste. Quod etiam præstat salis defricatio, vel quidpiam recentis casei ouilli dentibus stupefactis attritũ. Addo quòd in ὀδονταλγίᾳ, seu dentium dolore, nullum præsentius inuenias remediũ emplastello facto ex pice vulgari,

aut

aut resina liquefacta cum puluere aluminis & nucis quam gallam nuncupant, modò arteriæ temporali paulò supra dentem excruciantem calidum apponatur, & ibidem pernoctare sinatur, vel dies aliquot gestetur. Sed id maximè locum habet in excarnificatione dentium maxillariũ & superioris ordinis. Experto, vt dicunt, crede Roberto.

60 *Dionysius Heracleotarum tyrannus tali sopore fertur laborasse, à quo nisi acubus punctus excitari non poterat. Has verò, ex medicorum cõsilio, diuersas sibi comparauerat pro corporis obesitate, Athenæus.*

61 *Veteres caput, ob mentis domicilium, ceu rem sacram valdè obseruabant. Vnde per caput iurabant, & sternutantibus salutem precabãtur: vti etiam hodiè fieri solet. Autores sunt Aristot. Plin. & Athenæus. Quod videant, qui consuetudinem*

eam salutandi sternutantes, Gregorio Pontifici ascribunt.

62 *Lilia rubescent, vt Florentinus docuit, si eorum bulbi diligenter aperiantur, & rubro quopiam colore puluerato impleantur, eiúsque intinctu saturentur & demum pingui solo ac stercorato committantur. Sed cauendum, vt anteà commonui, ne bulbi quouismodo saucientur, & colores suspecti sint.*

63 *Qui vrticam in manu habuerit cum pentaphyllo, securus erit ab omni phantasmate & metu. Si verò vtrumque teratur cum succo semper viui, seu aïzoi, & ex eo manus inungantur, proijciatúrque magma in aquam piscosam, missæ manus in eam, piscium agmina ad se allicient. Idē fiet si in piscatoriam fiscellam, vel sagenam, aut reticulum, imponantur huiusmodi miscellanea. Ex*

quo-

quodam libro Secretorum Hermetis nomine.

64 *Limacius lapis vnus, vel alter linguæ ſubditus, miram vim obtinet in cienda ſaliua. Quapropter aridis & ſiticuloſis, necnon febricitantibus, in ore volutari debet. Pollet eadem vi cryſtallus, ſi ſubinde frigida maceratus ori immittatur. Adhæc portulaca, ſemper viuum, aut cucumeris ſemen decorticatum & ad hunc modum linguæ ſuperpoſitum. Experimento conſtat.*

65 *Oleum ex ſemine lini & ſeſami excerptum, omnium aliorum eſt leuiſsimum, & nunquam frigore concreſcit: quod alijs non eſt conceſſum. Illi nihilominus ſupernatat vinum ardens, ſeu aqua vitæ. Lemnius.*

66 *Certa conſtat experientia, infantem eum qui continuata ſerie maſculorum ſeptimus in lucem prodyt, ſtrumas ſeu ſcrophulas, vel ſolo attactu*

curare. Quod etiam Christianissimis regibus nostris Gallicis, raro quodam priuilegio Dei concessum est.

In quo signo fuit Luna genituræ 67
seu natiuitatis alicuius hora, illud in conceptu eiusdem oriebatur. Et in quo signo inuenta fuit in conceptu, illud, aut eius oppositum, exoritur in partu, & natali hora, vt scribit Ptolem. ex sententia Hermetis. Quæ res ad probandam vxorum fidem coniugalem, habendásque serio calculo natiuitates, non parui est momenti, modò certo constet de die & hora conceptus. Quàm facilè adnotare possunt, qui Veneri parcè, & veluti ex numerato & præscripto indulgent. Sed mulierosis hoc opus, ille labor.

Vrticæ in mortario contusæ, ad- 68
dito momento vnguenti διὰ αἰγείρου quod populeon vocant, arterijs tem-

porum, ac metacarpij applicantur: remedio præstantissimo ad extinguendum ardorem siriasis infantulorum, plùs minùs biduo, modò singulis quaternis horis innouentur. Langius.

69 *Conseruandis edulijs si sal desit, aut salsugo, non incommodè vti aceto licebit: sed non tam diuturna vi. Nisi enim post aliquot menses priori effuso, recens cōdititijs rebus infundatur, mucore, limoq; obducūtur. Lemnius.*

70 *Stillatitia aqua asteris attici, vel potiùs actici, epota, aut vuluæ indita, mulierum alba profluuia mirificè sistit. Adeò, vt eius quoq; diutina iniectione, corruptæ ab incorruptis vix dignosci possint. Quod efficaciùs & celeriùs fiet, si eius decocto insideant, vt mihi retulit, qui se expertum dicebat.*

71 *Sal Veneris genuinum vigorem*

non

non solùm titillat, sed etiam fœcundum reddit. Ob id Ægyptij suos canes ad coitum inertes, salsamentis ad Venerem alacriores reddebant. Naues quoque maritimæ, Plutarcho & Plinio autoribus, tam immensa murium prole & fœcunditate onerantur, (sicuti anteà scripsimus) vt non desint autores, qui fœminas absque masculi coitu, solo linctu salis concipere affirment. Et hinc nimirum, poëtæ Venerem ἁλιγενῆ, hoc est, è sale & mari natam finxerunt.

Ad purpurandam faciem palli- 72
dulam, & decolorem venustandam, Sume santali rubri, & aceti acerrimi bis distillati, vtriusque quantum voles, misce & igne lento coque, addito aluminis momento, habebis rubricam tingendi faciei perfectissimam. Quam si odoratam voles reddere, inijce musci tantillum, vel odoris alterius qui tibi arridebit.

Ex artificiis cuiusdam Itali.

73 *Tithymalorum succus lacteus, vi adurente & caustica verrucas abolet. Pari effectu hermodactylus ac sabina in puluerem redacta, & oxymelite scyllitico excepta, vel calendulæ succo remista, clauos & callos, etiam in pudendis partibus, delent, quum à fœdo concubitu oborti sunt.*

74 *Erasistratus medicus deprehendit ex pulsu Antiochum Seleuci regis filium, amore Stratonices nouercæ adeò tabescere, vt nisi indulgentia patris, voti compos factus fuisset, vitam cum morte mutasset, Auctores sunt Valerius Maximus, & Galenus. Qui etiam eisdem indiciis agnouit, Iustam Boetii viri Romani Consularis vxorem, Pyladis in theatro saltantis amore flagrare & languêre.*

75 *Si flores coloratos habere satagis, illos in cadis, vel fictilibus vasis, sele-*

lectâ

lectâ terrâ, eáque fœcunda, planta, & manè ac veſperi, aqua, quibus viſum erit coloribus intincta, irriga, ſed noctu à frigore defende. Vbi Sol lucebit, in apertum profer, & apricari ſine. Si diſcolores fieri optas, diuerſis aquis diuerſóq; tempore id aggredere, Ioan. Baptiſta Porta.

Chelidonia planta cum corde tal- 76
pæ capiti illius qui grauiter ægrotat ſuppoſita, ſi periclitatur, alta voce ſtatim clamabit, aut cantabit: ſin minùs, plorabit. Addo ex vetuſtiſſimo commentario, quòd ſuccus hyoſcyami cum ſanguine iuuenis leporis miſtus, & in leporina pelle conſutus, fertur omnes lepores congregare, qui fuerint in eo tractu vbi ſepultus iacuerit: non ſecus quàm matrix canis, alios canes. Sunt qui mihi affirmârint id verum eſſe.

Pleræque mulieres grauidæ ex le- 77
poris inſperato occurſu, obtutúue,

aut desiderio pulpamenti eius, infantes pariunt labello supremo bifido, & bifurcatim secto. Id quod experientia quotidiana confirmat.

78 *Morbus qui cœperit cùm Luna fuerit in eo signo quod malefica aliqua tenuit in genitura, siue in quadrangulo, aut diametro eius, grauissimus futurus est: si autem malefica respicit, periculosius. Si in loco vbi genituræ tempore benefica fuerit, sine periculo erit. Autores Ptolem. & Claud. Galenus ex doctrina Ægyptiorum, & maximè Mercurij Trismegisti.*

79 *Troiani belli temporibus, Græci experrecti manè vtebantur ἀκρατίσματι, id est, ientaculo, sed frugi. Deinde hora tertia diei ab ortu Solis, ἀρίστῳ, hoc est prandio. Ad vesperam verò, ἑσπερίσματι, id est merenda. Demum post Solis occasum, δείπνῳ, hoc est cœna, Athe. & Sui.*

Ouum

Ouum in aceto acerrimo triduo 80
maceratum, aut paulò plùs, teſtam adeò teneram & mollem exhibet, vt per annuli anguſtiam facilè adigi poſsit. Idem calida aqua demerſum induratur. Addo quòd ſilex eodem aceto edomitus ſeptem dierum ſpatio, digiti attritu in puluerem reſoluitur, hinc nihil mirum, (ſi vt diximus) Annibal alpina ſaxa ſoluit aceto.

Decoctum foliorum & ſeminum 81
cannabis, terræ inſperſum, vermes & lumbricos, ſi qui ſubſint, ad eius ſuperficiem allicit. Idem ſemen hyeme gallinas fœcundas reddit. Et cannabina folia in farinam verſa, inebriantem potum faciunt. Cardanus.

Antiqui ne vina lenteſcerent, & 82
pinguia ac pendula fierent, aquam marinam, aut ſalem addebant: qui ſuo calore & pondere feces ad fun-

dum secū deferebat, & ita vina defæcatiora reddebat. Autores sunt M. Cato, Colum. Plin. & Græcorum geoponici.

83 *Aqua reddens faciem iuuenilē.* Accipe sulphuris viui unciā vnam, olibani albi vnc. duas, myrrhæ vnc. totidem, & ambræ drachmas sex. Redigantur singula in puluerem, deinde commisceantur, & addita libra vna aquæ rosaceæ, distillentur in diplomate, seu balneo, vt vocant, mariæ. Excepta aqua seruetur in vase ad vnguem obturato. Cùm vti voles, tinge in ea linteolum album, quo faciem ablue ante somnum, & manè hordeacea aqua, aut fontana, deterge: adeò venusta & limpida erit facies, vt ab omnibus miretur & exosculari desideretur. Ex quodam libro decoris muliebris.

84 Oleum tartari factum e x fecė vini generosi, ferrum emaculat, deter-

ſaq; omni rubigine, eximium ſplendo
rem ei conciliat. Faciei lentigines obliterat, & fœdas omnes puſtulas quæ frontem mentumq; deturpant, vi abſterſoria emendat. Ex quadã matrona fucorum magiſtra.

Roſarum radices & propagines 85
vnà cum genitali earum terra inter geniſtas & ſparta tranſlatæ, flaueſcentes roſas præbere tradũtur, Bap. Porta. Eſt alia via quæ per terebrationem fit, de qua ne verbum quidẽ hîc à nobis expectabis, vt aliis ſuum demus locum.

Hyoſcyamus peſtiferis bubonibus 86
admotus, illos fertur diſperdere, vel, vt quibuſdam placet, diſpergere. Et ſi quis ante illorum emerſum plantã eam ſecum habuerit, nuſquam à bubonibus corripietur. Radix trita & podagræ iſchiadiue (calidæ) appoſita, maximoperè iuuare fertur, quòd ſit Ioui mancipata, qui vnus coxas

ob Sagittarium, & pedes propter Pisces sibi vendicat, Ex vetustissimo Secretorum libro.

87 *Si guttæ aliquot aquæ vitæ scriptorio attramento misceantur, nunquam frigore constringetur. Et si succo maluæ, aut mercurialis, manus oblinas, citra læsionem plumbum liquefactum tractare poteris, modò celeri motu id perficias. Quod credere tutius puto, quàm experiri.*

88 *Qui ad rem quampiam aptus est, habet profectò & huiusmodi significationis stellam admodũ potentem in sua genitura. Et qui sciens est, potest multos stellarum effectus auertere, quando naturam earum nouerit ac seipsum (à cœlo monitus) ante euentũ præparârit, Claud. Ptolem.*

89 *Iulius Capitolinus refert Antoninum Pium Cæsarem iam senem & silicernium, manè antequam salutatores venirẽt, solo pane sicco robur*

virium

virium sustentasse. Addo, quòd Democritus morti proximus solo eiusdem panis & mellis cocti odore vitam prorogauit, donec Thesmophoria Cereris sacra finirentur, Athenæus & Diogen. Laertius.

Aceti vsus tam intrà, quàm ex- 90
trà assuefactus (vt fieri solet per contagia pestis) incommoda parit plurima: nisi aquæ rosaceæ, aut vini optimi, vel croci momentum illi remisceatur. Sed de his multa in nostris contra pestem Secretis & auxilijs.

Sicomori lignum in aëre nunquã 91
siccatur: in ripis fluminum & aquarum gurgitibus celeriter. Addo, quòd baculum ex silere libenter ferunt rustici, quia serpentes hunc fruticem fugiunt, Plin. Addo quòd hyoscyamus viridis sub ceruicali positus, somno conciliando prodest: perinde atque plantas pedum inungere gliris pinguedine, vt Ætius tradit.

92 *Virtus rosarum purgatrix consistit in supernis earum partibus, vt etiam violarum: astrictoria verò earundem facultas & roboris altrix, in internis delitescit. Sic vrticæ vis adurens, superficie tenus manet: internè verò tantum frigoris latet, vt contusa vrtica, & arterijs brachij temporúmque applicata, febris feruorem extinguat in corde, vt alibi adnotauimus.*

93 *Regum pocula ex cornu olim fuisse, autor est Philostratus. Vnde* ἀπὸ τοῦ κέρατος, *id est à cornu, cratera deduci contendunt. Tradit insuper Theopompus, boues apud Pæonas tam magna gestasse cornua, vt tribus, aut quatuor vini sextarijs vix adimplerētur: ex ijsque reges ac proceres pocula conficerent, labris eorū auro & argento obductis.*

94 *Ad maculas faciei obliterandas plurimùm pollet lupinorum farina,*

cum

cum felle capræ. succo limonum, & alumine succharino. Miscentur omnia, & fit vnguentũ, quo tanguntur maculæ, & paulatim abolentur.

Ne vinum æstiuis mensibus, & per Caniculæ incendia, citò in congijs & amphoris vapescat, sed suaue sit ac summè frigidum, collocentur vasa œnophora in labro aqua frigida oppleto, deinde sal petræ aut nitrum illi inspergatur. Tanta frigiditate vinum imbui continget, vt vix dentes ferre posint, Lemnius & Langius. Sunt qui albuminibus ouorum vtantur, loco nitri, aut salis petræ. 95

Florem vetonicæ coronariæ (oilhetum vulgus Gallicum nuncupat) cæruleo colore sic intinges: Caudicem intibi erratici qui insigni sit crassitudine, radice tenus seca, & facta fissura in eccentrismo sobolem floris à radice euulsam defige. Id vbi factũ erit, vimine coustringe, ac terram 96

putri

putri fimo ſubactam circum aggera, & opportunè riga, Bapt. Porta.

97 Cryſtallinus lapis in tenuiſsimum pollinem deductus, & ex iuſculo quopiam, aut vino, mulieri lactanti exhibitus, illius vbera lacte plurimo fœcundat. Sic vnionum puluis contra cardiacum affectum valdè pollet, modò veri & orientales fuerint vniones.

98 Cùm volueris fugare muſcas à quopiam loco, vt nulla ibi ampliùs videatur, fac imaginem muſcæ in lapide annuli, vel, vt habet codex meus, figura in lamina æris, cupri, aut ſtanni muſcam, araneam, & ſerpentem, ſecunda facie Piſcium aſcẽdente. Et inter formandum dicas, Hæc eſt imago quæ omnes muſcas exterminat in æternũ. Deinde ſepelias eam in media domo, vel ſuſpende ad aliquem locũ illius. Si habueris adhuc quatuor ſimiles, & in quatuor angu-

angulis domus ſepelieueris, vel ſuſpenderis, aut inter parietes ita occultaueris, vt à nullo poſsint auferri, longè meliùs erit. Sed hæc repoſitio debet fieri prima facie Tauri aſcendente, ſic enim nulla muſca ingredietur, nec remanebit. Experimentum vidi, inquit Ptolemæus, in domo Adebari regis ſapientiſs. & in magia naturali exercitatiſs. In cuius palatio nec muſca erat, nec vermis aliquis nocens, aut moleſtiã adferens. Quod vt explorarem, ait, produxi ibi muſcas viuas, quæ ilicò interierunt. Hactenus ille.

Mures extinguentur, ſi cum ali- 99 *quo delectabili cibo illis propoſito miſceatur argentum viuum extinctum, aut plumbum vſtũ, vel ſquamma ferri, aut helleborus niger. Addo quòd vermes ac venenata omnia fugantur ſuffitu aliorum animalium eiuſdem ſpeciei, vt ſcripſit Raſis.*

Ex vino debili sic facies generosum, Accipe foliorum callitrichi & seminis apij ac fœniculi quantum potest manus capere, & dolio immitte. Si turbidum erit, sic clarum reddes: Sume sex aut septem ouorum albumina, quæ vino iniecta baculo diligēter moue & coagita. Ex secretis periti cuiusdam & diuitis œnophylacis Aureliani.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. IIII.

ANEQVAM memorabile, & admirabile mihi est quod ab Æliano scribitur. Cùm lupus, inquit, maxima magnitudine in ludum literarium inuasisset, & de manibus Gelonis Syracusani pueri tabellas rapuisset, Gelon de sella surgens, feram nullo timore diligenter & acerrimè insequebatur, tabellas suas ex illius ore detrahere satagens. Posteà autem quàm hic extra tabernam ludi literarij fuisset, illa quidem labem fecit, & re- 1

pentina ruina concidens, pueros supra centum vnà cum præceptore cõfecit & oppressit: solo Gelone, diuinæ prouidentiæ munere, ex sodalib. suis superstite. Qui quòd à lupo occisus non fuerit, sed potiùs seruatus, magnam profectò habet admirationẽ. Non igitur rationis expertia Deus negligit, imò verò chara habet, cùm diuino instinctu partim ex his regnum præsignificârit, partim ex impendente periculo seruârit.

2 . *Priscæ religionis sacerdotes, dæmonum antistites, vt prætextu religionis ditescerent, fingebant deos excruciare homines morbis. De quorum numero epilepsia, ob id sacer morbus dicta, censebatur. Autor Hippocr, in libro de sacro morbo, & de virginum morbis. Adhæc Gale. lib. prognostic. vt adnotauit Ioannes Langius.*

3 *Membrum ferro percutiendũ non*

est,

est, quùm Luna signũ tenuerit quod membro illi dominatur. Addo quòd defectus luminarium in cardinibus genituræ, annuarúmue conuersionũ noxius est. Et Venus nato voluptatem adfert in membro, cui signum in quo ipsa est dominatur. Idem & in cæteris stellis, Ptolemæus.

Si sorex, ælurus, mustela, vel tale quid ex inopinato grauidæ mulieris corpori insilijt, aut fraga, corna, cerasa, vel vuæ acinus vlli parti eius inciderint, confestim notam fœtui imprimi contingit, illi maximè membro quod attigerint: Nisi fortè mulier in ipso momento quo hæc corpori ingruunt, repentè absterso membro, posticæ, aut remotiori parti corporis manum admoueat, Lemnius. 4

Carnes ad Lunæ radios noctu mactatæ, vel expositæ, teneriores, coctúque faci- 5

faciliores euadunt. Nam Lunæ astrum ad cibariorum concoctiones plurimùm confert: quæ nihil aliud sunt quàm putrefactio quædã. Hinc ligna ad Lunæ splendorem cæsa citiùs putrescunt, & fructus celeriùs maturescunt. Autor Daphnus medic. apud Athenæum.

6 Aqua ardens, quam etiam vitæ aquam appellant, in præseruandis rebus, & à putredine vindicandis summè est efficax. Si enim carnes ac pisculenta quæque ea imbuantur, à corruptione & vermiculis immunia euadunt.

7 Si folia taxi comederint iumenta, moriuntur: si verò ruminantia animalia degustauerint, nihil incommodi sentiunt, Theophrastus. Quanquam Plinius fraxino, id ascribit: quem fefellisse potuit nominum affinitas & vicinitas. Nã Græci fraxinũ milean, taxum verò milon vocant.

Nouit

Nouit alter vnio Cleopatræ nouißimæ Ægypti Reginæ, tabificam aceti vim & acredinem, quo nec magnitudine, vt tradit Plin. nec cando reparem vnquam spectauit Oriens. Dum enim superbo fastu, vt reginã decet meretricem, M. Antonio Consuli Rom. obijceret, facta etiamnum sponsione se solam vna cœna centies sestertiũ absumpturam, vnionem ex aure detractum, qui tanti æstimabatur, nimirum ducentis & quinquaginta millibus coronatorum, aceto liquefactum, re vera absorpsit. Autores sunt Plinius, Macrob. & alij. 8

Ex tamarisco & fraxino tornati calices à medicis valdè probantur. Nam hic venenis & item calculo, ille verò spleni obstructo præclarè medetur. Possunt etiã ex ligno guaiaci aduersus luem Veneream componi remedio præstantißimo. Ioan. Langius. 9

10 Ad diluendum faciei nimium ruborem, Accipe vncias quatuor nucleorum persicorum, & semin. cucurbitæ excorticatorum vnc. duas, tere, ac fortiter exprime, vt oleaginosum liquorem elicias, quo manè & vesperi faciei carbunculos ac rubores tange, & paulatim disparebunt, vel plurimùm emendabuntur.

11 Si quis integras & illibatas castaneas diu seruare volet, illis nuces iuglandinas remisceat. Humorem enim excrementitium & vliginem omnem, vnde cariosæ efficiuntur, penitùs absorbebunt, & situ obduci ꝓhibebunt. Sed de his multa in nostris hortorum Secretis.

12 Si rapæ serantur raræ, effœminãtur: si verò densæ, masculescere omnes aiunt. Tradunt insuper quòd quantò recentiora fuerint cucurbitæ & cucumeris semina, tantò maturiùs nascuntur: & petrapium, aut

petro-

petroselinum, ex veteri semine celerius prouenire, quàm ex recenti: vti etiam nasturtium.

Aganice, vt Plutarchus refert, Hegetoris Thessali filia, siderum defectus in pleniluniis perita, ac temporis quo Luna obiectu terræ vmbra obnubilaretur gnara, quum hæc mulierculis credulis, præsaga futuri prædiceret, Lunam præcantatione cælo subducere credebatur. Hinc illud Virgilii in Damone exiit, Carmina vel cœlo possunt deducere Lunā. 13

Polygonū, seu corrigiola solaris cēsetur esse plāta. Ex quo affectib. cordis, necnō oris ventriculi, quē prisci cardiā nuncupârunt, summè auxiliatur, propter Solē & Leonē, qui vtrisq; præsunt. Iuuat etiam nephreticos, & calculi, vel coli dolorib. excruciatos, potu, aut iniectione. Sunt qui pbato euētu mihi confirmârint, etiā valdè prodesse ad hæmorrhagias. 14

Quisquis

15 Quisquis genituræ suæ dominatores, aut ascendens in signis humanis non habet, ab humanitate alienus, etiã sibi ipse erit. Et quicunq; Martem habet in horoscopo, seu ascendente suæ genituræ, omninò cicatricem in facie accipiet, Ptolemæus.

16 Hydrophobi qui ex canis rabidi morsũ aquam appetunt, & eandem reformidant, si inopinato subitóque impulsu aquis mergãtur, metus metu discutitur, & tali symptomate liberantur, Lemnius.

17 Ruta & mentha dum virent, flatus ac Veneris pruritum excitant: siccata verò, vel frixa, & præcipuè semina, eosdem discutiunt, Venerisque impetum frangunt, & gonorrhæam sistunt. Hinc nimirum ad castitatem seruandam, olim mystæ sacris initiati ruta vtebantur. Auctores sunt Nicander, Hippocrat. Dioscor. Galen. & alij.

Per

Per rigidum & asperum gelu, 18
crus brachiúmue, offendiculo & lapsu minimo facilè frãgitur. Quòd ex siccitate aëris ambientis, ossa etiam rigescant & fragilia reddantur. Id quod in candelis ex cera, vel seuo cõpactis obseruari potest: contrario modo quàm in humido cœli statu: in quo omnia lentescunt & flexibilia fiunt. Lemnius.

In præseruandis edulijs, si sal, ace 19
tum, aqua vitæ, vel salsugo ad id opportuna, defuerint, puluis cymini, aut carui, vt vocant, præsentaneo erit auxilio, si illo defricentur & recõdantur. Proderit etiam mel, sed non ita efficaciter.

Ad continendum sanguinẽ qui 20
immodicè fluit, hanc præcantationem docet Cardanus: Sanguis mane in te, sicut fecit Christus in se. Sanguis mane in tua vena, sicut Christus in sua pœna. Sãguis mane fixus,

ſicut Chriſtus quando fuit crucifixus, ter repetendum eſt.

21 *Ficus arbor vaporem adeò acutum & inciſiuum ſpirat, vt carnem gallinæ in ea ſuſpenſam maturet, coctuq́; perfacilem reddat, Plutarch. & Ariſtot. Idem continget, ſi ſublatis ex volatilibus pennis, aut detracta pelle ex animantibus illas in tritici aceruo, vnum alterúmue diem diligenter conſepelìueris. Experientia confirmatum.*

22 *Veterum medicorum inſtrumenta cornea erant, cornibus liquores menſurabant, cornibus in ſcarificatione pro cucurbitulis vtebantur, & cornibus, Galeno teſte, clyſteres administrabantur. His addam quòd non ſolùm monocerotis cornua, ſed ceruorum quoq;, contra virus efficacia eſſe experimento conſtat. Nam illorum ſcobe vermes infantium necantur, & accenſorum nidore ſer-*

pent-

pentes fugantur, vt tradunt Dios. Plin. & alij.

Aduersus faciei serpiginem & aliarum partium corporis (Galli dertas vocant) accipito radicem lapathi, seu rumicis, eamq́; particulatim concisam, diem vnum in albo & acri aceto macera, deinde extrahe, & serpiginosum locum ter vel quater omni die sedulò confrica, & in acetũ toties remitte: vel, quod satius erit, nouas radices substitue. Experimento frrequenti probatum. Sunt qui idem certò promittant ex radicibus borraginis, à ieiuno laborante præmansis, & diu, identidéque illitis. Facilis erit experientia. 23

Corruptum vinum, pingue & pẽdulum restauratur infuso lacte bubulo modicè salso. Sunt qui alumine, sulphure & calce id tentent, non sine graui bibentium pernicie. Quod vt vitari posit, grana iuniperi & 24

iridis radix unà sunt admiscenda, Lemnius.

25 Amygdalæ nascentur inscriptæ, si tamdiu cum suo putamine & testa macerentur, donec laxatis claustris nucleus absque ulla noxa & fractura excludi possit: ubi exemptus erit, præacuto stylo, quidquid allubuerit, satis profundè in eo sculpetur vel describetur, tenuiq́ue arborum membrana aut papyro inuoluetur, & stercorato subactoq́ue solo committetur. Ex Geoponicis.

26 Verbenæ radix appensa collo eius qui strumas patitur, mirum ac insperatum adfert præsidium: quòd Veneri ancilletur, quæ collo præest, propter Taurum eius domicilium. Ob id etiam Veneris desideria augere traditur gestata, vel ex vino hausta. Addunt magiæ naturalis professores eandem verbenam Sole per Arietem spaciante collectam, & gra-

*& grauis pæoniæ ſociatam, tritam,
& ex vino albo percolato hauſtam,
epilepticos, miraculo quodam ſana-
re. Res me dictante, multis exper-
ta, quam ex vetuſtiſsimo libro de
herbis ſeptem Planetarum, Herme
ti aſcripto, fideliter decerpſi.*

Topazij gemma cotæ medica at- 27
*trita, ſuccum reddit ad oculorum
morbos apprimè vtilem, [illegible] eo illi-
[illegible]ntur. Ille idem hydropi aduerſa-
tur, ac tabeſcentib. medetur. Autor
Epiphanius Cypri epiſcopus in opu-
ſc[illegible]lo de 12. gemmis quæ erant in ve-
ſte Aaronis, ad Diodorum Tyri præ-
ſulem.*

Comprehenſæ, hauſtæq́; ſub ipſo cō- 28
*ceptu imagines, vel ſubitò oborta rei
cuiuſque cogitatio, creditur effinge-
re ſimilitudinem in fœtu, ac formas
miſcere. Hinc auorum alios, alios pa
trum, pleroſque autem cognatorum
effigiem oſtentare videas. Ideoq́; in*

homine plures, quàm in reliquis animantibus sunt differentiæ, ac discrimina, Plinius.

29 *Maturitatis muriæ experimentum id erit: Vbi dulcem caseum in eam demiseris, si pessum ibit, immaturam: si verò emerget, maturam esse scito. Columella. Addã ex Plinio, etsi πάρεργον, quòd lapis exēptus e capite piscium qui aselli seu ὀνίσκοι vocantur, nobis vero merlucy, febrē tollit adalligatus.*

30 *Didymus medicus extracto sanguine è pedis pollice, labra epileptici inungebat. Et Orpheus atque Archelaus contaminabant faciem sanguine ex quacunque parte corporis educto: atq; ita epilepticos exurgere testati sunt. Hollerius ex Plinio. Quod nos etiam anteà scripsimus.*

31 *Qui ab æstu faciem defendere satagunt, ne fusca fiat, ij antequam sub Sole ambulent, vel equitent, illam ouo-*

ouorum albuminibus, cum tantillo amyli agitatis & remiſtis loricare debent: & peracto itinere, aqua hordei tepida, vel ſimplici, eluere, ac tectorium illud deponere. Res mulierculis valdè expetenda, quæ cupiunt faciem votis componere amantum.

Tradit Pomponatius priſcos exorciſtas, quos adiuratores appellant, ante coniurationem expurgaſſe ab atra bile corpora obſeſſorum à ſpiritibus. Nam geminis morbis, vt plurimùm infeſtantur, animi nimirum & corporis: illos curat eccleſia, hos verò opportuna medicina. 32

Poculum ex hœdera, ciſſybium dictũ, ratione duplici conuiuijs ſummè eſt accommodũ: inprimis, quòd hœdera vini temulentiam, arcere fertur: deinde quòd cauponum fraudes, qui vinum aqua miſcent, eo poculo deprehenduntur, ſicuti deinceps oſtendemus ex M. Cato. & alijs. 33

34 *Olibani & lardi ſuilli partes æquales vitreato fictili coquuntur, & ad linimenti conſiſtentiam per ſetaceũ excernuntur. Hoc ſi pediculoſum caput inungatur, procul dubio immune euadet a pediculis. Eritq́; præſidium eam in rem & propugnaculũ multò tutius, quàm ex vnguento emulato. Quo nihil pernicioſius in ſcabioſo & pediculoſo paruulorum capite, propter argentum viuum, quo ſcatet. Nam hinc ſæua oboriri vidimus ſymptomata. Quod inconſultis matribus & nutricibus, quæ illo vtuntur, ſcriptum ſit.*

35 *Elephantiaſi correptos deprehẽdes ex lotio, cui plumbi vſti cineres inſperſi ſint. Nam ſi ſubſidunt, nullum ineſt contagium: ſin fluitant, & in vrinæ ſuperficie hærent, certiſsimæ labis ſignum oſtendunt, Lemnius.*

36 *Ex Quintiliorum georgicis ſic-*

cos

cos & inaquosos cucumeres ad hunc habebis modum. Vbi scrobiculũ foderis, in quem illorum semina depositurus es, dimidium altitudinis eius paleis aut sarmentis exple, ac ita planta, terra desuper regesta, absque vlla rigatione.

Semina rosæ, cum seminibus sinapi & pede mustelæ suspensa inter ramos infœcundæ & parum feracis arboris, illam mirum in modũ recreare, ac fæcundare traduntur. Et si brassica ægrotet, ac veluti languens tabescat, eodem præsidio reualescet. Addo, quòd pisces turmatim sectabuntur rete hisce miscellaneis comitatum. Ex cuiusdam aulici secretis, & experimentis, vt dicebat. 37

Tradit Aristot. & post eum Albertus, quòd smaragdus collo adalligatus, epilepsiam impedit, & quandoque penitus curat. Hinc fit, vt nobiles collo natorum suorum hunc la- 38

pidem libenter appendant, ne epilepsia tententur.

39 Circa tertium à conceptu mensem vitium grauidas infestat, quòd malaciam & picam nuncupant. In quo carbones, putamina, cretam, testacea, aliaq́; esui inepta, auidè concupiscunt: nonnunquam etiam carnes humanas: quæ si denegētur, cùm matrem, tùm fœtum, in præsentaneum vitæ discrimen adducunt, sicuti paulò antè vnâ, & item alterâ historiâ confirmauimus. Malū hoc potissimè inualescit, vt tradit Lemnius, dum infanti crines emergere incipiunt, & fœmella vtero gestatur.

40 Aqua in qua flores amarulenti persicæ arboris septies infusi ac macerati fuerunt, cum sacchare ad zulapij consistentiam & spissamentum cocta, vermes vnà cum excrementis astrictæ alui foras efficaciter protrudit. Langius.

Pallida

Pallidæ mulieres, graciles, maci- 41
lentæ, necnon fuscæ, quas Gallicum
vulgus brunetas appellat, rubicundis
& obesis petulantiores, salaciores ac
magis prurientes esse solent. Quod
prospiciant qui compedibus matri-
monij vinciri quærunt, & muliebri
capistro adalligari.

Si cortex tollatur à vite, mino- 42
rem fecem vinum eius reddet. Ob
id muscus in ea repertus expurgari
& corradi debet, vt tradit Pallad.
Adde ex Plinio, quòd si fabam Lu-
na plena seras, & lentem ac viciam
à xxv. ad xxx. à limacibus erunt
immunes. Sed pro pabulo quidam
ita serunt, & pro semine id vere no-
uo aggrediuntur.

M. Bruto exercitum ex Asia tra- 43
iecturo spiritus quidam nocte assi-
debat, & percontanti quis esset re-
spondit, malus tuus sum genius,
quem in Philippis Thessaliæ campis

videbis. ibi Brutus in conflictu occubuit. Plutarch.

44 Pocula ex vitro conflata eo nomine sunt metallicis salubriora, quòd nulla sulphuris, argenti viui, plumbi, aut cerusæ virulentia participēt, & suo congenito frigore saporem vini probè seruent. Langius.

45 Si succum limonum misceas cum pauxillo salis communis, habebis aquam præstantissimam ad delendas maculas ex manibus artificum & erugandam, dealbandam, emolliendámque cutim: maximè, si post loturam non detergeatur. Valet etiam contra vstiones à Sole, & alia pleraque experiundo dignoscenda. His addam quòd flores rorismarini in vino albo macerati & leuiter ferue factis faciem summè venustant, anhelitus suauitatem conciliant, caput roborant, ac ventriculum expurgāt, si iusculum decoctionis eorum a ieiuno

iuno sorbeatur. Arnald. Villanouanus.

Indubitata recuperatæ valetudinis argumenta sunt, quando partes genitales prurire, ac tentigine affici incipiunt, licet reliqua membra flaccida sint ac debilia. Sed tunc à Veneris conflictu summoperè cauendum, ne fiat quod dicunt, error peior priore. 46

Rosam viridem, luteam, vel cæruleam reddes, si eius caudicem iuxta radices findas vel terebres & fissuram, foraménue, quo visum tibi fuerit colore impleas. Verbi gratia, ærugine si viridem rosam habere satagis: indico lapide trito, vel azuro, si cæruleam: croco, si luteam, & ita de reliquis. Sed diligēter prospice ne auripigmentum, aut venenatum colorem alium intrudas: Nā si plantam vel fruticem non enecat, florem inficit. Tum demum fissura 47

est

est deliganda, & vt decet, emplastranda obturandumq; foramen, & contra externas iniurias armandũ, quo docuimus modo, in nostris medicandorum fructuum varijs artificijs: & in Opusculo de arborum diuersa insitione.

48 *Tradunt Persarum magi ex saluia sub fimo putrefacta, dum Sol & Luna secundam faciem Leonis occupant, auem merulæ similem procreari. Cuius adustæ cinis lampadi inspersus, domum serpentibus plenã esse imponit. Hermes.*

49 *Multorum experimento compertum est, sapphirum ad arteriam ligatum febrilem ardorem mitigare: & è regione cordis gestatum, a pestilenti cõtagione & venenis tutũ reddere gestantẽ: adhæc, coralliũ de collo epileptici pendens, casum eius prohibere, Rasis, Albertus, & alij.*

50 *Si oua citra operam galli edita*

(sub-

(subuentanea vocant) gallinæ fouenda supponantur, citiùs putrescunt, quàm animentur. Quæ verò gallina à gallo calcata peperit, post vndeuigesimum diem ab incubitu pullos proferunt. Qui, antè quàm putamē abrumpatur, pipire solent, Lemnius.

Purpureus mulierum color si fu- 51
catus est, deprehenditur commansis granis cymini, vel nucleolo allij demorso ab ipsis. Nam si natiuus est, durabit: si verò cerusatus, hydrargyratus, aut citrini vnguenti illitu conquisitus, statim obsolescet, Lang.

Nodi, cicatrices, claui, calli glan- 52
dulæ, & si quid luxatum, ruptū, fractum, conuulsum, solutumq; fuerit in aliqua parte corporis, omnia futuram aëris mutationem & tempestatem præsagiunt ex dolorum exacerbatione, vt plenius ostendimus in nostris Ephemeridibus aërijs, & rustica tempestatum Astrologia.

Si

53 Si cum lacertæ ſepo, halinitro, cuminoq; farinam tritici miſcueris, & gallinas eo cibo ſaginaueris, caro illarum adeò pinguefaciet homines, vt præ craſsitudine & adipe diſrumpi videantur, Cardanus. Add. ex eodem quòd vlmi ac perſici folia præter tempus decidentia, peſtem in omni iumentorum & pecuino genere præſagiunt.

54 Suetonius autor eſt, Tiber. Cæſarem experrectum, etiam in tenebris, vt feles vidiſſe: & Seneca, Aſinium Pollionem nullas à cœna ſolitum reſignare aut legere epiſtolas: vt animo curis ſoluto & tranquillo cubitum iret, & ita ſe ad ſomnum componeret.

55 Aëreapocula damnantur, quòd æruginem, infeſtum ſtomacho virus, facilè contrahant: præcipuè ſi vinũ, aut acetum illis infundatur. Aurea præſtantiſsima ſunt, quoniam cor

corroborant & exhilarant. Addo quòd poculum ex electro naturali conflatũ (quod auro & argenti quinta eius parte constat) arcu in superficie eius interna maculoso, quo nitor ingenitus obsolescit, necnon stridore, virus infusum prodere fertur, ac præmonstrare. Langius.

56 *Capillos aut barbam sic denigrabis. Accipe lixiuij communis quantum voles, cui infunde folia betæ, saluiæ, & lauri, cum myrrha & corticibus iuglandium viridium. Tum demum coque omnia, & ex eorum lixiuio barbam, vel capillitium laua: aut madefacta ibidem spongia, & nonnihil expressa, identidem tinge: miraberis effectum.*

57 *Venenati aëris contagia discutiũt nuces basilicæ, seu iuglandes. Quod verum esse indicat synthesis illa Mithridatica, quæ diatessárων dici potest. Recipit enim nuces binas, ficus*

totidem,

totidem, rutæ folia xx. & salis granum. Hæc si quis ieiunus sumpserit, à venenis & morbis contagiosis eo die futurus est immunis. Vide gallicũ libellum nostrum Secretorum contra pestem: inuenies illic quod placuisse queat.

58 *Cucurbitæ, pyra, mala, cotonea, citria, aurantia & alia huiuscemodi, quam volueris figurã exterius præ se ferent, si vbi defloruerint & primum sui rudimentum exhibuerint, in figuratum internè typum aliquẽ ligneum, testaceum, aut alterius materiæ incluseris, & deligaueris, donec iustum maturitatis gradum assequantur.*

59 *Alectorius lapis magnitudine fabæ repertus in ventriculo decrepiti galli, fertur reddere gestantem gratiosum, constantem & audacem: necnon ad Veneris tractanda sacra ad vnguem factum. Idẽ sub lingua detentus,*

tentus, sitim sedat, vt multis experimentis compertum est, Albertus.

Morbus qui inuaserit eo anno quo 60
eclipsis (cui dominatores sunt planetæ mali) in ascendente genituræ, vel annuæ conuersionis partiliter contingit, vel in loco hylech seu vitæ significatoris, exitiosus & lethalis esse solet. Idem fiet si in oppositione, vel quadrato ascendentis genituræ, aut conuersionis anni, vel significatoris vitæ, contigerit.

Carbones cùm fossiles, tùm facti- 61
tij, mephitim & graueolentiam exhalant, qua assidentes syncopi, atque animi deliquio, aut cephalalgia subinde periclitantur. Remedium est, sale conspergere dum ignescunt: aut ferri, vel chalybis aciem illis inijcere, Lemnius.

Citrium pomum scrinijs imposi- 62
tum, vestiariam suppellectilem à tineis inoffensam custodit. Quod etiã

præstat

præstat ex sincero arietis sepo cande-
la, ijsdem scrinijs tenui linteolo inser-
ta. Prodest succus eiusdem citrij ad-
uersus deleteria pharmaca, addito
seminum puluere. Nam venenũ per
ventrem extrudit, & habet prophy-
lactici antidoti energiam. Autores
sunt Theophrast. Dioscor. Galenus,
Athenæus, & alij.

63 Æstate procliuiores in Venerem
solent esse mulieres quàm viri: quòd
eo tempore calor illis augeatur, his
verò flaccescat & elangueat. Qua
ratione calorifica pleraque vt ruta
& thymus, libidinem, humoremq;
seminalem in viris extinguũt ac re-
siccant, in fœminis verò exacuunt,
illarum vligine consumpta. Lomn.

64 Anseres, anates, ac reliquæ aqua-
ticæ aues, syderitide herba suis me-
dentur incommodis: gallinæ helxi-
ne: grues iunco: panthera humano
stercore: apri hædera, & ceruæ cina-
ra.

ra. Addo ex Plinio, quòd apes cancrorum odore exanimantur, maximè si quis illos iuxta aluearia coxerit. Nam fœdos odores odio habent, & ob id acerrimè persequuntur eos qui tetra vnguenta redolent.

Si clauus ex ære chalcitide confla 65
tus suillis, ceruinisue carnibus infigatur, eas à putredine illibatas, stiptica exiccandi facultate diu conseruat, Plutarcho autore. Quod certa experientia nouerunt metallorum fossores, qui in scaptensulis versari solent, meq; ea de re, inquit Langius, hæsitabundum facta fide confirmârunt.

Autores sunt Dioscor. & Plin. 66
abyssum, hypericum & moly herbas in ædibus suspensas veneficia ab hominibus & pecore, ne fascinentur, perinde arcere, & amoliri, atq; luporum capita ianuis affixa.

Capillos aurei coloris æmulos, vnà 67
cum

cum barba, ad hunc facies modum. Accipe frustula rhabarbari quæ à pharmacopœis deraduntur, & tanquam inutilia abijciuntur. Ea in lixiuium decoctionis foliorum & ramorum visci ex quauis arbore detracti, tamdiu infunde & macera, donec emollescant. Facta expressione post leuem ebullitionem, spongiam eo lixiuio imbue, & capillitium identidem intinge, aut barbam, si visum erit. Tum demum vtrumque calidis linteis sicca: quod tutius est, quàm igni vel Soli exponere. Id vbi sæpiùs egeris, absq; vlla offensa optatum assequeris. Ex quodam Italo.

68 *Si desit commoditas æstiuis mensibus vinum in subterraneas & profundas apothecas mittere, prohibebis ne vapescat, detrudendo in eius dolium lardi & suillæ carnis salsæ sesquilibram lino inuolutam, aut maiorem quantitatem, pro vasis capa-*

citat

itate. Sed ita, vt dum vinum de-
promis, id vnà ad fundum vsq; de-
scendere patiaris, donec vas exhau-
stum sit. Fiet ita, vt nec vinum à se
degeneret, nec vapescat. Leuin. Lem
nius, si benè memini.

Nucem absq; putamine sic habe- 69
bis ex Africani artificio, Apertis
eius carinis & putaminibus, nucleus
à membrana intercursante exclu-
datur, sed omni eius carne & pulpa
illæsa. Tum demum carpto vellere,
aut tenui corticis membrana, viti-
geneisue folijs obuolutus, terræ com-
mittatur.

Corallium à collo dependens fluen 70
tem è naribus sanguinem retinet, va
letq; aduersus epilepsiam, & incom-
posita menstruorum effluuia. In
puluerem solutum, & aqua dilutum,
plantisque & arboribus respersum,
illas recreare & fœcundare fer-
tur. Acceptum à quodam Hispano.

Hoc

71 *Hoc cuculo miraculum, inquit Plinius, quòd quo loco primùm auditur, si dexter pes audientis ibidem circunscribatur, & vestigium id effodiatur, non gigni pulices vbicunque spargatur. Addam ex Paladio, quòd apes non fugient, si stercus primogeniti vituli, oribus alueorum illitum fuerit.*

72 *Qui quarta Luna, silentióque sidere, & quarto ab eiusdem coitu cum Sole, mulierem subigunt, si ex eo congressu illa concipiat, inauspicatá vitæ principia fœtui non solùm conciliabit, sed & in agendis rebus ei infelicem plerunque successum, informabit Lemnius. Hinc, obsecro, videant multi, quàm iniquè agant, qui vt suam expleant per breuem libidinem, chara sua pignora natos, ijsce impedimentis obnoxios reddunt.*

73 *Cotonea mala suo odore omnium deleteriorum vires obtundunt. N*

& Pharicum præsentissimum venenum, vt tradunt Athenæus & Plutarchus, impositum disco cotonea resipienti, emarcescit, eiusque vires omninò dispereunt, manifesta quadam ἀντιπαθίᾳ.

Negant canes fieri rabiosos gustato lacte eius mulieris quæ marē peperit, autor Plinius. Qui etiam tradit caput fascia mulieris ligatum, doloribus leuari. Addam ex Columella, herbæ sanguinariæ adeò grauem esse perniciem, quòd si eam depasta fuerit ouis, toto ventre distenditur, contrahiturq́ue, & spumā quandam tenuem tetri odoris despuit. Celeriter sanguinem mitti oportet sub cauda, parte clunibus proxima. 74

Plerique noctambuli inter dormiendum, opera vigilantium exercent, tecta in sublime scandunt, per trabes & lacunaria oberrant, lectos aliorum adeunt, omniaq́ue intrepidè 75

audent, nec quidquam sibi timent. Autores sunt Albertus, Christoph. Marcellus, Langius, & Galenus: qui etiam noctambulum se fuisse testatur.

76 Ne quid ad gelida ganeæ pocula Græcis & Romanis deesset, niues ad æstatem vsque in subterraneis fossis, querneis frondibus, aut palea coopertas recondebant. Vnde Augustinus, Quis dedit paleæ tã frigidam vim, vt obrutas niues seruet: vel tàm feruidam, vt poma immatura coquat & maturet?

77 Cancer viuus sublimato vino, seu aqua vitæ impositus, rubescit acsi percoctus esset. Et caseus ille non putrescit, neque à muribus eroditur, in cuius coagulo pauxillum de cerebro mustelæ remistum fuit. Pictorius.

78 Vinum palato arridebit, & cùm odore, tùm colore perplacebit, si malum medicum, seu citriũ caryophillis

vndique

vndique compunctum & armatum, ita in dolio suspendatur, ne vinum attingat. Sic enim nullum saporem vapidum, aut mucidum contrahet. Si autem vinum subacidum, vel acetum ad vini naturam asciscere voles, porri semine id efficies: aut iniectis in illud vineæ pãpinis & capreolis. Hæc cuiusdam est œnophili sententia vatis.

Plantam pulcherrimam habiturus es, si in caprillum stercus diuersa semina intruseris, & illud pingui fimo oblitum, scrobe aliquantulũ profunda sepelieris, superiniectoq́ lætamine, & aggesta terra opportunè rigaueris. Baptista Porta. Si lactucam odoratam quæris, semen illius vnà cum citrij semine misce & sere. 79

Chalcedonius lapis collo appensus valere traditur contra illusiones & phãtasmata ex melãcholia oborta. 80

Quomodo etiam Amethistus contra ebrietatem, & Chelonites in corpore testudinis inuentus, ad diuinationem, si sub lingua gestetur, præsertim crescente Luna: nam alio tempore inefficax censetur. Albertus.

81 *Aqua ex contusis lumbricis per pannum expressa, & succo raphani æquis portionibus mixta, vsqueadeò duram & densam reddit aciem cultrorum, ensium, & aliorum instrumentorum, quæ bis aut ter dum cuduntur in illa extincta fuerunt, vt ferrum aliud ac si plumbum esset, facilè incidant. Acceptum à quodam Parisiensi machæropœo.*

82 *Vbi menses mulieribus defluxerunt, & abstersus est earum vterus (quod quinto ferè die vsu venit, aut septimo) si à primo quo purgatæ sunt die, ad quintum vsque commisceantur illis viri, marem gigni aiunt: à quinto verò ad octauum fœmellam.*

Et rurſus ab octauo ad duodecimũ denuò maſculum. Poſt illum verò dierum numerum, hermaphroditũ. Lemnius ex Auicen.

Piſces agminatim confluent, pa- 83
cato flumine, aut maris littore, ſi aquam decoctionis ariſtolochiæ rotũdæ admixta calce reſperſeris. Quòd ſi eiuſdem puluerem deguſtent, velut exanimati, ſupernatantes compræhendentur, Plinius.

Febres accenduntur ſi cornuti ſca 84
rabei in oleo decoquantur, & ex eo brachialis arteria inungatur. Quæ res in conuulſione quandoque expeti ſolet, necnon paralyſi, & alijs affectibus, in quibus febrẽ excitaſſe valdè profuit.

Priſcæ ethnicorum religionis an- 85
tiſtites & philoſophi pro comperto aſſerunt, animas corporis mole exutas, circa monumenta & in aëre, dæmonum more, oberrare, illarumque

spectra nobis aduersari. Deniq; carminibus antè quàm de letheo obliuionis fluuio biberint, ad sortilegia cogi & allici posse, donec corpus aqua lustrali expiatum, tellure conditum, aut rogo combustum, defunctisque iusta, aut parentalia persoluta fuerint. Autores sunt Suidas, Eustathius, Plutarchus, Psellus, Augustinus, & Langius.

86 Asclepiades ex vino subaustero & porri succo ad mellis spissitudinẽ coctis, electarium sanguinem excreantibus salubre, conficere docuit, vt scribit Galenus.

87 Cochlearum carnes per se tritas cum polline farinæ ex proximi molendini parietibus, olim, inquit Galenus, vulneri imposui: cum quo etiã neruus vulneratus & contusus erat, in agricola & duro homine.

88 Ne vlla potandi illecebra antiquis deesset, aquã hac industria in-

frigi-

frigidabant. Testaceis vasis sub aprico Solis æstu interdiu illam calefaciebant, aut igni excoquebant, noctu verò in altioribus ædium fenestris frigori ætheris exponebant, & manè ante Solis exortum, subducta fece, puriorem eius partem, vt salubriorem, in fictilibus hydrijs priùs aqua frigida immersis, & pampineis folijs vel lactucæ coopertis, ad vsum sub paleis reponebant. Galenus & Athenæus.

Vinum fœtidum & corruptum emendatur, si pro vasis magnitudine, insita portio mundi tritici ex sacculo in eo suspendatur, & exinde retrahatur. Nam quidquid erit fœtoris ad se alliciet, ac ita vinum sincerum & clarum reddet, Pictorius. 89

Censent Columella & Plinius caudas catulorum post diem quadragesimum quàm sunt editi castrandas, sic enim tutos fieri à rabie. Modus 90

hic est: Præhenditur caudæ extremum in quod vltima spinæ articulatio desinit cum neruo, & tamdiu distorquetur, donec abrumpatur. Id etiam canibus conciliat, ne in longitudinem indecoram cauda porrigatur.

91 *Si lauri baccas perforaueris, & semina cinaræ in singulis cuiusq; foraminibus posueris, ac fimo oblitas, terræ commiseris, tàm suaues & odoratos alticocalos hinc habebis, vt nihil suauius & odoratius dari posit. Ex Varronis geoponici præscripto. Idem etiam continget si semina triduo maceraueris in aqua odorata ac iucunda.*

92 *Chelidonius lapis duplex in hirundine reperitur, rufus nimirum, & niger. Prior lineo panno, aut vitulino corio exceptus, & sub axilla gestatus, antiquos morbos, vnà cum epilepsia perfectè sanat, idq; præstātius*

tius efficit, si in pollinem tritus bibatur. Posterior valet aduersus febres. Autor Albertus in opusculo de sculpturis, imaginibus, herbis & virtutibus lapidum, quod penes me habeo nõ impressum. Addit ibi & alia multa ex priscis commentarijs magiæ naturalis Hermetis transcripta.

Butyrum foris admotum concoquit, discutit & lenit: non quidem in duro, sed molli & mediocri corpore, eoq́; inflammationes tollit. Itaq; parotides, bubones & oris phlegmones, tùm infinita alia in puerili, aut muliebri corpore, solo butyro perfectè curantur, Galenus. 93

Sapphyri gemma purpurascens, attrita & lacti permixta, plagis quæ fiunt ex pustulis albis & tuberculis efficaciter medetur, si eis illinatur. Scriptum est in lege, inquit Epiphanius, visionem quæ Mosi in mõte apparuit & legem datam, in gemma 94

ſapphyro fuiſſe expreſſam.

95 *Nihil efficacius ad exigenda ventris interanea & lumbricos eiycien-dos, exiccatis in tegula ignita vermibus, exhibitóque illorum puluiſculo verminantibus pueris. Nam confeſtim reliquos corpori inhærẽtes excludit. Lemnius.*

96 *Omne triticum in ſolo vliginoſo poſt tertiam ſationem conuertitur in ſiliginem, Columella. Et populus alba ob ſenium & alimenti inopiam, ſucco effœta in nigram degenerat, Theophraſtus. Hic addere mihi liceat, quòd gallinæ viperis ſaginatæ & elixatæ, ſalutares ſunt elephantiaſis labe infectis, ex quorundam experimento.*

97 *Noui quoſdam noſtræ ætatis, inquit Galenus, propinaſſe oſſa humana vſta patientibus comitialem & articularem morbos: ſed neſciẽtibus ægris quid biberent, ne fortè remedij auer-*

auersarentur. Et multi hoc præsidio curati fuerũt. Hactenus ille. Addit Conrad. Gesnerus, se os illud quod coronalem suturam describit, epilepticis exhibuisse, & optimè successisse.

Ad sistendũ sanguinẽ qui implacabiliter erũpit, hæc præcãtatio à multis celebratur: Adiuro te per Dei omnipotentis verã, viuam & immortalẽ virtutem, & per eũ sanguinẽ, qui ex Christi in cruce pendentis latere fluxit, vt quemadmodũ rubrũ mare Dei virtute diuisum est, ita tu eadẽ potentia sanguis sistas & maneas. 98

Ab auro fusili quidpiã non difflatur, nec pondus ei crescit, nisi ossa gallinacei in id coniecta fuerint, nã eius partem absorbent, vt anteà admonuimus, Autores sunt Plin. & Vitalis Cardinalis. 99

Cùm volueris fortunatos reddere venatores, vt ꝓficiãt in venatiõe, 100

tertia facie Sagittarij ascendente, & Luna in eadem versante, vel in Ariete aut Leone, modò applicet Mercurio ex bono aspectu, cum receptione, fac ex argento, cupro, vel stanno imaginem viri habentis in dextra manu arcum tensum, sagittâ superpositâ: & inter fundendum, vel sculpendum dicas, Per hanc imaginem ligo omnes feras syluestres, ceruos, apros, lepores, &c. vt nulla meam venationem subterfugiat, quin optatam portionem & prædam mihi semper relinquat. Posteà tertio gradu Leonis ascendente, incipe sculpere in altera lamina eiusdem materiæ, tot genera ferarum, quot erunt venationi congrua in tua regione: ac inter operandum dicas, Ligo omnes feras, &c. vt supra. Deinde coniunge ambas imagines conuersis vultibus inter se, easq; serico panno viridi inuolue, & sic deliga, vt non facilè separari

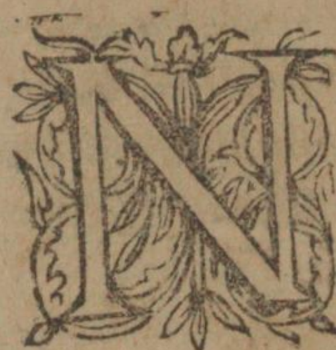
rari possint. Tum demum vbi venatum exire voles, defer tecum, & rem miram experieris. Verùm enimuerò, caue aggredi venationem nisi cũ Luna fuerit in Ariete, Leone, vel Sagittario. Qui enim illam initiatur ea versante in Tauro, Geminis, Scorpione, vel Capricorno, nihil prædæ, vel parum admodum refert, idq́; maximo cum labore.

Hæc sunt Ptolemæi.

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. V.

1 ON illud memorabile & sanè quàm admirabile iudicabitur, quod à Conrado Gesnero, viro citra vllam controuersiã πολυμαθεστάτῳ ϗ πολυγλοττάτῳ adnotatum est? Anno, inquit, 1551. peruenit ad nos historia Viennæ impressa huiusmodi. Hac æstate circa diem diuæ Margaretæ in Hungaria, prope pagum Zichsam, iuxta Theisam fluuium accidit, vt in multorum hominum corporibus, serpentes & lacerti naturalibus similes nascerentur. Vnde sæuissimi dolores oborti,

orti, tandem eos miserè necârunt. Ita vt tria circiter hominum millia sic periisse ferantur. Quibusdam humi ad Solem iacentibus, serpentes & lacerti per os aliquatenus emerserunt, sed mox iterum sese in ventrē abdiderunt. Nobili cuidam puellæ diris cruciatibus mortuæ cùm venter incideretur, serpentes duo prodierunt. Hactenus Gesnerus in præclaro illo suo opere. De quadrupedibus ouiparis.

Decoctum radicis erythrodani, 2
quam rubeam vocant, regij morbi colorem emendat. Ex quo aureum poculum ab antiquis medicis dicebatur. Quod, quantum sanitas diuitijs antecellit, tantum in magno precio esse deberet, Langius.

Vulnera ægrè sanescunt, aut cica- 3
trice obducuntur, imò verò nonnunquam letalia fiunt, si quando illi membro illata sunt, cui Luna, ex

ſigno quod tunc inambulat, dominatur: ſicuti initio præcedentis Centuriæ ex Ptolemæi Aphoriſmo confirmauimus.

4 *Menecrates celebris epilepſiæ medicus, nunquam in publicum prodibat, niſi ſuis, quos curauerat ſtipatus, deorum habitu veſtitis, & ipſe purpura indutus, aurea corona decoratus, crepidatus, ſceptrum denique in manibus, velut alter Iupiter geſtãs, Athenæus. Hic ſi etiam apoplexiam fortem curare ſciuiſſet, ſanè periculum fuiſſet, ne Iouem cœlo deturbaſſet, & ſe in illius ſolium ſubſtituiſſet.*

5 *In trietericis Bacchi feſtis promiſcuè viri, baccharum, nympharũ & herarum habitu, vnà cum mulieribus tripudiabant, Orphei theologicos hymnos canentes, & ſaltationes in noctem producentes, effuſa vtriuſque ſexus libidine. Vnde perpetuo ſenatuſconſulto licentia illa, vt*

ſcribit Liuius, coercita fuit.

Pollux ſanguinem ferinum cum 6
lacte materno educationi canum tri
buit. Et Xenophon diſſyllabis nomẽ-
claturis canes appellandos cenſet, vt
celeriùs inter venandum ſuũ quiſ-
que nomen accipiat. Addo ex eodẽ,
quòd canes odoratu, ferarum veſti-
gia indagant, & perſequuntur (nam
& odora canum vis, vt tradit Poë-
ta) homines verò oculis, quòd olfa-
ctum habeant omniũ animantium
deterrimum, vt ſcribit Theophra-
ſtus.

Multa in concauo ſpeculo inſpi- 7
ciuntur ora, ſi ſecundum concauita-
tem plures ſpeculorum planorũ por-
tiones accommodentur. Intuens au-
tem aliquis ſecundum ſpeculorum
numerum ea facilè numerare pote-
rit. Præterea ſpeculum loco vno ſi-
nuoſum, alio concauum, & in medio
planum, magnam imaginum diuer-

ſitatem

ſitatem repræſentat, maiorum, minorum, à dextra à ſiniſtra, propius & remotiùs, Ex Vitellione.

8 Subeſt linguæ catellorum neruus vermiculi effigiem præ ſe ferens, rotunda & tereti forma: qui ſi eximatur, eos à rabie immunes reddit, facitq́; vt minimo latratu ſint infeſti, nec quenquam letali morſu impetãt, Colum. & Plin.

9 Si porri caput acuta arundine, vel ligneo ſtylo pupugeris, & raporum, vel cucumerum ſemen in foramine occultaueris, adeò intumeſcet porri caput, vt prodigium videatur. His addere mihi licebit, quòd cinaræ abſq; ſpinis & aculeis naſcentur, vt Varro docet in Geopo. ſi lapidis attritu ſemina conſerenda retundantur. Sed de his alibi à nobis fusè & abundè ſcriptum eſt.

10 Aetites ſeu Aquilinus lapis ſiniſtro brachio vel lateri appẽſus id bene-

fici

ficij prægnantibus adfert, vt fœtum contineat & aborsum impediat. Amorem præterea inter virum & mulierem conciliat. Et si difficilis ac laboriosius erit partus, femori adalliga tus facilem ac leuem reddet. sed statim pòst debebit solui. Idem, vt tradunt Chaldæi, si venenato cibo misceatur, prohibet ne deglutiri possit, Autores sunt Euax & Albertus.

11 Fel testudinis naribus epileptici illitũ in morbi paroxysmo, prostratos statim erigere facit. Sũt qui ad ferocem hunc morbum expugnandum, tres clauos in vigilia natalis B. Ioan. Bapt. fabricatos, defigant in loco vbi epilepticus ceciderit, idq; tã profundè, vt non appareant, nuncupato dum id fit patientis nomine. Quod pro experto mihi traditum est.

12 Vt Veris temperies venationi est aptissima, ita nulla magis aduersa indagini ferarum, propter varios

florum

florum & herbarum vapores, qui nares canum imbuunt. Hyemis tempore idem contingit ob crassum aërem qui impedit ne facilè hauriant odorem ferarum, nisi post meridiē, vt tradunt Xenophon, Plutarch. & Oppianus.

13 *Plantæ mercurialis masculæ (nā in marem & fœminam discriminãt) decoctum, vel succus diebus quatuor à primo purgationis die mulieribus bibitus, procreandi maris vim vtero confert: Fœminæ verò mercurialis, similis succus totidem diebus, pariq́; modo assumptus, gignendæ prolis fœmininæ vires suppeditat, si cessantibus menstruis & composito vtero, vir & mulier debitè congrediantur, & mutuo amplexu concalescant,* Dioscor. *& Plin.*

14 *Si ex cocculis ab oriente allatis, & ob id à nobis* Cocque de leuant *vocatis, cum cymino, caseo vetustissimo,*

ſimo, farina tritici & vino in ſpiſſamentum coactis, formentur ſphærulæ magnitudinis piſi, & piſcoſis amnibus quieta aqua, inijciantur, quotquot piſces deguſtabunt, earum illicio ſtupefacti, & velut inebriati ad ripas diſsilient, & ita manibus capi facilè poterunt. Experientia multoties probatum.

Fõtes per magnos æſtus arentes & 15
exiccatos, puellarum virginũ cantu reſtitui, autor eſt Bonifac. Simoneta Cardinalis: maximè ſi ad fontiũ crepidines & labia, rythmos & cantiones voce ac inſtrumentis ſuauiter canant. Quod ſi eſt, ſummum virginitatis pæconium eſt. Sed in his, re vera, allegoriam ſubeſſe puto.

Sternutamentum in conceptu, & 16
oſcitatio in partu noxia ſunt, vt tradit Plinius. Et poſt congreſſum oſcitare mulierem, firma plerunq; ſunt cõceptus argumenta: ſternutare verò,

rò, effluxum eius quod adhæsurum erat. Addam ex Plutarcho in gratiam œnophilorum, quòd vinum modicè bibendũ est potiùs, quàm aquâ diluendũ: deperit enim infusa aquâ.

17 Insigne rerum sympathiæ & consensus exemplum, in fidibus citharæ, aut testudinis elucet. Quarum si vnam digito cõtrectaueris, confestim vnisona alterius testudinis chorda illi correspondens, sua sponte mouetur, & festucam sibi impositam abijcit: Ex Boëtio, vt fusiùs infrà explicabimus, si in mentem venerit.

18 Ignis ex rotunda vitri phiala, aquæ plena & immobiliter Soli opposita, facilè excitari potest. Cùm enim directè Soli obijcitur, retrò in linea amphoram pertranseunte, obuium illi fomentum combustibile, ignem ex radijs multiplicatis & addensatis, leuiter concipit: non sine spectantium miraculo, qui ex aqua ignem

exci-

excitari vident. Ioan. Bapt. Porta.

Si illicò velis conuertere vinum 19
in acetum, proijce in illud ſal cum pipere & fermēto ſubacido confuſum, & id celerrimè præſtabit. Si properantius perfici velis, laterem aut chalybis partē ignitā, ſemel atq; iterum in vas demerge: aut raphani radices, vel immatura meſpila, corna, mora, aut prunula. Idem etiam præſtabit violæ altilis, quæ nobis caryophyllata dici ſolet, flos ſpectatiſsimus vino immiſſus. Ex eodem.

Erat apud veteres in more po- 20
ſitum, vt corpora varijs colorib. tingerent: partim ad ornatum, partim ad terrorem, vt de Britannis præliaturis ſcribit Cæſar. Qui ſe glaſto herba inficiebant, quā Iſatim Theophraſtus appellat, nos verò cum infectoribus, Guedam. Sic apud Græcos mulieres milto tingebantur, autore Xenophonte.

Dion

21 *Dion Caſsius ſcribit, Adrianum Imperatorem ſtudio venandi ad inſaniam vſque & vitæ periculum flagraſſe: adeò vt inter venandum effracto humero, crus penè attriuerit. In circo ſæpè centum Leones interficiendos dedit, & ſæpè manu ſua Leonem occîdit.*

22 *Ex ſemine braſsicæ cùm inueteraſcit, aiunt naſci rapum, & contrà è raporum ſemine braſsicam. Addo quòd populi albæ cortex contuſus & ſtercoratis ſulcis diſſeminatus, edules anno toto fungos exhibet. Et ſi dulcis amygdala fructu ſeratur, fit amara & ſapore ingrata: ſi plantetur, contrà. Ex Græcorum geoponic. & Plinio.*

23 *Bufones ſeſe dilatantes & intumeſcentes, non ſolùm venenum per vrinam in plantas & fructus humi iacentes longiùs fundunt, ſed etiam tabifica ſaliua vicina quæque vitiant.*

Quæ duo, non minùs mortifera sunt, quàm napellus. Quarè admirari nō licet, si repentè quandoque pereant, qui fraga, fungos, fructus & herbas hoc veneno infectas, & illotas comedunt: vel iis dentes confricant, vt initio primæ Centuriæ ostendimus.

Lapis Lyncurij in carbones igni- 24
tos proiectus illos extinguit, tantùm abest vt ab illis insumatur. Nec id solùm habet rari miraculi: sed si quis hanc gemmam panniculo obuolutā in eosdem carbones detruserit, non tantùm illa, sed panniculus quoque illæsus conseruatur. Prodest etiam mulieribus in enixu. Autor Epiphanius.

Nulli venationis studio Roma- 25
nos vicerunt, apud quos illa vsqueadeò inualuit, vt feras ab extremis Asiæ, Africæ & Europæ finibus in vrbem accerserent, vt cædibus immanium ferarum assueti minùs ho-

minum cruorem & vulnera perhor reſcerent, ſi cum hoſtibus dimicandum eſſet. Plinius, Sueton. Spartia. Lamprid. & alij.

26 *Tradit Poſsidonius in Aſia & Africa tantæ immanitatis ſerpentes naſci, vt ceruos ſolidos & homines equo inſidentes hauriant. Addo ex Plinio, Strabone & Solino, quòd Africa ſerpentibus adeò fœcunda eſt, vt araturi præaltis ocreis indutis, non alia ratione letales illorum morſus effugiant.*

27 *Experimento probatum habeo, inquit Lemnius, puerorum lumbricos vuarum paſſarum eſu expugnari, ſi ieiunis abſque vllo alio edulio illas exhibeas. Nam vt amarulenta, ita dulcia affluenter hauſta, vermibus ſunt inimica: diſtendi enim ac rumpi illos contingit, ſuauioris edulij copia.*

28 *Raphanus infixis veratri albi radicu-*

diculis, illarũ viribus imbuitur: & si crudus ita comeditur, eademq; helleborus operatur. His liceat mihi addere, quòd Ægyptiorum sacerdotes modica cicutæ sorbitione se impunè castrabant, vt scribit D. Hieron. Nec omittendum est quòd Mithridati hausta quotidiè venena, præsumptis tamen remedijs, illi ex consuetudine innoxia fuerunt: adeò vt captus à Pompeio, se in carcerib. venen... ...erimere nõ potuerit. Plinius.

Vulnera à venenatis animalibus 29
illata, si candenti ferro vruntur, calore eius virus insumitur. Res ea in pestiferis bubonibus multis salutaris fuit, sed atrox nimis & sæuum est id remedij genus: quod tamen multi suo summo bono sustinuerunt & experti sunt.

Si plura diuersi generis semina ce- 30
ræ vel tenaci cuipiã materiæ in lon-

gitudinem tenuiter protensæ incluseris, & solo optimè stercorato ac subacto commiseris, mirabilis ex ea congerie pullulabit sepes. Regij olitoris hoc artificium & experimentum.

31 *Alexander Magnus ceruorum vitam longam posteritati testatam esse cupiens, aureos torques plurimis innecti iussit, expresso in illis tempore quo id fiebat. Ex ijs qui post centum annos capti fuerunt, nondum ætatis senium præ se ferebant, Plinius.*

32 *Lupini optimè seruntur in vinearum meditullio, vt omnem amarorem de vitibus ad se alliciant, ceu familiarem. Quem nec deponunt, nec edulcescũt, nisi vino vel aqua diu ac multum macerentur, Theophrast. Plin. & alij. Hinc ego nimirum lupinina appellare soleo illorum ingenia, quæ nunquam emolliuntur ac feritatem deponunt, nisi vino multo*

diu

diu macerata & imbuta, vel, si mauis, imbibita fuerint.

Heliogabalus, Lampridio autore, 33
in viridario suæ domus montem excauauit, in quo hybernas niues & glaciem ad æstus refrigeria conderet. Sic ante illum Nero aquam decoctam, vitróque in niuē demissam refrigerauit, Plinius & Suetonius.

Sapphyrum coloris dilutioris in 34
adamantem conuertes, si scobe, seu limatura ferri obrutum, in vase fusorio tamdiu validissimo igni exponas, donec incandescat. Vbi perfectum admiserit colorem, & ab adamante plurimùm fuerit mutuatus, tum demum extrahetur, repolietur, ac annulo affabrè inseretur. A quodam aurifabro acceptum.

Elephantos iuxta sensum huma- 35
num, intellectum habere, memoria pollere, siderum disciplinam seruare, imò verò Græcas literas scripsisse,

Plinius ex Mutiano ter consule te-
statum reliquit, vti etiam Plutar-
36 Ventus aquilo nocte intempesta
vel crepusculo exortus, mox euane-
scit, & stationem suam deserit: eóque
fit vt exercitati nautæ illi parum fi-
dant, & nauigationem non institu-
ant, nisi triduanus sit. Auster con-
trà, primi diei exortu spẽ fulcit nau-
tis diuturnum fieri. Quod hoc
prouerbio confirmant Græci, Νότος
πρῶτος, Βορέας τρίτος.
37 Corium dextri calcanei vultu-
ris dextro pedi podagra laborantiũ,
& sinistri sinistro impositum, dolores
commitigare fertur ac lenire. His
addere absurdum nõ erit, quòd ora-
culo quodam ostensum est, radicem
cynosrhodi, vulgus esglantierum odo-
ratum nuncupat, vnicum & singu-
lare esse remediũ aduersus morsum
canis rabidi, nisi Plinium & Gale-
num abiurare velis.

Si

Si carnes quæuis, dum adhuc ca- 38
lent, inter duas patinas suffocentur, & mantili, ne quid exhalet, inuoluantur, venenatorũ naturã subeunt. Eadem etiam mala adferunt morticinæ carnes esitatæ: necnon eorum animalium, quæ à venenatis, aut rabidis bestijs icta vel demorsa fuerũt, aut fulmine tacta interierunt, Lemnius.

Quædam animalia, re vera, in sa- 39
xis oriuntur, & in scopulis maritimis radices, velut plantæ, iaciunt, paulatimq́ adulta mouentur ac sentiunt, quæ si diuellas moriuntur. Idcirco ζωόφυτα Aristot. appellat, Budæus & Gaza plantanimalia.

Expertũ est nostro tẽpore, inquit 40
Alber. verum topasiũ in aquam feruentem demissum, illius æstũ & feruorem adeò consopiuisse, vt statim iniecta manu hinc abstrahi potuerit, absque vlla læsione. Quod

vnus ex socijs nostris, inquit, Parisiis probauit.

41 *Aurum vt reliqua metalla non offuscatur, nec fuligine obducitur, sed splendescit potius ac turgidum efficitur, maximè syncerum & non adulteratum. Nam auri porositas, mollities & raritas efficit, vt concepto imbibitóque vapore fuliginoso turgescat & fulgore afficiatur, Lemnius.*

42 *Gallina magnoperè perhorrescit accipitres, vt etiam si vocē audiat, tantisper dum incubat, oua vitientur, Plinio teste. Addo ex eodem, & Æliano ac Solino, quòd vrsa trimestri spacio latet, quo tempore cibo carens, manus solùm elambit, vt suprà monuimus.*

43 *Heraclides Ponticus tradit, Caniculæ exortum priscis summoperè obseruatum fuisse, adeò vt illinc coniecturam caperent, de anni statu, salubrisne*

lubrisne, an pestilēs futurus esset. Nā si obscurior, & veluti caliginosa oriebatur, cœlum pingue ac concretum esse significabat, & proinde grauem ac pestilentem fore annum. Si verò clara & pellucida emergebat, cœlum esse tenue ac purum demonstrabat, & proinde salubre fore ac prosperū anni curriculum. Hanc stellam adeò metuebant antiqui, vt ei canem sacrificarent. Pro cane sidereo, inquit Ouid. canis hic imponitur aræ. Quāquam id factum putârim, quòd huius astri emersu, canes omnium maximè in rabiem agantur, & proinde simili victima litabatur.

Vnguentum ex oleo amygdalarum amararum, melle, radice lilij, & cera, præstantissimum est rugis faciei abolendis, & lentiginibus, alijsq; cutis vitijs emaculandis. Addam ex Arnaldo Villanouano, quòd puluis coriandri cum melle mixtus 44

& super carbunculum positus, illum destruit, vt alibi diximus.

45 *Ferunt Indi & Hyrcani tigrim animal esse tremendæ pernicitatis: totus enim fœtus illius, qui semper numerosus est, ab insidiante rapitur equo quàm maximè pernici, atque in recentem subinde transfertur. At vbi vacuum cubile fœta reperit, fertur odore præceps vestigans. Raptor fremitu belluæ territus, vnum è catulis abijcit, tollit illa morsu, & pondere deposito ocyor acta remeat, iterumq; consequitur, donec in nauem ingresso, irrita feritas sæuit in littore. Plin. & Philostratus.*

46 *Tradit Ioan. Langius medicus clarissimus se ab equitibus Comitis Palatini audiuisse, quòd vidissent in Austria hominem qui latratu, ac cursus pernicitate cum canibus contenderet, & cum illis in syluis illæsus venaretur.*

Si iuuenum ceruorum tenerrima 47
cornua dum adhuc lanuginosa cuticula operiuntur, in taleolas scindantur, & fictili nouo diligenter operculato torrefacienda clibano cõmittantur, factus ex iis puluis, addito pipere & myrrha, coli cruciatibus cum vino generoso mirificè confert. Scribonius Largus.

Cùm monachi quidam subinde 48
ægrotarent, nec mali causam intelligere possent, audiuerunt tandem à rustico operario, catum monasterij sæpenumerò cum serpente ludere. Qui posteà communem illorum aquam lambebat, aut cum eis dormiebat. Non erat autem letale hoc venenũ, quia lætitia serpẽtis ex ludo, veneni vim remittebat, Ponzettus.

Ex animalib. superfœtant lepo- 49
res & equæ: sunt qui scrofas & lynces adiungant. Nonnunquam etiam mulier superfœtat, vt Alcmena, quæ

Iphiclum concepit, iam Hercule grauida.

50 *Consiliginis radix suum & pecorum omnium pesti, præsens esse solet remedium, necnon pulmonariis eorundem vitiis, traiecta tantùm auricula. Bibitur etiã ex aqua, & sub lingua assiduè habetur in ore. Plinius & Columella. Putatur multis ea esse planta, quæ Gallorum vulgo Pomelea, quasi pulmonea, dicitur. Alij patam Leonis esse contendũt, quod viderint rei herbariæ Aristarchi.*

51 *Thebith philosophus vtriusq; magiæ peritus, tradit ad conciliandam alicuius stellæ virtutẽ annulum esse conflandum, quando Luna eandem stellam in medio cœli, vel in ascendente constitutam, trino aut sextili aspectu fœliciter intuebitur. Sed materia annuli esse debet ex metallo huic stellæ dicato, subiecta etiamnũ her-*

herba eidem ſtellæ aſcripta.

Concauis ſpeculis proprium eſt pe- 52
des ſurſum, caput verò deorſum repræſentare. Cæterùm, ſi quis in peluim aquæ plenam ſub Sole ſpeculum immerſerit, ad parietum obiecta latera veros iridis colores impreſſos obſeruabit. Sed puerilia hæc pueris tractanda relinquo.

Si quis ex incuria, vel ignorantia 53
ouillos pedes, aut arietinos ederit, nō exempto vermiculo qui biſulcis illorum vngulis adhæret, confeſtim nauſea ac ſtomachi dolore afficietur, omniq; momento ad ructus & vomitiones proritabitur. Nam coctioni officit, ac ventriculo negocium exhibet, Lemnius.

Hoc dolo vulpes vel lupos occî- 54
des. Carne ſuilla pingui, latitudine palmi, recens toſta, ſoleas calceorum inunge, dum è ſylua domum verſus exis: & ſimul in veſtigia, fruſtula

ſuilli;

ſuilli iecoris aſsi, melle intincta proij-ce, ac felis cadauer à tergo trahe. Vbi fera in propinquo aderit veſtigia ea conſectans, tecum habe hominem qui ſagittam excutiat, vel globulo ex catapulta eam transfigat. Ex quodam perito venationis.

55 *Felibus imbricatæ aſperitatis eſt lingua, ac limæ ſimilis, attenuánſque lambendo cutem hominis. Quæ cauſa etiam manſuefacta, vbi ad vicinum ſanguinem peruenerit ſaliua, inuitat ad rabiem. Plinius. Addo ex Alberto, quòd abſciſsis pilis qui ſunt circa os, feles audaciã perdunt. Quib. vt leonibus, vngues hamati, & vaginis reconditi, periculoſi ſunt.*

56 *Sapphyrus verus aqua frigida intinctus & oculo circumductus, ſordes ex illo ſecum excludit. Adhæc anthraces, vt alibi diximus, fugat & loco dimouet. Falſumq; eſt omninò quòd expulſo & extincto vno an-*

thra-

thrace, vnà etiam virtutem omnem cum colore perdat sapphyrus. Nam vidi vnum, inquit Albertus, qui quatuor annorum interiecto spacio, duos anthraces expulerat.

Leonem sæuissimum animal, rotarum orbes circumacti, currúsq; inanes, & gallinaceorum cristæ valdè terrent: sed omnium maximè ignes & tædas expauescit, Plinius, Ælianus, Orus Apollo. 57

Ne columbæ à felibus infestentur, ad fenestras atq; aditus omnes, & secundum plures columbarij regiones, ramulos rutæ ponito, suspenditóque. Ruta siquidem vim quandam possidet feris aduersatricem, vt tradit Didimus in Geopon. Addit Africanus, quòd gallinam catus nunquã inuadet, quæ sub ala rutam agrestem habuerit. 58

Mandragoram illam factitiam, quæ ad omnes diuitiarũ prouẽtus ab 59

impo-

impoſtoribus magno ære vendi ſolet, ad hunc tibi comparabis modum: Bryoniæ inſignem radicem & bifidam, recenterq́ȝ è terra vulſam, acuta ſcalpri acie, in virum aut fœminam figura & finge, adiectis etiamnum genitalibus membris. Vbi abſoluta erit, omnia pilorum loca ſtylo confige, vt caput, ſupercilia, mentũ, & pudenda, ibiq́ȝ milij ſemina, vel quid aliud intrude, quod radiculas proijciat, & ſegetem faciat, quæ pilos imitetur. Poſthæc defoſſa ſcrobe illã tamdiu terrâ adobrue, donec corticẽ & quaſi pelliculam quandam ſuperinduerit, videbis monſtroſum idolũ, & quibus decet partibus piloſum, ſi affabrè figuratum erit.

60 *Alfonſus Rex Caſtiliæ fertur diſtribuiſſe centena millia aureorum mathematicis qui hinc inde ex Iudæa, Arabia, Africa & alijs locis accerſiti fuerant pro conſtructione*

aſtro-

astronomicarum tabularum, quæ hodiè illius liberalitate omnium manibus teruntur, perpetuo tanti principis encomio.

Sambuci flores suo odore erucas 61
arcent ac tineas perimunt: & absynthium, ruta, mentastrum, abrotanũ, satureia, iuglandis folia, filix, lauandula vel pseudonardus, nigella, coriandrum viride, & psyllium, pulices ac cimices, modò culcitris & puluinari imponantur: vel earundem plantarum decocto, solum cubiculi aspergatur. Experire si non credis.

Piscium carnes quouis modò co- 62
ctæ, si dũ adhuc calẽt humidis locis diu asseruentur, eosdẽ pariũt affectus vescentibus, consimilemq; perniciem adferunt, quæ à fungis creari solet: tametsi noxa, non nisi duobus, tribúsue diebus post, sese quandoq; prodat. Non minùs sunt vitanda oua

barba-

barbatuli piscis: nam si largiùs sumantur, adeò venenata sunt, vt magnum minentur periculum, Lemn.

63 *Galbanum emollitum, & ex lineo panno anthraci pestifero coextẽsum & appositum, si curabilis est, adeò illi adhærebit, vt reuelli non posit, nisi radicitùs eum extirpet. Si verò incurabilis erit, ne tantillum quidem adhærescet. Arnaldus à Villanoua.*

64 *Quanquam malè olentia vuluis prosint, & hystericas adiuuent, tamẽ auertẽda sunt ab ijs mulieribus, quæ epilepsia tentari solent. Nam paroxysmum illis excitant, ac æstuare cogunt, Alexand. Aphrodis. & Auicenna.*

65 *Feles nõ coeunt parte posteriore, vt reliqua fore animantia, sed mas stat, fœmina verò subiacet more hominum & simiarum. Sunt in eo genere fœminæ naturâ salaces. Itaque*

mares

mares ad coitum voce querula alliciunt, cogunt, ac nisi pareant, insectando ac verberando puniunt. hinc ille efferatus clamor: siue quòd seminis igneum feruorem fœminæ reformident, siue etiam quòd vnguibus maris retinentis lædantur, Aristot. Plin. Alb. Nyphus, & alij.

Refert Aëtius quòd si coagulum 66
catuli semel tantùm ex aceto ederint hydrophobici, statim capiet eos cupiditas potus aquæ, & ob id medicamentum hoc miris laudibus ab eo commendatur.

Equorum asthma & spirandi dif- 67
ficultas curabitur inserta pectori radicula eius herbæ, quam veterinarij cosiliginem vocant. Aut radice eiusdem naribus auriculisue impacta: siquidem has in parteis omnis morbi vis, noxiumq; virus elicitur. Autor Pelagonius mulomedicus. Sunt q vires easdē tribuāt radiculis hellebori.

Ara-

68 Aranearum multitudine, pestifera fore æstas indicatur. Et vernis ficus folijs, cornicis pedem adæquantibus, tempestiua veris nauigatio, Plutarchus, & Hesiodus.

69 Visi sunt in Austria gemelli qui obiectis tantùm ad ianuas corporis lateribus, seras aperiebant. Visus etiam sapphyrus qui prima applicatione aciem oculorum ac visionem obtundebat. Autor Ioan. Langius.

70 Si è vitro solidiore & crasso parētur perspicilla, seu ocularia, in plures facies angulosas ita accommodata, vt anguli omnes metam habeant in medio, quæ visum disgreget, ex pluribus illis superficiebus sic dispositis, res vna apparebit multiplex. Adeò vt nūmus vnus aureus & simplex, decem, viginti, vel centum præ se ferat, pro angulorum & superficierum turba. Quæ res tangentem mirè deludit, facitq́; vt multò melius

sit cum huiusmodi ocularibus perspicillis dare, quàm accipere. Ex opticographis.

Sal marinus recens coctus, atque 71
à sordibus non ita pridem repurgatus, asseruandis carnibus & piscibus minùs est idoneus. Nam salsuginosam saliuam, & limosam quandam vliginem rebus eo conspersis inducit, Lemnius.

Quidam ex socijs nostris, inquit 72
Albertus, mihi narrauit, Fridericũ Imperatorem habuisse magnetem, qui non solùm ferrum traheret, sed vice versa ferrum lapidem. Addit ille idem ex Aristotele, esse genus magnetis quod carnes hominis trahat.

Sicut ex felibus, inquit Ælianus, 73
mas est libidinosissimus, ita fœtus amantissima est fœmina, propter quẽ Veneream maris consuetudinem auersatur. Cuius rei mas non ignarus, communem sobolem interimit. Hæc

autem

autem noui fœtus desiderio permota, illius libidini denuò morem gerit; Ælianus.

74 Homini à scorpionibus icto, remedio est cinis eorundem ex vino potus. Et rabidi canis morsum curari testantur multi, pilis eiusdem animantis exustis, & ex vino propinatis, Plinius & Lemnius.

75 Aues quæ semen hyoscyami ederint, præcipuè quæ in gallinaceo habētur genere, nō multo pòst tēpore pereunt, quemadmodū & pisces. Addo ex Dioscoride quòd radice hyoscyami in aceto cocta, efficaciter dentes colluuntur in dolore. Cui subscribo, si à causa calida fuerit dolor.

76 Carduus benedictus contusus, & in vino cum axungia & triticea farina probè coctus ad vnguenti consistentiam, præstans habetur remedium ad vlcera quæcunque, etiam si processerint vsque ad osium denudatio-

lationem. Sed bis in die vnctio fieri debet, suntq́ prius eluenda vino vlcera, ad sordium abstersionem. Arnald. Villan.

Dum diuersaretur in Italia D. 77
Augustinus, sese audiuisse perhibet, quasdam mulieres stabularias degustato caseo quopiã in iumenta à viatoribus conuersa fuisse, vt earum onera deferrent. Sic Præstantij pater delibato casei veneno consopitus, diu exanimis iacuit, experrectúsq́ tandem sese caballum fuisse, ac onerarias clitellas & annonam militibus gestasse dixit. Quod verum fuisse compererunt.

Ab omni tetro odore feles abhor- 78
rere dicuntur: eamq́ ob causam excrementa sua, prius scrobe facta, in terram occultant, Æliano autore. Plinius causam addit, ne odore muribus prodantur. Volaterranus, ne à prætereũtibus terãtur. Vt vt fuerit,

Plutarchus scribit, odore vnguentorum illos grauiter vexari: &, vt Cælio placet, perturbari ac furere. Addam quod Aloisius Mundella se obseruasse tradit, comitiali morbo illos etiam quandoque affici.

79 Experimentum Regij cuiusdam chirurgi aduersus chiragras & podagras. Habe manipulum arthemisiæ, deferuefacito in oleo dulci oliuarum, donec decrescat ad tertias: eo dolentem locum inunge, senties breui tempore dolorem sedari.

80 Abinzoar medicus Arabs non illaudatus, ad morbum arquatum & icterum exhibebat pondus trium granorum hordei lapidis Bezoardici dissoluti in lacte vel aqua cucurbitæ, aut rosarum. Quo remedio filiũ Haly regis à virulenta ictericiæ aurigine liberauit. Porrò quid sit lapis Bezoardicus exposuimus aphorismo 70. Centuriæ primæ, si benè memini.

Opti-

Optimum est in gangrenæ scarifi- 81
catione incisiones aqua salsa calente
irrigare, ne sanguis incrassetur, sed
liquidior fiat: aut spongia, recente a-
qua salis, vel maris imbuta, easdem
abstergere & fomentare, Lemnius.
Optimum etiã fuerit, imò verò præ-
stantiss. in bubonibus & anthraci-
bus pestiferis idem fieri.

Materiam effingendis lapidibus 82
preciosis sic perstrues. Impletur vesi-
ca multis ouorum albuminibus si-
mul dilutis & agitatis: tum demum
in feruentem aquam diu excoquen-
da committitur, & detracta, loco mi
nimè pulverulento, tanto tẽpore ex-
iccatur, donec vitri consistentiam
induisse videatur. Posthæc in parti-
culas diuiditur, quæ paulò pòst aquis
quo visum erit colore intinctis, & sa-
turatis, inyciuntur, vt ibi deferue-
ant, & colores propositos imbibant:
croceum, si topasium habere voles, et

crocum in aqua dissolueris: pyropũ, si brasilij ramenta & scobem: & ita de reliquis. Pulchrum sanè inuentum & paratu facile, quod ab experto accepi, & tibi commune esse volui, sed eo animo ne quem decipias.

83 Ad canis rabidi morsum, cancri in patella deuruntur, vt puluerari possint. Exhibetur cochlearis mensura cum puluere radicis gentianæ ac thuris momento. Debet enim antidotus ista frequenter iterari, & per sesquimensem continuum assumi, quò rabies & aquæ pauor propulsetur. Probatum audiui.

84 Aqua felibus vsqueadeò est exitialis, vt si in ea mergantur, & ilicò desiccari prohibeantur, vitã morte uon raró commutent, Albertus. Nã humiditas externa illorũ naturæ aduersatur: ꝑinde pedes etiã tingere cauẽt. Hinc emersit illud, Cattus amat pisces, sed aquas intrare recusat.

Sma-

Smaragdus perelegans, inquit 85
Albertus, temporibus meis à Rege
Hungariæ geſtatus, dū venerea de-
ſideria cum vxore expleret, in treis
parteis (quòd ſit impatiēs libidinis)
fractus diſsilijt. Res ea ægrè ſuaderi
mihi poteſt, qui certò ſcio verū ſma-
ragdum à quodam mihi familiari
ſæpenumerò geſtatum, quo tempore
operam liberis cum vxore daret, ni-
hil prorſus detrimenti accepiſſe: ſed
dum eidē morti vicinæ debita præſta-
ret obſequia, extra ſphendonem vl-
trò diſsiliſſe, nec amplius compa-
ruiſſe. Quod etiam mihi conti-
giſſe conſtanter dico & profiteor,
dum ægrotanti præceptori noſtro
ORONTIO, qualē decebat operā
impenderem, in extremo vitæ illius
actu. Dono aūt acceperā ſmaragdu-
lū eum qui tū è ſua capſula diſsilijt,
in qua arctiſsimè clauſus erat ab eo-
dē præceptore & amico. Qui illum

vicissim acceperat ab excellentiss. & doctiss. viro Alberto Pichio Campensi. Sed de ijs satis.

86 *Sorices & glires ruinosas ædes deserere obseruatum est, etiam trimestri spacio, antequam sint collapsuræ. Præsentiunt enim naturæ instinctu contignationem & ædium compagē sensim dissolui, illasq́; breui pessum ituras, Plinius & Lemnius.*

87 *Aduersus calculum multi de experientia magnificant puluerem pellis lucij piscis, cum aqua parietariæ ex vino albo haustam. Alij idē pollicentur de pelle piscis barbatuli: & stillatitia aqua herbæ, quā argentariam vocant.*

88 *Si è nare dextra fluat sanguis, digitus auricularis manus dextræ incuruandus est, ac totis viribus premendus: sin è sinistra, sinister. Hoc enim compressu fluxus restringi solet: Populare est remediū & probatum.*

Cùm

Cùm primùm infantes ex vtero 89
prodeunt, si priùs quàm aliquid gustent, coralli scrupulum dimidium diligenter tritum cum lacte nutritio hauserint, nunquam epilepsiam incurrent. Arnaldus Villanouanus.

Accensis vtrislibet ceruorũ cor- 90
nibus, odore illorum fugantur serpẽtes, & comitiales deprehenduntur morbi. Idem etiam præstat lapis gagates incensus, suffitu suo: sed ne odor dispergatur, stragulis circũdari debet quisquis est. Nam tum, si epilepsiæ est obnoxius, cadet, Dioscor. Galen. Plin. Apuleius & alij.

Tridenti clariss. legis vtriusque 91
doctor Baldus, inter ludendum cum quodam suo catello, leniter in inferiori labro demorsus fuit. Qui cùm ignoraret eum rabie affectum esse, quarto pòst mense rabidus factus, & tandem hydrophobicus, nullo adiutus medicamento, miserã obiuit mortem,

tem, Autor Andr. Matthiolus ſuis in Dioſcorid. Commentariys. Quod diligenter, obſecro, animaduertant & obſeruant qui catellos habent in delitys.

92 *Scribonius Largus tradit, ceruis Siciliæ (& fortaſſe alys) ſordes enaſci in angulo oculi verſus nares, quas venatores contra omne iobolorum & venenatorum animalium virus, ac pharmaca deleteria in capitis cingulo deferant.*

93 *Feles auribus abſciſsis faciliùs domi remanent, quòd aquæ guttas & ſtillicidia auriculis apertis illabentia, ſuſtinere non poſsint, Albertus. Caſtratur vterque ſexus, & præcipuè mares, vt mitiores & corpulēti fiant, minúſque euagentur ac domos deſerant.*

94 *Antoninus Caracalla Imperator, Ælio Spartiano teſte, eos condemnare ſtatuit, qui contra tertianas & quarta-*

quartanas febres περίαπτα & gestamina colli vel brachiorum circumferrent. Quibus tamen fidem nō derogat Galenus, vt etiam amuletis, modò naturali nitantur ratione, potiùs quàm verbis incantatorijs magorum: sicuti in pæonia idem Galenus ostendit, cui suffragatur Theophrastus.

Hydrargyrum, seu argentum vi- 95
uum facilè ac leuiter hūc in modum congelabis. Liquefactum plumbum & a scoria repurgatum in vasculum idoneum conijcito, & vbi coagulari addensarique occœperit, fossulam ligno vel ferro confestim in eo imprimito, ac dicto citiùs, dum adhuc calet, hydrargyrum ibidem conijcito, & optato fine potieris, sed non exacto & postremo. Extractum itaque in pila vel mortario contundes, deinde congelationem, vt priùs, iterabis, ac toties reiterabis, donec durū

& malleabile habueris. A quodam chrysopœo, vt fertur, accepi.

96 Si spuma, aut saliua rabiosi canis, vel elephantici hominis, vlli parti adhæserit, etiam citra morsum, noxam non leuem adfert: præsertim in parte neruosa, vel arteriosa, nisi confestim salsugine eluatur. Quòd si quispiam à iam dictis demorsus fuerit, vrina impuberis, fomẽti loco adhibita, virus eliciet. Necnon ruta, sal, ficus, vel brassica quæ rubenti est folio, vnà cum melle & butyro subacta, & affecto membro admota, sed intra corpus sumenda sunt interim opportuna antidota. Ex Leuino Lemnio.

97 Ferunt conchilia & ostrea tonitru sæuiente, margaritas quasi abortiendo vomere, ob id multæ in arena reperiuntur. Quarum virtus experta est & probata aduersus animi deliquia, fluxum lyentericum, & omniũ maxi-

maximè ad roborandos recreandósque spiritus, Dioscor.

Vbi pulices ac pediculi præsentiũt corpora hominum emori ac tabescere, omniaq́; membra sanguine & calore vitali sensim destitui, vel ea deserunt, vel partes illas occupant, quibus sanguis, calorq́; natiuus diutius inhæret. Cuiusmodi est lacuna circa ventriculi orificium, vel quæ mento subest, ac vocali arteriæ incumbit: vt à vespillonibus & libitinarijs obseruatũ est. Hæc animæ emigrantis certissima sunt argumenta. Lemnius. 98

Ebuli folia cum vino cocta, arthriticorum cruciatus valdè mitigant, si dolenti loco admoueantur. Sunt qui præferant, & miris laudibus extollant succum expressum ex folijs radicibúsque eiusdem, coctis in vino, & butyro mensis Maij exceptum, ac vice linimenti affecto membro identidem inunctum, nimirũ ter, quatér- 99

ue in die. Ab experto hæc didici.

100 Succinum, ſeu ambram hunc in modum finges & ſimulabis. Accipe cryſtallum in tenuiſsimum pollinem redactum, & ouorum albumina, excluſis germinibus, tamdiu agitata & deſpumata, donec in aquam ſoluantur. Illis ſupradictum puluerem immiſce, & coagita, addito momento croci ſubtiliter puluerati, ſi luteam ambram tibi comparare ſatagis. Tũ demum omnia hæc in fiſtulam arundinaceam, vel inteſtinum aliquod, ſeu ampullam vitream inijce, ac feruenti aquæ tantiſper, cõmitte, dum ſolidam & duram conſiſtentiam adeptam fuiſſe deprahendes. Extracta, ſuper marmore expoli, & in quam viſum erit formã effinge. Si ſphærulas precarias habere ſatagis, aut gladij capulum perfora antè quàm ſiccescant, poſteà Soli expone. Poteris pro concepto voto & arbitrio alios

colores

colores miſcere, & ita lapides preciosis affines, perbellè mentiri. Sed tum ante coctionem percolanda erit materia, vt corpus gemmæ diaphanum ſit, ac pellucidum. Ex ſecreto artificio cuiuſdam ingenioſiſsimi amici mei.

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. VI.

1 DMIRATIONEM *ac fidem omnem superaret quod anno 1539. accidit in quodam pago ditionis Episcopatus Eistettensis apud Germanos Fugenstal nomine, nisi oculati & certæ fidei testes spectaculo adfuissent. In eo pago Vlricus Neusesser agricola, crudelibus dolorum tormentis in altero hypochondriorum excruciatus, subitò clauum sub illæsa cute manu deprehensum, facta incisione à chirurgo detraxit. Nec tamē dolores ob id cessabant, sed in dies magis ac magis recrudescebāt. Quare, cùm nec aliud doloris remedium fore*

fore suspicaretur miser ille, quàm mortem, arrepto cultello miserrimè sibi guttur abscidit. Itaque, dum tertio die mortuus, ad sepulchrum efferretur, aderant tum Eucharius Rosenbader ex Vueissemburg, Noricorum oppido, ac Ioannes ab Ettenstet chirurgi, qui astante magna hominum frequentia demortui agricolæ ventriculum inciderunt. In eo (res mira & prodigiosa) lignum teres & oblongũ, quatuor ex chalybe cultri, partim acuti, partim serræ instar dentati, ac duo ferramenta aspera reperta fuerunt: quorum singula spithami longitudinẽ excedebant. Aderat & capillorum inuolucrum globi instar. Credibile sanè est hæc in ventriculi cauitate congesta fuisse non alia arte, quàm dæmonis astu, et dolo. Autor Ioan. Langius parte prima suarum Epistolarũ medicinal. epistola 38. De prodigijs & præ-

stigijs

ſtigiis dæmonum in morbis.

2 *Si libram vnam vini præſtantiſ-mi,& ſalem quantum manu præhen-di poteſt, cum fece vini generoſi in chymicum & ſtillatorium orga-num miſeris,& aquam ex iis mate-riis manantem exceperis, omnium ardentiſſimam eſſe experieris. Ex quodam chymiſta acceptum tibi tra-do.*

3 *Capitale fuiſſe apud Ægyptios felem ſpontè, vel caſu occidiſſe, Dio-dorus perpulchrâ demonſtrat hiſto-riâ, ſuos oculos ac fidem in teſtimo-nium adducens, ne putetur eſſe fabu-la. Quũ ætate Ptolemæi, inquit, ini-ta eſſet amicitia cum Romanis, & Romanorum quiſpiam præter vo-lũtatem animi felem occidiſſet, Æ-gyptii facta impreſſione, eius domũ agminatim obſederunt, eum ad pœ-nam poſcentes, neglecta magnitudi-ne Romani nominis, & amicitiæ re-*

-enter initæ memoria, idq́ præstitis-
-ent nisi Rex & præfecti regij eum
-præsenti periculo subtraxissent, ve-
-ius quàm liberassent. Hæc ille.

Auri puri & obryzi limatura in 4
-lectarijs idoneis deglutita, fertur cō-
-seruare immunes ab elephātiasi qui
-a vtuntur. Et lamina ex auro im-
-posita linguæ illorum qui causonis,
-seu ardentis febris æstu excrucian-
-tur, febrilem ardorem refrigerat
Langius.

Cùm graui morbo decumberet A- 5
-ristoteles, medico suo multa vetanti,
& non pauca citra morbi causam
-edicenti, fertur scitè respondisse: Ne
me cures vt bubulcum & fossorem,
sed priùs edissere, & ita me præceptis
tuis facilè morigerum reddideris,
Ælianus & Polybius.

Antidotus reddens sumentē tutū 6
à peste & venenis, accipit baccarū

iunipe-

iuniperi drachmas duas, terræ Lemniæ veræ tantundem & obolos insuper duos, seu scrupulum vnum. Vbi in puluerem redegeris, melle excepta, in vase mundo ad vsum reseruabis. Dabis ex aquæ mulsæ cyathis duobus seu vncijs tribus, quantũ est auellana. Hac antidoto Rex Nicomedes vtebatur, si quando suspectos habuisset, qui eum inuitârant. Nam si nullum subsit venenum, quieta manet: sin adsit, nauseam cõcitat, & vomere cogit, ita vt venenum quoque cum antidoto eijciatur.

7 *Testudo viperæ morsu saucia, cunile pastu, quam syluestre origanum appellant, opem sibi adfert medicã. Et vrsæ cum somnifera mandragoræ poma degustârunt, formicas melle contritas lambunt. Plinius & Aristoteles.*

8 *Antiocho Regi cognomento Soteri, ostensum fuit in somnis signaculum*

um sub figura triplicis pentagoni ex diuina reuelatione. Quo cùm vteretur in vestibus militum pro bellica tessera, de Galathis insperatam adeptus est victoriam. Sic Iudas Machabæus accepto ab Angelo sacri tetragrammatis signaculo, Antiochum Eupatorem fœliciter prostrauit. Et Cōstantinus ille magnus præuio crucis charactere, Maxentium tyrannum apud pontem Miluium debellauit. Autor Eusebius.

Si æris ramenta aqua forti dissoluā- 9
tur, & in ea ferrum tingatur, æris colorem induet, modò fuerit defecatum & mundum. Præterea si argētum viuum sublimatum digitis pertractetur, & mox argētea vasa, vel numismata ijsdem manibus versentur, & circumducantur, ita inficientur, vt adulterina ac falsa esse videantur, Bapt. Porta.

Sal in aqua eliquatus, aut loco eius 10
muria,

muria, præsentanea vi dolorem cum feruore ambustis mitigat: siue is fuerit ex puluere bombardico, vel oleo, pice, aqua feruida, prunis, ferro candente, aut aliunde. Præsertim, si tenui linteolo salsugine imbuto partes præustæ foueantur, relicto ibidem linteolo. Valet etiam plurimùm ad id remedij salsugo incumbens butyro salem experto, fomenti loco adhibita. Autor Lemnius.

11 *Si volueris scire an debeat liberari qui pestilenti anthrace corripitur, exhibe ei paululum selectæ theriacæ cum vino albo, si non febricitet: eademq́ue theriaca anthracem inunge. Si ilicò aduritur & fixa manet, nihil hinc subleuato ægrotante, pessimum erit signum. Si contrà, & leuamen sentit, optimum. Arnaldus Villanouanus.*

12 *Lampyrides, quæ & nitedulæ & cicindulæ vocantur, vitreo vasculo,*

quod

quod diligēter opertum ſit, immiſſæ, & fimo equino dies aliquot obrutæ, in liquorem ſoluuntur, qui cū æquali portione hydrargyri, vt decet, purgati, vitrea phiala pellucida & munda incluſus, mediiſqúe ædium laqueari-bus appenſus, tantùm lucis refundet, quantum ſub luſtri nocte Diana. Pu-to ex magia naturali Ioan. Baptiſtæ Neapolit. decerptum.

De Iaſpide expertum eſt quòd 13
ſanguinis fluores cohibet: aiunt etiā partum iuuare, ac geſtantem caſtū reddere, & cor exhilarare. Sic ga-gates hydropicis confert, fluidos den-tes firmat, & ſuffitu per inferna à mulieribus exceptus, vel etiam impo ſitus, menſtrua prouocat. Albertus.

Canis rabioſi qui hominem momor 14
derit dētes in corio ligati & armo ſu-ſpenſi, defendunt geſtantem à morſi-bus rabioſi canis, Dioſcorides. Ad-do quòd quædam eſt ſpecies telæ

ara-

araneæ spissæ & candidæ, quam si humero suspenderis, à quartanis defendet, vt tradit Albertus. His attexendum erit, quòd quidam collo suspendunt radices oxalidis cõtra scrofulas, necnon arnoglossi, successu sanequàm probato.

15 Serpentes per somnium interimere, victoriam significat: vela videre, malum: dentes omnes habere sanguinolentos, mortem somniantis: dẽtes extrahi, mortem alterius: aues intrare domum, iacturam: flere, gaudium, nummos tractare, iram: mortuos videre equos, fœlicem rerũ euentum. Ex Artemidoro, & aliis.

16 Fascini sola organa non sunt oculi, sed & vox & quorundam hominum maledica lingua. Nam reperiuntur in Africa, Gellio autore, hominum familiæ, quæ si impensiùs fortè laudauerint pulchras arbores, segetes lætiores, infantes amœniores, egregios equos,

equos, pecudes cultu & pastu opimas, hæc omnia tabescant & emoriantur, nulli intereà mortis causæ obnoxia. Vnde inoleuit consuetudo, vt quidpiam laudaturi, ne verba nostra obsint, benè ominando addamus, vt Deus id conseruet. Autor Aristot. in problem.

17 Goritienses mulierculæ, inquit Matthiolus, ægrè parturiētibus vltimo remedio argentum viuum potandum præbent scrupuli pondere. Nec desunt qui ad interimēdas alu i tineas illud etiam puellis propinēt ad duorum granorum milij quantitatem, citra vllam molestiam, modò priùs debitè perpurgatum fuerit.

18 Lithanthrax, seu lapideus carbo fossilis mixto oleo emolliri potest. Quo si viticulæ suas illinant vites, interficientur vermes qui illarum oculos ac gemmas prærodunt, Autor Seuerinus Gœbelius.

Car-

19 Carbunculis & bubonibus, alijsque pestiferis tumoribus, ruta contusa percommodè adhibetur, ex acri, salsoq; fermento, vnà cum ficubus, cantharidibus, cepa & scilla tostis, adhibitaq; viua calce, sapone, ammoniaco & theriaces momento. Hoc emplastrum parti affectæ admotum, delitescentes tumores ilicò perrumpit: sed roborato prius corde. Lemnius, assentiente experientia.

20 Si salem ammoniacum & oui cortices simul trituraueris & ex ijs aquam chymico organo exceperis, in eáque æs ignitum extinxeris, mirã suscipiet albedinem. Adde quòd ex antimonio extractum hydrargyrũ, seu viuum argentum, æs eximiè dealbat, si super eo proyciatur, vel defricetur. Quod non facit fossile & metallicum, à Plinio vomica perpetui liquoris nuncupatum.

21 Ab ambusta quæque summè prodest

est linimentum factum ex smeg-
mate, seu sapone vulgari cum melle
& butyro. Adhæc aqua decoctionis
saporum, quæ paulo efficacior erit. si
nonnihil calcis viuæ in illam lixiuij
modo dissoluas, & per vasis inclina-
tionem excipias: sic enim absque
morsu desiccat & ardorem compe-
scit.

Si pinguedine, vel cera liquefa- 22
cta, ouum, ferrum, aut silicem obdu-
xeris, & quidquid voles desuper scri-
pseris, vel insculpseris, ita vt subie-
ctum corpus attingat, deinde in ace-
tum acerrimum pernoctare dimi-
seris, scriptum ac cælatum inue-
nies, quidquid apertũ, & aceto per-
uiũ fuit. sunt qui addant salẽ & æru-
ginẽ. Sed puerilia hæc, vt multa alia,
pueris tractanda relinquemus.

Aurum vt vocant transmari- 23
num sic ementieris. Accipe vnc. vnã
argenti calcinati cum aqua forti,
salis

ſalis ammoniaci drachmas duas cũ ſemiſſe, & aceti q. ſ. miſceantur, & tamdiu quieſcant, donec materia in fundo ſubſidat. Deinde vbi acetũ ſupereminebit, ſenſim auferatur, & materia ad fundũ relicta in vitrea cucurbita probè obturata, per dies xxv. ſub fimo equino ſepeliatur, & habebis cæruleum, vel azurum Indicum & tranſmarinum pulcherrimum. Ex antiquiſsimo libro manu deſcripto.

24 *Aliquis rubetam defixè aſpiciens vtcunque optimè coloratus, pallore tanquam ictericus afficitur. Et rurſus aſpiciens charadrum ſeu galgulum (de quo aphoriſmo 1. Centuriæ 3.) liberatur. Autor Philles. Addo quòd moſcho vreteri inſertò, dyſurias curari tradit Galenus.*

25 *Adamas, qui etiam incudes, Plinio teſte, reſpuit, molleſcere ac ſolui fertur ſanguine calido hirci: modò*

ali-

aliquandiu antè vinum biberit, ac petroselinum, vel montanum siler, comederit. Cæterũ, sanguis huiusce-modi ad conterendum in vesica lapidem, valdè efficax habetur. Alb.

Semen agrestis croci manu tri- 26
tum, vel collo suspensum, plurimùm vollet aduersus ictum scorpionum. In quam rem etiam prodesse aiunt radicem lauri & ireos. Sic pæoniæ radix, præsertim masculæ, collo epileptici pueri appensa, ei valdè commodat: similiter & pyretrum, & pilus canis ex toto nigri, Lemnius.

Monachos videre inter somnian- 27
dum, mortem vel calamitatem portendit: pingues videre boues, rerum abundantiam: oculum vel dentem amittere, amici, aut affinis alicuius mortem, vel infortunium: mutũ esse, celerem lætitiam: boues arare, lucrũ: eosdem aquas ingredi, malum, Artemidorus.

28 *Herbam quam alyssum vocant, alij in manus accipientes, alij solùm aspicientes, à singultu liberantur, vt tradit Plutarchus. Fertur eadem ouillo & caprillo pecori salutaris esse, prope caulas & septa eorum consita. Valet etiam certo experimento aduersus canum rabiem, & ob id Galeno & Aëtio teste, à λύσση, id est rabie, alyssum nominatur.*

29 *Noui mulierem, inquit Andr. Matthiolus, quotidiè ferè per annos multos vuluæ strangulationi obnoxiam, quæ ex illo morbo optimè conualuit hauriendo semel per hebdomadam sub lecti ingressum, vinum album in quo vncia radicis bryoniæ efferbuisset. Et hoc medicamēto per annum integrum vsa, hinc nihil amplius incommodi sensit.*

30 *Leporum caro, omniumq; animalium oblongas auriculas habentium, sanguinem gignit melancholicum, vt*

Galeno

Galeno placet. Addo quòd cerebro leporis perunctæ paruulorum gingiuæ, faciliùs dentes emittunt: & quòd leporum cibo somnolentos fieri Cato arbitratur: censetq́; vulgus, sed ioco friuolo, hinc corpori gratiam ac venustatem totos dies septem conciliari, vt ex Martialis epigrammate constat.

Iosephus gloriatur se præsente Ve- 31
spasiano Imperat. & eius filijs ac tribunis, vidisse in exercitu Eleazarũ Iudaicæ factionis sacerdotem, applicuisse naribus cuiusdam à dæmone obsessi, annulum cuius signaculo radix à Salomone reperta subdita erat (multi putant, sed falsò, eã esse quæ hodiè sigillum Salomonis nuncupatur) & dæmonem per nares odorantis extraxisse. Qui cùm repentè in terram concidisset, cantico coniurationis Solomonis, idem Eleazarus dæmonium proscripsit.

32 *Si argenti pusillũ forti aqua dissolueris, eiq; tantum salis ammoniaci & tartari dilueris, vt strigmenti crassamentum induat: deinde ex ea materia orbiculos seu sphærulas formaueris, siccaueris, & cum illis æs, cuprum, vel quid aliud simile, crebra digitorum contrectatione, & sabiua complexu defricueris, audebit ad argenti decus aspirare superbũ. Sed materiæ ad hunc modum argentatæ, ab acribus, vt aceto, lotio, succo limonum & similibus defendendæ sunt, ne prodatur fucus, & color vanescat. Acceptum fero cuipiam Picardo, multis rerum experimentis celebri.*

33 *Pelles ex ijs animalibus detractæ quæ in frigidis regionibus degunt, suffulciendis tegumentis multò præstantiores habentur ijs quæ paratæ sunt ex animalibus in calidis regionibus versantibus. Nam pilorũ de-*

fluuium

fluuium contracta cute & addensata non patiuntur nec agnoscũt. Lemnius.

34 *Dum pestis grassaretur in Syria, multi, vt tradit Galen. epota pueri vrina liberati sibi visi sunt. Sic plerique, vt scribit Gesnerus, puluere rubetæ aridæ, aut bufonis, pestilẽti buboni imposito, venenum mirè extraxerunt. Alij ranam viuam eidem apposuerunt; & si interibat, aliam supposuerunt, idq; toties repetiuerunt, donec superstitem vnã remansisse viderunt, fœlici successu & remedio. Quemadmodum in nostris contra pestem auxilijs ostendimus.*

35 *Febricitantis caput, & maximè paruulorum, lacte mulieris sæpiùs inunctum, valdè iuuatur. Et si quis ventris profluuium patitur, os hominis collo appensum ferat. Scriptum est præterea à Plinio, si benè memini, tertianas, quartanasq; febres sa-*

nari menſtruo muliebri in lana arietis nigri, argenteo brachiali incluſo.

36 Si pani in clibanum mittendo inſerueris nucem viuo ſulphure, ſale petræ, & hydrargyro oppletám, ac diligenter clauſam, vbi incaluerit, videbis panem ita ſalire vt iucundum ac plauſibile ſpectaculum præſentibus omnibus exhibeat. Rē eam ab experto accepi.

37 Proditum eſt felem, Lunæ (cuius ſyderis beneficio naturæ pars multa conſtat) notas & imaginem quandam, præſertim in oculis referre. In quibus ad quotidiana luminum Lunæ incrementa, decrementáq́ʒ, augeri pupulas ac minui conſtat: adhæc in tenebris, ſideris lunaris modo fulgere: & quod maximum eſt, fertilē ac vegetabilem Lunæ naturam fœcunditate ſua adæquare. Marcell. Vergil. in Dioſcor.

38 Aduerſus quartanam, accipe vniuer-

niuersum lotium quod laborans vna vice reddiderit accessionis tempore: & cum eo farinam pinse, coque, & cani famelico exhibe. Vbi id ter repetiueris, sanabitur patiens, ac pro illo canis laborabit. Sed pro masculo ægrotante, masculus canis, pro fœmina verò, eiusdem sexus eligi debet. De frrequenti cuiusdam Itali experimento, vt dicebat.

Ossiũ humanorũ puluis ex vino rubro astringẽte dysentericis ꝑpinatus, sanguinolentũ fluxũ cohibet. Et fruticulus seu virgultũ quod viscum appellãt, maximè in quercu & ilice natum, comitiali morbo vi mirifica medetur, puluisculo suo ex meracissimo vino assũpto. Quod multis experimẽtis sibi probatũ esse scribit Leu. Lẽ. medicus & philosophus præstãtiss. 39

Aquilæ per somniũ supra caput volantes, infortunia protendũt: suã 40

faciem in aqua contemplari, vitam longam: apes sectari, lucrum: nuptijs interesse, aliquem ex affinibus è vita migrasse: Deum adorare, lætitiam: speculum contueri, sobolem: oleo perfundi, gaudium. Michael Scotus, Artemidorus, & alij.

41 *Ludouicus Viues scribit memoriâ patrum suorum sepulchrum erutum fuisse, in quo lucerna ardens inuenta fuit, ibidem condita, vt inscriptio testabatur, ante annos 1500. Ea vt manibus contrectata fuit, extemplò in puluerem resoluta est. Hæc Ioan. Langius.*

42 *Equos & mulos rabie affici, perindè atq; canes, lupos & vulpes, autores sunt Aristot. & Auicenna. Sed in prioribus rarò contingit, nisi à rabidis animalibus demorsi fuerint. Cæterúm, hîc admonendæ mihi sunt matronæ diuites, ne suis catellis, quos in maioribus habent delitijs quàm pro-*

proprios liberos, cibũ, iusculúmue piperatum, aut zinziberatum exhibeant. Nam cùm hæc caliditatis, siccitatísque modum excedant, eadem ratione qua ingens æstus & feruor, illos rabidos efficere possunt. quod obiter dictum sit.

Clysterium vsus apud Ægyptios 43 adeò frequens erat, teste Herodoto, vt singulis mensibus triduo purgarent se vomendo, atque intestina diluendo, sanitatis gratia, quod etiam à Diodoro Siculo traditum est.

Alexander Trallianus, à Messué per antonomasiam Medicus vocatus, asserit imaginẽ Herculis Leonem suffocantis annulo inclusam, colicis (fortè cholericis) mederi. Sic aduersus cruciatum dentium, M. Varro hæc verba collo appendi iubet, strigiles falcesq́; dentatæ, dentiũ dolorẽ persanate. Sed hæc ridicula omittimus vt meliora sequamur. 44

45 Placet Musæo poetæ antiquissimo, quòd amoris fundamenta iaciant oculi, præcipui ad amandũ illiciant. Vnde ex aspectu amorẽ nasci dices. Vnde ex aspectu amorẽ nasci dixit Diogenianus. Et pastor Vergilianus inclamat, ut vidi, ut perij, &c. nã in incognitũ non fertur amor. Ex quo mirandũ videtur Iuuenalis illud de quodam amante, qui nunquã visæ flagrabat amore puellæ. Rectè itaque scriptum est, Cupidinem in oculis excubare, & illinc sua tela ac faces iaculari, quibus misera amantium præcordia lædat & vrat.

46 Si nimio colore tingatur aurum, & ob id quidpiam ex illo detrahere satagis, in vrina aliquot dies demersum, super cadente ferri lamina, semel atque iterum versa, ac ibi perfrigerari dimitte. Ex quodam aurifabro & chrysopœo ingeniosissimo.

47 Pelles ex quibus in hybernos vsus tegumenta conficimus, æstiuis mensibus

bus vt paulò antè dicebamus, vel flante austro detractæ ab animalibus; pilos habens defluos, & blattis ac tineis, necnon putredini maximè opportunos. Inconsultè itaque faciunt, qui vigente austro, vestes, lectos & laneam suppellectilem aëri exponúnt ac ventilant: quum id potius fieri debeat flante aquilone vel subsolano. Nam hi rara densant, & corpora quæque à putredine vindicant. Ille contrà, densa relaxat & corruptioni obnoxia reddit.

Si calchantum (vitriolum & copparosa vulgò dictum) in aqua rosarum dissoluatur, & rursus iteratis tribus vel quatuor vicibus cogatur, deturq́; oboli pondere obsesso à peste, vomitum concitabit, qui contagionem ac morbũ soluet. Valebit etiam in eum vsum ac sanè quàm efficax erit antimonij calcinati, vnum alterúmue grani pondus, ꝓ corporũ mo- 48

dulo & viribus. Sed ritè calcinatum esse oportet: quale ad me misit superiore anno ex Bohemia, insignis medicus, & mathematicus incomparabilis D. Thaddæus Hageccius, unà cum metoposcopicis aphorismis, & mathematicis aliquot libellis à se haud ita pridem editis. Pro quibus, publica ista commemoratio gratiam tantisper apud eum demereri postulat, dum referendi opportunum dabitur tempus.

49 Semen ex prima fœtura pæoniæ masculæ, nigricās & orbiculare (nā angulosum & rubicundulum inefficax habetur) epilepticos summè recreat, si quidpiam triti sumatur cū oxymelite scillitico, & syrupo de stœchade, ac pauxillo nucis muscatæ. quod verissimum esse testatur Lemnius.

50 Tradunt stercora murium cum cineribus muscarum & auellanarum, addi-

addito rosaceo & pauco aceto, locũ glabrum pilis egregiè vestire. Adhæc vrticam viridem horis xxiiij. in lotio decumbentis maceratam, eius salutem præsagire, si ibidem viridis perstat: sin contrà, mortem vel ingens periculum.

51 Porrum cum sale tritum, & fractis, luxatisue membris appositum, illa plurimùm iuuare fertur. Et sanguis gallinacei galli siccatus, pulueratus & vino aqua diluto mixtus, aquam supernatare cogit. Ex relatione ingeniosi monachi.

52 Pontem fractum inter somniandum transire, timoris præsagium est: capillitio caput priuari, amicorum mortem significat: manus mundare, molestiam: easdem sordidas videre, damnum & periculum: agnos pascere, dolorem: muscas captare, iniuriam.

53 Tradit Alexander Neapolit. mulie-

mulierem Venetam acum crinalem qua cyrrhi capillorum intorquẽtur, quatuor digitorũ longitudine (quã obdormiſcens glutiuerat ore contentam) decimo tandem menſe eminxiſſe. Altera in gynæcio ducis Iuliacenſis virgo, dum ſe adornaret, perterrita clandeſtino ducis aduẽtu & ingreſſu, quinque acus ore mordicus detentas itidẽ deglutiuit, & per vrinã, dies aliquot poſt, illæſa reddidit, vt aphoriſmo tertio Centuriæ primæ ſcripſimus.

54 *Si experiri voles an mulier ſit grauida, fac vt lotium reddat in vaſe æneo, & noctem vnam acum ferream & perpolitam in illud demerge. Si prægnans erit, maculis rubris diſtinguetur: ſin minus, nigreſcet, vel ferruginea, aut æruginoſa euadet. Expertum fuiſſe intellexi.*

55 *Campas hortenſes, quæ chenillæ nobis vocantur, fugabis & euinces, vt*

ſcribit

ſcribit Palladius, ſi faſciculos allij ſine capitibus per omne horti ſpatium combuſſeris, & nidorem locis pluribus excitaueris. Si verò vitibus conſulere volueris, allio trito falces putatorias inunge. Subſcribunt Palladio Democritus & Africanus in Geopon.

Si verus lapis ætites, in aquilarũ nido repertus, femori parturientium admoueatur interna parte non procul à pube, expeditum facilémque partum illis procurabit, nulla propemodũ enitendi difficultate. Quod ſe expertum fuiſſe in quadam heroina tradit Leuin. Lemnius. Et nos aphoriſ. 10. Cẽturiæ quintæ id ipſum propoſuimus, & repetere non grauamur. 56

Mirandum eſt felem, ſeu ælurum marem, vt Horo placet Apollini, Solis vices ſentire, mutareq; pupillas oculorum ſideris curſu: ſiquidem 57

dilucu-

diluculo in exortu protenduntur, eædem meridiè contrahuntur in orbẽ, & occasu Solis obscuriores hebetescunt.

58 *Si aurum à suo colore degenerauerit, sic illud emendabis ac reparabis. Ex sale ammoniaco, calchanto, nitro, & laterculorum puluere, fac cũ vrina spissamentum, & eo obductum, opertumq́; aurum lento igni impone. Idem fiet ac multò leuius, si cum sale ammoniaco, ærugine & & tartaro, tamdiu in aceto ferueat aurum, donec deperditum colorem recuperet. Gratis mihi nequaquam acceptum, tibi tamen gratis, vt alia multa, exhibeo.*

59 *Orpheus in libello de Lapidibus iubet sponsum ceruinum cornu gestare, sic enim perpetuam ei cum sponsa futurã concordiam pollicetur. Addo quòd si cerui pellis & pedes dextri affigantur portæ, prohibent ingressum*

gressum cuiuslibet animalis veneno-
si, Galenus. Sic boues & equi aliquo
non prementur morbo, si illis cornu
ceruinum appenderis, Absyrtus.

Nonnulli elephantiasi ac lepra 60
inquinati morbum vicerũt, frequen-
ti ranarũ palustrium vsu: nimirum
mitigato sanguinis feruore, ac me-
lãcholica adustione emẽdata. Quod
de ranis intellige quæ saliunt, & non
repunt, aut lentè progrediuntur, nã
venenatæ sunt.

Ammoniacum sal tritum & a- 61
quæ mistum literas albas & à papyri
colore nihil distantes reddit: sed si
igni admoueris, nigrescent. Ad hũc
modum aluminis puluere scripta nõ
apparent, nisi chartam, dum voles
legere, in aquam demerseris. Ascri-
bendum, vt puto, Bapt. à Porta.

Quidam medici admiscent sper- 62
ma ceti (holosanthon plerique nuncu-
pãt) his medicamẽtis quæ dari solẽt

præ-

præcipitatis ex alto, aut casu grauiore concussis: ad dissoluendos sanguinis grumos & rupta consolidanda, ad hunc modum. Accipe mumiæ, tormentillæ, oculorum cancri, rhapontici, ana drachmam vnam, spermatis ceti (seu balenæ) scrupulum vnum, misce, fiat puluis, cuius drachma ex vino bibatur. Autor Vuolphgangus Meurerus Lipsiēsis medicus.

63 Nigidius scriptum reliquit canes tota die conspectum eius fugere, qui è sue ricinum euulsum & adalligatum gestauerit, Autor Plinius. Qui etiam tradit canis latratum auerti, lingua canis in calceo pollici subdita.

64 Si vis scire an triticum anno quopiam vilescet, necne, & qua parte anni, quibúsue mensibus id fiet, Calendis Ianuarij xij. grana tritici forte elige, foculum verre & ignem, in eo accende. Deinde puella, vel puellum è domesticis, aut vicinis accerse,

&

& iube vt granum vnũ ſuper emun-
datum & calidum foculi ſolum im-
ponat. Id vbi factum erit, obſerua
diligenter, an maneat, diſiliátue. Si
manet, precium manſurum pronun-
cia: ſi parum reſilit, parum: ſi verò
multùm, plurimum vileſcere tibi
perſuade. Si ignem verſus fertur, ca-
rius erit primo menſe: magis, minus,
pro maiore aut minore acceſſu ad
ignem. Secundum granum, de ſecun-
do menſe, nimirum Februario, quo
dictum eſt modo præſagiet, & ita de
reliquis tibi iudicandum erit. Ex
quodam libro antiquiſſ. quod etiam
Baptiſtam à Porta. adnotaſſe arbi-
tror: audioq́; à nõnullis expertũ eſſe.

Si aqua diſtillationis ceraſiorum 65
non multo antè ex arbore decerpto-
rum, vi mediocris ignis extracta, in
os epileptici mittatur, quoties eum
paroxyſmo corripi cõtigerit, impetu
morbi violẽtiſſ. inhibebit. Doſis erũt
drachmæ

drachmæ quatuor, vt ſcribit Ioan. Manardus multorum experimento id edoctus.

66 *Lini ſemen radicibus raphani immiſſum, & mox terræ optimè ſtercoratæ mandatum, plantam draconi ſimilem producit. Cuius guſtus acetum ac ſalem præ ſe fert, & ob id mirè expetitur in acetarijs. Nam ea præſente, nec aceto, nec ſale opus eſt: quemadmodum mihi retulit regiorum hortorum præfectus quidam.*

67 *Corallium berberiorum ſucco, vt uniones aceto, colliqueſcit. De cuius liquore cochlear aſſumptum, dyſenteriam curat. Vtrunque aſtringit & refrigerat, ſanguinis excreationes coërcet, & ſtomachum laxum, languidumq́; roborat, vt Dioſcor. Galenus & medici omnes teſtantur.*

68 *Inter canes nulla eſt cibi ſocietas: nam inter ſe non ſecùs ob os quodpiã digladiantur, quàm propter Hele-*

nam

nam Paris & Menelaus. Solos verò Memphiticos in medium rapinas proponere aiunt, & communiter viuere, Ælianus.

69 Sanguis ex quacunque parte corporis immodicè fluens ilicò sistitur, si subtili & raro bombace inuolutum stercus suillum adhuc calens, in nares, pudendum muliebre, aut locum alium sanguine manantem intrudatur. Quod rusticis, potiùs quàm aulicis, scriptum erit, vt similes habeant labra lactucas.

70 Experimento certissimo compertum est bituminis suffitu, siue crudũ sit, siue vratur, mulieres verò vtero strangulatas extẽplò reuocari. Quãobrem nonnullæ hoc morbo obnoxiæ, lana exceptum illud collo appendũt: vt crebro olfactu suffocationis paroxismum arceat, Langius.

71 Tradunt Aristoteles & Auicenna, ex orbiculari breuiq; ouo marem

gigni

gigni & excludi: ex oblongo verò & acuto, fœminã. Si autem voles oua incubari absque gallina, tepido fimo illa sepeli, ita vt turbinatior pars sursum vergat, quintoq́ue, vel sexto quoque die, nouum substitue fimũ, quod gallinæ calorem suo tepore imitetur. Sed meminisse oportet quòd inuertenda erunt oua, donec excludantur pulli, gallinæ mox committendi. Sunt qui tepente clibano idipsum perficiant, substratis gallinarum plumis, vnà cum earundem fimo puluerato.

72 *Lapis alectorius è ventriculo castrati galli, seu capi exemptus fabæ magnitudine, robur virile in geniali thoro adauget fortitudinemq́ue, & in rebus aggrediendis confidentiã adfert. Viris præterea fauorem conciliat, & gestantes gratiosos reddit apud mulieres, Lemnius.*

73 *Franciscus Marchio Mantuæ,*

com-

comprahensam habens vocem, ita canem instruxerat, vt in vocandis quos vellet ex curialibus eò facilè v-teretur, non secùs quàm optimi famuli ministerio. Autor Blondus. Addã ex Xenophonte, quòd si canes excidantur, cessant à relinquendis heris, nec fiunt hinc ad custodiã, aut venationem deteriores.

Artemisia in aqua rosarum ma- 74
cerata, tremulas manus emendat, si inde lauentur. Et dens lupi cum turturis corde gestatus, ludentem fortunare fertur, Alber. & Rasis. Nõ ineptè huic loco accõmodabitur ex Plinio, quòd sola animaliũ mulier & equa grauida coitũ patiuntur: Aristoteles addit suem. Sed ridendum, quòd hîc mulier inter animalia numeretur.

Sic facies candelam inextingui- 75
bilẽ. Imple cannã puluere sulphureo & panniculis minutissimè fractis.

Deinde

Deinde cera quidquid id est inuesti-
to ac incendito, nullo flabello aut ve-
to extinguetur. Praetereà si ex libr-
vna ceræ, & vncijs duabus viui sul-
phuris, calcisque viuæ tantundem
addita olei nucum vnciola forme-
tur candela cum bombace, & in a-
quam mittatur, vbi primùm calx
ardere incipiet, reliquas materia-
ignis seminaria agnoscentes, ad eun-
dem incendij actum promouebit, et-
iam in medijs aquis.

76 Oculi qui in hominum fabrica po-
stremi omnium perfici creduntur,
primi in extrema vitæ periodo, ad-
empta mobilitate & extincto vigo-
re, certa mortis argumenta profe-
runt, ac præ cæteris emoriuntur.
Quod spiritus visorij resiliant ad ce-
rebrum, principium videndi & mo-
uendi: seq; in illud, seu ad extremam
anchoram, recipiant derelictis ocu-
lis, Lemnius.

Galli

Galli gallinacei qui allium degu- 77
ſtârint, ferociſsimi fiunt ad pugnã.
Ideóque viatores libentiſsimè illud
identidem arrodunt, necnon qui bel-
la & caſtra ſequuntur, quòd eis agi-
litatem addat, vires firmet, ac ani-
mum faciat. Datur etiam equis, ex
pane & vino hora bellici conflictus,
vt ferociam & laborum expeditam
tolerantiam promoueat.

Ad experiendum euentum ali- 78
cuius ægrotantis cõputa dies à prin-
cipio infirmitatis eius, & radicem
plantæ quæ tot folia habuerit, quot
numerabuntur dies, illi annecte, aut
ſuſpende: ſi curabilis erit infirmitas,
plurimùm recreabitur: ſin minùs,
triſtabitur. Si fortè herbam tot fo-
liorum non inueneris, aggrega radi-
ces plurium herbarum, quarum fo-
lia ad vnguem expleant numerum
dierum ægritudinis, & vtere vt
priùs. Acceptum à quopiam Italo,

quiid verum esse profitebatur.

79 *Vngula Alcis magna vi pollet aduersus comitialem morbum. Nã eius particula annulo inclusa, & digito qui proximus est minimo ita commissa, vt in palmam conuertatur, collapsos in ipso paroxismo plurimũm recreat, & confestim excitat. Idem efficit portiuncula eiusdẽ nuda, & manui in pugnum complicatæ inserta: repentè enim morbum expellit, & prostratos erigit. Quod vno & altero experimẽto se probasse tradit Lemnius. Nos portiuncula eiusdem in aurem sinistram missa, & aliquamdiu veluti scalpendo, mota, idipsum fœliciter experti sumus, in verè epileptico, idq́; miraculi loco habitum est, Ioan. Agricola Ammonius, idem effici tradit suspensa vel gestata particula eiusdem vngulæ, modò cutim attingat. Quod etiã amuletum ad præcautionẽ morbi plu*

rimũm

rimùm valere certus sum. Audio etiam ramenta, vel scobem aduersus eandem noxam in Polonia propinari. Cæterùm eligenda est vngula dextri pedis posterioris, cauendumq; ab impostoribus, qui bubulas pro alcinis vendunt.

Extemporaneum & generosum 80
sinapi condimentum, vbicunq; locorum fueris, sic tibi cõparabis. Habe vncias duas seminis sinapi, cum semũcia vulgaris cinnamomi, quod officinæ canellam vocant. Vtrumq; in pollinem detritum, & sufficienti aceto ac melle exceptum, in mazam seu pastam coge, & ex ea pastillos, vel sphærulas finge, & Sole, calentéue clibano desiccari permitte. Vbi vsus exiget, globulum vnum ex vino aut aceto, vel alio liquore, dilue ac dissolue, & habebis sinapismũ paratu facilem, palato delectabilem, ac stomacho admodum vtilem.

81 *Septimo pòst die quàm in lucem editus est hircus, coire incipit: & quamuis sterile semen emittat, omnium tamen quadrupedum maturissimè aggreditur coire, Ælianus. Tradit ille idem, hircum barbæ fiducia gregem caprarum antecedere: & Florentinus in Græcorum Geoponicis, illum eundem non fugere barbâ detonsâ.*

82 *Radix polygonati, seu sigilli Salomonis, pallentes virginum genas solo affrictu rubicundas ac floridas efficit. Et decoctum herbæ quam hippurim vocant, scabiei vesicæ, malo intolerabili medetur, facta in multis experientia.*

83 *Nulla Romanarum mulierum aurum olim nouerat, præterquam in vno digito, quem sponsus oppignorasset annulo pronubo: adeoq; in vxores vini bibulas seuerè animaduersum est, vt Cn. Domitius legem pronunciauerit,*

ciauerit, si mulier clam viro plus vini bibisset, quàm sanitatis causa exigeret, dote mulctaretur. Tertullian. Valer. Plin. Gell. & alij.

Vt pili cadant ex quocunque loco, nec ampliùs renascantur, efficiet stercus felis siccum, tritum, & forti aceto ita mixtum, vt fiat veluti spissamentum. Quo locus pilosus multoties in die defricabitur ac inungetur, & in pauco tempore glaber, depilisq; euadet. Expertum a rustico. 84

Perhibent Barbariæ venatores, pantheras carnibus aconiti veneno delibutis (quod ob id parda lianchē vocant) inescari. Quibus degustatis, nisi hominis stercus ederint, repentè strangulantur: nam illis efficax est alexipharmacum. Autores Theophrast. Cicero, Plutarch. Plin. Ælianus. 85

Si sal ammoniacum, alumen & nitrum pari pondere misceantur, 86

additaq́; argenti pauca ſcobe, igni admoueantur, vt ferueſcant, vbi fumare deſierint, puluere illorũ aſperſo, vel ſaliua oris madefacto, confricetur æs, vel cuprum, illicò argenti nitorem induet. Ioan. Bapt. Porta.

87 Refert Alexandrinus, Iouiano Pontano autore, ſe vidiſſe hominem grauiter à ſcorpio percuſſum, qui ſtatim liberatus fuit ebibito thure contrito, in quo calatum fuerat ſcorpij ſignum. Debet autem ſculpi in lapide annulari, aſcendente ſcorpio, dũ Luna ibidem agit cardinaliter conſtituta: eodemq́; ſigillo aromatica imprimi, hora qua Luna in ſcorpio cardinalis inuenietur: & quo dictum eſt modo exhiberi, ex aqua, vino albo, aut alio idoneo liquore.

88 Si lapis Ætites, ſeu aquilaris non adulterinus, collo appendatur, aut pectori vel brachio alligetur ea parte qua à corde verſus digitum annu-

larem

larem arteria decurrit, fœminis lubricum vterum habentibus, vim cõcipiendi adfert. Et si gestationis tẽpore ijs partibus incumbat, fœtum fulcit, vt nulla sit illius excutiendi trepidatio, Lemnius.

A cane rabido morsi, quadrage- 89
simo die, aut paulò seriùs, rabie & hydrophobia, seu aquæ pauore tentari solent. Quorum vulnus cicatrice nequaquam obduci debet, vt etiã in carbunculis & bubonibus pestiferis. Nam si vel scintilla contagij intra corpus migrârit, omnia fiunt sæuiora. Quocirca sinapismo virus est eluendum, vt plagam hiantem retineat, & venenum foras ducat.

Placidiora quæque animalia mi- 90
nùs fellis, timidiora plus cordis, salaciora plus iecoris, lætiora plus splenis, & magis vocalia plus pulmonis habent. Nam vt trito fertur dimetro.

Cor ardet, pulmo loquitur, fel commouet iras:
Splen ridere facit, cogit amare iecur.

91 *Recentiores quidam non indocti, illos quorum vxores corpus inuulgant, & pudicitiam prostituunt, non ineptè hircorum appellatione deformant, fortassè quod animalium soli hirci, vt putant, sui generis fœmellas ipsis intuentibus iniri facilè ferant. Cælius.*

92 *Aiunt equorum soleas factas ex ferro quo aliquis occisus fuit, agiles equos reddere. Et si ex eodem, morsus ephippiorum concinnentur, tractabiles & obsequiosi fiunt, etiam si rebelles essent, morosiúe, ac mordaces, Rasis & Albertus.*

93 *Acetum illicò tibi comparabis, si in fictile nouum & semicoctum generosum vinum infuderis, & diligenter opertum in aquam feruentem mi-*

miseris. Addo quòd alba vina in rubra absque vllo detrimento statim conuertes, si puluerem mellis ad lapideam consistentiam decocti & siccati vinum album proieceris, & transuasando miscueris. Idem & minore negocio præstabit radix omnium lapathorum, si recens, vel sicca in vinum mittatur.

Chelidonia cum felle hominis di- 94
stillata, lachrymantes oculos, & eos in quibus nebula consistit, plurimùm iuuare fertur, vt tradit Geber. Qui etiam addit quod cancer & fistula perfectè curantur, si eum stillatitia aqua sanguinis humani aliquoties abluantur, purgato priùs corpore.

Virorum submersorum cadaue- 95
ra supina, fœminarum verò prona fluitare solent, contrario quàm nascantur modo. Sed quibus exemptus est pulmo, non emergunt. Cæterùm contingit plurimùm submersa cor-

pora enatare intra ſeptimũ aut nonum diem. Cauſa eſt apud Lemniũ.

96 *Si medullæ ceruinæ drachmæ duæ vel tres, pro corporis & ætatis modulo, includantur in linteolo mundo & raro, poſteà pudendo muliebri inſerantur, filo extrà pendente, vt retrahi poſſint, menſium ſuppreſſionẽ emendabunt, ac ſolitos effluuij riuulos aperient: modò ſe tunc offerat opportunum ac ſtatum purgationis tẽpus, & præparatũ fuerit corpus, imperataq; victus ratio idonea. Res multis experimentis confirmata.*

97 *Puluis vitri ab Abenzoare in hũc fit modum. Fruſtum vitri cryſtallini denſum & perſpicuum terebinthina reſina illinitur, & prunis imponitur donec incandeſcat. Aqua extinctum, iterum illinitur, excoquitur & reſtinguitur. Vbi id ſepties iteratum erit, in ſubtiliſſimum puluerem atteritur. Ex eo pondus au-*

rei,

rei, vel drachmæ vnius ex vino albo, calculos efficaciter comminuit, vt Galenus & Auicenna docent.

98 Ælianus autor est, Locrenses capitis supplicio cauisse, ne quis ægrotorum vinum inscio medico biberet, aut quispiã id illis ministraret, absq; medici præcepto. O legem verè auream, quæ vtinam atque vtinã hodiè apud nos locum haberet. Hinc sanè ægrotantium innumeræ quotannis myriades, ab orci faucib. eriperẽtur. Sed nobis non tã licet esse beatis.

99 Memorabile est quod Lampridius scripsit de Heliogabalo Imperatore. Is, inquit, ceruos quatuor iũxit ad currum in quo vehebatur, totidemq; canes, se Dianam appellans: & quatuor tygres, se Bacchum dictitãs: & quatuor Leones, se Cybelen vocans. Licèt nõ tã venationis & ferarum studio id faceret, quàm religionis & deorum hominumq; cõ-

*temptu: quum etiam quatuor fœmi-
minas ad currum iunxerit, vt Seſo-
ſtris Rex Ægypti, reges quatuor.*

100 *Si ſcobes, aut puluis è cranio ma-
ſculi, viro, & è calua fœminæ, mulie-
ri, ex vino vel oxymelite ſcillitico,
diebus aliquot ieiunis exhibeatur,
præſentaneo auxilio epilepſiæ ſuccur-
ret: ſicuti ſalutari multorum ex-
perientia probatum eſt.*

*Ex naturali ma-
gia Herme-
tis.*

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. VII.

DMODVM *memo* 1
rabile & admirabile cẽſebitur, quod à Matthia Cornace Regis Roman. Maximiliani II. *medico præſtantiſsimo ſcriptum eſt. In Bohemia, inquit, ruſticus quidam inter venandum ictus fuit lato venabulo ad ſtomachum, ſub eius orificio. Vulnus hoc lethale & amplum, nulla arte vel cõſilio ſolidari potuit. Vnde labia eius ita occaluerunt tẽporis progreſſu, vt vulneratus annos plures ſuperuixerit. Is linteolis & lineis panniculis hiatum vulneris ita*

infarciebat, & vsqueadeò artificiosè obturabat, vt cùm vellet stomachũ per superiora elueret, ac cibos nocentes, & potus ingurgitantes ex ventriculo per vulnus educeret, quando libêret. Cuius rei, inquit ille, testis esse potest vel sola Cæsarea maiestas, quæ, vt ex illius ore audiui, vulnus hoc diligenter inspexit. Hæc ad verbum ferè ex quadam responsione Matthiæ Cornacis ad Ægidium Hertoghe medicum, quærentem vtrum secanda esset mulier, per tredecim annos fœtum gerẽs in vtero mortuũ, vt Aphorismo 23. Centuriæ primæ ostendimus.

2 *Mira est* συμπάθεια *& amicitia inter crocodilum & trochilum auiculam, ac ingens* ἀντιπάθεια *& discordia cum ichneumone, quem multi indicum murem esse contendunt. Vtrumque sic ostendit Plinius. Saturum cibo piscium crocodilum, &*

semper

ſemper ore eſculento in littore ſomno datum, parua auis quæ trochilus ibi vocatur (rex auium in Italia) inuitat ad hiandum, pabuli ſui gratia: os eius primùm adſultim repurgans, mox dẽtes, & intus fauces quoque, ad hanc ſcabendi dulcedinem quàm maximè hiantes. Qua voluptate ſomno preſſum cõſpicatus ichneumon, per eaſdem fauces vt telum aliquod immiſſus, illius aluum erodit.

Cardamum, ſeu naſturtium, omnem telluris humorem in confinio exugit. Vnde quæ propè conſita ſunt, facilè marceſcunt, ſubducta humoris alimonia. Quod Socrates apud Ariſtophanem conqueritur. 3

Paſſerculus troglodytes vocatus, qui omnium auicularum, excepto Regulo, minimus ſpectatur, & iuxta ſepes ac muros victum quæritat, volatúmque perbreuem facit, natu- 4

ralem

ralem vim admiratione dignam habet. Sale enim conditus, & crudus in cibo acceptus, concretos calculos lotio expellit, & ne renascantur prohibet, ac morbũ perfectè sanat. Conditur optimè pennis euulsis, atq; inde largo sale adobrutus, arefactus comeditur. Si plures adfuerint, coqui possunt more aliarum auicularum. Possunt etiam non deplumes vri in olla operta, & cinis vnius vsti, cũ pauco pipere & cinnamomo exhiberi. Sunt qui viuum pennis præuulsis sale condiant, quod melius est. Alij assatos edunt integros, ita vt nihil ex eis præter pennas abijciant. Qui plura volet, consulat Aëtium & Paulum Æginetam.

5 Artaxerxes quum in fuga direpto commeatu, ficis aridis & pane hordeaceo vesceretur, Dij boni, inquit, cuiusmodi voluptatis hactenus fui expers. Sic Darius cùm aquam turbi-

turbidam & cadaueribus inquinatam ſitiens bibiſſet, negauit ſe vnquã bibiſſe iucundiùs, Plinius & Plutarchus.

Proximum miraculo eſt trifoliũ, 6
herba hyacintho ſimilis quando flores vere emittit & ſemen habet κνίκῳ ἀγρίῳ ſimile. Hæc enim decocta multùm, & morſibus phalangij, aut viperæ ex aqua fotu admota, illis medetur, & dolores ſtatim ſedat. Eodem verò fotu in alio non morſo, parti ſanæ ſenſum ſimilem & dolores ſimiles his quos morſus inuehit, omnes excitat: morſus itaque ſanat, & ferarum modo partem affligit, Autor Iacobus Syluius medicus & philoſophus excellentiſs. quo annis aliquot vſi ſumus doctore, immortali memoria digniſſimo.

Scribit Simeon Sethi, fel perdicis 7
arterijs temporum illitum ſemel in menſe, ita tamen vt penetret, plurimùm

mum prodesse ad confirmandam memoriam. Et si quis manus dealbare voluerit, misceat stercus passerum cum aqua tepida, & eas inde lauet: vel coquat vrticæ radices in aqua, & ea manus eluat. Expertum trado.

8 *Quum Florentiæ mulier quædam intolerabilibus ventriculi torminibus diuelleretur, nec medici vllam opem adferre possent, en repentè oblongos & recuruos clauos, æneásque acus, vnà cũ cera & capillis glomeratas euomuit: & postremò ingens carneum ientaculi frustũ, quale nec gygantis fauces deglutirent, eructauit. Autor Beniuenius de admirandis morborum causis. Sed mulierem eam spiritu maligno obsessam fuisse tradit.*

9 *Acetum validum & fortè illicò reddes, si in illud recentis hordeaci panis frustula inijcias, nã intra biduum*

duum valdè acescet. Modos alios in superioribus Centurijs hinc inde tibi sparsim proposuimus.

Puluis eius nucis quam gallam vocāt, proiectus in aquam manibus lauandis prolatam, illas summè denigrat, tantum abest vt dealbare queat. Remedio erit cortex, aut succus mali aurantij. Non erit absurdū his addere, quòd albumen oui agitatum cum puluere mastichis, labiorū & manuum fissuras emendat, si eo illinantur vnguine. 10

Tradunt ceruos in Creta, vel capras, vt volunt Cicero & Plutarch. virulentis telis saucias, dictamum herbam degustare, & hinc spicula subitò à se excutere. Adhæc hirundines læsis pullorum suorum oculis, chelidoniæ succo illis mederi. Necnon angues membrana hyberno situ oculis & corpori obducta, degustato fœniculi surculo, spoliū, visus impedimentum 11

mentum exuere, aciemq; priſtinam recuperare, & hinc nitido corpore vernare. Ariſtot. & Plin.

12 *Si gagatis lapidis puluiſculus in tenuiſsimum pollinem redactus, ieiunæ mulieri ex vino albo exhibeatur, ſtatim manifeſtabit ſi ſit incorrupta, vel puerperio, aut aliter maculata. Nam ſi illicò lotium ei promouerit, corruptæ virginitatis indiciũ erit: ſin minùs, contrarium pollicebitur. Idem etiam præſtabit ſuccinũ album, ſeu ambra, quo dictũ eſt modo parata & exhibita. Ex Ioan. Bapt. Porta, vt reor.*

13 *Lunam ſeu argentum, ita dealbabis. Accipe ſalem ammoniacum, alumen rochæ vocatum, & plumæ, ſalem gemmæ, tartarum, & vitriolum Romanũ, ſingulorum partes æquales. In puluerem redacta ſimul miſce, & in aqua limpida diſſolue. Deinde Lunam quamdiu viſum erit*

ibidem

bidem feruere permitte: videbis eā ad miraculum vſque dealbari. Ex ſecretis & experimentis cuiuſdam chryſopœophili.

Ouum in ſalſugine, aut aqua alu- 14
minoſa demerſum fluitat, non ea parte quæ in aluum depreſſa eſt, ſed erecta, reſupina & vtrinq; turbinata. Quemadmodum etiam ſuccinū forma ouali in precarios globulos concinnatum. Sed hæc læuiſsima ſunt, ideò ſuſpenſo calamo exaranda.

Excrementum pueri aridū cum 15
melle Attico tritum præſtantiſsimum eſt remedium ad Columellæ inflammationes quæ ſuffocationē minitantur. Sed puer ille paſcendus eſt biduò lupinis cum optimo pane ſatis fermentato & ſalito: eiq; vinum vetus bibendum mediocriter, vt quàm optimè concoquat. Tertio die ſumptum excrementum deſiccandū eſt, & quo dictum eſt modò vſurpandū.

Galli-

Gallinarũ & perdicum caro, in iure elixa posset exhiberi, nisi excremẽtum magis fœtidum redderet. Hoc Galeni secretum est, à quopiam precibus magnis impetratum vt ipse scribit.

16 *Inter celebres illas Ægypti pyramides, vnà à trecentis & sexaginta hominum millibus spacio xx. annorum constructa fuit: & in raphanos, allia ac cepas quibus operæ vescebantur, mille & octuaginta talenta impensa. Quæ si ad nostrates aureos nummos, reuocare velis, nascetur summa 648000. aureorum: quales Budæus Galliæ nostræ ornamentum vsurpare voluit.*

17 *Vrina murium, soricúmue, pilosum locum, depilem reddit. Restituitur verò ac emendatur talparum sanguine, aut earũdem pelle, si ei affricetur. His adde carbonem eius vitis quæ nondum fructum tulit,*

den-

dentifricium præstantissimum componere, si pauco melle excipiatur.

Cùm Alexander solitos obsonio- 18
rum artifices ablegasset, longè commodiores se circumferre dixit: nempè matutinam profectionem ad condiendum prandium, & ad cœnam, prandij tenuitatem. Sic ferunt Socratem dum ad vesperam contentiùs ambulasset, quæsitúmque esset ex eo, quare id faceret, vt meliùs cœnem, respondit. Sitis enim & fames, obsonij condimentique vice esse solent. Plutarchus, Cicero, Laërtius.

Si aurum candens & ignitum in 19
vino generoso sæpius extinguatur, præcipuis membris & vitalibus robur conciliat, naturalesq́ facultates firmat, ac morbidam partem vigore ac vitali spiritu imbuat. Idem liquor pestis tempore admodū præstans censetur. Et si cum tantillo

tar-

tartari misceatur, omnes maculas, quamlibet fœdas, ex quauis parte corporis abstergit & cohonestat: imò verò faciem leprosam, ac rubicundum nasum & verrucosum emēdat, Lemnius.

20 *Vinum peruersum & turbidum sic emendabis. Accipe aliquot ouorum albumina, quæ vbi diu & multúm agitaueris & despumaueris, in dolium proijce, & moue. Idem assequêris, si peruetustos iuglandiū nucleos duodecim, filo transfixeris, sub cineribus coxeris, & dum adhuc calent, pendulos in vino demerseris, tamdiuq; dimiseris donec solito colore accepto, vinum tibi arriserit. Nā tum demum excludendi erunt. Secretum hoc cuiusdam est œnopolæ.*

21 *Portiuncula vmbilici infantis in annulo gestata, pollere fertur cōtra morbum caducum, & capitis, coliq; dolores. Et resegmina vnguiū ægrotantis*

tantis in linteolo alligata collo viuentis anguillæ, illa ſic in aquam demiſſa & relegata, quartanas creditur abigere. Ex Gebero & Alberto.

Semen cardui pecuarij (vel potiùs benedicti vocati) plurimum valet contra pungentes laterum dolores, & inteſtinorum ſtrophos. Addam quòd multi dyſenterîas exitialiter graſſantes curauerunt hauſto decocto radicis alceæ ex vino, ſi quidem febris aberat, vel plantaginis, hordeiue, ſi præſens erat. Id fuiſſe inter arcana doctiſs. cuiuſdam Hiſpani medici, pro certo accepi. 22

Aciem gladij, enſis, vel alterius inſtrumēti præſtantiſſimam ad hūc facies modum. Mitte in libram vnam lotij adoleſcentulorum, tantùm fuliginis quantum manu prehendi poteſt, additis quatuor vncijs olei lini. Confuſa omnia ſimul ferueant: & dum inter cudendū incandeſcit gladius, 23

dius, ensis, vel quid aliud ad scindendum parabile, in hoc miscellaneorũ decocto intingatur, &, vt artis est, probè temperetur. Eximio cuidam machæropœo id acceptum fero.

Si canis ossibus duntaxat pascatur, excrementum durum & minimè fœtidum reddet. Hoc si aridum reponatur, & vsus tempore ad anginas conteratur, alijsq́ eidem affectioni idoneis auxilijs misceatur, præstantissimum adfert præsidium: necnon ad vlcera maligna, si modicum eius pulueris probatis pharmacis admisceatur. Prodest etiã dysentericis, si in lacte cum fluuialib. calculis ignitis decocto, propinetur. Galenus.

24

25 *Contra singultum obtura vtrãque aurem digitis: & aduersus podagram vnge dolentem pedem leporino sanguine adhuc ex animali calente.*

lente. Sic contra capitis ichores, seu tineam, dissolue stercus asini in forti aceto, & eo caput diligenter præfricatum inunge. His addere liceat quòd gummi cerasiorum in vino albo solutum, contra calculum profuisse, certo experimento cõpertũ est.

Ciconiam ægrotantem origano si- 26
bi mederi tradunt, & apum hedera, aut cancris ab æquore eiectis. Ceruos quoque affirmant cinaræ serpentiumq; esu, viruléto pabuli veneno resistere, ac vermes intestinorũ inuolucris implicitos (vt anteà diximus) necàre. Autores Plin. Aristot. Lucret. & alij.

Varij coloris nascentur equi, si tan 27
tisper dũ masculus init fœminã, stragulo discolore illa operiatur. Nã quales oculis equi ineũtis colores obieceris, tales procul dubio referet pullus. Aut. Absyr. Illud ipsũ etiã in canib. experiri poterit ac alijs animalibus.

28 Inter ea quæ barbam emoliũtur, & mentum venusta lanugine cohonestant, paßimq́ obuia esse solent, statuitur butyrum salis expers, succus cepæ rubentis, axungia melis seu taxi, radix bryoniæ, betæ, raphani et liliorum alborum. Ex quibus linimentum confici potest, & eo abrasum mentum identidem oblini, Lemnius.

29 Si mulieres grauidæ exterreantur solẽt ducere manũ per faciem, ne fœtus signũ aliquod præ se ferat. His adde ex Plinio quanquam dißimile, quòd oua infra decem dies edita incubari, vtilißimum est: nam vetera & recentiora, infœcunda sunt.

30 Nonnulli contra dentiũ dolorem apponunt allij nucleolum cum sale tusum arteriæ carpi eius manus quæ est in regione & latere cruciatus ac doloris. Licebit etiam admonere ex quorundam experimento, quòd nux

iuglans

iuglans pullo inclusa, illum ad celerē coctionem perducit.

Nihil stirpibus nocentius, ac magis deleterium quàm nix, aut glacies liquefacta, si quando radices ijs perfundantur, & mox frigus exaspe ratum denuò liquorem conglaciet Ne autem huius [illegible] ntur, & se iniurijs frigoris vindicent, soli superficies in quo iacebunt, stramentis, & desuper inspersis cineribus munietur. Nam eo modo insita caliditate terram fouebunt, & penetrationem frigoris prohibebunt. Profuit multis id consilij sub finem anni 1564. & per initia sequentis, duabus integris Lunæ reuolutionibus. In quibus hyemalis rigor vsqueadeò implacabilis ac penetrabilis fuit, niuiumq́ue prouentus, comite gelu adeò frequens & copiosus, vt in Parisiensi agro & vicinis hinc inde ad miliaria viginti, plus minùs, 31

iuglandes ferè omnes, cuiuscunque essent ætatis ac roboris, radicitùs perierint, vnà cum ficubus & lauris. Nec ab huius tam diræ & calamitosæ labis iniuria, longè abfuerunt arbores aliæ pleræque, & maximè vites ac cerealia omnia. Vnde pu- & ann[illegible] fundi Gallicani calamitas, diem pauperum familias longè ac latè miserandum in modum exagitat, Sed Dominus pietate sua dabit his quoque finem, Quando sibi factũ viderit esse satis.

32 *Si vas æneum amplum, rotundum, & vnico apertum foramine, viua calce ac sulphure, æquis partibus, exactè & integrè adimpleatur, & foramẽ, ne quid expiret, sedulò occludatur, & mox in fontem non excurrentem, vel puteum demittatur, aquam eius dies multos calidiusculam conseruabit, ac palàm exhibebit.*

bebit. Expertum à multis.

Oleum de hyperico ad hunc ſit modum. Cacumina hyperici vino odorato infunduntur ſpacio trium dierum & noctium. Deinde in vaſe duplici, ſeu balneo Mariæ perblandè feruẽt, & paulò pòſt leniter exprimuntur. Rurſus ſimilis quantitas cacuminum, eidem vino & expreſsioni diebus ac noctibus totidem maceratur, feruet & exprimitur, Tum demum adduntur vnciæ tres terebinthinæ venetæ, olei veteris vnciæ ſex, & croci ſcrup. vnus, miſcentur & in eodem duplici vaſe tamdiu coquuntur, donec vinum inſumptum ſit. Quod ſupererit, vaſe vitreato, vel plumbato in vſum diligenter cuſtoditur. Admirandæ facultatis eſt oleũ hoc, cùm ad multa, tũ præcipuè ad vlcera cacoëthea, partes atrophia laborãtes ac perfrigeratas & alia ipſis etiã mulierculis ꝓbellè nota.

34 *Tradunt nonnulli radices aſparagi ſiccatas & dentibus infixas, illos abſq; dolore eradicare. Et leporinos pedes dextro armo ligatos, nõ permittere vt canes allatrent, Raſis & Albertus,*

35 *Lampas vitrea admodum ſplendida & diaphana, quæcunq; ſub lumine illuſtrabit, crocea reddet & lutea aut flaua, ſi puluere croci oleum ellychnio vicinum reſpergatur. De alijs coloribus idem erit experimentum: modò cubiculum aliud lumen non agnoſcat.*

36 *Ipſo die ſolſtitiali non ſolum folia in oleis, populo, ſalice, & multis alijs arboribus circumaguntur, ſed etiam pleraque malorum ſemina in pomorum meditullio ſeſe inuertunt, Plinius, Franciſcus, picus, & alij. Mirũ dictu, inquit Theophraſtus apud Plinium, coctas vrſorum carnes, ſi aſſeruentur, increſcere per id tempus quo*

ſe

ſe illatebrant. Sed nos hunc Plinij locum in ſuperioribus emēdauimus, nimirum aphoriſmo 42. Centuriæ 2. niſi fallor.

37 *Nonnulli ex Mercurio præcipitato, auri momento addito, peſtis virus expiari tradunt. Addo quòd mēbranæ, aut papyri in quibus bracteæ, ſeu folia auri excuſa fuerunt, vires necandi pediculos hydrargyro pares habent, vt tradunt Volaternus & Vitalis Cardin. & nos, vt puto, anteà adnotauimus. Sed quæ pulchra, ſolent decies repetita placere.*

38 *Ælianus ſcribit aquilarū pennas halitu ſuo aliarum volucrum pennis admixtas, eas inſumere. Et Boëtius poſt Oppianum, tympana obducta operculo ex lupi pelle, alio cooperta ex corio agnelli diſsipare & obtundere.*

39 *Oua quinq; ſub veſperam in acerrimo ac forti aceto macerata, & di-*

luculo, vbi exteriorē putaminis callum intabuisse obseruabis, in fauces equi tussientis, lingua exertâ, proiecta & deuorata, tussim illius curant. Ex cuiusdam Hippiatri secretis.

40 *Aristoteles fatetur vulnera æreis instrumentis & gladijs inflicta, minus habere doloris, ac ocyus curari, quàm ab alijs illata: ob siccam exhalationem ab ære derelictam in vulnere. Hinc non temerè finxerūt poëtæ Chironē medicum præstantiss. Achillis præceptorem, fœdum Thelephi vulnus sanasse accepta ærugine de Achillis hasta. Vnde, vulneris auxiliū Pelias hasta tulit, vt à Nasone scriptum est.*

41 *Fortibus & violentis medicamētis non temerè vtendum esse, nec corpus inconsultè mouendum præcepit Plato in Tim. & longè antè eum Hippocrates, qui Democritum amicum*

cum & familiarem helleboro & similib. curare noluit: scribens in quadam epistola ad suum ῥιζότομον Crateuam, eorum medicorum incertam esse coniecturam, qui in purgationibus etiam cautè procedunt. Nā nullum est medicamentum solutiuum, quod non deprædetur aliquam partem de viribus & substantia nostri corporis. Ob id Auicenna rectè ait, medicinas etiam si non sint venenosæ, eas tamen bibere naturæ laboriosum esse. Sed, inquiet aliquis. Cùm sis ipse faber, quorsum fabrilia damnas?

Plinius tradit antiquos luporum 42
rostra & capita portis villarum affixisse, ad arcenda fascini veneficia. Quod venatores plerique hisce temporibus obseruāt, sed in quem vsum planè ignorant.

Scriptū est apud Ælianum, auem 43
γλώριδα, id est luteam (sunt qui

vireonem intelligant) suum nidum construere ex solis veri symphyti foliys: cuius radix magna cum difficultate reperitur, & reperta maiore eruitur. Quod videant chirurgi, qui eam se habere nugantur, ad consolidationem ossium fractorum & carnis agglutinationem. Hæc Langius.

44 *Hydrargyrum forti aceto remixtum, vasa argenteis similia reddit, si in eo illinantur. Addo quòd cepacei liliorum bulbi in aqua decocti, faciei ruborem tollunt, si matutinis & vespertinis horis illinantur. Acceptum à quadam matrona, mangoniorum artifice ad vnguem facta.*

45 *Ononis, seu anonis (quæ & acutella & resta bouis vulgo dicitur) contra calculos plurimum laudatur. Nam ab illorum cruciatu celerrimè liberat, ac eos expeditè educit, puluere ex cortice radicũ eius hau-*

sta

sto cũ vino albo. Quinetiam excrescentes in vesica & meatu vrinario carunculas facilè emendat. Quod expertum, probatumq́; intellexi ab ijs, qui serio rerum naturas per experimenta quotidiè scrutantur & profitentur.

Equus calcitrosius, vel quoduis a- 46
liud animal, patienter sinet se curari in stabulo, & ferreis apud fabrum calceari soleis, si exiguum & rotundum silicem alterutri aurium immiseris, & apprehensam auriculam manib. perstrinxeris, ac retinueris: sic enim stabit immotus, & quantũuis ferox, quiescet. Si in vtranq; aurẽ singulos silices intruseris, tã mitem habebis, quàm est ouis. Expertum accepi à quodam equisone & stabulario regis Nauerræ.

Puluis taxi adeò cutem vlcerat, 47
vt miserabiles & deplorandos reddat apud vulgum qui eo vtuntur.

Reme-

Remedio est succus populi arboris cum aceto illitus. Vel vnguentum populeonis vocatum. His addere mihi licebit, quòd lapides quiuis facilè mollescent, si illos in sanguine calido, bouis, & pinguedine veruecis, cum forti aceto pernoctare dimiseris. Arbitror traditum esse à Ioan. Bapt. Porta. in suo opusculo Magiæ naturalis.

48 *Ægyptij à suillæ carnis esu, ceu deo cuipiam dicatæ, abstinuerunt. Quòd porci tellurem madidam Nilo, rostro velut aratro sulcare docuissent. Id Iudæos ab Ægyptijs didicisse refert Plutarchus. Vel ne lepræ, aut vitiliginis contagio inquinarentur, vt tradunt Cornel. Tacit. & Iustinus. Causas alias requires à theologis.*

49 *Scolymi, seu cinaræ radix graueolentes alarum hircos, & reliqui corporis virosum odorem cocta & em-*

pla-

plastrata emendat. Idem etiam potest decocta in vino & pota. Nam ita copiosam & graueolentem vrinam prolicit: eôque modo virulentæ & Venereæ gonorrhœæ auxiliatur. Dioscor. Oribasius, Paulus & Langius.

Si palumbum marem cum gallina coire procurabis, aut perdicem vel phasianum, pullus emerget non iniucundus visu. Et albam sobolem dabunt pauones, phasiani perdices, & alites huiuscemodi, si auiaria, vel caueas quibus includuntur, congrediuntur, pariunt, incubant & excludunt, susq; deq;, & ex omni parte albis velaminibus obtenderis & ornaueris. Artificium hoc acceptũ fero ornithotropho cuiusdam principis viri, licet etiã à multis descriptũ fuerit, sed nescio an probatum. 50

Poma congelata si in frigidam aquam demergãtur, ad naturã suam 51

redeunt,

redeunt, totaq́; illa glaciata concretio liquescit ac resoluitur. Sic partes frigore affectæ, modo ne prorsus rigescant, subsitq́; sanguis aliquis, aqua gelida immersæ, & subinde rigatæ, sensim calescunt. Autor Leuinus Lemnius.

52 *Sunt qui certissimum veris indicium arbitrentur papilionis aduentum, adhæc aduenarum volucrium apparitionem. Addo quòd cùm morum germinare videbis, iniuriã frigoris timere non debes, vt Plinius in sua illa celebri veterum scriptorum bibliotheca adnotauit.*

53 *Ouorum albumina viuæ calci admixta, & diu agitata, crystallinorũ & vitreorum vasorum genus omne pulcherrimè glutinant. Eadem cum croci puluere adeò dura euadunt intra mensem, vt topasij gemmã ementiri possint, si orbiculari inclusa typo siccentur, exclusa perpoliantur, &*

annu-

annulo accuratè committantur. Ex Italo quopiam.

Centipedæ in cellis vinariȷs reper- 54 tæ, lotiȷ difficultates egregiè ſoluunt, ſi vino albo intritæ hauriantur: vel ſiccatarum puluis ex eodē vino exhibeatur. Conſtat experimento cuiuſdam, qui ſicuti id ſecreti liberè mihi impertiuit, ita ego aliud ei candidè commune feci.

Solem, ſeu aurum, ſic à Luna, ſeu 55 argento, ſeparabis. Corpus rei deauratæ oleo lini inunge, & pulueres aluminis rochæ vocati, ac ſalis ammoniaci deſuper inſperge: deinde calida omnia in aquam extingue, remanebit in ea aurum ſeparatum. Ex quodam perito aurifabro.

Habe duos mures viuos, vel plu- 56 res, quos in præaltum fictile miſſos, igni ex fraxineo ligno excitato expone. Vbi concaleſcet fictile, iucūdo ſpectaculo videbis ad pippitum & ſibilum

lum incarceratorum, mures è proximo omnes accurrere, & se in ignẽ rectà præcipitare, ac si obsessis auxiliares venirent. Quod fraxini fumo adscribendum arbitrarer. Sic talpa fictili inclusa cum accenso sulphuris puluere socias ad se euocat alias, ceu flebili voce illarum auxilium implorans. Priscorum hæc sunt experimẽta, quæ recentiores secretorum perscrutatores sibi falsò ascribunt.

57 Radix Alcionij, quæ tertia videtur esse anchusæ species, appensa, vel alligata ijs animalibus quorũ vlcera vermibus scatent, eos sponte cogit decidere. Valet etiam contra serpentium morsus, non solum pota, sed gestata. Ex Dioscor. & eius interpretibus.

58 Ad quascunq; percusiones, etiã si fuerint cum vulnere, plurimùm prodest succus foliorum verbasci illitus: sed superponenda sunt folia contusa,

tusa, & blanda manu deliganda. Si vulnus adest, prius tepido vino lauari debet. Sed vereor ne aphorismus hic ex superioribus Cēturijs repetatur. Quod si fit, boni consuletur, cùm Hippocates noster, bis, terúe eundem aphorismum locis diuersis sæpenumerò repetat. Quod pro reliquis semel dictum velim.

Porci pabulo sordido & vdo sagi- 59
nati scrophulas contrahunt, ac toto corpore grandinosi euadunt, vulgus Gallicũ mesellos appellat: fitq; hinc, vt illorum caro insalubris sit ac vitiosa. Ex quo nihil mirum si Iudæis porcinam degustasse nefas erat, vt anteà scripsimus. Huiusce autem grandinis & lepræ signa in ijsce animalibus potissimùm se proferunt in lingua: vt lanionibus & exploratoribus ad eam rem deputatis compertum est.

Luporum dentes maximi, equis 60
adalli-

adalligati, infatigabilem curſum illis conciliare traduntur, Plinius. Et ſi quis lupi dentem geſtet, impauidus erit, Raſis. Adde quòd eiuſdem lupi oculus dexter ſiccatus, & puero alligatus, timores, pauoresq́ ab eo amolitur, Albertus.

61 *Scrupulus vnus ſpermatis ceti (ambram grizeam vocat vulgus) in pomo aſſo acceptus, non parum adiuuat ægram & difficilem ſpirationem. Confert etiam idem ceti ſperma, ſed humidum & recens, ad colicos cruciatus, & omnes interaneos dolores, cum alijs quæ flatus diſſipēt exhibitum. Sed cauendum ne quis eo vetere vtatur, aut nimio vſu illi aſſueſcat: nam alioquin periculoſum eſt. Ex quodam medico Germano.*

62 *Infantium oculos, ſeu glaucos emendabis & nigros reddes copioſo lactis vſu, maximè ſi nutrix calidæ naturæ fuerit, & infans ipſe loco*

ſubob-

subobscuro contineatur, procul à Sole & luculentò igni. Sic lusciosorum & strabonum oculos in obliquũ detortos, in propriam & debitam reuocabis sedem, inclinata ad oppositam aduersamq; partem illorũ acie: ita vt musculi contrario obtutu in naturalem situm reducantur. Lem.

Qui barbatuli videri affectant, 63
segetem lanuginosam verno potissimùm tempore sibi adimi patiantur. Nam ea anni parte calor vnà cum humore in corpore augescit, atque in elota & abrasa membra facilè diffunditur. Addam quòd iuuenibus calida aqua & egelida barbam confestim elicit, prouectioribus verò canam præmaturè reddit. Quod vt effugias, vini austeri momentum adijcito.

Fumus seminum portulacæ, vel 64
foliorum personatæ, quam bardanã vocãt, per infundibulum, vel aliter,

in fœ-

in fœmineum pudendum transmissus, statim mulierem si corrupta est, ad meiendum proritat: si non est, lotium continet, Ioan. Bapt. Porta.

65 Ad ambusta, ceparum philuræ, seu tunicæ sub cineribus calefactæ, efficaciter adhibentur. Aut succus earundem ceparum expressus & linteolo exceptus. Vel vitellum oui cum oleo dissolutum, apertis postridiè vesicis, vt ichor mordax effluat. Posthæc, locus inungendus est oleo expresso de vitellis ouorum in patella frixis.

66 Apud Lacedæmonios lege cautum erat, Plutarcho teste, vt qui mulieres prolis generãdæ causa adirent, sobrij, aut vino modestissimè delibato illis concũberent. Hinc nimirum quum Diogenes quendam ex temulentia desipere videret: Adolescentule, inquit, pater ebrius te seminauit, Laërtius & Plutarch.

Si

Si quis aqua distillationis vel de- 67
coctionis crabronum, aut vesparum cutem alicuius attigerit, sic intumescet locus, vt hydropis, aut veneni magnæue alicuius ægritudinis suspicionem ingerat, sed absque dolore. Remedio est Theriaca pota, vel loco illita. Hac fraude meretriculæ quædam gestationem vteri, etiam apud circumspectos & cautos, artificiosè mentiri solent: & suã miseriam credulæ plebi falsò attestari, qui stipem vicatim emendicant. Est id Ragoti Parisiẽsis archimẽdici, & blitteorũ, canariorũ, ostiariorũ, tẽplariorumq; ludimagistri incõparabilis & locupletissimi, artificiũ è multis vnum: à quodam eius contemporaneo & familiari mihi indicatum.

Viridis iaspis appensus, stoma- 68
chum & os ventriculi iuuat. Quare & annulis inseritur, insculptum gerens draconem radiatũ. Et tamen effica-

efficaciam eius, etiam ſine hac ſculptura probaui, facta torque ex eiuſmodi lapillis, ita vt collo ſuſpenſi os vētriculi contingerent. Hæc Claud. Galenus.

69 Noui, inquit Geſnerus, qui bubulum ſtercus aridum in iuſculo ignarus bibit, & à coli dolore ſtatim euaſit. Audiui etiam à viris fide dignis, non paucos ruſticos eiuſdem potu liberatos. Quidam non ipſum excrementum, ſed expreſſum inde ſuccum bibunt, & melius habent.

70 Piloſella quouis modo equis adminiſtrata, hoc illis adfert præſidij, ne lædi poſſint dum ferreas ſoleas à fabro recipiunt: hinc à nonnullis clauorum herba nuncupatur. Addo quod ononis decoctum vrinam iumentorum pecori illicò promouet, ſi impedita fuerit, vel ſuppreſſa. Albert. & Dioſcor.

71 Si in lingua & faucibus porcorū
ſe

se proferant verrucosæ pustulæ, cum liuore venarum quæ sunt in illis partibus, indicium est viscera praua cõstitutione teneri. Huic vitio occurrunt baccæ lauri tritæ, & vinacea remista cibo temperato ex furfure & fermento. Nam his colliquescit grandinosa illa concretio & lues interna.

Si caput lupi in columbario suspendatur, feles, mustelæ, & si quæ alia columbis nocent, non ingredientur, Rasis & Albert. Qui etiam tradunt, quòd si lupi cauda in villa sepeliatur, prohibet ab introitu eius lupos. Et si intra domum suspendatur, non intrabunt, nec aduolabunt in eam muscæ. 72

Mulier in somnis patrata narrabit facinora, vt Democritus *sensisse videtur, si linguam ranæ lacustis, aut anatis syluestris, bubonisue noctiuagi, supra regionem cordis illius* 73

appoſueris, ibiq; immorari permiſeris, donec concaleſcat, intereà percũtando quæ tibi viſum erit. Ad quæ ſi minùs reſpondeat interrogata, iterare atq; reiterare oportebit. Res ea in mulieribus potiùs quàm viris locum habet, quòd natura ad loquẽdum ac reſponſandum ſint promptæ, & iam dicta animalia ſummè garrula, etiam per noctem: in hoc cum mulieribus, vt ita dicam, ſymbolizantia, καὶ συμπαθόντα.

74 Vt mordaces ardoris vapores intus concepti à rebus adurentibus, in halitum diſsipentur, Platearius nõ temerè ſuadet, vt in principio calida admoueãtur. Nam Theophraſto au... tore, calidum veſicas efferueſcer... præpedit.

75 Si quis nolit pedes, vel manus... frigore offendi, pinguedine vulpis in... ungat. Addo, etſi πάρεργον, quò... qui voluerit iucundo ſpectaculo e...

oll...

ollis feruentibus pisa excludere, argentum viuum immittat, videbit rem pulchram, nisi labri ollaris excellens altitudo, vel ignis remissior obstiterit. Expertum tibi trado.

Glaucias prodidit cinaræ esum ad 76
prolis masculæ conceptum valdè cōferre. Nil igitur mirū, mulieres carduum hunc adeò ambire, & diligenti cura in hortis alere. Sed de ijs copiosè in Alexikepo nostro, seu auxiliari horto. Scribit insuper Athenæus, imbecilles esse ad Venerea, qui assiduè lactucis vescuntur. Hinc Callimachus ἀλληγορικῶς dixit, Venerem suum amasium Adonim inter lactucas abscondisse.

In nonnullis stagnis fæculentis, o- 77
mni aqua exhausta & limo detracto, anguillæ denuò generantur, si aqua pluuia effluxerit: quippe quòd imbre viuant & alātur, Arist. Plutarch. & Oppia. His addatur quòd

ſcirpus ſiccatus, & vino lympatho immiſſus, quidquid ineſt aquoſi ad ſe rapit, relicto vino. Quod ad explo- randa vina dilutiora pulchrum erit ac vtile.

87 *Mulier grauida in pago non procul ab Andernaco Epiſcopi Coloníenſis oppido, mariti carne veſci deſiderans, illum, tametſi percharum, nocte occidit, & dimidia ferè carne eius ſaturata, reliquum ſale maceraruit, vt ipſamet poſteà, cùm malaciæ furor deferbuiſſet, & facti pœniteret, amicis maritum quærentibus confeſſa eſt. Autor Ioan. Langius in ſuis epiſtolis medicin. Hinc diſcāt mariti ſibi cauere à ſuis vxorib. grauidis, dum huiuſcemodi malacia & pica; aut ſi mauis deprauato appetitu laborant.*

79 *Si nimis clamoſus erit equus, ligetur capiti eius lapis perforatus, ſic enim emendabitur. Ad hunc modū*

aſinus

asinus lapidem habens caudæ alligatum rudere non audet. Addo quòd equus aures retrò proijciens plerunque est surdus, & qui nunquam in turba aliorum hinnit, mutus, Autor Simoneta Cardinal.

Caudæ lupi creditur inesse amatorium virus extremo atque exiguo in villo, quẽ dum capitur, abijci tradunt, nec idem pollere nisi adhuc viuenti raptum fuerit, Autores sunt Plin. Solinus & Blondus. 80

Locus pilosus & lanuginosus glabrescet, ac diutissimè ab omni pube immunis erit, si decocto viuæ calcis & auripigmenti in forti lixiuio illinatur. Id si voles experiri, mitte in dictum lixiuium catellum pilosum, & depilem extrahes. Sed medicamento hoc in animalib. potiùs quàm hominibus, vtendum suadeo. 81

Radix zedoariæ non cassa, euanida & inodora, cum vuis pascis & 82

momento glycyrrhizæ, dentibus attrita & deglutita, illæsos seruat, qui peste affectos adire, vel alloqui coguntur. Et vsta auellanarum putamina, si in cineris speciem redigantur, cæsiorum oculorum pupillas infantibus denigrant, ex oleo syncipiti infusa, atq; inuncta, Dioscor. Quod si ex superioribus fortassè repetitum erit, obliuioni adscribatur.

83 *Succus ex acinis & cerasijs halicacabi expressus, & in vmbra siccatus, valet ad ciendam vrinam, & vacuandas hydropicorum aquas. Sic vnguentum ex pyretro & oleo ad ignem lentè coactum, partibus à paralysi obsessis, summam adfert vtilitatem.*

84 *Veterem anserem masculum triduana inedia macera: deinde illi obijce frusta anguillæ recenter occisæ, & excrementa eius collige: habebis præsens remedium ad quæuis apostemata.*

mata. Ex quodam peritiſsimo chirurgo. Si verò poros aut verrucas abolere volueris, abſcinde caput anguillæ viuentis, & eas manante illinc cruore, defrica & inunge, deinde caput ipſius anguillæ profundè ſepeli. Vbi marcidum erit, omnes protinus decident. Puto eſſe Ioan. Bapt. à Porta.

Stercora gallinarum remiſta ci- 85
bo canum rabioſorũ, ab illis rabiem excludere traduntur. His, ſi placet, coniunge quòd ſomnificorum & ſoporiferorum pharmacorũ ſæuitiam retondit acetum, temporibus, naſo, carpis brachiorum & teſticulis illitum. Arnaldi Villanouani.

Qui eclipſim Solis exactè & abſq; 86
læſione oculorum videre ſatagunt in vaſculo oleum habente, illam innocenter ac liberè intueri, obſeruareq; poſſunt. Nam humor pinguis non facilè turbatur, & quas recipit

imagines fideliter repræſentat. Adijciam, ne mihi è memoria labatur, etſi ἄτοπον, quòd qui cuprum citò fuſibile & ductile habere volunt, equi vngulas inter eliquandum & fundẽdum vnà ei addunt. Ex Italo & quodam experto fuſore receptum.

87 Si quod animal minxerit ſuper recentem lupi vrinam, nunquã concipiet, Pythagoras. Et quidquid pede lupus preſſerit, nõ viuet, Iſidorus. Prætereà, ſi quis felle lupi cum roſaceo vngatur in ſupercilijs, diligetur à mulieribus, ſi attentè ab illis inſpiciatur. Ex nugis Raſis, & Alberti eius ſimiæ.

88 Vt iumenta non lædantur à ſuis compedibus, aut ab his læſa curentur, alliga collo eorum os dactyli perforatum. Et ſi vis vt animalis alicuius color in albũ conuertatur, abraſam partem crebrò ſulphuris ſuffitu imbue. Idem experieris in florib.

Braſa-

Brasauolus vim incredibilem tri- 89
buit pulueri seminis mespilorum ad deturbandos è renibus calculos, & ciendas vrinas. Addo ex Anton. Musa quòd polemonij succus, multos peste correptos liberauit. Quã etiam vim plerique fœliciss. experimento tribuunt plantagini, quouis modo exhibitæ.

Mulieres in mensa nihil edent, si 90
ocimum ignorantibus illis sub obsonij patina, cum radicibus integrum reponatur. Autor Florentinus Geoponicus. Sed id experimento nõ respondet, perinde atque sequens documentum. Si quis puluerem ex lapide ætitis, subcinericio pani incoxerit, & suspecto furi quidpiam de eo comedendum obtulerit, præmansum bolũ deglutire non poterit.

Erythrodanum, vulgo rubia tin- 91
ctorum dictum, ossa pecudum rubenti & sandycino colore imbuit,

ſi dies aliquot depaſtæ ſint oues, etiã intacta radice, quæ rutila exiſtit. Res ea ſimiliter perſpici poteſt in carnibus huius pecoris elixis & aſſatis. Nam rubicundæ apparent, ſicuti etiam oua in decocto eius radicis elixata: putamine enim rubello non minus hinc veſtiuntur, quàm ſi cum ramentis & præſegminibus braſiliani ligni percocta eſſent, vel cum radicibus anchuſæ.

92 *Sunt qui rubinum ad hunc fingant modum, accipiunt ſalis alcalis vocati, vncias quatuor, pulueris cryſtalli vncias tres, batituræ æris ſic nuncupatæ in officinis Italicis, vnciam ſemis, & foliorum auri grana ſex. Miſcentur omnia, & fuſorio aurifabrorum vaſculo deliqueſcũt ad ignem reuerberationis appellatum. Vbi in ipſomet igne elangueſcẽte refrixit vaſculum, frangitur, & materia ex eo ſecluditur, lapidarioq; artifici*

tifici formanda & expolienda traditur, ac postremò includenda auro, celebri gemmario cõmittitur. De quouis alio lapidis colore idem licebit tibi experiri, tantisper dũ variã rerum istarum methodum & syluã à nobis aliquando accipies.

Quercus & olea tanto, tàmque 93
pertinaci odio dissident, vt si altera alterius ramos attingat, incuruescant, ac retorti resiliant, alioq́ue se inclinent. Sic vitis à lauri vicinitate abhorret: quòd vmbrosa sit, & sua caliditate illius vbertati officiat, Lemnius.

Si ita glabram & depilem velis 94
habere partem aliquam corporis, vt nunquam pilos rediuiuos emittat, tere formicarum oua cum hyoscyami & cicutæ succo, aut vespertilionis & testudinis sanguine, & eo linimento locum inunge. Sunt qui aurea lamina candente pubescentem syluulã

absque vlla noxa ita perurant, vt pilorum ne vllum quidem vestigium supersit. Puto esse desumptum ex Alexi Pedemontano.

95 *Si quis internæ vulneratus decoctum radicis caryophyllatæ biberit, sanabitur. Et si externa vulnera eodem colluantur decocto, summoperè iuuabuntur. Valet prætereà ad lateris & pectoris dolores, necnon ad internas cruditates discutiendas.*

96 *Vermiculi in medio echino plantæ dypsaci reperti, aduersus quartanas plurimùm pollere traduntur, si in aluta clausi brachio alligētur, aut collo appendantur. Prosunt etiam aduersus paronychia, si viui affectis vnguibus circumligentur. Nam dolorem alioqui implacabilem, confestim tollunt. Expertum intellexi.*

97 *Mammas pendulas & flaccidas recolligit, arrigitq́; hederacea corona illis imposita. Vel ipsamet hedera cō-*

ſa & admota. Emendantur præ-terea ouis perdicum ex linteolo re-ceptis, & vberum fonticulis, ſed pa-pilla excluſa, applicatis, & ſubinde mutatis ac renouatis. Ex quadam mangonij muliebris peritiſsima.

Corculum galeritæ femori adalli- 98
gatum, ſummè prodeſſe fertur ad-uerſus colicum cruciatum. Nec de-fuerunt qui illud recens eam in rem etiam deuorârint optato ſucceſſu. Ex quodam Hiſpano, qui inſuper mihi affirmabat eupatorium in vino ru-bro aſtringente coctum, vulnerum, vlcerúmue putrilagines & ſordes po tenter detergere. Et folia contuſa, ac vulneribus malè agglutinatis ſu-perligata, illa denuò aperire.

Lupus neque à ferro, neque à fu- 99
ſte, ſed à lapide duntaxat ſibi timet. Et cornix quæ inciderit in reliquias comeſæ carnis à lupo, moritur, Æ-lianus & Philes. Addo quòd ſi lupi

corio iungatur leonis corium, depilat ipsum, & alia similiter coria quibuscum fuerit, Rasis & Albertus.

100 Quæ sequuntur de Luscinijs, eò libentiùs hîc à me recensentur, quòd illarum suauissimo cantu dum hæc scriberem, aures meæ demulcerentur, & summè exhilaresceret animus. Luscinijs, inquit Plinius, diebus ac noctibus continuis xv. garrulus est sine intermissu cantus, densante se frondium genere. Dignum miratu quòd sit tãta vox in tàm paruo corpusculo, & tàm pertinax spiritus. Omnia tàm paruis faucib. insunt, quæ tot exquisitis tibiarum organis ars hominum excogitauit. Ac ne quis dubitet id artis esse, plures singulis sunt cantus, nec ijdem omnibus, sed sui cuique. Certant inter se, palamq; animosa est contentio. Victa morte sæpè vitam finit, spiritu priùs deficiente quàm cantu. Meditantur

tantur aliæ iuniores, versúsque quos imitentur accipiunt. Audit discipula attentione magna, & reddit, vicibúsque reticet. Intelligitur emendatæ correctio, & in docente quædam repræhensio. Hæc ex Plinio, qui nobis hãc Centuriam claudet.

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. VIII.

1 MIRATV & memoratu dignum censeo, quod traditum est à Iouiano Pontano. Caietana muliercula, inquit, viro piscatori nupta, cum quo annos multos rem Venereã miscuerat, vt Antonius Panthormita piscatoris amicus nobis adolescentibus referre solitus est, post quartumdecimum annum è muliere in virum transiyt, exorto repentè in muliebris naturæ loco virili pene. Quo facto, quòd conditiõis perpuderet suæ, vt qui à viris pariter, mulieribúsque rideretur, è

iuili vita ad vitæ genus religiosum transiyt, vixitq́ in monasterio, in quo psi eũ nouimus, vitæ suæ reliquum, epultúsque est Romæ in templo Mariæ ad Mineruam. Mulier altera nomine Æmilia nupsit Antonio Spensæ ciui Ebulano, postq́ duodecimum nuptiarum annum in virum mutata est, hodieq́ cum viris conuersatur, artes viriles exercens in patria: vtq́ relatum nobis est, nuper etiam vxorem duxit. Hæc ille, Libr. decimo de rebus cœlestibus, vbi agit de corfigurationibus quæ faciunt sterilitatem & hermaphroditos.

Succinum seu ambra digitis, acsi 2
esset lutum facilè tractari poterit ac fingi, si in ceram efferuescentem & despumatam proyciatur. Nam illinc adeò mollis & tractabilis educetur, vt etiam in sigillis commodè vti possis, aut rebus aliys quas formare tibi visum erit. Accepi à quodam

dam ingenioso plaste & lapidario.

3 *Lacerta viridanti ac porraceo tergo, mirè gesticulosa est conspecto homine. Nam ei, vt canis, crebro caudæ motu pueriliter blanditur, illumq; â latitante, & insidiante per herbas serpente, quantũ potest tuetur, Lemnius.*

4 *Lupi stercus in stabulis pecudum occultatum, non solùm eas à consueto cibo deterret, sed etiam veluti œstro quodam maleficij actas, vltrò, citroq; exagitari, balare & continẽter trepidare cogit, ac si præsens esset, aut cum eis diuersaretur infensissimus ac voracissimus illarum hostis lupus. Quem vel ex solo odore latitãtis eius fimi, sibi insidiari putant. Nec ijs rebus finem faciunt, donec ablatum senserint dictum stercus. Hoc sanè aucupio vidi quosdam impostores circumforaneos, iactitantes se pecoris ægrotantis, vel aliter affe-*

ffecti, summos esse medicos, magna pecunia simplices rusticos emunxisse, vel pro pecunia præpinguem ouiculam secum asportasse. Idem posse lupi caudam tradunt Rasis & Albertus, imò verò quiduis ex eo animali ad caulas translatum, tanta est eius antipathia & naturalis discordia cum ouillo pecore vniuerso.

5 Canis cœlestis exortum sentiunt maria & terræ, multæ denique feræ. Tunc feruent æquora, fluctuant in cellis vina, ac mouentur stagna. Sentiunt & syderis huius vires canes ipsi, quos eo toto spacio, maximè in rabiem agi non est dubium, Ex Plinio.

6 Flos calthæ seu calendulæ, vt etiã cichorij, & aliarum aliquot plantarum, exortu Solis aperitur, meridie totus explicatur, & occasu clauditur. Ideoq; Solis sponsi quibusdam vocan-

vocantur flores huiuſcemodi, quòd dormiant & expergiſcantur cũ illo: crepuſculis ſopiti, deſiderio quodam redeuntis amici. Nec de flore ſolùm, ſed etiam de folio circumactus ille cum Sole ſpectatur.

7 *Cucumis quoties cælum tonat, veluti perterritus timore, conuertitur. Qui vnus aquas mirè amat, & ad illas ſe extendit: oleum verò fugit, & ad id ſe intorquet. His addo raphanum vitibus inimicum eſſe. ſicuti alibi oſtendimus ex Ariſtot. Theophraſt. Plinio & alijs.*

8 *Quidam cùm per æſtus nocte vehementer ſitiret, è ſomno ſurgens, potu non inuento, obuium malum fortè præhendit: id mandens, fauces ſibi quaſi manu præcludi, ſtrangulariq́ue ſenſit: ſimulq́ue à ſubeunte dæmone iã obſeſſus, viſus eſt in tenebris videre ſe à prægrandi nigerrimo cane vorari. Quæ poſteà reſtitutus, integra*

mente

nēte nobis ordine recensuit. Hūc nō pauci ex pulsu, calore, & scabritie linguæ febricitare, ex vigilijs & mente perturbatione indicabāt. Hæc Ioan. Fernelius, HENRICI Galliarum regis protomedicus, quo nō præstantior alter. In cuius auditorio, nō minus diligēter quàm attentè sedimus, & docentem magna animi voluptate auscultauimus: dignum sanè qui superaret longæuos Nestoris annos.

9 Cynocephalus fœmina, præterquā quòd non videt, fluxum etiam sanguinis mulierum modo, ex naturalibus emittit. Hoc autē fit cùm Luna Soli coniuncta non cernitur. Idcircò ad cognoscendam Solis & Lunæ coniunctionem, Cynocephalos nutriebant Ægyptij. Horus & Plin.

10 Testatur præstantissimus & doctiss. vir Gaudentius Merula se vidisse in Augusta Taurinorum adolescentulam satis elegantem, & adeò libi-

*libidinis auidam, vt quinque & tri-
ginta viros ordinis militaris ad coi-
tum seriatim admiserit. In hanc r
vera apposita quadrabat illud, De
lassata viros nunquam satiata re-
cessit.*

11 *Pythagorei, vt Athenæus testa-
tur, a piscibus abstinebāt* ἐχεμυθίας
ἕνεκα, *id est silentij gratia, quòd pi-
sces muti sint, & silentium quid di-
uinum dicerent. Addā ex Anton.
Ludouico Vlyssiponēsi medico præ-
stantiss. quòd Lampetræ pestis tem-
pore frequenter comestæ, innata vi
contra tàm diram luem summè effi-
caces habentur.*

12 *Ostenti loco haberi potest quod
accidit anno à Virginis partu 1310.
cùm Henricus Luxenburgensis in
Germania imperaret. Quo tempore
Margareta Olandæ comes trecen-
tos ac sexaginta filios viuos vno par
tu edidit: qui omnes baptismi cha-*

ractere

ractere illustrati fuerũt, Autor Baptista Fulgosus: cui tantũ fidei adhibebitur, quantum quisque voluerit.

Sargus piscis, qui in Brundusino visitur æquore, omnium fertur esse superbissimus, & caprarum mirus amasius. Ad quas secundum littu maris pascentes accurrens, facile capitur. Autor Gaudentius Merula. Qui etiam tradit ex Anaxilao, quod atramento piscis Sepiæ tanta vis inest, vt eo in lucernis addito, cæteris luminibus ablatis, astantes Æthiopas videri faciat. 13

In lacu Lario, qui nunc Comensis appellatur, piscatores per hyemem multas ciconias velut extinctas reti in siccum trahunt. Quæ veluti simul iunctæ, mutuò rostra ano inserta habent, & thermis calefactæ, viuæ reperiuntur, Autor est Geruas. Tibellesius, adnotante Merula. 14

Ætius, autore Apollonio, scribit 15
pennas

pennas ciconiæ efficere, si eas quis domi habeat, ne pueri sternutent. Addo quòd noctua in Creta non visitur, & si eo aduecta fuerit, euestigiò moritur. Sic perdices non transuolare Bœotiæ fines, lectum est. De quibus mirum videtur quod Archelaus tradit, nempè fœminas in hoc genere, audita tantùm maris voce concipere. Addit Theophrastus omnes in Paphlagonia bina corda habere.

16 *Magi putant rubetam fictili nouo inclusam, medioq; defossam agro, arcere alites à semente. Verùm instante messis tempore effodiendam esse volunt, & extra limites agri abiiciendam, ne fruges fiant amaræ. Plinius.*

17 *In insulis Irlandia & Orcade, quibusdam in locis quæ mari alluuntur, arbores salicibus similes nascuntur, in quibus ortæ quædam paruæ pilæ,*

pilæ, paulatim crescendo in aues anatum formam habentes effigiantur, rostro à ramis pendulæ. Quæ cũ ad maturitatem peruenerunt, suopte nixu ex arboribus excussæ euolant, & in proximum mare decidũt. Britanni vulgò Bernetas vocant. Ex historia & annalibus, necnõ relatione eius gentis.

Cor masculinæ coturnicis à viro 18 gestatum, & fœminæ à fœmina, facit vt nec lites, nec iurgia possint inter illos oboriri, aut spargi. His accedet, quòd si in corio lupi deferatur cor turturis, gestans non capietur illecebroso appetitu rerum venerearum. Et si in sanguine hirci & succo senecionis vitrũ efferbuerit, aut maceratum fuerit, reddetur tàm molle, quàm est cera vel argilla: sic vt quiduis ex eo fingi possit. Priori verò naturæ restituetur, si in frigidam demergatur. Hæc sunt Geberi, &

post eum Alberti, necnõ ingeniosi cu iusdam ὑαλούργον, seu vitrarij Biturici, mihi olim ex animo amici. Qui paulò antè quàm in fata cõcederet, me hoc eximio secreto, ceu μνημοσύνῳ quodam amicitiæ nostræ, vltrò donare voluit. Cuius ego vicissim te participem libenter & amicè facio, vt nostri quoque memor viuas.

69 *Albertus tradit ad cõpendium rei familiaris calceos optimos, & penè dixerim incorruptibiles fieri ex corio asinino ea parte tergi qua onera baiulare solet asinus. Nã nullo tẽporis tractu atteruntur: neq; si per lapides quis perpetuò ambulet, aut p spinas: nimia tamẽ vetustate adeò durescunt, vt ferri non possint: quemadmodum scripsit Hier. Cardan. Ex quo hic etiã addo quòd radix cucumeris asinini cum nitro pilos equorum nigros, in albos commutat.*

Apud Gratianopolim fons eſt qui 20
quanquã calidas non habeat aquas,
tamẽ ſimul cum ipſis aquis flammas
perſæpè eructat: duobus eodem loco
temporeq́; , ſimul manantibus inter
ſe contrarijs elementis. Ex incolis
loci acceptum.

Radix Hellebori nigri inſerta in- 21
ter carnem & pellem iumenti à vi-
pera demorſi, ipſum ſanat, vt tradit
Hieron. Cardanus. Ex quo etiã non
pigebit addere, quòd vulpes deco-
cta, & in fruſta diuiſa, ac gallinis in
cibo exhibita, illas per bimeſtre tem-
poris ſpaciũ, à vulpibus ſecuras red-
dit. Idem continget in anſeribus &
anatibus.

Nemus araneus animal mordeat, 22
mus ipſe viuus captus creta circun-
datur: quæ cùm induruerit, ſuſpen-
ditur in collum, & ſic non contin-
getur à morſu. certiſsimum eſt, Ve-
getius.

23 *Lippitudinem facilè concipiunt qui cum tentato ab ea versantur: tàm pernicem vim possidet oculus, vt in alterum iaculetur, vibretq; vitij rudimentum, Plin. Hinc scitè admodum à Nasone scriptum est.*

„ Cùm spectant oculi lippum, læduntur & ipsi,

„ Multaque corporibus transitione nocent.

24 *Maximè mirandum est regulum auiculam, veru ligneo perquam tenui infixum, semetipsum torrere & circumuertere. Sed lignum illud ex corylo recenter extractum esse oportet: quod non adnotauit Cardanus.*

25 *Licet mespili arboris fructus astringentis sit naturæ, nihilominus puluis eius lapillos in renibus vehementer comminuit, & ab illis excludit. Cuius rei periculum fœlicissimo successu à se factum testatur medicus*

dicus doctiss. Anton. Musa Ferrariensis.

Fulmina, tonitrua, grandinẽ & horridos ventos quandoq; à dæmonibus excitari credidit antiquitas, putauitq́; vehemẽtiore strepitu, ac malè olentium graminum fumo dissolui. Quod etiam hodiè pleræque rusticæ mulieres in Italia factitare solent. Nam tempestatibus imminentibus, diri odoris pabula sub dio comburunt. Sunt qui ad cymbala & nolas confestim aduolant, Thracum modo. Qui, vt veterum docent historiæ, quum horrida ingruebat tempestas, armati districtis ensibus, & agitatis crotalis, in nubes horrendo clamore fremebant. Gaudent. Merula. 26

Tradunt asinas tot annis sterilescere, quot hordei grana comederint menstruo infecta: & nouellas vites tactu eiusdem menstrui, in perpetuũ 27

lædi: necnon apes illito alueo fugere, & aliò Coloniã transferre, Plin.

28 *Adeò venena plerunque venenatis ſunt venena, vt aconitum ex vino tepido datum percuſsis à vipera aut ſcorpione, ſalutiferum eſſe expertum ſit à nonnullis medicis præſtantiſsimis.*

29 *Qui aliquando morſi fuerunt à cane rabido abſtinere debent per annum integrum à quorundam lignorum contactu præſertim corni arboris, vel ſorbi, vt quibuſdam placet, ac ſanguineæ virgæ: quàm attractilida eſſe putant multi. Siquidem, vt teſtantur qui experimento rem compertã habent, ſi harum arborũ virgæ tamdiù manibus teneantur, quouſq; cõcaleſcant, illicò demorſi, rabie exagitãtur, Autor And. Matthiol.*

30 *Refert Abenzoar ex Arabũ collegio medicus præſtantiſs. quãdoque in ſuis regionibus eò calamitatis*

ventum

ventum fuisse propter famem, vt cadauera mortuorum è sepulchris eruerent homines, quo osium musculosa carne exutorum medullas sugerent. Res vel solo auditu horrenda: quam vt à nostris nepotibus & nobis auertant superi precor & opto.

Scribunt M. Varro, & Cato, quòd 31
si amurcam ad medium coxeris, & ex ea fundum, angulósque ac pedes arcæ inunxeris, vbi aruerit, vestes aut res alias in ea conditas à tineis vindicabis.

De omnibus volucribus columba- 32
rum collegium maximè fœcundum esse solet. Nam in omnibus 40. diebus columba prægnans est, parit, fouet, incubat & enutrit: tantùm cessans ab hyberno Solstitio, ad vernũ vsque æquinoctium. Sed nigrarum columbarum mira est natura: nam maribus vita functis, ad secunda

carnis desideria nullis illecebris adduci possunt. Quæ etiam amicitia maribus inest erga defunctas fœminas, Aristot. Plin. & Albertus.

33 *Illud peculiare sibi vendicauêre maiores gallæ, quas glandiferæ arbores pariunt, vt quotannis aut bellū, aut annonæ sterilitatē, aut pestilentē aurā prænunciēt. Nā si aperiantur, quæ integræ sunt, musculam araneolā, aut vermiculū intus exhibebūt. Si muscula euolat, futuri belli erit p̄sagiū: si repit vermiculus, penuria annonæ figurabitur: si cursitat araneola, pestilentiū morborū prouentū indicabit. Hæc rusticorū est astrologia, multis seculorum obseruationibus pro Sibyllæ folijs habita.*

34 *Mirum est quòd digitus magnus dextri pedis, cinere stellionis cū oleo, vel melle, inunctus, latè sufficere potest ijs qui ætate, vel aliter, mortuū ferè habent penem, & rebus Venereis,*

reis peragendis parum sunt idonei. Autores sunt prisci illi rerum naturæ indagatores solertissimi, cum plerisq; recentium.

35 In sacris ethnicorum, hedera & myrtus, ut scribit Diodorus, vitibus longè præferebantur. Quòd hæ folia amittant, illæ continuam seruent viriditatem. Addo in libris Aruspicũ traditũ esse, Seruio autore, abietem è cœlo fulmine tactam, domini, aut dominæ interitum prædicere.

36 Albertus Magnus autor est, in Gothorum tractu fontem adeò gelidum esse, ut omnia in illum proiecta lapidescant. Cuius rei experimentum à Friderico primo factum fuisse asserit, missa in fontẽ eum ex chirotecis altera, cui, ne falleretur, sigillũ propriũ in cera expresserat. Huius itaq; dimidia pars fõti demersa, in lapidẽ induruit, reliqua manente integra.

37 Pentaphyllum Iouiali potestate

venenis resistit: Cuius folium vnum, bis quotidiè, manè nimirum & vespere ex vino bibitum, ephemeram febrim curare traditur: tria, tertianam, & quatuor quartanam, Marsil. Ficinus.

Cancri fluuiatiles morsis à rabi-
38 *do cane mirificè prosunt. Sed ij post canis sideris exortum, Luna xiiij. cùm Sol Leonem est ingressus, viui in patella sunt adurendi, & in puluerem tenuissimum atterendi. Cuius cochleare vnũ ex aquæ cyatho propinatur, dum adhuc recens est morbus, augendaq́; quantitas, si inueterauerit. Eo remedio vim adeò efficacem inesse scribit Galenus, vt nullos perijsse dicat, quibus in tempore exhibitum fuit.*

39 *Narrat Rondeletius medicus præstantissimus in libro de piscibus, ranam vulpeculæ per noctem in littore vagantis pedem corripuisse, ac retinuisse*

nuisse vsq; ad auroram, quo tempore illam prætereuntibus cõmisit. Quod de marina rana intelligendum putarem: quæ exenterata, si inducatur candela accensa, horrendo spectaculo translucet. Si de alia accipis, quid occultum fateberis.

Mensibus laborans mulier, si nu- 40
da segetem vel hortum ambiat, erucas, vermiculos, scarabeos, & noxia cætera animalcula concidere tradunt, vt infrà paulò fusiùs explicabimus. Etsi in defectu luminarium menstrua mulierum illuuies descendat, irremediabilem esse aiunt. Necnon coitus silente Luna agitatos, maribus exitiales fieri ac perniciosos, Gaudent. Merula.

Gallinæ vinaceis sterilescunt, hor- 41
deo verò semicocto numerosiora pariunt oua, ac maiora. Addo quòd si pediculis infestentur, vt etiam anseres, vel alites aliæ, illitu olei ex

lino facilè curabuntur. autores sunt prisci Geoponici Græci & Latini.

42. *Accipitri amica sunt saluia atque mentha, & ex arboribus abies ac salix. Huius plumas si mutare voles, carnes muris cum pisciculorum puluere illi exhibeto: aut pulpamentum gallinæ. serpentium carnibus educatæ. Ex quodam regio aucupe & falconario, vt vocant.*

43. *Ælianus tradit taurum mansuescere, si dextrum ipsius genu fascia deligetur. Accedet ex Seneca quòd sicuti tauros rubicundus color excitat, ita mappa alba vrsos ac leones proritat. Cæterùm si sanguis vel pinguedo vrsi in scrobe aut vase sub lecto ponatur, conuenient eò loci pulices, ac morientur, vt scribit Arnaldus à Villanoua.*

44. *Africanus ex Geoponicis vnus, affirmat frumentum supra mensuram incrementum accepturum, si*

nitrum

nitrum & eius ſpumam triueris, ac tenui terræ miſcueris, aceruiſq; frumentarijs immiſcueris. Eadem res illæſum ac integrum diu ſeruabit.

A tuberculis elephantiæ & faciei 45
leproſæ multi liberati ſunt ſola lotione aquæ diſtillationis fragorum, illis priùs in vaſe vitreo ſub fimo putrefactis, Conrad. Geſnerus. His addatur quòd fructus balſamine adeò pingui abũdat, vt ſi maturus in vaſculo ſepeliatur, ſpontè in oleũ trãſeat, ad multa efficaciſsimum.

Quum ſegeti, arboribus, aut vi- 46
tibus nebulam, ſiue rubiginem timebis. ſarmenta vel palearum aceruos & euulſas herbas per vineas, campóſue incendito, fumus medebitur, Plinius poſt Græcorum Geoponicos.

Vt arma & inſtrumenta quæuis 47
ferrea, aut chalybea ab ærugine, & ferrugine vindicentur, ac ſplendida maneant, illinantur aceto alumini

mixto,

mixto, aut cerusa, vel cerui medulla: nam hæc oleo præstantiora habentur. Sed omnium præstantissimum fuerit ac vtilissimum, si plumbi scobem tenuissimum in plumbeo aut ferreo mortario diligenter subegeris, addito pauco oleo de spica (quod vltrà conceptum scopum ad odoris gratiam plurimùm faciet) & eo veluti vnguine, ferrum aut chalybem illeueris. Hoc modo etiam per aquas & vaporosum aërem, arma quæuis ab omni æruginis & ferruginis labe immunia portabis. Ex quodam armorum perito fabro.

48 *In capite cancrorum reperitur lapillus figura planus, qui acerrimo aceto immissus, motum manifestum habere deprehenditur. Huius puluere audio multos fœliciter vti ad conterendos renum calculos.*

49 *Credebat antiquitas verbascum tusum cum sua radice, & vino asper*

sum, folioq; inuolutum, ac ita in cinere calfactum & strumis impositum, eas abigere, si hoc fecisset virgo ieiuna, ieiuno: & supina manu tangens dixisset,

Negat Apollo pestem posse crescere.
Quam nuda virgo restinguat.

Atque ita retorsa manu hoc dicendum erat, & ter despuendum, Gaudent. Merula ex Plinio, vt puto.

Si quis, vt Democritus attestatur, 50 *ceruicaudam vstam & tritam cum vino aliquantulùm tepido illinat testibus ac peni, veneris titillationes experietur intentiores. Soluetur hic impetus olei inunctione, Rasis & Albertus. Sunt qui idem polliceantur de pudendo lupi. quod matrimonio copulatis scriptum sit.*

Radix pæoniæ, quòd solaris sit, eruta Sole tenente Leonem die & 51

hora

hora Solis, necnon Luna crescente lumine, portantem ab epilepsia liberat, vt scripsit Marsil. Ficinus. Addo ex Dioscoride, quòd qui tres quàm minimos punicæ arboris cytinos deuorauerit, eo anno nullam lippitudinem patietur.

52 *Rubeta cocta & pro emplastro cynanchicis imposita adeò prodest, vt Cardanus affirmet quendam, cui, ceu moribũdo, iã accensæ fuerãt candelæ, hoc auxilio à se liberatũ fuisse. Fortasse & filum quo suspensa rubeta interierit, idem præstare poterit.*

53 *Pauonis caro assata, vt D. Augustinus se expertum fuisse tradit, per integrum mensem sic seruatur, vt neque sapor, neque odor deterior reddatur. Per annum quoque id fieri experimentum aliquando produxit: nam corrupta non est, quin potiùs contabuit & emarcuit.*

54 *Si testes anserum, mensibus seda-*

tis.

tis ilicò à muliere comedantur, non solùm ad excitandam libidinē conferre dicuntur, sed etiam ad sobolem procreandam. Idem etiam effici ab vtero leporis lectum est. Rasis & Albertus.

Quid illud, inquit Gaudent. Merula, quòd per hanc etiam nostram ætatem Venetijs publica Censorum tecta nullum muscarum genus ingreditur? Quid quod Toleti, quæ Hispaniarum est ciuitas celerrima, musca duntaxat vna, nec plures, toto anno in publico macello spectatur, vt tradit Leo Bapt. Albertus? Si modū requiris, auro multo ab alijs tibi cōparandum, gratis à nobis illum accepisti Aphorismo 98. Centuriæ 3. 55

Vrsina tanquam insalubris, tamen apud Germanos in precio habetur, sed manus præcipuè, quas vel principes viri appetunt, vt scribit Michael Herus. Hinc sanè mirandum 56

dum non est, si per hyemem, quâ tota se illatebrant vrsi, eas auidè sugunt, tanquam alimenti quidpiam inde percipientes, sicuti in superioribus docuimus.

57 *Lachryma vitium, quæ velut gūmi in caudicibus earum concrescit, ex vino albo pota, renū calculos mirè dissoluit. Illita verò lichenas psoras & lepras curat: sed priùs nitro perfricari debent. Pro experto mihi communicatum & traditum.*

58 *Baptista Fulgosus refert iuxta Sirminum vrbem Panoniæ, capreolos verè aureos in vitibus quandoq; repertos fuisse, ex quibus percussa fuit aurea moneta. Quod etiā multi præstantes viri temporibus nostris viderunt, inquit Gaudent. Merula. Vide aphoris. 1. Centuriæ 2.*

59 *Olaus Magnus in historia Gothica tradit, saxa magna nō alia re faciliùs rumpi, quam lardo accenso.*

Adda

Addo, etsi πάρεργον, quòd si quispiam dormiturus penes se apposuerit, ramusculos cannabis humidæ, à culicibus minimè infestabitur. Res multis experta & probata.

Si quis caput conspergat cinere col 60
lecto ex cremata anguis senecta, dũ Luna plena lumine, fuerit in prima parte Arietis, somnia terribilia videbit. Si ex eodem in aqua macerato faciem lauet, formidabilem appare re faciet: si sub planta pedis habuerit, gratiosum coram magistratibus ac principibus reddet. Cardanus.

Cimices lectularij septem, follicu- 61
lo vuæ maioris, aut pruni spolio excepti, & ante febris accessionem viui deuorati, non solùm quartanarijs remedio sunt, sed etiam percussis ab aspide, Dioscorides.

Osiculũ hominis quodcunq; ap- 62
pensum vt carnẽ attingat, doloribus

ven-

ventris qui certa periodo repetunt, prodesse existimatur, & annulus ex bubalorum cornibus concinnatus ac gestatus, guttam in grampam, vt vocant, hoc est musculorum suræ conuulsionem impedit. Idem etiam præstat, idq; certo certius, vngulæ alces portiuncula nuda, vel annulo inclusa & gestata. De qua scriptum est à nobis Aphorismo 79. Centuriæ 6.

63 *Ne formica arbores conscendat, lupinus cum fracibus teritur, eôque ima linea circumlinitur. Easdem ne vexet rubigo, palearum fumus prohibet dum intempestiuum vrget frigus verno tempore. His addatur, quòd si æquè, (vel asinæ, vt quidam scribunt) sed non virginis, caluaria intra hortum ponatur, quæcunque spectabit, sua præsentia fœcundabit. Ex Græcis Geopon. Columella item, Plinio & Palladio.*

64 *Aureum colorem metallis ac lapidibus*

pidibus sic induces. Accipe salis ammoniaci, calchanti albi, singulorum partes quatuor æquales: salis lapidei & æruginis partes treis ex vnoquoque. His in tenuissimum puluerem redactis, annulum, lapidem, aut metallum quoduis ita adobrue, vt à dicto puluere circumtegatur. Posteà sic in ignem per horam impone, & extractum recenti vrina immerge, ablue & deterge. Ex cuiusdam ingeniosi artificis experimento.

Plerique nascentes in ipso momento terræ motus, semper pauent. In tonitru, languidi ferè sunt, ac meticulosi: ardente cometa, velut amentes rapti: interlunij tempore, aut non viuunt, aut debiles fiunt, & sæpenumerò, vt scribit Aristoteles, atra bile laborant, vel supra modum melancholici euadunt. 65

Arcus aquarius, vel, si mauis, 66

iris,

iris, in quas veluti procũbens, deflectitur arbores, mira odoris suauitate eas replet, dulci hiatu cœlitus inspirato, Plutarch. Addo nonnullos absq; igni, oua fundæ imposita celeri ac multa agitatione, dum vrget necessitas, excoquere. Quod Babylonios fecisse leges apud Cæl. Rhodiginum.

67 Tradunt eum qui in picato vase biberit, comitialem morbum expugnaturum. Et qui in pelle ouina dormierit, vera somnia visurum. Existimantur prætereà fœtus in vtero contineri, si vermis qui in gramine reperitur, antequam terram attingat, viuus collo suspendatur. Ex Plinio.

68 Animalium pili, succo foliorum cucurbitæ per calores imbuti, non paruo rei miraculo, animalia ipsa à muscarum iniuria, alioquin illis permolesta, vindicant ac defendunt.

Res

Res multis expetita, & equitantibus apprimè vtilis ac necessaria.

69 *Lamina auri super cerebralē suturam gestata, cerebrum roborat. Eadē e regione cordis appensa, palpitationem illius curat, lætitiamq́; auget. Super renes posita, illos confirmat, refrigerat, & nephriticos dolores sedat. Sed pro his ego illam optarem ex purissimo auro, Sole in Leone versante, & Ioue fœliciter intuente cū Luna, fabricari ac percuti, vt anteà monstrauimus: Ex Hermete, Arnald. Villan. & Alberto.*

70 *Vt puteus perennitatis fidem habeat, tunc effodiendus est, cùm Sol vltimas partes virginis obtinebit, ante æquinoctium autumnale. Nam eo tempore explorantur vires aquarum putealium & fontanarum: cùm ex longa siccitate æstatis terra humore pluuiali careat. Architectorum hæc sunt documenta.*

Ictus

71 *Ictus à venenoso reptili, siue à rabioso cane demorsus, diligenter cauere debet, ne animal cuius causa laborat, intueatur ante adeptam pristinam valetudinem, etiam si conualescere incipiat. Aiunt enim medici Hebræi, illum aut interiturum, aut è recidiua periclitaturum.*

72 *Irrumpentes vi tonitrus aquas fœcundas esse, autor est Plutar. Necnon eas quæ corruscante fulgetro demittuntur, nam frugum altrices esse prædicant agricolæ, vt ille idem scribit.*

73 *Aëtius consulit canem summa diligentia sepeliendum, qui morbo ab homine contracto perierit. Nam graues plerosque affectus homine liberato, in eum transfundi certum est.*

74 *Tradit Rondeletius post Plin. experimento compertum esse squatinam piscem mammis mulierum super-*

superpositum, illas adeò constringere, vt virginum mammis assimilentur. Poterit & genitalibus partibus earundem similiter facere. Arrigant aures mulierculæ cultui & voluptati studentes.

Si dederis epileptico tribus diebus sequentem antidotum dum Luna Ioui coniungitur, eius saluti plurimùm consules. Accipe maceris, seminis pæoniæ ac radicis eiusdē, drachmæ dimidium, foliorum caryophyllatæ, & primulæ veris (quæ quibusdam est bellis) drachmam vnam: tere, & cum vino albo ieiuno exhibe. 75

Volaterranus est autor, suo tempore inuentum esse rusticū, qui cùm per fœnisecia aperto ore in agris dormiret, & serpentem per fauces hiantes intra corpus admisisset, sese statim alliis commanducatis, ceu præsenti amuleto, curauit. Virus tamen 76

vxori in coitu (res mira) instillauit, & morte comite, transfudit.

77 Aiunt buglossum illud quod tres emittit thirsos, cum semine & radice tritum, potumq́;, contra horrores tertianæ febris valdè prodesse: quod verò quatuor, quartanarios iuuare in vino coctum & potum. Autor Dioscor.

78 Ebur verum cùm in terram cadit, faciliùs frangitur, cætera ossa, tenaciora sunt, Gesnerus. His addo; & si πάρεργον, quòd quò acrior est equus, eò ampliùs in bibendo nares mergit, Pli. Et quòd cõtra grandinẽ, noctua pennis & alis patentibus extensa vtiliter suffigitur, vel ferramẽta sepo vrsino inunguntur, vt tradit Palladius. Quod pro arboribus & vitium putatione accipiendum duco.

79 Boum morbis commendatur sulphur viuum, alliũ syluestre, & ouum coctum.

coctum. Omnia hæc trita ex vino ſunt exhibenda, vt vulpinus adeps, Plinius. Non omittatur, quòd fœminæ omnes quæ duplices habent pupillas, vbiq; viſu nocent, Cicero.

80 Rana alicui loco pectore multùm incubans, indicium eſt aquæ ibi latentis. Et ſemel à ſcorpionibus percuſsi, nunquam poſteà à crabronibus, veſpis, apibúſque feriũtur. Adde ſi placet, quòd bufo ictus ab araneo, vel ſerpente, admorſa plantagine ſibi medetur, Plinius.

81 Si quis velit maſculum generare, liget pedem ſuũ dextrum faſcia alba infantis: ſi fœminam, ſiniſtrum faſcia nigra, & mulierem ineat. Sũt qui in eam rem dextrũ teſticulum, pro gignendo maſculo ligent: & ſiniſtrum, pro fœmina. Alÿ oppoſitum profitentur. Sed quidquid illud eſt, ſicuti coniugatis experiundum

relinquimus, ita suspectum censemus.

82 *Ferunt lapides inuentos & comprehensos in corpus arboris, remedio esse ad continendos partus, Plinius. Ex quo etiam addo quòd herba vrina canis irrigata, & sine ferro euulsa, luxatis medetur.*

83 *Verrucas folijs ficulneæ contactas, aboleri aiunt & vanescere, si folia ipsa sepeliantur. Sunt qui idem ascribant cordi columbino. Alij singulas, singulis salis grumulis tangunt, quæ postea in clibano comburunt. Serapio idem præcipit de cicerum granis, sed post attactum, retrò proijciendis, maximè in ipsis mensium calendis. Puto superiora esse Arnaldi Villanouani.*

84 *Vineas plantaturus debet querneam glandem contusam & eruum fractum simul miscere, plantarumq; & propaginum locos inde asperge-*
re. Hæc

re. Hæc ad radicationem, vini vetustatem, & fertilitatem plurimū conducunt. Autor Africanus in geoponicis.

Cynocephalus mas (Ægypti fera canino capite, vnde nomen habet) vsque adeò silentis Lunæ vices dolet, vt nec videatur, nec manducet, dum illa lumine orba delitescit: sed tanquam raptum sidus lugens, demisso in terram vultu insolentem fateatur tristitiam. Fœmina verò absentis refricans desiderium, eodē interluuio mœret. Inde concita oculorum cæcitate, non priùs liberatur, quàm menstruus sanguinis cursus erumpat, vt dictum est Aphoris. 9. Centuriæ huius. 85

Neq; morbus sacer, neq; dæmon, neque fulmen, locum infestat, in quo est laurus: vnde boni genij plantam, laurum, Romani vocant: cuius rami, si in aruum defigantur, rubigi- 86

nis noxam in illos conuerti ſcripſit Apuleius, autore Berytio in Geopo.

87 Raphanus detractis folijs iucundior eſt, quemadmodum & rapum. Cui ne noceant pulices, aut beſtiolæ ei adnaſcentes, eruum interſerendū præcepit Theophraſtus. Qui etiam tradit eundem raphanum vitibus eſſe inimicum. Nam ſi in vicinia earum ſeratur, diffugiunt: vt alibi docuimus.

88 Adamas intantum diſsidet cum magnete, Indico præſertim, vt iuxta poſitus, vel, ſecundum Albertum, ſuppoſitus, aut ſuperpoſitus ex quorundam ſententia, ferrum non patiatur ab eo abſtrahi & rapi: vel ſi apprehenderit, auferat. Quo argumento probari poterunt veri adamantes adulterinis, qui hodiè multi ſunt. Sed eam ἀντιπάθειαν hodierna negat experientia: niſi omninò falſi ſunt adamantes, vt paulò pleniùs infrà dicemus.

In alio animali par opus libidinis 89
non reperias quàm in perdice. Nam si contra mares steterint fœminæ, aura ab his flante prægnantes fiunt, Hiantes autem exerta lingua per id tempus æstuant, concipiuntq; superuo lantium afflatu: sæpè voce tantùm masculi audita, Autore Plinio,

Si gallinacei florem vuæ in cibis 90
degustauerint, vuas non attingent. Sunt qui ad œnanthen syluestrem id referãt, quæ cibo incocta, & illis proiecta, fastidium gignit vuas appeten di. His addam quòd brasicæ & rutæ tanta est inimicitia, vt iuxta seri nolint, Fracastorius.

Vbi animal quodpiã pilosum, aut 91
lanigerum, vel etiam homo ipse, ob acceptum vulnus vel aliter, vermibus scatebit, si ex pilis eius, vel lana quidpiam ante Solis exortum occultaueris sub cortice eius arboris, quam vulgò Tremblam vocant

(populi nigræ ſpecies eſt) & aliquot dies id facere perſeueraueris, videbis miraculo quodam vermes decidere, vel emori, aut ſtationem deſerere. Sunt qui betulæ id etiam aſcribant, necnō radici ſylueſtris cichorij, in modum crucis, collo appenſæ. Quod nos in cane obſeruatum vidimus, cui à vermibus exeſa erat propemodum altera auricularum.

92 *Dēs taxi, vel eius pes ſiniſter brachio dextro hominis alligatus, memoriam eius roborat. Et ſcobes ex pudendo cerui cùm aqua ſtillatitia cardui benedicti pota, pleuriticos ſummoperè iuuat. His addatur, quòd lupi cauda alicubi ſepulta, vel ſuſpēſa, hinc muſcas arcet. Albertus & Cardanus.*

93 *Verbenâ columbis gratiſsima herbâ, in natali D. Ioannis ſe redimunt mulierculæ, & ruſtici, putantes ſe per eum annum à dolore capitis immunes*

nes fore. Sed in eam rem potiùs colligi debet ante Solis exortum, Caniculæ astro emergente, & Luna non aspiciente. Ex Marsil. Ficino.

Experimento certissimo proba- 94
tum est, vstis coriys veteramentorũ sunt, serpentes efficaciter fugari: neque eos solùm qui in agris & domibus oberrant, sed qui in hominũ corpora ingrediuntur, dum aperto ore in campis dormiunt. Quod Marc. Gatinaria medicus celebris scribit suo tempore cuidã homini accidisse. Cui cũ frustra adhibita essent innumera remedia, de omnibus præstantissimum fuit veteramentorum fumus & nidor, per infundibulum ore exceptus & in corpus transmissus. Nam cùm primùm immanis fera (erat enim vipera prægrandis) fumi nidorem præsensit, visa est à circumstantibus egredi per annũ, magna omniũ admiratione & stupore.

95 *In vulturibus natura concipiendi singularis est, & à cæteris discrepans. Nam illi, vt D. Ambrosius adnotauit, nullo fruuntur cōcubitu, nullóque masculi semine concipiunt, sed citra coniunctionem generāt. Vnde vultures omnes fœminas esse scribit ex Ægyptiorum experimentis. Horum secutus, & eas Euro grauidas reddi, ait flante Borea: & apud Hispanos equas, zephyro spirante. Quanquā Aristoteles testatur, Vultures facie aduersus austrū exporrecta volare, atq; sic prægnātes fieri.*

96 *Raphani in salis cumulos & salinas proiecti, vel cōsepulti, in aqueam salsuginem massam totam deliquescere ac resolui cogunt. Ex quo multi aduersus calculum & tophos arenaceos in corpore concretos, aquam ex corticibus, vel toto corpore raphanorum expressam, cum vino albo & puluere terebinthinæ, ex adustione,*

vel

vel resiccatione ad Solem, salubriter, & successu admodum fœlici exhibent. Res probata, & nullo auro æquiparanda.

Omnia quæ crescente Luna glis- 97
cunt, augentur, & succulenta euadunt, ea deficiente marcescunt, & exucca fiunt. Quanquam in quibusdam est ἀντιπάθεια. Nam cepa, vt autor est Plutarchus, Luna decedente reuirescit ac congerminat: & ea adolescente inarescit, proindéque Ægyptij & maximè Pelusiotæ, à cepis religiosissimè abstinebāt: quòd solæ ex cunctis oleribus contra Lunæ augmenta & damna, minuendi & augescendi, sicuti repetit Gellius, vires habeant contrarias.

Qui marinos pisces cursorijs equis 98
in vrbes vehunt, sepes leucacanthis seu albispinis florentibus vestitas, cane peius & angue deuitant, vel mira celeritate effugiunt. Quod

piſcarias equorum ſarcinas vel in ipſo tranſitu repentè labefactari longa & ſola experientia intelligant, quemadmodum adnotauit præſtantiſsimus medicus & philoſophus, Ioannes Ruellius, alterum Galliæ noſtræ decus & ornamentum.

99 Saxo Grammaticus in hiſtoria Regum Daniæ tradit, in oppido Rugianorum, viribus & præſtigijs cacodæmonum olim effectum eſſe, vt mares cum fœminis coeuntes, canum more cohærerent, & ita agglutinarentur, vt diuelli non poſſent, niſi perticis vtrinq; appenſi, ridiculum ſpectaculũ populo exhibuiſſent. Sed tàm obſcœni coitus, inquit, diabolicæ fraudes detectæ fuerunt, ceſſarúntque demolitis & dirutis ſtatuis dæmonum, qui ludibrij huiuſcemodi autores erant ac præſides. Ex Ioanne Langio in Epiſtolis medicinalibus.

*Si aſini cicutam liberaliùs depa- 100
ſcantur, ſomno profundiſsimo & tem
pore inexpugnabili corripiuntur, ita
vt nõ tantùm ſtupidi, ſed planè mor-
tui videantur. Quod ruſticos rei hu-
ius ignaros fefellit. Nam dum aſinis,
quos ob id mortuos credebant, pel-
lem ad vſum detraherẽt, accidit vt
in medio ferè operis aſini experrecti
ſint, magno excoriantium terrore, &
& ingenti ſpectantium riſu, vt tra-
dit diligentiſsimus & doctiſs.
medicus, Andræas Mat-
thiolus ſuis in Dioſco
ridem Commen
mentarijs.*

ANTO-

ANTONII MIZALDI MONLVCIANI MEMORABILIVM.

Centuria. IX.

1 ALDE *memorabile, & in primis admirabile existimabis quod à Ioanne Langio insigni medico scriptũ est in quadam epistola ad Achillem Gassarum. Mulier quædam, inquit, ex oppido Eberbach fœtum viuentem aliquot menses in vtero gestauit, ac tandem in matrice computruit. Et quum anno pòst decimo, miseranda illa profluuio alui ob intestini exulcerationem laboraret, ossa de crurib. & cerebello infantuli denigrata, carieq; obsita (incredibile dictu, ait ille, sed verissimũ) tandẽ excreuit,*

excreuit, nō per vuluæ ostiola, sed per anū. Quod fieri posse, & nouū nō esse, his verbis ostendit Oribasius Iuliani Imp. medicus præstantiss. Sciendum, abscessum vteri quandoq; rumpi & purgari per vuluæ ipsius os, quandoque per vesicam, ac sæpè etiam in rectum intestinum abire.

Quidpiam de vmbilico infantis 2
recenter nati, in argentea capsula, vel annulo inclusum, & ita gestatum vt carnē attingat, aduersus coli cruciatus, summè ꝓdesse certissimo experimēto multorum accepi. Necnon plantā eam quæ rubia tinctorū vocatur, diu manibus contentam, lotiū tingere. Ex quo ictericos iuuare superiùs ostēsum fuit. Si forsan repetitione vtimur, memineris prouerbij: δὶς καὶ τρὶς τὰ καλά

Folia filicis cimices necant, & ser 3
pentem non recipiunt. Ideoq; filicem plantare, aut sternere in his locis

quæ

quæ serpentibus sunt obnoxia, vtile admodum est. Solus etiam nidor cõbustæ, illos fugit & abigit. His addemus, quòd filum madefactum, aut intinctum oleo in quo semina staphis agriæ attrita fuerunt, pediculos necat, si capiti circumdetur, Albert. Dioscor. & alij plerique.

4 Ex absynthio fumaria, passis vuis purgatis, myrobalanis citreis, potio fit commoda contra pruritum & scabiem. Adde qòd illud idem absynthiũ cum cortice citrij, aceto aut vino incoctum, oris fœtorem à gingiuarum & dentium putredine, & materiarum corruptela in ventriculo, mirandũ in modum emendat, Ioan. Mesuæ.

5 Lapathi folia ventrem cient, semen verò assumptum stringit, Galelenus. Præterea primum blittorum decoctum cum felle bubulo & oleo tartari, quascunque maculas vestimẽtorum

torum, absq; vlla iactura deterget, etiam si ex oleo fuerint. Sed post detersionem aquâ tepidâ lauari debet locus. Res nota & facilis.

Testudinis quauis fide, quo voles 6
modo attemperata, si ei correspondentem in altera testudine attemperas, intendendo & remittendo, cùm sonum edet similem sono alterius tibi anteà non audito, altera illa velut exultans concutitur, tanquam simili suæ attemperaturæ sono gaudens & harmonia. Eam verò concussionem festuca tenuis illi antè imposita, apertè declarabit: adeò vt etiã saxeus homo admiretur sonis ipsis, aut corporibus sonoris, inter se tantam esse cognationẽ & συμπάθειαν, vt sibi similibus delectari videãtur, Autor Iacobus Syluius ex Boëtio, sicuti anteà, vt opinor scripsimus.

Apibus summæ sunt inimicitiæ 7
cum vespis, crabronibus, mulionibus,

bus, hirundinibus (vel vt alij legunt hirũdinib· (ranis, ouibus & cancris. Sic cameli naturale odium gerunt aduersus equos, & hircinus sanguis cum adamante, Plinius & Aristoteles.

8 *Tradit Olaus Magnus Gothos concitato in nubibus fragore & tonitru, consueuisse excutere ex arcubus sagittas in aëra: vt ostenderẽt se velle opem ferre suis dijs, quos tunc temporis ab alijs oppugnari putabant, imò verò sibi re vera persuadebant.*

9 *Ligatum à quopiam malefico sanare creditur picus auis comesta: adhæc suffitus ex dente hominis mortui: et si corpus totum inungatur felle coruino & oleo sesamino, ex Cleopatra. Vel si argentum viuum in calamo, aut auellanæ nucleo vacuo cum cera occlusum, sub puluinari maleficio læsi collocetur, aut sub limite ostij,*

stij, per quod is in ædes vel cubiculum intrat. Hæc Ioan. Vuierus medicus illustrissimi Ducis Cliuiæ, libr. 4. de præstigijs dæmonum, & incantat. ac veneficijs.

Non desunt impostores, vt autor est Brasauolus Ferrariensis, qui lapidem amiantum simplicibus mulierculis ostendant, & plerumq; magno vendant pro vero ligno crucis Seruatoris nostri. Id quod facilè credunt, cū igni non cōburatur, quodq; ligni modo constet plurimis lineis intercursantibus. 10

Hyemato lacu fluctibus glomeratæ voluuntur anguillæ, intantùm mirabili multitudine, vt in excipulis eius fluminis, ob hoc ipsum fabricatis, singulorum militum globi reperiantur, Plinius. 11

Instrumentorum fides seu chordulæ minutim excisæ, & carni recens coctæ (siue elixata fuerit illa, 12

sive

ſiue aſſata) inſperſæ eam vermicul[o]ſam, putrem ac inſalubrem eſſe, di[s]cumbentibus, iucundè mentiuntu[r]. Quiſquis rei huius conſcius erit, vti[...] impoſtura ſolus pro arbitrio veſci p[o]terit. Sic leporis ſanguis deſiccatus & in puluerem attritus, ſanguino[]lentas & ſanioſas eſſe carnes perbell[e] imponit: adeò vt illas omnes nau[]ſeabundi, auerſentur ac reijciant exceptis ijs qui doli participes fact[i] fuerunt.

13 Si pilos vel barbam citò naſci v[e]les, cinere combuſtarum apum, & ſoricis ſtercore cum roſaceo linimentum compone, & locum pilis vel cæſarie veſtiendum ac decorandum dies aliquot inunge. Poteris addere cinerem corticis auellanæ, caſtaneæ, dactylorum, vel fabalium. Ex Ioan. Bapt. Porta, niſi fallor.

14 Lapidem ex bufone (qui Gallis vt diximus, crapaudina vocatur) ad[]

hunc

unc modū eliciunt nonnulli. Bufo quampiam caueolam cum panno niceo detruditur, Soli ardētiſsimo es aliquot exponitur, ibiq́ tantier rētorretur, ac ſiti excruciatur, onec onus capitis per os deponere & uomere cogatur: quod per medium uueæ foramen, vaſculo ſuppoſito, xcipi debet vel aliter detrahi, idq́ eleriter, ne ab eo reſorbeatur. Sunt ui paulò tutiùs ac faciliùs rem eã xequuntur, bufonem pertuſo, mulis locis, fictili immittendo, & formiis depaſcendum in myrmecia exponendo. Sic enim fit, vt exeſa eius carne, lapis ipſe cum oſsibus relinquaur: ſicuti frequenter à nobis, & alijs pleriſq́ expertum fuit.

In hæmorrhagia narium nonnulli 15 *accipiunt recentia porra nouem aut decem, filo media transfigunt, folia extrema amputant, eaq́ circundat collo, ſed obuerſis ad nares folijs,*

& de-

& deorsum capitib. cõuersis. Vtile est etiã olfacere caphurã in aceto dissolutam: adhæc, linguæ subijcere radicem pæoniæ, Iacobus Hollerius.

16 Plinius scribit leonem vbi sæuit, in viros plus quàm in fœminas fremere: veluti natura eum docuerit, mulieres mitiùs quàm viros esse tractandas. Quod etiam Aristoteles innuisse videtur, quærens, Cur mulierem interficere iniquius sit, quàm virum: cùm naturæ ratione, mas fœmina multò sit præstantior. Addam ex Poëta, quòd fœminea in pœna nullum est memorabile nomen, Quod audiant vxorum suarum carnifices quidam & tortores.

17 Obseruatum, expertumq́ audio, vaccam, ouem, asellam, canem, suem, felem, & similia fœminei generis animalia domestica & mansueta, dũ vtero gerunt abortire, si mas ex quo conceperunt, occidatur: tàm valida

&

& vehemens est illorum inter se concors sympathia.

Pulchras imagines, vasa, effigies, 18
& alia in hunc modum, parua impensa tibi comparabis. Cortices vlmi, & populi cacumina decoque, & dum feruebunt, purissimam calcem immitte, donec formam coagulati quasi lactis acceperint omnia. Deinde marmor candidissimum, & tenuissimè detritum cribratumq; adde, & in quas volueris formas materiam eam inijce, & tum demũ in vmbra desicca. Hieronym. Cardanus.

In Apennino Italiæ iuxta Bono- 19
niam & Pisas, exorta tempestate mulieres turmatim foras procurrunt, eã elatis manibus consignãtes caseo in die Ascensionis domini presso, & decussatim signato fune, crucis modo. Ibidem ouum in ipsomet Ascensionis die exclusum adseruant,

summoq;

ſummoq́ alligant tecto: atq́ hoc modo ſuas ædes à tempeſtatis iniuria tutas fore exiſtimant, Autor Ioan. Vuierus medicus & philoſophus eximius, in opere ſuprà dicto.

20 Si ſemen inuentum in pilulis & globulis lappæ minoris, in leuiſsimũ puluerem redigatur, & cum pauco vino albo, eoq́ generoſo exhibeatur, renes ab arenulis efficaciſsimè repurgabit: ſed aliquanto celeriùs, ſi cum aqua vitæ hauriatur. Accepi ab experto.

21 Crapaudinam, ſeu bufonium lapidem, de quo paulò antè, legitimum eſſe experieris, ſi in illum præoſtenſum vel obiectum, ſeſe ita attollat bufo, ac ſi vellet cõtingere & ſaltu præripere: vſque adeò lapidem eum homini inuidet. Ex relatione cuiuſdam medici Regij, qui id vidiſſe nobis affirmabat.

22 Qui in deplumẽ & exenteratum capo-

caponem ignitum chalybem iniecerit, & tàm accuratè vno, alteróue mantili obuoluerit, ne calor vanescat, esui aptum reddet, etiam inter equitandum, modò meminerit subinde alitem versare. Verùm enimuerò tetro inficietur odore, sed ferendo tamẽ ac pergrato famelicis. Archimagistri cuiusdam inuentum.

Si nigro cani dum viuit alterum oculorum erueris, & tecum portaueris, faciet ne alij canes tibi allatrẽt, etiam si inter illos ambulaueris. Sed res ea paulò certior erit, si quidpiam de lupi corde ei addideris. Sextus Platonicus. & Albertus. Quod fortassè à nobis superiùs etiam adnotari potuit. 23

Illud sanè non solùm est memorabile & admirabile, sed etiam dictu visuq; horrendũ, quòd in Theuërn. Iuliacẽsis ducatus oppido crebrò accidit: vbi ægroti in templo ante diuæ 24

Annæ altare, & venerandum caput eius ſupplices proſtrati, fruſta & fragmenta vitrorum, vrceolorũ & oſsium de piſcibus, quæ humana gula & ſtomachus deglutire nō poſſet, ac loculos cum nummis euomuerunt, Autor Ioan. Langius, in epiſtola de prodigijs & præſtigijs dæmonũ in morbis.

25 *Aqua ſtillatitia ex floribus tiliæ, epilepticis pueris mirandum in modum confert, quocunq; modo miniſtretur. Sunt qui ei ſocient viſcum quercinum, ſucceſſu admodum fœlici & optato. His licebit attexere, q̄ ſuccus polygoni cũ ſeptem granis piperis ante acceſsionē quartanæ hauſtus, eam abolet. Sed aiunt colligendam eſſe plantam, & exprimendum eius ſuccum, die Iouis, Luna decreſcente. Ex quodam libro Secretòrũ, manu Iani vel Fauni cuiuſpiam deſcripto, ob inſignem vetuſtatem.*

Oleum in quo decoctæ fuerint ranæ vsque ad separationem carnis ab ossibus, plurimùm valet ad omnes neruorum & articulorum affectus perfrigerataq́ue membra, si eo calente vngantur. Adde quòd lumbrici ex aceto triti sacro igni perbellè medentur, Decerptum ex eodem libro superiore. 26

Si equi dysuria, seu meiendi difficultate laborent, foliatis sambuci ramis vndique illorum corpus diu ac blandè verbera, & tum demum folia ipsa collo eorum & capiti, necnon corpori vniuerso coapta. Nam iumentorum impedimentis arbuscula hæc maximoperè cōfert. Simoneta Cardin. 27

Lupus hominem prior videns, ei vocem præripit, & tanquam victor illum despicit. Si autem se præuisum senserit, ferociam deponit, & currere nequit. Autores D. Ambros. 28

Virg. Plato, Sextus Platon. Alber. & alij.

29 Murenis ſpiritus vitalis in extrema parte caudæ latet, qua perimuntur potiùs, quàm contuſo capite. Piſcis genus hoc, ſi in vaporario ſiccetur, faculæ aut funalis accenſi commoditatem exhibebit. Etenim neruus qui ſpinæ loco illi per tergũ producitur, ellychnij, ſeu contorti funiculi vicem præbet. Sed id poſt vtrunq; æquinoctium tentandum eſt, quo tẽpore adipoſæ ſunt murenæ, Lemnius.

30 Allia tria cum axungia ad vnguenti craſſamentum ſubacta tuſſientes ac perfrigeratos valdè iuuabunt, ſi plantas pedum, vnà cũ vertebris dorſi ante focum eo vnguine illinant. Quod ruſticis potiùs quàm vrbanis ſcriptum erit.

31 Calendulæ aquam omnibus oculorum morbis conducere tradunt: adhæc capitis dolores tollere ſuffitumq;

tumq́; ex eius floribus pudendo muliebri per infundibulum, vel aliter exceptũ, secundas morantes facilè euocare, & profugas reducere. Hoc secreto vetulam quandam obstetricem mira arte emunxi, dum mea egeret opera, in enixu puerperij cuiusdam locupletis matronæ.

Populus nigra excisa, & in eius 32
scobem ac præsegmina, aqua cũ fermento ad truncum infusa, fungos producit qui minimè sunt pestilentes. Idem fiet si super reliquias vstorum sarmentorum aquam sparseris. Acceptum à quodam qui se id experimento compertum habere dicebat: a Plinio scriptum, vt reor, & Cardano adnotatum.

Si voles experiri an musto remi- 33
xta sit aqua, ouum imponito: si statim descendit, aquosum est: sin contra, purum. Præterea, si vini in dolio feruentis impetum frangere vo-

les, minimam casei particulam in illud proijce, vel immitte: videbis rem miram. Cur autem id fiat, docebit Georgius Valla Placentinus.

34 Compertum est nostra & auorum memoria, nonnullos effracto capulo reuixisse. Quamobrem lege cautum est, ne ante triduum loculo includãtur præproperè, qui apoplexia, epilepsia, & vteri strangulatione suffocati sunt. Nã in illis anima nonnunquam delitescit, quæ rursus corpus spiritu, vitáque imbuit & illustrat. Quæ res effecisse fertur, vt Christus captata occasione Lazarum quatriduanum in vitam postliminiò reuocârit: ne quis calumniari posset illum non fuisse mortuum: sed animi deliquio, aut epilepsia, vel apoplexia correptum, ex ementita morte reuixisse. Hæc Lemnius lib. 2. de occultis naturæ miraculis.

35 Lupi valdè amantur à psittacis,

&

& ericium summè fugiunt ac timēt, Æsculapius. Tradit insuper Albertus, quòd lupus hominem non edit, nisi fortuitò priùs hominis cadauer gustârit: nam tunc non dubitat periclitari inuadendo hominem.

Ex vrtica & oleo factum linimē- 36
tum cum pauco sale, tuetur partes corporis atrocissimo frigore. Valet etiam ad vlcera omnia à gelu contracta. Sed vereor ne ex superiorib. repetatur. Addam quòd decoctum plantæ eius quæ dens leonis vocatur, glutinandis vulneribus summè efficax habetur: prodest etiam rupturis, ac interna vulnera solidat.

A taxo arbore veneficam vim 37
deponit æreus clauus trunco infixus. Et rhododaphnes ramus cū suis folijs tusus si in scrobē demittatur, muscas omnes illic cōgregat. Prætereà suffitus hederæ vespertiliones fugat,

Autores Anatolius & Africanus Geoponici.

38 *Mentha ferrum abhorrescit, vt etiam ruta & ocimum. Quæ si vulnerato fuerit exhibita, non facilè conualescet. Si lacti misceatur, deinde auferatur, & tum demũ coagulum immittatur, nunquam lac illud cogetur, vt tradit Florentinus in suo Georgico.*

39 *Superioribus annis mulier quædam me vsa est medico, cui in tantam molem intumescebat vterus, vt non videretur illa gestãdo oneri suffectura. Decurso anni dodrante seu nouem mensium spacio, ingenti conatu massam quandam informem enixa est: cui vtrinque ansæ duæ in brachiorum longitudinem annexæ erãt cum palpitatione. Tum demum ex vtero eiusdem delapsum est monstrũ adunco rostro, longo, teretique collo, oculis vibrantibus, cauda acuminata, &*

ta, & eximia pedum agilitate. Id poſt primum lucis intuitum conclaue ſtridoribus implens, atq; hinc inde excurrens, latebras perſequebatur & captabat, niſi mulieres puluinis impetētes illud ſuffocando peremiſſent. Poſtremò mulier plus ſatis delaſſata, non ſine ſummo vitæ diſcrimine prolem maſculam edidit, à monſtro ita excarnificatam, vt à ſacra lotione quàm minimum vitæ ſupereſſet. Hæc Leuinus Lemnius medicus Zirizæus diligens ac doctus.

Si quis pleuriticus, empiricus, vel 40
ſuppuratus ſcrupulum pulueris ſeminum vrticæ cum ſyrupo violaceo, aut alio quopiam ex ijs quos pectorales vocant, paulatim & veluti lambendo deglutiuerit, viſcoſum humorem ac tenacem nullo negocio expectorabit. Secretum cuiuſdam non vulgaris medici Pariſienſis.

41 *Rumpi tradunt equos qui luporum vestigia sub equite sequantur. Et si equi trahentes quadrigam lupi calcaneum conculcent, sistentur, ac si cum quadriga conglaciassent, Petrus Gillius ex Æliano.*

42 *Mures prægnantes in vtero parẽtis repertas fuisse apud Persas, autor est Aristoteles. Quinetiam tradunt magi, muris iecinore dato porcis in fico, sequi dantem id animal. Addit Plinius fibrarum numerum crescere & decrescere in iecusculis muriũ, cum Lunæ lumine. Sed de his paulò plenius philosophaturi sumus in nostra quadrupedum medica Historia.*

43 *Sanguis leporinus siccatus (vti etiam eius coagulum) dysenterias, & alias ventris proluuies quantumuis effrenes compescit. Similiter faciũt ossa humana ad læuorem puluerata, & ex vino rubro subaustero sumpta.*

His

His accedet, quòd iusculum ex decoctione fragariæ herbæ cum sua radice, ab icterico ieiuno dies aliquot haustum, illum perfectè sanat. Secretum hoc cuiusdam est monachi, ex quo ingentes pecunias corradebat.

Vpupa si cecinerit antè quàm vi- 44
tes germinent, futuram vini copiam præsagire aiunt: necnon suem si capite ad cœlum verso portetur, nequaquam grunnire. Addā quòd serpentes inclusæ circulo herbæ, quam betonicam nuncupant, exire non possunt, quin se flagellādo potiùs interimunt, Plin. & Græcorum geoponici.

Leo viso igne mirandum in mo- 45
dum expauescit, nec re alia faciliùs domatur. Eius autem ossa simul collisa, ignem concipere aiunt. His accedat quòd ceruus ita arietem perhorrescere fertur, vt eius conspectū non sustineat, Aristot. Plin. Albertus & alij.

46 Percussus à Scorpione si super asino rectus desideat respiciēs ad caudam, pro ipso dolebit asinus ac torquebitur. Curationis signum erit, quòd pedendo emoriatur asinus, Autores sunt Apuleius, Diophanes, & Zoroastres

47 Si herba batrachion dicta, ceruici lunatici vel epileptici ex filo rubro deligetur Luna decrescente in prima parte Tauri, vel Scorpionis, magnum ac insperatum leuamen hinc sentiet. Sunt qui eius radicem in vino maceratam peste infectis propinent ad sudorem eliciendum. Quod valdè periculosum puto, si febricitent: sin contra, opportunum, modò vires constent.

48 Quum latronem aut furem ligare volueris, & domo tua arcere, Figura imaginem viri ex ære, ascendente prima facie Arietis, & Luna ibidem versante. Dum verò id

fit

fit, dicas: Alligo & abigo omnem hominem furem ab hac domo per istam imaginem in æternum. Tum demum obuolue illam in panno nigro, & sepeli in medio domus, & non intrabit in eã latro, aut fur, quamdiu ibi fuerit. Ex libro Ptolem. de Imaginibus, nondum, quòd sciã, alicubi impresso.

49 *Succino marino (quod Ceti sperma vulgus nuncupat) ea vis inest, vt solidas etiam pixides quibus asseruatur, penetret, ac rosido quodam madore, sudoriferisue guttis irriget, modò legitimum fuerit. Adde, si placet, quòd delphinus piscis incredibili amore ducitur erga homines, & præcipuè impuberes: quibus miris blandimentis gratificari, & colludere gestit. Plinius, Aristoteles, & alij.*

50 *Horus Apollo tradit lupum maximoperè lapides pertimescere. Id-*

circo dum per lapidosa ire cogitur, suspenso pede semper incedit. Læsus enim vel minimo lapidis ictu, vermes gignit, à quibus tandem absumitur. Ideò insultãte cum lapidibus viatore, aufugit.

51 *Mustelæ cerebrum siccatum, & ex aceto potum, epilepticis medetur. Illud idem ex hirũdinibus acceptũ, suffusionibus multùm conducit, si cũ melle oculis illinatur. Quod etiã præstat aspidis exuuiũ tritũ cum eodem melle, sed præter id visum acutissimum reddit. Autor Claud. Galen.*

52 *Trebius admonet clauum vel cuneum quanta vi libeat in arbores adactum, in quibus nidum habet picus Martius, statim exilire cùm is cuneo, vel clauo insederit. Alij ad herbam referunt à pico ad id auxilij & negocij conquisitam. Cui fabulantur vires inesse ad aperiendas seras quascunq;. Plin, Alber. & alij.*

Cùm omne animal peracta Ve- 53
nere tristari soleat solus gallus galli-
naceus exhilarescit, & catu alacri-
tatem spiritus testatur. Ille idem de-
crepitus æstiuis mensibus sub exor-
tum Caniculæ ouum parit forma or
biculari, luteum luridum & versico
lori ex quo multi opinantur basili-
scum produci, perniciosiss. ac pestilen
tiss. serpentem: maximè si quando à
bufone educatum & fotum fuerit
ouum tale. Quod an fabulosum sit,
viderint alij. Sic ex spinæ humanæ
medulla putrefacta anguem gene-
rari quempiam proditum est, Lem-
nius, si ritè memini.

Si sanguis hirci & cineres vitri æ- 54
quis portionibus mittantur in ace-
tum, deinde chymico organo distil-
lentur, & in exceptam aquam vi-
trũ maceretur, plicatile, cereũ ac du
ctile euadet. Indurabitur verò, ac
priori naturæ reddetur, si in frigidã
mitta-

mittatur, vel eadem lauetur. Ex secretis cuiusdam ingeniosissimi vitriarij.

55 *Oues eum sequi solent, vt scripsit Didymus, qui vellere illarum aures obturauerit. Addit easdem, vt etiam capras, comesta conyza herba extingui. Poteris addere ex Florentino geoponico, & zoroastre quòd hirci fugitiui non erunt, si barbas illis praecideris.*

56 *Cratenas Hippocratis vt diximus, herbarius, tradit aspersu plantae oenotherae, ex vino omnium animalium feritatem, nedum hominũ mitigari. Quod de radice intellexit Theophrastus. Sic Aelianus oenuttam ceruos & canes inebriare scribit.*

57 *Sunt qui cancros treis cremari iubent in arbustis, vt vredo & carbunculus illis non noceat. Et si rubeta nouo fictili in media segete obruatur,*

tur, aiunt tempestates ibi noxias nõ esse: sicuti Archibius Plinio autore, ad Antiochum Siriæ regem scripsit.

Tradunt Aphri quòd si quispiã 58
eo die feriatur à scorpione, quo ocimum ederit, ægrè sanari. Quinetiam volunt, ad manipulum huius cum cancris decem marinis vel fluuiatilibus tritum, conuenire scorpiones à proximo loco omnes. Adde ex Diodoro, idipsum in cibo frequẽter sumptum, pediculos creare.

Cessabit ranarum garrula coxa- 59
tio, ac nocturnus vlulatus, & clamor plerisque ingratus ac molestus, si lacuum & fluminum ripis, vbi inhabitant accensa adhibeatur vna lucerna, vel plures, pro loci amplitudine, & ranarum copia, quemadmodum Africanus in Geoponicis testatur: & nos Parisiensi cuipiam Præsidi de illarũ molestia conquerenti, cer-

to &

to & optato experimento confirmauimus.

60 *Volentibus experiri victurus sit æger, necne, præcipiunt radicis chamleontis albi diluto eum triduò perfundi: ternas vices qui pertulerit, moriturum negant, Autor Theophrastus. His accedat quòd eiusdē chameleontis radix ex farina hordeacea cum aqua & oleo subacta, canes enecat, necnon mures in polenta.*

61 *Aiunt nonnulli leucacanthum, seu albispinum, vt etiam laurū, fulmine non ici, nec vnquam de cœlo tangi. Adhæc baccas illius ex vino albo sumptas deturbandis calculis admodum efficaces esse. Gallicū vulgus Senellas vocare solet. Experimentis rusticorum notum.*

62 *Sues sumpta herba hyoscyamo, præsenti periculo conuelluntur, nisi copiosa aqua se statim foris & intus*

tus proluerint, Ælianus. Addatur ex Plinio, quòd illi idem ſues candida indumenta, perinde atq; elephantes, impensè oderunt: boues verò & tauri purpurea. Quod multi ſub hoc habitu ſuo ſummo malo quandoque experti ſunt.

Auicula linaria, Gallis Linotta nuncupata, exoriente Canicula obmuteſcere incipit, necnon ægrotare, ac plumas vellicãdo excutere. Quod contingit circa medium Iulij, ſicuti toto decennio experti ſumus in vna & altera: & hinc certum canicularis ſyderis exortum multis indicauimus. In galerita ſeu alauda, idem etiam obſeruauimus in exortu Arcturi cum Sole. Nec dubium eſt quin aliæ itidem aues & animantes ſuum habeant quæq; peculiare ſidus, à quo mouentur ad cantum, taciturnitatem, mœſtitiam & hilaritatẽ. Quod vt obſeruent ſeduli arcanorum perſcruta- 63

scrutatores eximiè rogo & peto.

64 *Icta fulmine corpora, incorrupta manent: quapropter fulminatorum cadauera veteres neque vrebant, neque terra obruebant: vt omnibus perspicuum esset, illa ne vllam quidem corruptionem sentire. Adde quòd canes & aues ab huiusmodi cadaueribus abstinent. Ex quo falli mihi videntur qui scribunt Phaëtontem fulmine tactum, in vallibus computruisse. Sed de ijs plura in nostra Meteorologia, & aërijs Ephemeridibus legere poteris.*

65 *Syderatam vitem cognosces quando foliorum pinnas subrubras habet. Curabis si terebro altè perforaueris tunicam, & per foramē quernum paxillum indideris. Alij trunco & radicibus humanum lotium affundunt. Ex veterum rei rusticæ autorum Commentar.*

66 *Elephantes de omnibus animalibus*

libus murem maximè oderunt: adeò quòd si pabulum in illorum præsepio positum ab eis attingi viderint, aut senserint, illud fastidiunt & respuũt, Plinius.

Lapides preciosos cuiuscunq; coloris ad hunc finges modum: Candidissimi corporis silices tamdiu in figulorum aut vitriariorum fornace torrentur, donec in puluerem atteri possint. Cuius pars vna per setaceũ excreta, vel aliter, miscetur partibus tribus minij plumbi à sordibus repurgati, & vasculo aurifabrorum, crucibulo dicto, imponitur, sed non ad eius complementũ. Additur nõnihil limaturæ auri puri, vel foliorum eiusdem, si topasium, vel hyacinthum fingere voles: aut tantillum rasuræ chalybis, si smaragdum: vel quidpiam azuri legitimi, si sapphyrum, aut amethistum: & ita de alijs coloribus. Tum demum forti & valido igni 67

do igni, reuerberationis nuncupato, omnia confusa & mixta tamdiu exponuntur, dum colliquescant, & mellis spissamentum induant. Vbi in ipsomet igne spontè vanescente refrixerint, effracto vasculo, lapidea materia sanequam elegans sese prodet, à perito lapidario in quas tibi visum erit formas incidenda, expoliēda ac tractanda, & postremò per solertem artificem annulo inserenda. Sunt qui vstos & torrefactos silices atterant pistillo ferreo in mortario eiusdē metalli, pro smaragdo fingendo: & cupreo pro topasio, absq; alia colorū mixtura. Si pro siliceo puluere, crystalli calcinati puluisculo vti voles, omnia habebis multò elegantiora, preciosiora & duriora, sicuti plus centies sum expertus.

68 Mira est arundinis & filicis discordia. Nam radix vtriusque attrita & imposita, stirpem alterius

corporis

corpori infixum, seu inimicum deijcit. Hinc arundinem exarari præcipiunt, filice vomeri apposita, nam ita non excrescet. Tamen huic optimè conuenit cum corruda, vnde aspagari fiũt: quapropter illa vbi adsunt arundines seri debet. Plin. & Geoponici cùm Græci, tùm Latini.

Atramentum librarium diluto 69
absynthij temperatũ, literas à muribus tuetur: herba verò ipsa vestibus inserta, tineas arcet, Autor Diosco. His accedet ex Africani Cõmentariolis, ꝙ qui caprinũ pulmonẽ tostũ ederit, ebrietatẽ non sentiet, etiam si bibendi certamine prouocetur.

Vino quod acorem cõceperit me- 70
detur ollula aquæ bonæ plena, vt tradit Tarentinus, modò operta sit diligenter, & in dolium vini demergatur. Post triduum enim si pristinum robur resumpserit, aqua obolebit, vinum perplacebit.

Thapsia,

71 Thapſia, autore Theophraſto, ſugillata & liuentia illuſtrat. Qua ex re, Nero imperij ſui initio dignitatem ei dedit, nocturnis graſſationib. conuerberatam faciem ea illinens cum cera atque thure, & ſequenti die, contra famam, cutim ſinceram referens, Autor Plinius.

72 Caprifici cauliculi, unà cum bubulis carnibus elixati, magno lignorũ cõpendio eas celeriter coqui adigunt. Et ramus eiuſdẽ collo taurorũ quantumlibet ferocium circumdatus, fertur eos ita compeſcere, ut immobiles maneant. Quod etiam ad ficum tranſtulit Plutarchus.

73 Piſces maximè expetunt radices ariſtolochiæ rotundæ. Itaq; ſi contuſas admixta calce, mari uel fluuio ſparſeris, cupiditate mira aduolabunt piſces, continuóque exanimati fluitabunt: ut Plinius coram ſe factum teſtatur. Ob id piſcatores in

Cam-

Campania, venenum terræ aristolochiam nuncupabant. Nunc & cyclamini radice idem contingit.

74 *Supercilia concreta & se contingentia, omnium sunt pessima: notãt enim maleficum, plagiarium, & nefarijs artibus deditum. Id quod Ioan. de indagine frequenter se obseruasse dicit in vetulis sagis quæ ad incendium ductæ, huiuscemodi præferebant supercilia, sicuti adnotauit præstantiss. medicus & mathematicus Thaddæus Hageccius in suis metoposcopicis Aphorismis.*

75 *Si icthyocollæ & aluminis æquales partes acceperis, ac inuicem miscueris, hisque acetum superfuderis, quidquid ea miscellanea illitum in ignem proieceris, non comburetur. Et si trito maluauisco, cum ouorum albumine, manus illeueris, atque alumen superinduxeris, ignem absque læsiõne tractare poteris, Autor Al-*

 bertus:

bertus: ſed credere mallē quàm experiri.

76 Palladius tradit vitibus hanc eſſe naturam, vt ſi alba vel nigra in cinerem redigatur, & vino imponatur, ei vnanquamque formam ſui coloris immittat. His addo ex georgic. Africani, quòd ſemen rumicis, ſeu ſylueſtris lapathi, ſiniſtro brachio alligatum, ſterilitatem in mulieribus emendat.

77 Allium, Luna ſub terra latente, ſi ſeratur, & eadem rurſum poſita ſub terris euellatur, odoris fœditatē exuere fertur, Autor Sotion Græcus, & poſt eum Palladius: qui etiā tradit dulciora effici allia, ſi in plantādo nucleos oliuarū illis circūpoſueris: vel allia ipſa cōtuſa plātaueris.

78 Aduerſus animalcula quæ ſolent hortis nocere, præcipiunt Græci ventriculum veruecis ſtatim occiſi, ſuis ſordibus plenum, in loco vbi illa abū-

dant

dant sepeliendũ et terra modica obruendum. Nam post biduũ animalcula quæq; ibi congesta videbis. Hoc dum bis, vel ter feceris, genus omne noxiarum bestiolarum ibidem coges & vnà adobrues, vel extingues. Expertum fuisse intellexi.

79 *Tradit Aëtius ex Pisone, perdicem vociferari, & cortem in qua alitur lacerare, vbi sagacitate quadam naturæ senserit medicamentũ quodpiam letale, aut venenum, intra ædes parari.*

80 *Accipiter internecinum bellum gerit cum aquila, cohærentésque sæpè præhenduntur. Eidem aquilæ pugna est acerrima cum dracone, multoq; magis anceps in aëre: nã multiplici nexu eius ligans alas, ita se illi implicat, vt simul decidant ambo, Plinius & Albertus.*

81 *Tradit Pythagoras q̃ si qui morbi humano corpori acciderint florente*

aproxi, quantumuis sanati admonitionem eorum sentiunt, quoties illam florere contigerit. Tradit prætereà & frumentum, & cicutam, & violam, similem conditionem habere, Idem Plinius.

82 Aduersus improbitatem alitum sparsa semina depascentiũ, coctum allium ne posthac renasci possit, mirandum in modum prodesse fertur, si illis proijciatur. Nam quæ deuorabunt, manu capientur. Alia in eã rem auxilia multa leges in nostris hortorum secretis.

83 Vesica ouilla, aut caprina, cremata, & ex posca bibita, vel leporis testiculus ex vino odoro coctus & potus, ijs qui vrinam inuiti reddunt, benefacit. Sic miluij caput deplume vstum, & quantum capi potest tribus digitis cum aqua sumptũ, podagricis auxiliatur: perinde atque lumbrici terræ cum cerato rosaceo illiti: nam

nam illorum inflammationes ac dolores mitigant, Autor Galenus.

Si cranium hominis senis in peristerotrophio, seu columbario suspendatur, multiplicabuntur ibi columbæ, ac quietè viuent. Idem præstabit lac mulieris puellam à bimatu lactantis, si in vitreo vase ibidē suspendatur, Albertus. His addamus ex Dioscoride, quòd frondes lauri, vestes & libros quibuscum miscentur, à tineis, vermibus & corruptione tutos ac immunes reddunt. 84

Vsu frequenti tuberum epilepsiā & apoplexiam gigni, autor est Simeon Sethi. Porrò cum cœlo affinitatem maximam illis esse credidit antiquitas, nec nisi tonante Ioue nasci: vnde Iuuenalis illud, Faciēt optata tonitrua cœnas. 85

Mirabilis & citò parabilis aqua, nullo auro comparanda, ad hūc fit 86

modum. *Aqua pura & lympida in vas nullo anteà liquore imbutum mittitur. Vbi efferuescit, illicò in viuam & recentem calcem, alteri vasi nouo impositam effunditur: ac ibi tamdiu quiescere permittitur, donec detracta spuma, clara & pellucida appareat, subsidente ad imũ vasis calce pultis modo diluta. Tũ demum aqua supernatans excipitur per vasis inclinationem, sed calce immota, & phiala munda, aut alio vasculo diligenter obturato, ad vsum reseruatur. Vix credi posit quantùm habeat energiæ & miraculi in vlceribus quibusuis, & maximè à lue Venerea obortis. Nam fotu ex linteolo in ea tepente madefacto, & vice emplastri post hæc vlceri imposito, ac subinde renouato, saniem deterget, dolores sedat, vlcus carne replet, ac inflammationes pauco tempore extinguit: non absque ingenti*

mira-

miraculo cùm sui caloris vehementiâ alioquin incēdat calx viua. Frue re hoc excellentiss. secreto, quod multa prece, precioq́ multo, multis recusaui.

Capræ lac multum facient, si dictamnum circa ventres ipsarum ligaueris, Autores sunt Africanus & Florentinus. Tradit insuper ille, arietem non incursurum nec impetum facturum, si cornua ipsius prope auriculas perforata sint. 87

Theophrastus scribit quòd si quis in bullientem vini vrceum, pumicem iniecerit, illius feruorem statim sedabit. Addatur ex Alberto q̄ viscū quercinū sylphio coniunctum, & ad arborē quampiā cum hirundinis ala suspensum, aues ad se congregat. 88

Græci asserunt fabæ semina capo num sanguine macerata, ab auersantibus herbis immunia esse. Quæ si pridiè aquæ simplici infusa fuerint, 89

citiùs naſcentur: ſi nitratâ aquâ reſperſa, difficilem coctionem non habebunt.

90 Si ſcorpium vſſeris, reliquos ex vicinis locis vel coges, vel fugabis. Idē etiam formicis continget, ac reptilibus alijs, autore Democrito. His accedet ex Didymi ſententia, quòd ſi quis miliarem panem præſumpſit, nunquam à veneno noxam incurret.

91 Si pedes magnæ rubetæ, ſeu bufonis viuentis, abſcindantur quando Luna vacua ad Solis coniunctionem properat, & collo patientis ſtrumas circundentur, adeò proſunt, vt perſæpè à morbo liberent. Autor Hieronymus Cardanus.

92 Mercurium, vel, ſi mauis, argentum viuū, vna eademq; via, fixum & tinctum, ſic habebis. Sume ſalis nitri & vitrioli Romani, vtriuſque vncias tres, mitte in vas diſtillatorium,

rium, seu chymicum organum, vt aquam elicias: priorem abijce, posteriorem serua. Ea est quæ stillabit dũ alembicum, vt vocant, rubescere incipiet. Hæc absque vlla difflatione sedulò tibi custodienda erit. Vsus sic erit, Accipe Mercurij optimi, & vt par est, purgati, vnciam vnam, sulphuris vncias duas, & aquæ prædictæ vncias tres: pmitte omnia simul stare donec aqua limpida euadat. Hanc cum sua hypostasi & sedimento rursus distilla, & in fundo alembici reperies Mercurium extinctum, fixum, rubrum, & completũ. Audiui à quodam, quẽ huius secreti participem feceram, se absq; secunda distillatione Mercurium reddidisse, qualem hîc proponimus, nisi quòd plus satis rubicundo tingebatur colore: erat nihilominus corpore adeò duro & fixo, vt nec igni, nec malleo vinceretur, quibus illum examinãdum

præbuerat. At si bonus iste vir me serio consuluisset & rogasset, saturatum ac profusum colorem eum vna & sola coctione, facilè emendasset, ac diluisset. Hic qui habet aures audiendi eas arrigat, & pro tàm gratuito arcano mihi gratias saltem agat, partemq; lucri hinc emersuri, in pauperes libenter eroget.

93 Vina in dolijs florentem in sua vite botrum quadantenus sentiunt, ac de coloris & saporis mutatione occultam cum vinea sympathiam attestantur apud multos. Sic obseruatum est quo tempore apri in Venerem furiásque ruunt, aprinam multos antè dies vel menses salitam, colorem ac saporem mutare. Ab experto venatore acceptũ tibi trado.

94 Sonus quem echo reddit fugarẽ apes existimatur: ideoq; sedes earum esse oportet, vbi illa non resonet, vt tradit M. Varro. Apud quẽ etiam

lego fabas diu incolumes seruari in vasis olearijs cinere oblitis, necnõ & cætera legumina. Addit prætereà fabam ipsam ad coquendum facilẽ reddi, si dum seritur aqua respergatur, quod etiam paulò antè adnotatum fuit.

95 Antonius Musa inter medicos Italiæ valdè celebris de colocynthide, seu agresti cucurbita hæc scribit. Mihi vsu euenit, vt dum colocynthidem tractarem, & præsentibus sorore ac matre manibus illam aperirem, ego solo illius attactu, illæ verò odore adeò soluti fuimus, vt nullus nostrum fuerit cui venter decies magna perturbatione commotus nõ fuerit. Ex quo vehementissimum pharmacũ esse constat, ac venenonissimũ, etiã quantũuis correctũ ac frænatũ fuerit. His mihi licebit addere ex cuiusdã medici certo experimento, ꝙ rubeta descissa & renibus

ſuperpoſita vrinam vehemẽter prouitat, adeò vt nonnunquam hoc remedio liberati ſint, ea hydropis ſpecie laborantes, quam aſcitẽ vocant.

96 Ægithus auis minima cum aſino valdè diſsidet. Hic enim ſpinetis ob vlcera ſeſe ſcabendi cauſa atterens, illius nidos diſsipat. Ex quo fit vt voce rudentis aſini audita, nõ ſolùm oua ille abijciat, ſed etiam pulli, ſi qui ſint, metu conſternati cadant. Itaq; aduolans ægithus vlcera aſini roſtro vellicat, vt hinc deinceps illũ abigat, Ex Ariſtotele, Plinio & Oppiano.

97 Serpentes capitali odio fraxinũ oderunt: adeò, vt ne matutinas quidem, occidentaléſue vmbras eius, quàm ſunt lõgiſsimè exporrectæ, ſerpens attingat, ſed procul admodum fugiat. Quin experti prodimus, inquit Plin. quòd ſi gyro ex ea fronde claudantur ignis & ſerpens, in ignẽ po-

potius, quàm fraxinum fugiet ille: mira naturæ benignitate, quæ priùs quàm serpentes prodeant, sicuti florere fraxinum permittit, ita ante conditos, folia nequaquam deponere sinit, Plinius.

Si febricitanti infantulo (ac paulò adultiori) paris longitudinis coaptatos cucumeres dormienti addideris, & quasi condormire feceris, statim sanabitur. Nam calores omnes febriles in cucumeres transibũt, quẽadmodum ex Quintiliorũ obseruationibus scriptum & adnotatum est apud Cassium Dion. Vticensem. 98

Aristolochia rotunda cum campestri rana diligenter trita, addita atramenti scriptorij parte aliqua, facit vt serpentes ceu mortui ilicò subsistant & hæreant, si ex ea miscellanea aliquid scribatur, & coram illis proijciatur, autor Albertus. Qui etiam tradit, quòd si talpas accipere ve- 99

re voles, illorum foraminibus & ostiolis allium, porrum, aut cepā debes obijcere. Nam foras, ac si stupidi essent, confestim prosilient.

100 Magneticum allio, vt alibi diximus tāta est discordia & ἀντιπάθεια, vt si eo confricetur magnes, vim omnem trahendi deponat, vel imbecilliorem agnoscat: adeò vt ferrū potiùs à se abigat, quàm rapiat, Autores sunt Ptolem. Plutarch. Alber. & ex neotericis Hieron. Cardanus, cum Ioan. Bapt. Porta. Qui postremus non tantùm id approbare videtur, sed etiam cepis accommodare: scribens nautas qui cepas ederint, excludi ab obseruatione Buxulæ (sic nauticam vocant pyxidem) quòd illā hinc inebriari dicant. Eandem ἀντιπάθειαν Drusianus suis in artem paruam Galeni Comment. non solùm tueri, sed & causam eius reddere satagit. Verùm & illi, & reliquis

ſiquis omnibus manifeſta refragatur experientia, rerum incertarum magiſtra certiſsima. Quare ad alium noſtrum id nequaquam referendum erit, quin potiùs ad aliud quodpiam, quale eſt fortaſsè Ægyptiacum, de quo apud Dioſcor. Idem ſentiendum erit de adamante, quo præſente magnetis vim ne minimùm quidem hebetari obſeruauimus, contra multorum opinionem: fortaſsè quòd veri & legitimi adamantes nobis ſint rariſsimi, vt anteà monuimus. Quod huic Opuſculo colophonem imponet.

EX
Veneranda Græcæ vetustatis de arte Chymica, relliquijs.

DEMOCRITVS ABDERYTA, DE ARTE SACRA: SIVE, DE REBVS naturalibus & mysticis

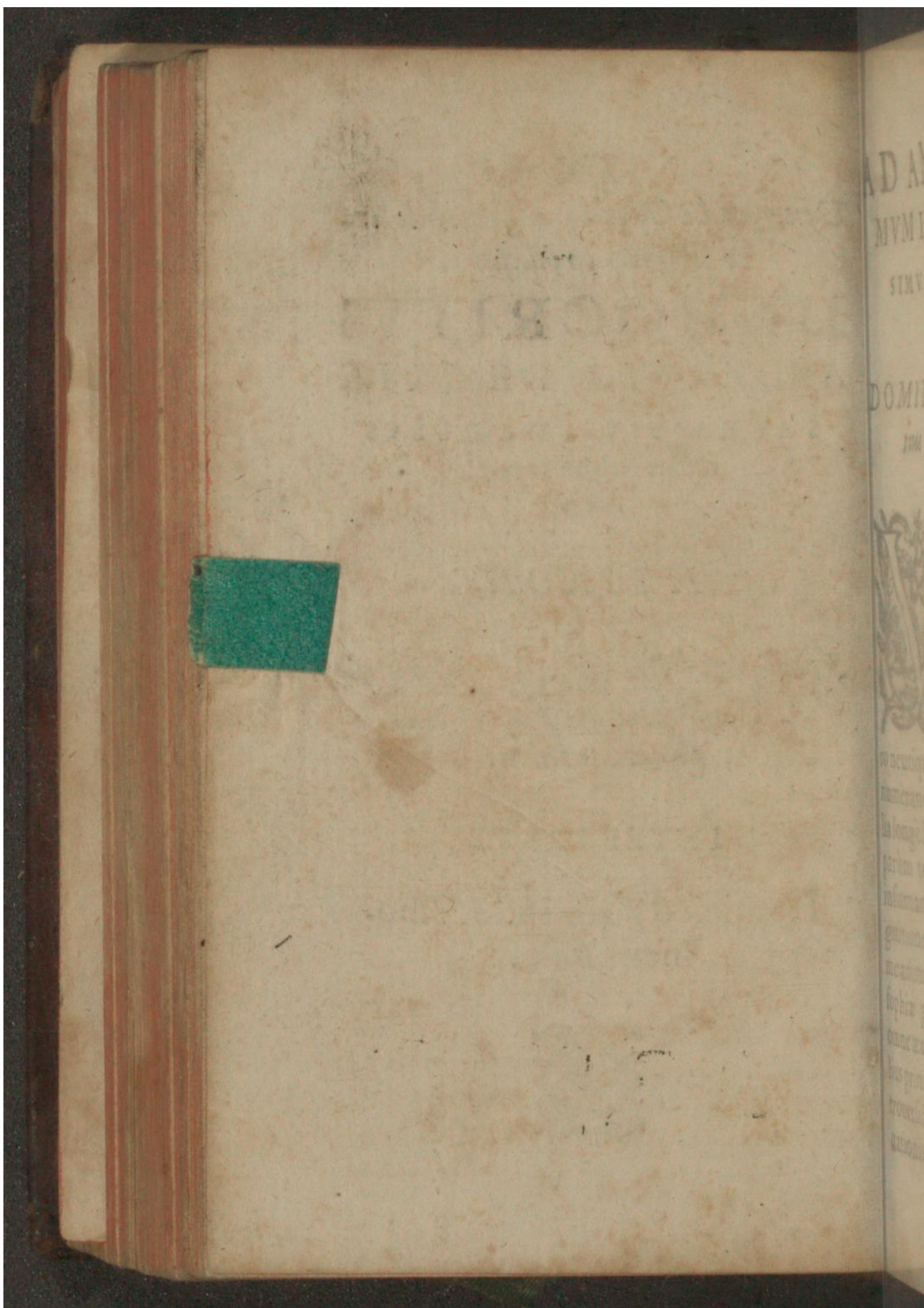
NECNON

Synesij, & Pelagij, Antiquorum Philosophorum: in eundem, Commentaria.

INTERPRETE

Dominico Pizimentio Vibonens, Italo.

AD AMPLISSIMVM ILLVSTRISSIMVMQVE SEQVANUM.

DOMINICVS PIZIMENTIUS Vibonensis, Italus.

IDEO nostris hisce temporibus quàm plurimos sibi nullo iure philosophorũ nomen vendicare: cùm re ipsa in philosophorum numero neutiquam sint meo iudicio connumerandi: sed ex vera eorum familia longè lateq; exterminandi. nã cùm parùm temporis in sapientiæ studijs insumant, coguntur earum rerum cognitionem prætermittere, quæ, nisi me animus fallit, ad egregiam philosophiæ partem referuntur: cumque omne æuum conterant in materiæ illius primæ, quæ aspectum fugit controuersiã, & perpetuò in formæ, ac priuationis disceptatione versentur, particula-

ticularium, ac admirabilium rerũ sci-
entiam omninò priuantur. ita fit
præter animalium, quæ trifariam di-
uiduntur, inspectionem, rei herbariæ
ac metallicæ, in quibus potissimùm
latitant medicinæ cognitione turpi-
ter careant. longum esset, si velim re-
censere, quantus vsus ex his duab. re-
bus capiatur. Sed hęc aliàs fortassè, cū
plus dabitur ocij. ob id etiam omitto
Phaunum Pici filium, & Iouis nepo-
tem, quem Mercurium syderis nomi-
ne appellârunt, auri, & argenti, ferriq;
metalla inuenisse: & horum conficien-
dorum rationem Hesperijs tradidisse:
atque ideo ab accolis diuitiarum lar-
gitoris nomen accepisse. Omittam
Argonautas: quos Iasone duce è Græ-
cia Colchos ferunt solutis anchoris
nauigasse ad aureum illud vellus, hoc
est, ad hanc auriferam artem scriptam
in derasis ouium membranis asportã-
dam. Omittam Dioclitianum Roma-
norum Imperatorẽ, qui edicto libros
omnes de hac arte fusoria apud Aegy-
ptios iussit aboleri, ne amplius illi
hinc magnis opibus comparatis Ro
manum imperium bellis infestarent.
Omittam denique Teucrum, qui de
aurife-

tifera terra nonnulla dicitur con-
ipsisse. nam institutæ rei consequẽs
, vt de metallorum metamorphosi
ntùm, vt lex epistolarum iubet, pau-
perstringã. Equidem doleo in hac
rte rudes, & imperitos viros, qui au
m, & argentum inhiant, tantoperè
borare. nam cùm ipsi Codro, &
o pauperiores aureos montes diui-
bus audeant polliceri, illorum locu-
s exhauriunt, factaque impostura,
elut Gygis annulum gestent euane-
tunt, ac se ab eorum, quos deceperũt,
culis inopinatò subtrahunt. & pro
reciosissimo lapide philosophorum,
ilissimum cinerem, pro sole, & luna
artaream caliginem interiectam, fœ-
issimosque odores dispersos domi
elinquunt. Quot stultos (absit inui-
lia veruis) Ianus ille Licinius, qui pa-
rùm abfuit, quin Parthenope Scorpio
nis ictu obstructas misero technas ma
è periret, sua illa aurea catena deuin-
xit, Socratico vultu illexit, ac spe inani
lactatos pessundedit? Quot item Mo-
rienus fatuos, ac sui cognomines fe-
cit? Hi sunt, qui veterum mysteria nõ
percipientes hanc arcanam philoso-
phiæ partem omni dedecore infamẽ
red-

reddiderunt, vt nemo publicè de metallorum transmutatione verba faciat: nemo nisi vulpecularum more in cuniculis latitans, quid natura posſit experiatur. cur autem plerique omnes operã ludãt, id causſæ esſe potisſimùm iudico: quòd in ipsa generatione rerum omnium parentem naturam non imitantur, quam videmus ex similibus similia, ex leone leonem, & ex frumento frumentum ſtato temporis curriculo procreare, quòd si antiquorum ſenſum callerent, non ex vrina, nec ex capillis, nec ex hominum caluarijs, nec quòd putidum dictu eſt, ex ſemine, atque adeò ex ipſis excrementis auri, & argenti ſemina eligere, ac colligere conarentur: quæ omnia à rerum generandarum natura prorſus abhorrent. Rem hîc ridiculam, ac iocoſam, nulloque pacto reticendam commemorabo. Decem abhinc annis Neapoli cùm degerem, ſacerdos quidam mihi maximè neceſſarius omniũ pharmacopolarum officinas pluſtrauit, & hirudines quotquot potuit inuenire, precio mercatus eſt, easque ad ignem ſiccandas ſtudiosè curauit. cùm pro certo ſibi perſuaſiſ-

ſet,

t, illarum pulueris ſuctu poſſe ſe argentum viuum conglaciare, irritu euentu, non ſine maximis totius ciuitatis, ægrotantium & medicorum querimonijs. inſequentibus item diebus domi apud eundem ſenior quidã theologus promiſſa barba cùm cogitaret Argi mortem ſe proſequuturũ, & Mercurium par pari redditurũ eum in ſartaginem feruenti oleo ſemiplenam cum Bronte, Sterope, & ſuccincto Pyracmone ſocijs iniecit, qui con calefactus repentè tanta diſploſione, atque impetu vndãti fumo permiſtus emicuit, vt nobis extremam fore illam diem putaremus, niſi in proximum pauimentum, quod ſub dio ſtabat, pedibus ad ſalutem contendiſſemus. at noſter, qui totus erat in Deorum nuncio torquendo, à comburendo, à ſummo cucullo vſque ad ima veſtis ora, tot ac tales olei maculas ſuſcepit, vt nullo vnquam ſmegmate, aut nitro abluere, nec niſi poſt ſolis occaſum inde in publicum prodire, & domum ſe referre potuerit. idem hoc malo minus edoctus inde ad paucos dies, dum à ſtanno ſtridorem tollere pertentaret, Iouem in peluim,

in quam

in quam lotium reddiderat, immisit. vt Iupiter cœlum petens in monachi faciem dissilijt, vt penè os totum amburerat, ac nates inhonesto vulnere obtruncaret, ita oleum atque operam perdunt, qui naturam ducem non sequuntur. Horũ ego misericordia commotus, Amplissime vir, vulgi errores atque hanc philosophiæ partem chymicorum ignorantium culpa infimã, & sordidissimam omnium in pristinã dignitatem reuocandam existimaui, ac nulla alia ratiõe id me assequi posse animo cogitaui, quã celeberrimorũ philosophorum scripta, quæ hactenus aliorum inuidia abstrusa in profundo penitùs latuerunt, nostra opera, & diligẽtia in commune omnium studiosorum vsum vulgarentur, vt posthabitis recentiorum nugis, ac vanis pręstigiatorum commentis in eruditorũ virorum lucubrationibus sapientię filij versarentur. Quapropter cùm Democriti Abderytæ libellum de arte sacra, & Synesium eiusdem interpretem emptum à Corcyræo quodam, qui Venetijs Romam magnum inde à Pontifice Maximo precium sperans se contulerat, in Latinum conuertissem, volui,

lui vtrunque tibi inſcribere. partim, vt contra huius artis inuidiam magni nominis auctoritas ſuffragetur: partim verò, vt hoc munuſculo tuã mihi gratiam conciliarem, præſertim cùm tu præ cæteris abditiſsimarum rerum ſtudijs delecteris: atque ſimplicia rara inuentu, extremo ex orbe quęſita alijs qui eodem deſiderio tenentur, quæ tua eſt humanitas, liberaliſsimè impertias. Quòd ſi plures tui ſimiles haberemus, qui eadem animi propenſione bonarum artium ſtudia fouerent, atque amplecterentur, non dubito, quin politiores literæ, quæ nunc penitùs conſopitę iacent, paulatim oculos tollerent, & ingenia quæque præclara honeſtiſsimarum vigiliarum præmium ferrent. Ne igitur paruipendas, oro, hæc ſaltem ob vetuſtatem ipſam veneranda tantorum virorum monumenta, quæ aliàs lætiſsima fronte maximi ſæpè Reges admiſerunt, ac pro certo habeto, ſiquid veri chymica ars habeat, quod poſſes fortaſsè tuo grauiſſimo teſtimonio cõfirmare, id totum in his Democriti ſcriptis contineri. Quapropter vt ea, quę omnes Philoſophi multis velut Herculanis nodis implicârunt,

plicârunt, ego paucis absoluam, ac de meo sensu iudicem: nihil aliud cēseo, præter corpora in spiritus versa, & cū suo compare in calidis thalamis stabili connubio iuncta, flauos, ac candētes filios procreare: totumq; hoc mysterium nihil aliud esse, quàm terræ, & aquæ elationem: & huc torqueri perbellè posse quod Pindarus scribit in Pythijs, aurata Apollinis lyra aquilam in Iouis sceptro, hoc est, in sphæra ignis, insidentem demissis alis leniter consopiri. Attenuent ergò, soluant, ac conuertant naturas, & Osiridis membra dilanient veritatis studiosi, nec lōgi temporis mora deterreantur, & huius nostri hortuli perennem, nō Dioscoridis chelidoniam, aut hemionitim lunæ modo falcatam in igne deficientem, aut securidacæ speciem equinū fertum appellatam, quærant, & ex altissimo monte, quod animal appellauerunt sapientes, nostram Græcam aglaophotim, non Latinorum lunariā incuruo folio: non borissam intorta radice ex Gargano, aut Nursinis collibus petant. Hæc illa est lunaria, quam Homerus in hymnis omotrophon Apollonos Græcè, i. eodem cum Apolline lacte

ne lacte altam memorat. Alumnus verò qui vtrosque suo lacte rigat, & humore velut Salamandras in igne nutrit, Mercurius est, qui dotor eaon Grecè ab eodem Poeta, i. bonorum largitor appellatur, quantum non vt certus artifex experientia asserere, sed vt lector diligens non leui coniectura, possum augurari. Vale, & si hæc tibi non ingrata fuisse significaueris, quæ, vt Hieronymo Fagiolo viro humanissimo: ac mecum summa familiaritate coniunctissimo, petenti, gratificarer, latina facere volui: Stephani Alexandrini, Olympiodori, & Pelagij cõmentaria, in eundem Democritum propediem expecta. Datum Romę. Calend. Septemb. M. D. LXX.

(∴)

DE REBVS NATVRALIBVS ET MYSTICIS DEMOcriti.

ATVRA *natura gaudet: & natura naturam vincit: & natura naturã retinet.* ¶ *Admirati vehementer ſumus, quòd breuiter rem omnem perſtrinxerit, ego autem venio in Ægyptum naturalia ferens, vt materiã ſuperfluam, & confuſam contemnatis. Capiens Mercurium inſige corpori magneſiæ, vel corpori Italici ſtimmi, vel ſulphuris ignem non experti: vel ſpumæ argenti, vel calci viuæ, vel alumini ex Mele, vel arſenico; vel vt ſcis, & conijce terram albam*

bam Veneris, & habebis Venerem claram. flauam verò conijce Lunam & habebis aurum, & erit chrysocorallum in corpus redactum. Idem etiam facit arsenicum flauum, & sandaracha præparata & cinabriũ, valdè contusum. æs autem splendidum solum argentum viuum facit. natura enim naturam vincit Marchesitam (Pyritẽ Græcè) argenteã, quam etiam sideritem vocant, rege, & fac ex more, ut solui possit. Fluet autem vel per aureum, vel album lithargirium, vel in Italico stimmi, & expurga cum plumbo, non simpliciter in quã, ne aberres, sed eo, quod est à scisili & lithargirio nigro nostro: vel, ut scis, & coque, & conijce materiæ flauum factum, & tinget. Natura enim natura gaudet. Pyritem rege, donec fiat incombustibilis abijciens nigredinem, rege autem muriam, vel vrina incorrupta, vel

aqua maris, vel oxymelite, vel, vt ſcis, donec fiat, vt auri ramentũ incombuſtibile, & ſi fiet, miſce cum eo ſulphur ignem non expertum, vel alumen flauum, vel ochram Atticã, vel, vt ſcis, & adijce Lunam per ſolem per auriconchylium. Natura enim naturam vincit. Claudianum capiens facias marmor, vt moris eſt, donec flauum fiat. Flauum reddas non lapidem inquam, ſed id, quod vtile eſt ex lapide. Flauum verò reddes per alumen vſtum ſulphure, vel arſenico, vel ſandaracha, vel calce, vel, vt ſcis: & ſi appoſueris lunam, facies ſolem, ſi verò ſolem, facies auri conchylium. Natura enim naturam vincens retinet. Cinabrium album facito per oleum, vel acetum, vel mel, vel muriam vel àlumen. poſteà flauũ per myſi, vel ſori, vel chalchantha, vel ſulphur viuum, vel vt ſcis, & adijce lunam, & erit ſol. ſi aurum tin-

tinges, vel æs, vel electrum. Naturæ natura gaudet. Cypriam, Cadmiam, Zonytem inquam, dealba, vt moris est, posteà flauam facito. Flauam verò reddes felle vituli, vel terebinthina, vel cecino, vel raphanino, vel ouorum vitellis, quæ ipsam flauã reddere possunt, & adijce lunam, aurũ enim erit ob aurum. Natura enim naturam vincit.

Androdamantem rege vino austero, vel aqua maris, vel acida muria: quæ res possunt ipsius naturam infringere, solue cum stimi chalcidonio, & rege iterum aqua marina, vel muria, vel acida muria, ablue, donec abeat stibij nigredo, frigito, vel assato, donec flauescat, & coquito aqua diuina illibata, & argento imponito, & cũ sulphur viuum adieceris, facias chrysosomiũ. i. liquorẽ aureũ. Natura enim natura vincit. hic est lapis chrysites appellatus.

Capiens terram albam, à cæruſsæ inquam, & argenti ſcorijs, vel ſtibij Italici, & magneſiæ, vel etiam albi lithargirij, dealbato aqua marina, vel muria acida, vel aqua aëria ſub rore, inquam, ac ſole, vt ipſa ſoluta fiat alba, vt ceruſſa. Coque igitur hanc in fornace, & adijce ipſi florem æris, vel æruginem raſilem arte elaboratam inquam, vel æs vſtum ſatis corruptum, vel chalcitem, vel cyanũ, adijcito, donec fiat incorruptus, & ſolidus, facilè autem fiet. hoc eſt molybdochalium. Experire igitur ſi nigredinem exuerit, ſin minùs, æs ipſum ne culpes, ſed teipſum potiùs, quoniam non rectè gubernaſti. ergo ſplendidum reddas, & ſoluas, & adijcito ea, quæ flauum facere queant, aſſatoq́; donec flaueſcat: & inijce corporibus cunctis. Nam æs omne corpus tingit, vbi nitens, ac flauum fuerit. Natura enim naturam vincit.

Cum ſulphure ignem non experto contere ſori, & calchantum. ſori autem, eſt vt Cyanus ſcabioſus ſemper in miſy inuentus, hoc etiam viride chalchantũ vocãt. aſſa igitur ipſum in medijs carbonibus diebus tribus, donec fiat rubeum pharmacum, cõijce Veneri, vel lunæ à nobis factæ, & erit ſol: hoc pone in laminas diffectum in aceto, & calchanto, & myſi, & alumine, & ſale Cappadociæ, & nitro rubro, vel, vt ſcis, per dies tres, vel quinque, vel ſex, donec fiat ærugo, & tinges. ſolem enim facit chalcanthum ♁ rubiginem, natura natura gaudet.

Chryſocollam Macedonum æruginí æris ſimilem rege, ſoluens vrina iuuenculæ, donec conuertatur. Natura enim intus abdita eſt. Si igitur conuertetur, immerge ipſam in oleũ cicinum ſæpiùs igniens, & intingens: poſteà aſſa cum alumine, priùs ſol-

uens misy, vel sulphure viuo flauum reddas, & tinge omne corpus auri. ô naturæ naturarum gubernatrices, ô naturæ sat magnæ, naturas mutationibus superantes, ò naturæ supra naturam naturas delectātes. Hæc igitur sunt magnā naturam habentia, his naturis non aliæ in tincturis præstātiores, non similes, nō maiores, hæc soluta omnia operantur. Vos ergo ò sapientes non ignaros esse planè intelligo: immò admirari, scitis enim naturæ potentiam, iuuenes verò valdè offendendos, & scripto fidem nō adhibituros, eò quòd materiam ipsam ignorant, non animaduertētes, quod medici, vbi salubre pharmacum parare voluerint, non inconsideratè hoc facere moliuntur, sed priùs probantes, quælenam calidū sit, ac quale, cum hoc coniunctum, mediocrem facit temperationem, siue frigidum, siue humidum, siue quodcunque sit

qua-

qualitatis genus mediocrem adhibẽt temperationem, ſed hi temerè & inconſideratè volentes parare ſalubrem medicinam, atque omnium morborum ſolutionem, non animaduertunt ſe in damnum incurſuros. Cũm enim arbitrentur nos fabuloſè, non autem myſticè loqui, in rerũ ſpeciebus exquirendis nullam adhibent diligentiam, vt ſi hoc eſt abſtergens, hoc verò abijciendum: & ſi hoc tinctiuum, hoc verò accommodandum & ſi hoc ſuperficiem tingit, vel ſi ex ſuperficie tinctura oboletur, etiam ex imo corporis metallici euaneſcet: & ſi hoc igni reſiſtit, hoc verò commixtum aliquid, quod igni reſiſtat, faciat, exempli gratia, ſi ſal abſtergat ſuperficiem Iouis, etiam interiores partes penitùs abſtergat: & ſi poſterior pars ærugi nem contrahat poſt abſterſionem, interiores quoque idem patiantur, & ſi ſu-

si superficiē Veneris dealbat, & abstergit Mercurius, etiam interiores partes dealbet: & si extrinsecus euanescit, etiam intrinsecus fugiat. Si hisce in rebus versati fuisset, iuuenes, iacturam minùs fecissent, iudiciosè ad rerum actiones animum applicantes, ignorant enim naturarum antipathias, vt species vna decem permutat. gutta enim olei purpurā latè commaculare, & parùm sulphuris multa comburere consueuit. Hæc ergo de medicinis, & quo nam pacto oporteat scripto incumbere, dicta sint.

Age verò liquores quoque deinceps referamus. capiens Rhaponticum contere in vino Amineo austero ad ceræ spissitudinem, & sume laminam lunæ, vt facias solem. cuius frusta sint ampla vnguis latitudine, & hoc pharmaco rursus frequentius vteris, & pone in vase vacuo, quod illi-

illiniens vndique, ſuccende ſenſim, donec media pars abſumatur. poſtea pone laminam in reliquijs medicinæ, & ſine cum vino prædicto, quouſque ſucci tibi liquor appareat. huc conijce ſtatim laminam nondum refrigeratam, poſteà ſine, vt ebibat, deinde accipe eam, & pone in crucibulo & inuenies ſolem.

Si verò Rha ſit vetuſtum tempore admiſce ipſi elydrij partes æquales priùs parans, vt moris eſt. elydrium enim cum Rha cognationem habet. Natura natura gaudet.

Recipe crocum Ciliciæ, & relinque vnà cum flore croci, cum prædicto ſucco vitis, & facias liquorem, vt fieri ſolet, tinge argentum ſectum in laminas, donec tibi nitens videatur. At ſi ærea lamina fuerit, pr. ſtãtius erit, ſed priùs purga æs, ex more. Deinde capiens ariſtolochiæ herbæ partes duas, & croci & elydrij duplum,

fac

fac, vt cæroti spissitudinem habeat, & inungens laminã, & fac vt priùs, & mirabere, etenim Ciliciæ crocus eandem cum Mercurio operationẽ habet, vt item casia cum cinamomo. Natura naturam vincit.

Capiens plumbum nostrum nitens factum per terram Chiam, & pyritem, & alumen, combure paleis, & funde in pyritem & crocum, & cnicum & æcumenicum florem contere cum aceto acerrimo, & fac liquorẽ, vt moris est, & infunde plumbum, & sine ebibat, & inuenies solẽ. habeat autem compositio etiam parum sulphuris viui. Natura enim naturam vincit.

Hæc ratio Hepammenis est, quã ostendit sacerdotibus Ægyptijs, & vsq; ad horum philosophorum tempora permanet, materia auri conficiendi, ne autẽ miremini, si res vna huiusmodi mysteriũ operatur. Nónne vi-

ne videtis, vt multæ medicinæ vix etiam temporis progressu possunt vulnera ferro illata conglutinare? at stercus humanum non longo temporis interuallo id præstat, & ambustis multa adhibita medicamenta sæpè nihil proderunt, plerumque dolorem nihil minuunt, calx verò sola rectè parata morbum pellit, & ophthalamiam, si varia medicamenta adhibeantur, lædere sæpius solent, at rhamnus planta, cùm ad omnem eiusmodi egritudinem faciat, eam optimè curat. Oportet igitur contemnere vanam & intempestiuam materiam illam, sed rebus tantùm naturalibus vti. Nunc verò ex his quoque iudicate, quòd sine prædictis naturis nemo operatus est vnquam. Si autem sine his fieri nihil potest, cur multarum rerum syluam desideramus, quid nobis etiam multarum specierum concursus ad eandem

dem rem opus eſt, cùm res vna cæteris omnibus antecellat? proindè videamus compoſitionem ſpecierum, ex quibus argentum confici poſſit.

Argentum viuum ab arſenico, vel ſandaracha, velut ſcis, fige, vt moris eſt, & admiſce Venerem ferro ſulphurato, & dealbabitur. idem etiam præſtat Magneſia dealbata. & arſenicum ſublimatum, & cadmia vſta, & ſandaracha ignem non experta dealbata. & ceruſſa torrefacta ſimul cum ſulphure. ferrum autem ſolues magneſiam conijciens, vel ſulphuris dimidium, vel magnetis parùm: nam magnes habet cum ferro affinitatem. Natura natura gaudet.

Capiens prædictam nebulam coces cum oleo cicino, vel raphanino commiſcens parùm aluminis, poſteà capiens ſtannum, purga cũ ſulphure, ex more vel marchaſita, vel, vt tibi

vt tibi notum est, & inijce in nebulam, & miscens omnia assa carbonibus tectis, & videbis hanc medicinam fieri psimithio similem. quæ dealbat omne corpus. sed in iniuntionibus, admisce illi terram Chiam, vel Asteritem, vel Aphroselinum, vel, vt scis. nam Aphroselinum cum Mercurio sociatum omne corpus dealbat. Natura naturam vincit.

Recipe magnesiam albam, & dealbabis ipsam muria, & alumine, in aqua marina, vel succo citri, vel fuligine sulphuris. Nã sulphuris fumus cũ sit albus, omnia dealbat. Alij verò tradunt fumũ etiam cobatiorũ illã dealbare. admisce illi post dealbationẽ fecis partes æquales, vt satis alba fiat. & capiens æris subalbidi, orichalchi inquam vnc. 4. pone in crucibulo subijciens parum stanni priùs purgati vnc. 1. paulatim agitando, donec substantiæ coniungantur: erit

fran-

frangibile, conijce igitur albæ medicinæ dimidium, & erit præcipuum, magnesia.n. dealbata nō sinit, vt corpora frangantur, vel, vt æris nigredo foras emergat. Natura naturam retinet.

Recipe sulphur album, dealbabis verò illud vrina soluens in sole, vel alumine & muria salis, florebit quàm candidissimum, solue ipsum cum sandaracha, vel vrina iuuenculæ dies sex, donec medicina ad marmoris similitudinem propius accedat, & si ita fiat mira res erit, nam Venerem dealbat, ferrum mollit, stanni stridorem tollit, plumbum candidum reddit, infrangibiles substantias, ac permanentes tincturas facit. Sulphur enim sulphuri admistum diuinas substantias facit, quippè cùm magnam habeant inter se cognationem. Naturæ enim naturis gaudent.

Deal-

Dealbatum verò lithargyrium iunge cum sulphure, vel cadmia, vel arsenico, vel pyrite, vel oxymelite, ne amplius fluat. Assa ergo ipsum carbonibus ardentibus luto vas muniẽs: habeat verò compositio etiam calcẽ torrefactam, & aceto imbutam per dies tres, vt maiorẽ abstergendi vim habeat. Impone igitur ipsum factum cerusa magis album: sæpius verò fit etiam flauum, si illi abundè ignis subministretur, sed si flauum fiat ad præsens tibi non proderit. nã mens est cum illo corpora dealbare, vre igitur ipsum mediocriter, & admisce omni corpori, quod dealbare volueris: nam lithargyrium si dealbatum fuerit, non amplius erit plumbum, facilè verò fiet. nam citò plumbi natura in multas vertitur formas. Naturæ enim naturas vincunt.

Capiens crocum Ciliciæ pone cum

aqua marina, vel muria, & fac liquorem, in quem igniens immerge æris, vel ferri laminas donec tibi satisfaciant, nam dealbantur. deinde sume medicinæ dimidium, & contere cum sandaracha, & arsenico albo, vel sulphure ignem non experto, vel vt scis, & fac, vt ceræ spissitudinem sumat, vnge laminam, & pone in vase vacuo clauso, vt moris est, & locato in vase. vbi ramenta vruntur, tota die, posteà tollens mitte in purum liquorem, & erit albissimum æs. deinceps operare, vt artifex. nã Ciliciæ crocus cum aqua marina dealbat, cum vino verò metalla flauo colore tingit. Natura natura gaudet.

Recipe lithargyriũ album, & contere ipsum cum frondibus lauri, & cimolia, & melle, & sandaracha alba. & fac, vt strigmenti crassitudinem habeat, & iniũge medicinæ dimidium,

nidium, & succende, vt moris est. immerge in reliquum medicinæ. soluens aqua cineris alborum lignorū. nam miscellania soluta benè sine igne operantur. hæc liquoribus talia fiat, vt igni resistere queant. Natura enim naturam vincit.

Capiens præscriptam nebulam contere cum alumine & misy, aceto abluens ipsi adycito etiam aliquantulum albæ cadmiæ, vel magnesiam, vel calcem inextinctam, vt fiat corpus à corpore, & misce cum melle albissimo, & fac liquorem, in quē ignitum quodcunque volueris, immerge. ac relinque deorsum, & fiet. habeat autem compositio & parū sulphuris viui, vt medicina peruadat, ac penetret. Natura naturam vincit.

Recipe arsenici vnc. 1. & nitri vnc. ✠ & corticis foliorum tenellorum perseæ vnc. 2. & salis dimidiū, & succi

& succi mori unc. 1. scissilis partes æquales, tere simul cum aceto, vel vrina, vel calcis inextinctæ vrinæ, donec fiat liquor, in hunc nigricantes Veneris laminas candentes immerge & nigredinem tolles. Natura naturam vincit.

Habetis omnia, quæ ad aurum, & argentum requiruntur, nihil relinquitur, nihil deest, præterquam nebulæ & aquæ eleuatio, sed hæc libens omisi, cùm liberè in alijs etiam meis scriptis pertractarim.

In hoc scripto valete.

(∵)

SYNESII, PHILOSOPHI AD DIOSCORVM IN LIBRVM DEMOCRITI.

Scholia.

DIOSCORO SACERDOTI MAGNI SERAPIDIS IN ALEXANDRIA

Deo fauente.

SINESIVS PHILOsophus.

S. P. D.

PISTOLAM *tuam ad me missam de diuini Democriti libello non negligenter accepi, sed magna cura, ac labore meipsum cõficiens, in te omnem meam cogitationem contuli. Unum igitur proposuimus nobis dicendum esse. Quis nam fuerit ille Philosophus Democritus domo Abderites,*

qui

qui cùm esset Physicus res omnes naturales rimatus est ac de illis secundum naturam conscripsit. Abdera vrbs est Thraciæ, ex qua fuit vir sapientssimus: qui, cùm in Ægyptum peruenisset, sacris initiatus est à magno Ostane in tēplo Memphis simul cum omnib. Ægypti sacerdotibus, hinc sumpta occasione conscripsit libellos quatuor de tinctura solis, & lunæ, deq; lapidibus, & purpura, sumpta inquam occasione, conscripsit de magno Ostane, ille enim primus fuit, qui literarum monumentis consignaret, quod Natura natura gaudet, & natura naturam vincit, & reliqua.

Cæterum nobis opus est inuestigare, & discere, quænam sit h c sententia, quæue in ipso consecutionis series. Quod igitur duos catalogos effecerit de albo, & nigro, perspectū nobis est. ac prius sane solida nnumerauit: deinde vero liquores, hoc est humida,

nulla harum rerum in arte sumpta. ipse enim de magno Ostane loquens consitetur hunc virum nec iniectiones, nec assationes Ægyptiorum in vsum adhibuisse, sed extrinsecus substantias colorasse, & ab ignitis corporibus medicinas separasse. Dixit autem ille viguisse apud Persas hanc consuetudinem. eius autem sententia hæc est. quod nisi attenues substantias, & soluas, & in aquam conuertas, operam ludes. ad viri igitur verba veniamus. Colligite raphonticũ, attende quàm magna fuerit viri prudentia, ab herbis exorsus est, vt florem comminisceretur: herbæ enim floridæ sunt. Dixit verò Raphonticum, quòd quemadmodum à ponto defluunt flumina, omnia quoque flumina in ipsum labuntur, palam ergò nobis faciens significat conuersionem in aquam, nigredinem, & corporum, id est, substantiarum attenua-

tenuationem. Quomodò, inquit Dioſcorus, nos iureiurando deuinxit, ne alicui rem tantam liquidò declaremus. Rectè ait, Nemini, hoc eſt, nulli imperito. illud enim verbum Nemini non de omnibus prædicatur, ipſe nanque hoc de imperitis, & rudibus dixit. cerne enim, quid in chryſopaiæ initio tradiderit. Mercurius à cinabrio, & chryſocolla. D. & his ne opus eſt? Sy. Non Dioſcore. D. Quid igitur opus eſt? Sy. Audiſti ſed rurſus accipe, ſolutio corporum eſt, vt illa ſoluas, eademque in aquam redigas, vt fluant, & nigreſcant, & attēuentur: hoc enim vocatur aqua ſulphuris, & Mercurius, & chryſocolla, & ſulphur ignem non expertum, cunctiſq; aliis nominibus appellatur. Dealbatio eſt cōbuſtio, & citrinatio à mortuis excitari. ipſa enim ſe ipſa cōburūt, & ipſa ſe ipſa viuificāt. Philoſophus vero multis ipſa nominib⁹ appellauit

aliquando quidem vnius aliquando verò multorum numero, vt nos exerceat, & videat si prudentes simus. nixit enim progrediens ita. Si fueris prudens, & feceris, vt literis extat. eris beatus, hac enim ratione paupertatem morbum insanabilem superabis. Reuocans igitur, & abstrahẽs nos à vano errore, vt animũ nostrum à rerum multitudine abduceret. Attende verò, quidnam in libelli initio dixit. Venio ego etiam in Ægyptum naturalia ferens, vt rerum syluam cotẽnatis. naturalia verò appellauit solida corpora. nisi.n. illa soluantur, ac rursus coniungantur, nunquam res ad finem perducetur. & quo intelligamus ex solidis corporibus aquas, hoc est florem sumi, vide quomodo dixerit. Quæ vero sunt in liquoribus. Crocum cilicium, Aristolochiam, & reliqua. cum flores diceret, planum nobis fecit

aquas

aquas ex ſolidis ſumi. Et quo nobis perſuaderet, rem ita ſe habere, poſtquam dixit, Vrinam incorruptam, dixit etiam, Aquam calcis viuæ, & aquam cineris Braſsicæ, & aquam fecis, & aquam aluminis, & in fine dixit, Lac canis, & manifeſtum nobis eſt, quod ex communi proficiſcitur. Quæ. n. corpora ſoluũt, Attulit, Aquam nitri, & aquam fecis, & vide quemadmodum dixit. hæc eſt materia auri conficiendi. hæc ſunt, quæ materiam permutant, & in aliud metallum vertunt, quæque igni pupugnãntia reddunt: præterea vero nihil eſt tutum. ſi igitur prudens eris. & facies, vt ſcriptũ eſt, eris beatus. D. & quonam pacto philoſophe hanc viam poſsim inuenire, abs te ſcire deſidero. ſi enim prædicta ſequar, nullam inde vtilitatem conſequar. Sy. Audi Dioſcore ipſum dicentem: ac mentem tuam exacue, &

attende, quomodo dixerit, conuerte ipsorum naturā: natura enim intus latitat. D. ò Synesie quam conuersionem dicis? Sy. Corporum inquam. D. & quomodo ipsam conuertam, vel quomodo ipsam naturam extrahā? Sy. Exacue tuam mentem Dioscore, & considera, quonam modo dicat. Si enim, vt oportet, gubernaueris, naturam extrahes. Terrachia & asterites, cadmia alba, & reliqua. Vide, quanta sit viri prudentia, quomodo alba omnia tetigit, vt albedinem ostēderet, quod ergo Dioscore inquit, hoc est. iunge corpora cum Mercurio, & seca in tenuem scobem, & sume alium Mercurium. omnia enim Mercurius trahit ad se ipsum: & sine, vt digerantur per tres, vel quatuor dies. & loca materiam hanc in texta supra cinerem calidum, nec sit magnus ignis accēsus, sed in tepido cinere suauis calor, ita vt cera possit liquescere. huiusmodi igitur ignis va-

vapore textæ vas vitreum accommodatur, cuius mammilla alte se efferat, rostrum vero deorsum vergat, & cape aquam, quæ ascenderit per alẽbicum, & serna, & putrefac. hæc dicitur aqua sulphuris. hæc est cõuersio, hæc vocatur corporum solutio. hac ratione naturam intus latitantem in lucem proferes. hæc aqua cum corrupta fuerit, vocatur acetum, & vinũ Amineum, & similia, & quo admireris hominis sapientiã. vide quomodo duos catalogos fecerit, auri, & argẽti conficiẽdi, et duos item liquores: alterũ quidẽ in flauo, alterũ vero in albo, hoc est, auri, & argenti, & vocauit solis catalogum Chrysopœiam, lunæ vero argenti confectionem. D. sat bene dixisti Synesie. sed ipsius artis, quid nã prius est? dealbatio, vel citrinatio? Sy. Dealbatio potius. D. & quamobrem citrinationem prius recensuit? Sy. Quoniã sol lunæ pfertur.

D. itá ne ò Synesie faciendum est? Sy. Non Dioscore, sed vt nostræ mentis, & ingenij aciem exercerent, hæc ita disposita sunt. Audi ipsum dicētem, quod sibi cum nobis prudētibus oratio est mentem nostram exercenti. Si vero vis exacte rem scire, duobus catalogis mentem adhibe: quod ante omnia Mercurius positus est, & in flauo, hoc est sole, & in albo, hoc est luna, & in sole quidē dixit, Mercurius à cinabrio, in albo verò dixit. Mercurius ab arsenico, vel sandaracha, & quæ sequuntur. D. Diuersus ergo est Mercurius Sy. Sane quidē diuersus est, cum vnus sit. D. & si vnus est, quo nā pacto est diuersus? Sy Et diuersus est, & vim maximā habet: nonne audisti Mercurium dicentem, fauus albus, & fauus rubeus? D. Audiui equidem: quod autem scire Synesie cupio, hoc me doceto. Sy. Omnino ipse Mercurius omnes induit formas, quemadmodum enim

cera ſumit quemcunq; colorem trahit, ſic etiam Mercuris philoſophe, ipſe dealbat omnia, & omnium animas trahit; eademq; coquit, & rapit. ad inſtrumenta ergo aptatus, & in ſeipſo humores habens, prorſus etiam corruptionem ſuſtinens permutat omnes colores, & permanet, ipſis non permanentibus. immo verò ipſo non ſubſiſtente tunc etiam continetur corporum, & ſubiectorũ rectionibus. D. Et quæ nam ſunt hæc ipſorum corpora & materiæ? Sy. Quatuor corporum cõpoſitio, & horum ea, quæ affinia ſunt. D. Quæ ſunt horum affinia? Sy. Audiſti quod materiæ ipſorum animæ ipſorum ſunt. D. Et materiæ ergo ipſorum ſunt ipſorum animæ? Sy. Certè. quemadmodum enim faber ſi lignum capiat, ſolium facit, vel currũ, vel aliud quidpiã, & materiam ſolum operatur, & ipſi nihil aliud artifex dat præter for-

mã, ſic & ars ipſa ò Philoſophe, poſtquam diuiſit illa. arrige aures ò Dioſcore. ſtatuarius expolit, vel ſecat lapidẽ, vt idoneus ſit ad ſuũ vſum. rurſus faber lignum ſecat, vel radit, vt fiat ſolium, vel rheda. & nihil aliud artifex adhibet præter formam. nihil enim eſt præter lignum, eodem modo, & æs fit ſtatua, val circulus, vel quoddam aliud vas, artifice ipſo nil niſi formam dante. ſic igitur Mercurius arte elaboratus à nobis ipſe omnem formam ſuſcipit, & fixus, vt dictum eſt, corpori ex quatuor rerum generibus conſtanti, fortis & firmus manet, continens & contentus, ob id, & Pibichius eum magnam affinitatem dixit habere. D. Rectè hæc explicaſti, ac me inſtruxiſti. Volo igitur ad viri verba accedere, & ea, quæ ab ipſo oblique dicta ſunt, à principio videre. Mercuri⁹ ex cinabrio, omnis igitur mercurius ex corporibus fit, hic

autem

autem ex cinabrio dixit. tanquã ma nifestũ sit ipsum esse ex cinabrio. At qui Mercurius ex cinabrio citrinus est, ipse autem Mercurius est albus. Sy. Actu quidẽ albus est Mercurius, virtute vero citrinus fit. D. Hoc ne igitur dixit Philosophus? ò naturæ cœlestes naturam creatrices mutationibus naturas superãtes. Sy. & hanc ob causam dixit Nisi.n. permutẽtur, id quod expectatur, fieri non poterit, et frustra laborant, qui materias explorãt, & nõ naturas corporũ magnesiæ q̃runt. licet enim poetis, & oratorib. easdẽ dictiones alia, atq; alia ratione efformare. Corpus igitur magnesiæ dixit, hoc est substantiarũ mixtionẽ. & ob id pgrediens ait, in principio, vbi auri cõficiendi rationẽ docet. Capiẽs Mercuriũ ĩfige corpori magnesiæ. D. Ecce igitur præpositus est Mercurius. Sy. Sanè quidem. ob ipsum enim omnia extrahuntur. atq; iterũ adij-

cit,(& per gradus cuiuslibet rei institutum pertractauit) Chrysocolla, quod est batrachium inter lapides inuenitur, & quænam sit chrysocolla, id est batrachium, & quidnam significet, quod, & inter virides lapillos inuenitur, necesse igitur nobis est quærere. Primò igitur scire debemus, quæcunque sunt colore viridia, & age iam, vt ab homine exordiamus, Homo enim omnibus animantibus in terra degentibus antefertur. dicamus igitur hunc pallentem pallidum affectum esse, & manifestum est, quòd, vt ochra, mutatur illius forma, hoc est, ad aureum colorem, immo vero ad ipsius citri corticē, quæ est palloris species. hoc procedente oratione flauum arsenicum appellauit, vt palloris speciem ostēderet. Vt autem cognoscas, quomodo magna cum prudētia particulariter hoc dixit, animaduerte quanam ratione

dicat

dicat. Mercurium à cinabrio corpori magnesiæ, postea infert Chrysocollam, claudianum masculinum, nomē rursus induxit masculinū, vt ipsum à fœmeninis separaret, & post Claudianum, arsenicum flauum duobus flauis duo nomina fœminina imponens, postea duo masculina. Oportet igitur nos inuestigare, et videre, quid hoc sit, hic, quantū ego Dioscore suspicor, vnum putrefacit, deinde assumit Cadmiam, postea Androdamā ta, & Androdamas, & Cadmia sicca sunt, & ostendūt corporum siccitatem, & vt hoc planum faceret. Intulit Alumen combustum. cōsidera, quanta sit viri sapientia, hoc enim dixit, vt prudentes intelligerēt, quomodo ipsos docuerit dicens. Alumen vstum? fortasse vero, hoc etiam imperitis voluit persuadere, vt autem, & firmiora tibi essent, statim intulit, Sulphur ignem non expertum, hoc

est sulphur incombustum. Totum, id est, exiccatas species infra, hoc est corpora vnum facta sulphur incombustibile appellauit, & postea infert, Pyrites dissolutus, ¶ nullum ex alijs indeterminate confirmas. hoc verum est, quod sicca sunt ea, quæ permanēt & hæc distinguens infert. Sinopin pōticam à siccis ad humida trāsiens sonopin dixit Pōticam tamen addens, ꝙ nisi addidisset, intelligi neutiq̃ potuisset. hoc aūt confirmans intulit, Sulphuris aquam athicton. i. illibatam, â solo sulphure sulphur. D. Rectè hoc philosophe enodasti, sed attende, quomodo dixit per calcem viuam. Sy. O Dioscore nō animum aduertis. Calx viua alba est, & aqua eiusdem alba, & acuta, & sulphur suffitū dealbat, declarationis gratia igitur statim subdit. Sulphuris fuliginem, nonne hæc nobis patefaciens? D. Certè benè dixisti. & deinceps Sori citrinum

num

num,& vitriolum citrinum,& cinabrium. Sy. Sori,& chalcantum citrinum non nosti esse viridia? cum igitur tetigisset Veneris æruginis ablationem, hoc est expurgationem, immò verò eam significaret, quæ totius est, vt à coloribus, hoc dixit. & rursus hoc confirmans in fine intulit. post ablationem rubiginis quæ vocatur æruginis expurgatio, tūc iniectis humidis fit firma citrinatio,& vere viri ingenuitas hic ostēsa est. Vide enim quomodo statim coniunxit cū distincta rerū explicatione vsus esset, cū dixerit; Quæ verò in liquoribus hæc sunt. Crocus cilicius, Aristolochia, Flos cinici, flos anagallidis, Quæ cyaneū fert florē. Quid hoc amplius dicere, aut referre potuerat, vt nobis persuaderet, quam per Anagallidis florem loqui? mirū enim mihi videtur quod non solum

Anagallidis, ſed etiam floris meminerit. Anagallidis ſiquidem nomen innuit nobis, vt aquã extraheremus & ob florem horum animas, id eſt ſpiritus educeremus. Quòd ſi hæc non ita ſe habeant, nihil eſt firmi & fruſtra infœlices iacturam facientes, et in hoc pelagus demerſi multos, & ærumnoſos labores ſubeuntes, nullum percipere fructum poterũt. Cur rurſus etiam expers inuidiæ philoſophus ac bonus magiſter ſubdidit, Rhaponticum? conſidera naturam viri inuidia carentem. Rha ipſum dixit, & vt nobis perſuaderet, intulit, Põticum. Quis enim philoſophorum non intelligit, quod pontus eſt defluſſus à fluminibus vndiq; circumcluſus? D. Verè Syneſie præueniſti, et hodiè animum meum exhilaraſti, non enim hæc ſunt mediocria: hoc igitur, precor, vt me præterea doceas, quam ob rem ſuperius dixit chalchantum citrinum?

trinum? hic verò indefinitè cũ viridi calchantho intulit. Sy. Sed hæc ô Dioſcore flores ſignificant: viridia enim ſunt. Quoniã ergò aqua, quæ egreditur eget fixione, ſtatim adiecit, Gummi ſpinæ, poſteà ſubdit, vrinam incorruptam, et aquam calcis viuæ & aquã cineris braſſicæ, & aquam aluminis, & aquam molybdochalci. 1. plumbi æris, & arſenici, & aquã chalchanti. Vide quomodo omnia ſoluendi, & vim habẽtia prius intulit hoc ſcilicet nos docens corporum ſolutionem. D. Et rectè dixiſti, & quonam modo in fine dixit, Canis lac? Sy. Vt tibi oſtẽderet, quòd ex communi omnia ſumuntur. Verè Dioſcore cogitaſti. attẽde verò quomodo dicit. Hæc eſt materia auri conficiẽdi: quænam materia? quis ignorat omnia hæc eſſe fugacia? nec enim lac aſininum, nec caninum poteſt cum igne luctari: quoniam lac aſini ſi in aliquo

loco per

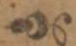
loco per aliquot sufficientes dies repo sueris, euanescet. Quid vero dictum illud est. Hæc sunt, quæ materiam per mutant, hæc faciunt, vt res cum igne pugnent, cum ipsa fugacia sint? Quid item illud verbum videtur? Præter hæc nihil est tutum? vt infœlices hæc vera esse sibi persuadeant. sed denuo audi, quid ipse dixerit. Et infert, Si prudens fueris, & feceris, vt scriptũ est, perinde ac si dixisset, si sapias, ac rectè, vt opus est, cogitaueris, eris beatus. & quid alibi dixit? Vobis prudentibus inquam oportet igitur nos mentem nostram exercere, nec committere, vt decipiamur, vt egestatis insanabilem morbum euitemus: ne ab ipsa opprimamur, neue in vanam egestatem incurrentes accepto damno miseri efficiamur. exercere igitur, & exacuere mentem debemus. Quã ob rem vero subdit iniectionem? non ob id dicit, quæ prius relata sunt, sed ani-

animi sensus explicat. cæterum rursus dicit. aliquando quidem solem ob chrysocorallum, aliquandò verò lunam per solem; aliquandò verò Venerem per solem. aliquando Saturnum, vel Iouem per molibdochalcum. Ecce ipse nos ad artis gradus extulit. caueamus igitur, ne vanè ambulantes in foueam ignoratione significationum, quæ sunt apud ipsum, incidamus. magna enim viro inest sapientia. Nam postquã ipse ait. Ipsa auri cõficiendi materia dicta sit, infert dicens. Age igitur deinceps etiam auri conficiendi ratione plane doceamus, vt nobis ostenderet duas esse operationes. Quoniam, & argenti conficiendi ratio omnibus prælata est, & antecellit, & sine ipsa nihil fiet, audi ipsum hic rursus dicentem, Mercurius ab arsenico, vel calcantho, vel cerussa, vel magnesia, vel stimmi Italico. &

superi-

ſuperius in auri conficiendi rationẽ dixit. Mercurius à cinabrio, hic verò ait Mercurius ab arſenico, vel ceruſſa, & reliqua, & quomodo poteſt ceruſſa Mercurius fieri? ſed non dixit, vt nos Mercurium à ceruſſa ſumeremus, ſed corporum dealbationem, hoc eſt, conuerſionem tangens, hoc dixit. hic enim cuncta alba retulit. ibi vero citrina: vt recte nos intelligeremus: vide quomodo appellauit corpus magnaſiæ chryſocollã. hic vero corpus magneſiæ tantum, vel ſtimmi Italici et hæc nobis breuiter dicta ſufficiant. Exercere prius mentem decet, vt naturæ operationes dignoſcamus in rebus, quibus Deo fauente ſtudemus. oporter igitur noſſe prius rerum ſpecies liquefacere, & conflationibus conſimiles in vnũ colorẽ conuertere & duos Mercurios in argentum viuum redigere, & ad putrefactionem ſeparare. Sed ope diuina cõmentandi initium faciam.

PELAGII PHILOSOPHI DE EADEM DIVINA, ET SACRA arte.

AIORES nostri & sapientiæ amatores & præstanti doctrina philosophi, dixerunt omnem artem sui finis caussa in vita excogitari. ut ars fabrilis cum una sit, ob id est, ut faciat solium, vel arcam, vel nauigium ex una subiecta natura, videlicet ligno Ergo & ars tingendi ob id excogitata est, ut tincturã quãdam, & qualitatem imprimat. quod & artis finis est, ac denique sciendũ est, rectè à veteribus tradi. æs non tingit, sed tingitur. & cũ tingitur, tingit. ob hancc rẽ item & oẽs scripturæ elaborãt, ut æs tingatur. Si enim tingatur, tunc tingit. & si non tingatur, nõ

potest

potest tingere, vt dictum est: ob id iubēt æs vmbra carens fieri. vt vmbra sua abiecta posit suscipere tincturā. vmbram verò æris intellige nigredinem ab ipso insitam lunæ. nosti enim æs directum, & iniectum lunæ opacare ipsam foris, & intus. hanc ergo nigredinem existentem in luna vmbram scriptores vocant. & hanc ob causam oportet præparari æs, donec non amplius posit nigredinem effundere coniectum in corpus lunæ. sic æs præparari oportet. i. physicum solem donec nullam nigredinem in argento relinquat. Ideò enim & Democritus dixit. ꝓba æs, si sit sine vmbra, Si enim non sit æs sine vbra, ne accuses æs, sed te ipsum. ꝑparatur autem æs per diuinam aquam ꝑmistum, & assatū, & ablutum. abluitur autem, inqt, donec prorsus rubigo ipsius abeat. & hic memento philosophorū dicē tiū. post æris æruginationē, et attenuationem,

tionem, & nigredinem, & deinceps albedinē tunc erit firma rubedo. sex operationes factas cōsidera. fit igitur rubigo ex diuina aqua. æruginatio cùm antè ablutionem chrysolithus permiscetur. extenuatio verò, cum in chrysolitho conteritur. dealbatio autem cum in leui lapide simul exiccatur. rubificatio fit, cum ea, quæ rubibificare possunt, cuniungentur, & in paruis bouinis stercoribus imponantur. hæ sex transmutationes fiunt in ære vt tingatur. & si non fiant omnec, nihil fit. quoniam nisi fiat æs sine vmbra flauum, nihil fit. primùm igitur tinge, & transmuta, & tere æs, & ita per diuinam aquam facias perfectam æruginationem. perfectam æruginationem intellige deaurationem in fermento. hanc enim etiam innuens senior, dixit: Velut deauratio-

deaurationem faciens facias. qui vero hoc non facit. nihil agit. cum videris perfectam deaurationem in sulphure, tunc existima perfectam æruginationem fecisse: non solum in superficiem sulphuris efflorescētem, sed etiam in profundo: indiciū igitur est incipientis æruginationis. Æruginatio enim, quæ intus est, ipsa est vera æruginatio, quæ et rubigo solis ĩterprætata e st, si non fiat ipsa æruginatio, nihil fit. considera igitur, ut in profundo fiat. sin vero minus fiat, nec fit æruginatio, quæ etiam citrinatio dicta est potissimum philosopho dicenti. Sumens pyritem præpara, donec citrinus fiat, ubi ille pyritim æs vocat, ob naturam igneam insitam. quoniam sic fieri ipsum oportet, ut perfecta æruginao fiat. & ita transeat ad æruginationē. significat hic rursus, quod antequam fiat æruginatio, erit primum denigratio, & tunc sequetur

ærugi-

æruginatio. Accipiens igitur chrysolithi partem vnam, magnesiæ, cinabrij partes tres, cõtere absq; aliquo humore: contere verò, donec simul coniungantur, & commisceantur substãtiæ et nihil amplius sulphuris viui appareat, fit enim admodum ngrum, vt atramentum, quo scriptores vtuntur. Hoc sine per tres dies, et conijciẽs tũc in lauacro impone: ex liquore, qui solet abluere, partes æquales, et ablue, & cernes sulphur percurrens, et quo modo præparatur, & quomodo incõbustibilem habet naturam. chalchopyritem vocans plumbum, lapidem Etesium verò chrysolitum ablue donec, inquit, rubigo ipsius egrediatur, & sic abit, nihil ex ære remanente in plumbo. hæc magna purgatio vocatur. hæc simul æruginatio & denigratio dicitur: denigratio quidẽ ob tẽperamẽti denigrationẽ: æruginatio verò ob transitũ ab ærugine, et ob solutionẽ,

quam etiam ablutionem vocãt. Hãc igitur accipiens in vasis relinque residere, & exprimens liquorem, exicca quod subsidet, hoc inuenies, vt atramentum scriptorium, hoc conteras donec fiat citrinum perfectè, hoc conuerte, & infunde Resinæ partes quatuor, citrinæ partẽ vnam, plumbi parem vnam, & humecta paululum, donec fiat lutum, & contere, quo usque non appareat plumbum: & leua, & vt lutũ depone sub sole, & permitte exiccari: irriga paulatim, donec plumbum consumetur, & sine, vt arescat, atque hinc considerationem intende. Zosimus autem antiquus ait. Vnum ordinem ego noui, duo verò opera habentẽ primum, vt fluat per resinã, secundò, vt exiccetur humor Saturni, sic & nunc facito exiccando & ita ponas lapidis leuis partẽ æqualem, & contere cum aceto extracto per alembicum, donec albescat, donec candi-

candidum fiat. Vide igitur, ne dealbationis tempore deses sis. negligentia .n. illa accidit eò, quòd nõ videtur illa pulchritudo: quoniã per hãc dealbationẽ sine vmbra æs fit, omnẽ suam terrestrem superfluitatem, & crassitiẽ corporis abijciens. Si igitur æs dealbatur spirituale fit, & deniq; nihil relinquitur, nihil desit nisi vt siccetur, & dealbetur. Sic considera omnia, quæ fũdi queunt, omnia refugiunt, & nihil permanet, præter quàm Chrysolithus, et Saturnus, et Etesius lapis, qui vocatur chrysolithus: dulcificans medicinam et exiccans, & repone, et medicinam exæqua: chalchanti partes tres, magnesiæ partẽ vnam, exæqua medicinæ partem vnam, cõtere simul irrigans ad solem cum aceto albo dies sex, & posteà exiccans pone in fimo bouino, & sine, vt vrantur per dies duos, vel tres, & tollens ab igne inuenies aurum tinctum rubrum, vt san-

guinem, hoc est, cinnabari philosopho rum, & æs clarũ citrinum. Hic memento. quomodo dixit senior: Æs clarũ factum omne corpus tingit. ob id philosophus ait quid vobis, & multarum rerum syluæ? cùm vna sit materia naturalis, et vna natura, quæ omnia superat? & intelligamus per naturalem materiam ipsum solem secũdum naturam significare: hic enim sol secũdum naturam omnia subiecta corpora vincit, verbi causa iunctus ferro, aut æri ipsorum superficiẽ vincit sol secundum naturam apparens. Tunc igitur per diuinam aquam solutus et fermentatus, vt fermentum panis, ac deinceps etiam chrysolitho æquis partibus cõtrito, & aqua soluta secundum naturam suam per fluxionem, & chrysolitho suscepto cum connexione rei naturalis. Zosimus, Naturalis sol, inquit, spiritualis factus per chrysolithum secundũ naturam tingit,

tingit, & quod etiam argētum si dis-
soluamus per aquam, & spirituale fa
ciamus per chrysolithum æs tingit al-
bum: hoc enim & alijs verbis dixit.
Duæ enim tincturæ nulla alia re inter
se differūt nisi colore tantùm, hoc est,
vnam quidem, eandemq́; præparatio
nem habent, qua, & per diuinam a-
quam prius conteruntur, posteà verò
per chrysolithū spiritualis medicina
fiunt. Differūt verò colore, quoniam
vnumquodq; ipsorum secundum pro-
priam naturam tingit. sol quidem so-
lem, luna verò lunam: non audis anti
quissimum philosophum dicentē? Qui
seminat frumentum, frumentum ge-
nerat, & metit, & sol solem producit,
& luna lunam generat. ob id et senior
dixit. Vtamur naturalibus: sciēdum
verò ast aurum quidem naturaliter
tingere, non autem priusquàm ipsum
aquæ beneficio soluatur, et posteà per
chrysolithum spiritus fiat: secundum

naturam enim et ſolidum corpus vocatum, opus eſt prius diſſolui, et poſtea ſpiritũ fieri, et ita omne naturæ corp⁹ tingit: alia enim duo ſuapte natura fugacia & combuſtibilia in igne abſumuntur, vnde ſenior dixit Zoſimus. Quoniã enim idem myſteriũ eſt ſolis tincturæ cũ corpora ſint ſpiritus fiũt, vt in tincturis ſpiritualiter tingãt, & non inferant receptaculũ. cum enim ſolida ſint, non poſſunt tingere, niſi priùs extenuentur, & in ſpiritum redigantur. Extenuat verò ipſa primum aqua diuina: in ſpiritum verò redigit poſteà chryſolithus. Notemus igitur quòd cùm duæ ſint tincturæ secũdum duorum corporum proprietatem alia in medio ſunt tincturam ſuſcipientia, & impertientia. ſuſcipientia quidem ea, quæ ſoluunt, & in ſpiritum redigunt, impertientia verò, quæ ipſa per fornacem ſoluunt. Et deniq; obſeruandum eſt, quòd quemadmodum

intinctus

intinctus Sol, vel Luna, vel Mars, vel Venus non retinet tincturam, nisi liquoribus prius irrigetur: quin etiam ipsa medicina, quæ potest alia irrigare, in liquore irrigetur, vt adstringendi vim tinctura dispertienē, et immergens in profundum, adstringat, et contineat ibi in profundo corporis soluta medicina: ob id natura natura gaudet, &c. considera enim hæc & in corpore sumpta, & in diuina aqua & in chrysolitho, & in liquoribus adstringentibus. An non gaudet natura aquæ alta, & densata & aucta? an non gaudet, & splendescit æs, cùm opacum, & minus splendescens natura delectabili, & nitidissima aquæ natura? an non vincitur natura crassioris, & terrestioris corporis à natura chrysolithi existente spirituali, et aerea? an non vincitur adstringentibus liquoribus, vt inunctus solet Luna in Marte, vel Venere. Hæc omnibus

communiter fateri necesse est, inunctus Sol, aut Luna non retinet, cum verò adstringatur, & deinceps inungatur, tunc ipsius adstringentis virtutem retinet. sed diceret quispiã hæc secum, si sol, aut luna velut duo tincturarum efficentia fiunt medicinæ, quo modo consequetur rubigo, & aruginatio, & attenuatio, & denigratio: deinde sic postèa dealbatio, ac tandem firma citrinatio, et q̃ antea scripta sunt? et respondemus. omnia hæc sequi virtute secundum vtrorumque scripturas. Quoniam enim dictum est, quod rubigo vocatur dissolutio facta in diuina aqua, virtute consequitur in aqua, et æruginatio, et extenuatio, et denigratio, et dealbatio. vbi vero postea firma sequitur citrinatio, non solum virtute sed etiam operatione cuncta cõsequuntur, antequam sol fiat albus, deinceps verò firma citrinatio, donec spiritualis omnino perficiatur, et sub-

intelli-

intelligatur. Et rursus recte ait philosophus dicens: ò naturæ cœlestes, naturæ creatrices creationis enim instar sunt duorum sulphurum naturæ, et secundum humiditatem temperamenti, et secundum siccitatem substãtiæ terrestres corporum naturas spirituales, et tingendi vim habentes effecerunt. cœlestes enim horum sulphurũ naturæ non interpretatur, vt quæ possint attolli, ob id deinceps ait, nihil relinquitur, nihil deest, nisi nebulæ, & aquæ eleuatio? perĩde ac si dixisset, nihil aliud est, quod expectatur, nisi vt ventiletur corpus, vt nubes aquæ, vt ab eo rursus aqua extrahatur, et ecce totum est in vno elemẽto. Arsis verò Græcè interpretatur leuatio, cum sublimatur, & eleuatur aquæ aspergo ex corporis connexione: in commixtione verò facienda mortario, et ligula contenti simus in duabus tincturis: in ære verò, obseruatione eius, qui plan-

tandi studio tenetur. Patet itaq; a
hoc loquutum esse Zosimum, dicen
tem: Arborem excultam, plantam
rigatam, & aquarum vbertate cor
ruptam et aeris humore, et calid
tate auctam flores proferre &
magna dulcedine, & qualita-
te naturæ fructus
edere.

FINIS.

